

ΕΥΧΑΡΙΣΤΗΡΙΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Πολλά ήταν τα άτομα που με βοήθησαν, ο καθένας με το δικό του τρόπο, για την ολοκλήρωση αυτής της εργασίας και γι' αυτό το λόγο θα ήθελα να τους αναφέρω τον καθένα ξεχωριστά.

Αρχικά, θα ήθελα να ευχαριστήσω τον επιβλέποντα καθηγητή μου, κ. Ι. Σαγιά, για τις πολύτιμες συμβουλές του, αλλά πάνω απ' όλα για το γεγονός ότι ήταν πάντοτε διαθέσιμος όταν χρειαζόμουν τη βοήθειά του.

Στη συνέχεια, θα ήθελα να ευχαριστήσω:

Τους γονείς μου, που ήταν δίπλα μου σε αυτή και σε όλες τις προσπάθειες στη ζωή μου,

Την Αγγέλα, για τη στήριξη που μου δίνει όλα αυτά τα χρόνια,

Τη Μαρία, για τη βοήθειά της στην κατασκευή των αυτοσχέδιων (κροκί) της περιοχής μελέτης και στη συλλογή στοιχείων μέσω συνεντεύξεων, καθώς και για τη συμπαράστασή της,

Την αδερφή μου, τον Κωστή, την Ελένη και το Θεόφιλο, για την ψυχολογική υποστήριξή τους,

Τον Σταμάτη, για τη βοήθεια και τις χρήσιμες συμβουλές του στην επεξεργασία των δεδομένων της έρευνας πεδίου,

Την Ελένη, για όλες τις πληροφορίες που μου έδινε κατά καιρούς και τη βοήθειά της στην κατασκευή των αυτοσχέδιων της περιοχής,

Την Αλεξία, για τη βοήθειά της στην κατασκευή των αυτοσχέδιων της περιοχής μελέτης,

Την Κωνσταντίνα, για την πολύτιμη βοήθειά της στη μορφοποίηση της εργασίας μου,

Την Κατερίνα, για τη βοήθειά της στην εκτύπωση των χαρτών,

Τον Γιάννη, καθώς όχι μόνο αυτή η εργασία, αλλά και όλη η πορεία μου στη σχολή είναι άρρηκτα συνδεδεμένα με εκείνον,

Τον Δημήτρη, που είναι δίπλα μου και με στηρίζει και το ίδιο έκανε και κατά τη διάρκεια συγγραφής της εργασίας μου,

Τις Ελένες, τη Βάσω, τον Φώτη, για τη συμπαράστασή τους και την εμπύχωση που μου έδιναν.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Στην παρούσα διπλωματική εργασία διερευνήθηκαν οι προοπτικές για την επίτευξη της ενδογενούς ανάπτυξης στην περιοχή μελέτης. Η περιοχή μελέτης περιλάμβανε έξι τοπικές κοινότητες του δήμου Ηρακλείου της νήσου Κρήτης. Αρχικά συλλέχθηκαν απογραφικά-κοινωνικά στοιχεία για την περιοχή και στοιχεία που αφορούν τους φυσικούς πόρους της. Οι πληροφορίες αυτές συλλέχθηκαν μέσω των απογραφών του 1991 και 2001 και μέσω έρευνας πεδίου. Μέσω αυτών των στοιχείων, εντοπίστηκαν τα προβλήματα που αντιμετωπίζει η περιοχή, αλλά και τα προς ανάδειξη συγκριτικά πλεονεκτήματα που έχει. Οι προτάσεις που ακολούθησαν έγιναν με στόχο την ενδογενή ανάπτυξη και τη διατήρηση της φυσιογνωμίας της περιοχής. Στη συνέχεια, διερευνήθηκε η δυνατότητα του αγροτουρισμού να συμβάλλει στους παραπάνω στόχους. Τέλος, συμπεραίνεται ότι η ενδογενής ανάπτυξη μπορεί να επιτευχθεί στην περιοχή, αναδεικνύοντας τους φυσικούς της πόρους, επεκτείνοντας τα είδη καλλιέργειας και αλλάζοντας τις μεθόδους της και αναπτύσσοντας ήπιες μορφές τουρισμού.

ABSTRACT

Title: Spatial planning for endogenous development in an area of the Herakleion municipality, Crete, Greece.

This thesis discusses the prospects for endogenous development of a study area including six local communities in the Herakleion municipality of the island of Crete in Greece. Firstly, socio-economic data were collected for the area as well as data concerning its natural resources. Information was gathered from the National Census statistics of 1991 and 2001 and through fieldwork. Next, by analyzing the data, the problems of the study area were identified as well as its comparative advantages to be exploited. The proposal put forward are aiming at the endogenous development of the area and the preservation of its local character. Consequently, the possibilities of agrotourism in the implementation of those suggestions were examined. Finally, the dissertation concludes that endogenous development can be achieved in the study area by taking advantage of its natural resources, by expanding and properly altering the farming methods and by developing alternative forms of tourism.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΥΧΑΡΙΣΤΗΡΙΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ.....	1
ΠΕΡΙΛΗΨΗ.....	2
ABSTRACT.....	2
ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΕΙΚΟΝΩΝ.....	5
ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΠΙΝΑΚΩΝ.....	8
ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΓΡΑΦΗΜΑΤΩΝ.....	10
1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	11
2 ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΟΣ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΜΕΛΕΤΗΣ.....	12
2.1 Θέση και διοικητική διαίρεση ευρύτερης περιοχής μελέτης.....	12
2.2 Θέση περιοχής μελέτης.....	14
3 ΣΥΝΔΕΣΗ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΜΕΛΕΤΗΣ.....	16
4 ΓΕΝΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΧΗ ΜΕΛΕΤΗΣ.....	18
4.1 Ευρύτερη περιοχή μελέτης.....	18
4.2 Περιοχή μελέτης.....	19
4.2.1 Τοπική κοινότητα Αυγενικής.....	19
4.2.2 Τοπική κοινότητα Βενεράτου.....	20
4.2.3 Τοπική κοινότητα Κερασιών.....	22
4.2.4 Τοπική κοινότητα Σίβας.....	23
4.2.5 Τοπική κοινότητα Άνω Ασιτών.....	24
4.2.6 Τοπική κοινότητα Κάτω Ασιτών.....	24
5 ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΑ – ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ.....	26
5.1 Πραγματικός πληθυσμός.....	26
5.2 Ομάδες ηλικιών.....	27
5.3 Επίπεδο Εκπαίδευσης πληθυσμού.....	33
5.4 Απασχόληση.....	36
5.5 Γυναίκες.....	40
5.5.1 Γυναικείος πληθυσμός.....	40
5.5.2 Επίπεδο Εκπαίδευσης Γυναικών.....	40
5.6 Μετανάστες.....	43
5.7 Κτίρια.....	45
5.7.1 Περίοδος Κατασκευής και Τύπος Κτιρίων.....	45
5.7.2 Χρήσεις Κτιρίων.....	48
5.7.3 Τύπος Κανονικής Κατοικίας.....	49
5.8 Καλλιέργειες.....	51
6 ΦΥΣΙΚΟΙ ΠΟΡΟΙ.....	53
6.1 Ανάγλυφο.....	53
6.2 Κλίμα.....	54
6.3 Υδάτινοι Πόροι.....	55
6.4 Χλωρίδα – Πανίδα.....	56
6.5 Φαράγγια.....	57
6.6 Ευρωπαϊκό Ορειβατικό Μονοπάτι Ε4.....	59
6.7 Σπήλαια.....	59
6.8 Προστατευόμενες Περιοχές.....	60
6.9 Πολιτισμός.....	60
6.10 Τοπίο – Οικισμοί.....	64
6.10.1 Αυγενική.....	64
6.10.2 Βενεράτο.....	71
6.10.3 Κεράσια.....	79

6.10.4 Σίβα	84
6.10.5 Άνω Ασίτες	91
6.10.6 Κάτω Ασίτες	98
7 ΕΝΤΟΠΙΣΜΟΣ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΩΝ	105
7.1 Γυναίκες	105
7.2 Μετανάστες.....	106
7.3 Καλλιέργειες	109
7.4 Υδάτινοι Πόροι	111
7.5 Φαράγγια.....	112
7.6 Οικισμοί	112
7.7 Επιπτώσεις από την εφαρμογή του προγράμματος «Καλλικράτης»	114
8 Η ΕΝΔΟΓΕΝΗΣ ΚΑΙ Η ΑΕΙΦΟΡΟΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΩΣ ΑΞΟΝΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΠΙΛΥΣΗ ΤΩΝ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΩΝ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ.....	116
8.1 Περιληπτική αναδρομή στα μοντέλα της αγροτικής ανάπτυξης που προωθήθηκαν από την Ευρωπαϊκή Ένωση.....	116
8.2 Ενδογενής Ανάπτυξη – Αυτοδύναμη Ανάπτυξη	119
8.3 Αειφόρος ανάπτυξη.....	123
8.4 Πολυλειτουργικότητα υπαίθρου	125
9 ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ	131
9.1 Γυναίκες	131
9.2 Μετανάστες.....	134
9.3 Καλλιέργειες	135
9.4 Υδάτινοι πόροι	138
9.5 Φαράγγια.....	143
9.6 Οικισμοί	147
9.6.1 Αυγενική	147
9.6.2 Βενεράτο	149
9.6.3 Κεράσια.....	152
9.6.4 Σίβα	155
9.6.5 Άνω Ασίτες	160
9.6.6 Κάτω Ασίτες	164
10 ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΜΟΣ	168
10.1 Μορφές Αγροτουρισμού.....	170
10.2 Χρηματοδοτικά πλαίσια των αγροτουριστικών επενδύσεων	172
10.3 Επιπτώσεις εφαρμογής αγροτουρισμού.....	174
10.4 Προβλήματα εφαρμογής αγροτουρισμού στην Ελλάδα	175
10.5 Προτάσεις - Προϋποθέσεις για την ορθή εφαρμογή του αγροτουρισμού	176
10.6 Ο αγροτουρισμός στην περιοχή μελέτης	178
10.7 Διεξαγωγή συνεντεύξεων και ερωτηματολογίων στις αγροτουριστικές επιχειρήσεις της περιοχής	190
10.7.1 Μεθοδολογία έρευνας.....	190
10.7.2 Αποτελέσματα έρευνας.....	191
10.7.3 Συμπεράσματα έρευνας	209
10.8 Γιατί επιλέγεται ο αγροτουρισμός για την περιοχή μελέτης.....	210
10.9 Περιοχή μελέτης - πόλος έλξης επισκεπτών.....	213
10.9.1 Η περιοχή μελέτης ως τουριστικός πόλος έλξης για επισκέπτες από την πόλη του Ηρακλείου και την Κρήτη.....	213
10.9.2 Η περιοχή μελέτης ως τουριστικός πόλος έλξης για επισκέπτες από την Ελλάδα και το εξωτερικό	215
11 ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΤΙΚΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ	217

12 ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ.....	223
13 ΔΙΑΠΙΣΤΩΣΕΙΣ	226
14 ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	228
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α – ΧΑΡΤΕΣ ΥΠΑΡΧΟΥΣΑΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ	234
Α1 Υπάρχουσα κατάσταση στην τοπική κοινότητα Αυγενικής.....	234
Α2 Υπάρχουσα κατάσταση στην τοπική κοινότητα Βενεράτου	234
Α3 Υπάρχουσα κατάσταση στην τοπική κοινότητα Κερασίων.....	234
Α4 Υπάρχουσα κατάσταση στην τοπική κοινότητα Σίβας.....	234
Α5 Υπάρχουσα κατάσταση στην τοπική κοινότητα Άνω Ασιτών	234
Α6 Υπάρχουσα κατάσταση στην τοπική κοινότητα Κάτω Ασιτών.....	234
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Β – ΧΑΡΤΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ.....	235
Β1 Προτάσεις στην τοπική κοινότητα Αυγενικής.....	235
Β2 Προτάσεις στην τοπική κοινότητα Βενεράτου	235
Β3 Προτάσεις στην τοπική κοινότητα Κερασίων.....	235
Β4 Προτάσεις στην τοπική κοινότητα Σίβας.....	235
Β5 Προτάσεις στην τοπική κοινότητα Άνω Ασιτών	235
Β6 Προτάσεις στην τοπική κοινότητα Κάτω Ασιτών.....	235
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Γ – ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΕΣ	236
Γ1 Καλλιέργειες Αυγενικής.....	236
Γ2 Καλλιέργειες Βενεράτο	242
Γ3 Καλλιέργειες Κερασίων	248
Γ4 Καλλιέργειες Σίβα	254
Γ5 Καλλιέργειες Άνω Ασίτες	260
Γ6 Καλλιέργειες Κάτω Ασίτες.....	261
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Δ – ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ	262
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ε – ΕΡΓΑ ΠΟΥ ΕΧΟΥΝ ΠΡΑΓΜΑΤΟΠΟΙΗΘΕΙ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΟΧΗ ΜΕΛΕΤΗΣ ΤΑ ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ 6 ΧΡΟΝΙΑ	265

ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΕΙΚΟΝΩΝ

Εικόνα 1 Θέση του Περιφερειακού Διαμερίσματος Ηρακλείου στον Ελλαδικό χώρο.	12
Εικόνα 2 Διοικητική διαίρεση επί Καποδίστρια.....	13
Εικόνα 3 Διοικητική διαίρεση επί Καλλικράτη.....	14
Εικόνα 4 Σχετική θέση περιοχής μελέτης και πόλης Ηρακλείου	15
Εικόνα 5 Σχετική θέση των τοπικών κοινοτήτων της περιοχής μελέτης.....	15
Εικόνα 6 Σύνδεση της περιοχής μελέτης με την πόλη του Ηρακλείου και τα νότια παράλια του νομού Ηρακλείου	16
Εικόνα 7 Σύνδεση της πόλης του Ηρακλείου με τις πόλεις: Ρέθυμνο, Χανιά, Άγ. Νικόλαος.....	17
Εικόνα 8 Τοπική Κοινότητα Αυγενικής	20
Εικόνα 9 Τοπική κοινότητα Βενεράτου.....	21
Εικόνα 10 Τοπική Κοινότητα Κερασίων.....	23
Εικόνα 11 Τοπική Κοινότητα Σίβας.....	23
Εικόνα 12 Τοπική Κοινότητα Άνω Ασιτών.....	24
Εικόνα 13 Τοπική Κοινότητα Κάτω Ασιτών.....	25
Εικόνα 14 Κτίρια κατασκευασμένα πριν το 1946	47
Εικόνα 15 Κτίρια κατασκευασμένα μεταξύ των χρονολογιών 1950- 1970	48
Εικόνα 16 Νεότερα κατασκευασμένα κτήρια.....	48
Εικόνα 17 Το φαράγγι του Αγίου Αντωνίου	59
Εικόνα 18 Πρόσοψη της εκκλησίας του Αγίου Μύρωνα	62

Εικόνα 19 Δίκωχος ναός στις Ασίτες	63
Εικόνα 20 Γεωμετρική περιγραφή του οικισμού της Αυγενικής.....	65
Εικόνα 21 Αριστερά παραδοσιακό αναπαλαιωμένο κτίριο και δεξιά κτίρια νεότερης αρχιτεκτονικής στην τοπική κοινότητα Αυγενικής	66
Εικόνα 22 Εγκαταλελειμμένο κτίριο της οδού Πεσοντών 1940 (αριστερά). Εγκαταλελειμμένο κτίριο στη συμβολή των οδών Σπινθουράκη και Δρυγιαννάκη (δεξιά) στην τοπική κοινότητα Αυγενικής.....	66
Εικόνα 23 Κτίριο της οδού Ελευθ. Βενιζέλου στην τοπική κοινότητα Αυγενικής	67
Εικόνα 24 Κεντρική πλατεία οικισμού (αριστερά) και πλατεία επί της οδού Ανδρέα Παπανδρέου (δεξιά) στην τοπική κοινότητα Αυγενικής.	68
Εικόνα 25 Πλατεία επί της οδού Μαρίνου Αντύπα (αριστερά). Πλατεία επί της οδού Ελευθ. Βενιζέλου (δεξιά) στην τοπική κοινότητα Αυγενικής.	68
Εικόνα 26 Καφενείο στην κεντρική πλατεία Αυγενικής.	69
Εικόνα 27 Δημοτικό σχολείο και νηπιαγωγείο Αυγενικής.....	69
Εικόνα 28 Εκκλησία στην είσοδο του οικισμού της Αυγενικής.....	70
Εικόνα 29 Αίθουσα εκδηλώσεων πολιτιστικού συλλόγου στην τοπική κοινότητα Αυγενικής.....	70
Εικόνα 30 Γεωμετρική περιγραφή του οικισμού του Βενεράτου.....	71
Εικόνα 31 Αριστερά στενά σοκάκια στον «παλιό οικισμό» και δρόμος στο «νέο οικισμό» (δεξιά) στην τοπική κοινότητα Βενεράτου.....	72
Εικόνα 32 Αριστερά αντίθεση στο ίδιο κτίριο και δεξιά αντίθεση μεταξύ κτιρίων στην τοπική κοινότητα Βενεράτου.....	72
Εικόνα 33 Εγκαταλελειμμένα κτίρια της οδού Χαλκιδιού και της οδού Γ. Πρικάκη στην τοπική κοινότητα Βενεράτου.	73
Εικόνα 34 Εγκαταλελειμμένα κτίρια της οδού Λετίτση και της οδού Αγ. Γεωργίου στην τοπική κοινότητα Βενεράτου.	74
Εικόνα 35 Τα «πελέκια» και το «ανώφλιο» σε εγκαταλελειμμένο (αριστερά) και σε αναπαλαιωμένο (δεξιά) σπίτι στην τοπική κοινότητα Βενεράτου.....	74
Εικόνα 36 Θέα από την οδό Άκρας (αριστερά) και θέα προς την Ι. Μονή Παλιανής (δεξιά) στην τοπική κοινότητα Βενεράτου.	75
Εικόνα 37 Κεντρική πλατεία Βενεράτου αριστερά και δεξιά η πλατεία του Αγ. Ιωάννη.....	76
Εικόνα 38 Η θέα από την πλατεία Αγ. Ιωάννη στην τοπική κοινότητα Βενεράτου... ..	76
Εικόνα 39 Η πλατεία στην οδό Άκρας στην τοπική κοινότητα Βενεράτου.	77
Εικόνα 40 Καφενεία της κεντρικής πλατείας στην τοπική κοινότητα Βενεράτου.....	78
Εικόνα 41 Αριστερά παντοπωλείο στην κεντρική πλατεία και δεξιά κρεοπωλείο στην τοπική κοινότητα Βενεράτου.	78
Εικόνα 42 Αριστερά η Κυρία των Αγγέλων στην «Άκρα» και δεξιά πόρτα της εκκλησίας στην κεντρική πλατεία στην τοπική κοινότητα Βενεράτου.	79
Εικόνα 43 Γεωμετρική περιγραφή του οικισμού των Κερασίων	79
Εικόνα 44 Αναπαλαιωμένα κτίρια στην οδό Ζωοδόχου Πηγής στην τοπική κοινότητα Κερασίων.	80
Εικόνα 45 Αναπαλαιωμένα κτίρια και εγκαταλελειμμένο πετρόχτιστο κτίριο στην οδό Σ. Γιασάκη στην τοπική κοινότητα Κερασίων.	81
Εικόνα 46 Εγκαταλελειμμένο κτίριο στη γωνία των οδών Γ. Τριαματάκη και Σ. Γιασάκη. (αριστερά). Αναπαλαιωμένα πετρόχιστα κτίρια στην οδό Χ. Πολυχρονάκη. (δεξιά) στην τοπική κοινότητα Κερασίων.	81
Εικόνα 47 Πλατεία Ελευθερίου Βενιζέλου στην τοπική κοινότητα Κερασίων.	82
Εικόνα 48 Πλατεία Αγ. Γεωργίου στην τοπική κοινότητα Κερασίων.	82

Εικόνα 49 Αριστερά πρώην σχολείο- κτίριο πολιτιστικού συλλόγου. Δεξιά το καφενείο στα Κεράσια στην τοπική κοινότητα Κερασιών.....	83
Εικόνα 50 Εκκλησία Αγ. Γεωργίου και Εκκλησία Ζωοδόχος Πηγή στην τοπική κοινότητα Κερασιών.....	84
Εικόνα 51 Γεωμετρική περιγραφή του οικισμού της Σίβας.....	85
Εικόνα 52 Το «ανώφλιο» και τα «πελέκια» στην τοπική κοινότητα Σίβας.....	85
Εικόνα 53 Εγκαταλελειμμένα κτίρια της οδού Γ. Φραγκιαδάκη στην τοπική κοινότητα Σίβας.....	86
Εικόνα 54 Εγκαταλελειμμένα κτίρια της οδού Γ.Φραγκιαδάκη (αριστερά) και της οδού Μάχης Κρήτης (δεξιά) στην τοπική κοινότητα Σίβας.....	86
Εικόνα 55 Αναπαλαιωμένα κτίρια της οδού Πεσόντων Ηρώων στην τοπική κοινότητα Σίβας.....	87
Εικόνα 56 Αναπαλαιωμένο κτίριο της οδού Μάχης Κρήτης στην πλατεία της Παναγίτσας στην τοπική κοινότητα Σίβας.....	87
Εικόνα 57 Πλατεία Αγ. Παρασκευής στην τοπική κοινότητα Σίβας.....	88
Εικόνα 58 Πλατεία της οδού 28 ^{ης} Οκτωβρίου στην τοπική κοινότητα Σίβας.....	89
Εικόνα 59 Η πλατεία στο σχολείο και η πλατεία της Παναγίτσας στην τοπική κοινότητα Σίβας.....	89
Εικόνα 60 Θέα από την οδό Παναγίτσας στην τοπική κοινότητα Σίβας.....	90
Εικόνα 61 Το σχολείο της Σίβας.....	90
Εικόνα 62 Η εκκλησία του Αγ. Γεωργίου (αριστερά). Δεξιά ο προαύλιος χώρος της εκκλησίας στην τοπική κοινότητα Σίβας.....	91
Εικόνα 63 Γεωμετρική περιγραφή του οικισμού των Άνω Ασιτών.....	91
Εικόνα 64 Πλατύς δρόμος στο νεότερο οικισμό και σοκάκι στον παλιότερο οικισμό στην τοπική κοινότητα Άνω Ασιτών.....	92
Εικόνα 65 Πόρτες με τα «πελέκια» και το «ανώφλιο». Δεξιά κτίριο περιόδου κατασκευής 1924, καθώς μαρτυρούν τα σκαλίσματα στο «ανώφλιο» στην τοπική κοινότητα Άνω Ασιτών.....	93
Εικόνα 66 Εγκαταλελειμμένα κτίρια στην οδό Παπα-Μιχάλη Φανουράκη (αριστερά). Αναπαλαιωμένο κτίριο στην κεντρική οδό του οικισμού (δεξιά) στην τοπική κοινότητα Άνω Ασιτών.....	93
Εικόνα 67 Η Πλατεία των Ηρώων (αριστερά) και η Πλατεία του Αγ. Ι. Προδρόμου στην τοπική κοινότητα Άνω Ασιτών.....	94
Εικόνα 68 Θέα από σημείο του οικισμού των Άνω Ασιτών.....	95
Εικόνα 69 Παλιό σχολείο – Πολιτιστικός Σύλλογος Άνω Ασιτών.....	96
Εικόνα 70 Λαογραφικό μουσείο Άνω Ασιτών.....	96
Εικόνα 71 Η Εκκλησία του Αγ. Δημητρίου στην τοπική κοινότητα Άνω Ασιτών.....	97
Εικόνα 72 Ξενώνας Prinos Village στην τοπική κοινότητα Άνω Ασιτών.....	97
Εικόνα 73 Ξενώνας Εαρινό στην τοπική κοινότητα Άνω Ασιτών.....	98
Εικόνα 74 Γεωμετρική περιγραφή του οικισμού των Κάτω Ασιτών.....	98
Εικόνα 75 (α)Σοκάκι στον «παλιό οικισμό». (β)Αντιθέσεις στα κτίρια της περιοχής στην τοπική κοινότητα Κάτω Ασιτών.....	99
Εικόνα 76 (α) Η πλατεία της Αγ. Παρασκευής και (β) η πλατεία του Χριστού στην τοπική κοινότητα Κάτω Ασιτών.....	100
Εικόνα 77 Αριστερά η κεντρική πλατεία του χωριού. Δεξιά η πλατεία στην οδό Μεταμορφώσεως στην τοπική κοινότητα Κάτω Ασιτών.....	100
Εικόνα 78 Πεζοδρομημένο τμήμα της οδού Ελευθερίου Βενιζέλου στην τοπική κοινότητα Κάτω Ασιτών.....	101
Εικόνα 79 Πολιτιστικός σύλλογος Κάτω Ασιτών, «το Γοργολαΐνη».....	102
Εικόνα 80 Παντοπωλείο εντός του παλαιού οικισμού των Κάτω Ασιτών.....	103

Εικόνα 81 Εγκαταλελειμμένα κτίρια στον παλαιό οικισμό των Κάτω Ασιτών	104
Εικόνα 82 Εγκαταλελειμμένοι οδοί στον παλαιό οικισμό στην τοπική κοινότητα Κάτω Ασιτών.	104
Εικόνα 83 Αριστερά στενά σοκάκια στον «παλιό οικισμό» και δεξιά δρόμος στο «νέο οικισμό»	113
Εικόνα 84 Αριστερά αντίθεση στο ίδιο κτίριο και δεξιά αντίθεση μεταξύ κτιρίων ..	113
Εικόνα 85 Γεώτρηση – γεωτρύπανο – πομόνα	138
Εικόνα 86 Σύστημα συλλογής βρόχινου νερού	141
Εικόνα 87 Θέα προς τον οικισμό Κεράσια από την οδό Πεσόντων 1940 (αριστερά). Θέα από την οδό Πεσόντων 1940 (δεξιά) στην τοπική κοινότητα Αυγενικής.....	148
Εικόνα 88 Χώρος μεταξύ εκκλησίας Ζωοδόχου Πηγής και σχολείου στην τοπική κοινότητα Κερασιών.	153
Εικόνα 89 Θέα προς το Βενεράτο (αριστερά) και θέα προς την Αυγενική (δεξιά) από την τοπική κοινότητα Κερασιών.....	154
Εικόνα 90 Ομάδα τουριστών, μετά την επίσκεψή της στο φαράγγι του Αγ. Αντωνίου στην τοπική κοινότητα Άνω Ασιτών.	161
Εικόνα 91 Σχετική θέση Πετροκέφαλου – περιοχής μελέτης	179
Εικόνα 92 Σχετική θέση Δαφνών – περιοχής μελέτης	180
Εικόνα 93 Σχετική θέση Προφήτη Ηλία – περιοχής μελέτης.....	180
Εικόνα 94 Σχετική θέση Κρουσώνα – περιοχής μελέτης	182
Εικόνα 95 Σχετική θέση Σπηλιάς – περιοχής μελέτης.....	183
Εικόνα 96 Μονάδα παραγωγής και εμφιάλωσης τσικουδιάς.	184
Εικόνα 97 Σχετική θέση Αγίου Μύρωνα- περιοχής μελέτης.....	185
Εικόνα 98 Γυναικείος αγροτικός συνεταιρισμός Μελισσάνθη	188
Εικόνα 99 Ξενώνας Villa Κεράσια	188

ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΠΙΝΑΚΩΝ

Πίνακας 1 Πραγματικός Πληθυσμός (απογραφή 1991, 2001. Πηγή: ΕΣΥΕ).....	26
Πίνακας 2 Πληθυσμιακή Εξέλιξη Δ. Ηρακλείου κατά την περίοδο 1991- 2001	27
Πίνακας 3 Ομάδες ηλικιών – απογραφή 1991 (πηγή: ΕΣΥΕ).....	28
Πίνακας 4 Ομάδες ηλικιών – απογραφή 2001 (πηγή: ΕΣΥΕ).....	30
Πίνακας 5 Επίπεδο εκπαίδευσης πληθυσμού (απογραφή 1991, πηγή ΕΣΥΕ)	33
Πίνακας 6 Επίπεδο εκπαίδευσης πληθυσμού (απογραφή 2001, πηγή: ΕΣΥΕ)	34
Πίνακας 7 Ποσοστά πληθυσμού σε κάθε κατηγορία εκπαίδευσης	36
Πίνακας 8 Κύρια ασχολία κατοίκων (απογραφή 1991, Πηγή: ΕΣΥΕ)	36
Πίνακας 9 Κύρια ασχολία κατοίκων (απογραφή 2001, Πηγή: ΕΣΥΕ)	37
Πίνακας 10 Ποσοστά % ανά κατηγορία κύριας ασχολίας, στο σύνολο του πληθυσμού, κατά τις απογραφές 1991, 2001.....	38
Πίνακας 11 Απασχόληση ανά κλάδο οικονομικής δραστηριότητας (απογραφή 1991, Πηγή ΕΣΥΕ)	38
Πίνακας 12 Απασχόληση ανά κλάδο οικονομικής δραστηριότητας (απογραφή 2001, Πηγή ΕΣΥΕ)	39
Πίνακας 13 Γυναικείος και Ανδρικός πληθυσμός ανά τα έτη 1991 και 2001 (Πηγή: ΕΣΥΕ)	40
Πίνακας 14 Επίπεδο εκπαίδευσης γυναικών, 1991	41
Πίνακας 15 Επίπεδο εκπαίδευσης γυναικών, 2001	42
Πίνακας 16 Επίπεδο Εκπαίδευσης κατά φύλο, 2001	43
Πίνακας 17 Υπηκοότητα (απογραφή 1991, πηγή: ΕΣΥΕ)	43
Πίνακας 18 Υπηκοότητα (απογραφή 2001, πηγή: ΕΣΥΕ)	44
Πίνακας 19 Περίοδος κατασκευής κτιρίων, 2001 (Πηγή: ΕΣΥΕ).....	45

Πίνακας 20 Τύπος κτιρίου (Πηγή ΕΣΥΕ, 2001).....	46
Πίνακας 21 Χρήσεις κτηρίων, 2000 (Πηγή: ΕΣΥΕ).....	49
Πίνακας 22 Τύπος κανονικής κατοικίας, 1991 (Πηγή: ΕΣΥΕ)	50
Πίνακας 23 Τύπος κανονικής κατοικίας, 2001 (Πηγή: ΕΣΥΕ)	50
Πίνακας 24 Αποτελέσματα έρευνας στην ερώτηση: «Μένετε μόνιμα στην περιοχή;»	192
Πίνακας 25 Αποτελέσματα έρευνας στην ερώτηση: «Υφίσταται ακόμη η επιχείρησή σας;».....	192
Πίνακας 26 Αποτελέσματα έρευνας στην ερώτηση: «Πόσο χρονικό διάστημα λειτουργεί η επιχείρησή σας;»	192
Πίνακας 27 Αποτελέσματα έρευνας στην ερώτηση: «Είναι οικογενειακή επιχείρηση;»	193
Πίνακας 28 Αποτελέσματα έρευνας στην ερώτηση: «Θα θέλατε να επεκτείνετε την επιχείρησή σας;»	194
Πίνακας 29 Αποτελέσματα έρευνας στην ερώτηση: «Απασχολείτε στην επιχείρηση και άτομα εκτός της οικογένειάς σας;»	195
Πίνακας 30 Αποτελέσματα έρευνας στην ερώτηση: «Η επιχείρησή σας προσφέρει τη δυνατότητα ενασχόλησης με τις αγροτικές δραστηριότητες;»	196
Πίνακας 31 Αποτελέσματα έρευνας στην ερώτηση: «Εκμεταλλεύεστε κάποιο καλλιεργήσιμο αγροτεμάχιο;»	197
Πίνακας 32 Αποτελέσματα έρευνας στην ερώτηση: «Είναι στην κατοχή σας ή το εκμεταλλεύεστε μέσω μίσθωσης;»	197
Πίνακας 33 Αποτελέσματα έρευνας στην ερώτηση: «Συνεχίζεται να ασχολείστε ο ίδιος με τις αγροτικές εργασίες;»	199
Πίνακας 34 Αποτελέσματα έρευνας στην ερώτηση: «Για ποιο λόγο συνεχίζετε να ασχολείστε με τις γεωργικές εργασίες;»	200
Πίνακας 35 Αποτελέσματα έρευνας στην ερώτηση: «Ποια μέθοδο καλλιέργειας χρησιμοποιείτε;»	200
Πίνακας 36 Αποτελέσματα έρευνας στην ερώτηση: «Εκτρέφετε ζώα;».....	201
Πίνακας 37 Αποτελέσματα έρευνας στην ερώτηση: «Πιστεύετε ότι ο αγροτουρισμός συμβάλλει στη διατήρηση της πολιτιστικής κληρονομιάς του τόπου;»	202
Πίνακας 38 Αποτελέσματα έρευνας στην ερώτηση: «Πιστεύετε ότι ο αγροτουρισμός συμβάλλει στην ανάδειξη της παραδοσιακής αρχιτεκτονικής;»	202
Πίνακας 39 Αποτελέσματα έρευνας στην ερώτηση: «Η δική σας αγροτουριστική επιχείρηση συμβάλλει στη διατήρηση της πολιτιστικής κληρονομιάς της περιοχής;»	203
Πίνακας 40 Αποτελέσματα έρευνας στην ερώτηση: «Η δική σας αγροτουριστική επιχείρηση έχει κατασκευαστεί σύμφωνα με τα πρότυπα της παραδοσιακής αρχιτεκτονικής της περιοχής;»	203
Πίνακας 41 Αποτελέσματα έρευνας στην ερώτηση: «Η αγροτουριστική επιχείρηση έχει βελτιώσει το εισόδημά σας;».....	204
Πίνακας 42 Αποτελέσματα έρευνας στην ερώτηση: «Τι ποσοστό του εισοδήματός σας θα λέγατε ότι οφείλεται στην αγροτουριστική επιχείρηση;».....	205
Πίνακας 43 Αποτελέσματα έρευνας στην ερώτηση: «Χρησιμοποιείται ανανεώσιμες πηγές ενέργειας;»	205
Πίνακας 44 Αποτελέσματα έρευνας στην ερώτηση: «Έχουν έρθει στην περιοχή σας επιχειρηματίες από άλλη περιοχή;»	206
Πίνακας 45 Αποτελέσματα έρευνας στην ερώτηση: «Οι επιχειρηματίες αυτοί, τηρούν τα πρότυπα του αγροτουρισμού;».....	207

Πίνακας 46 Αποτελέσματα έρευνας στην ερώτηση: «Οι επιχειρηματίες αυτοί σέβονται την πολιτιστική παράδοση του τόπου;»	208
Πίνακας 47 Αποτελέσματα έρευνας στην ερώτηση: «Οι επιχειρηματίες αυτοί κατασκεύασαν τις επιχειρήσεις τους σύμφωνα με τα πρότυπα παραδοσιακής αρχιτεκτονικής;»	209

ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΓΡΑΦΗΜΑΤΩΝ

Γράφημα 1 Πληθυσμιακή Εξέλιξη περιοχής μελέτης από το 1991 ως το 2001	27
Γράφημα 2 Ομάδες Ηλικιών Τοπικής Κοινότητας Κάτω Ασιστών σύμφωνα με την απογραφή του 1991	28
Γράφημα 3 Ομάδες Ηλικιών τοπικής κοινότητας Βενεράτου σύμφωνα με την απογραφή του 1991	29
Γράφημα 4 Ομάδες ηλικιών τοπικής κοινότητας Αυγενικής σύμφωνα με την απογραφή του 1991	29
Γράφημα 5 Ομάδες Ηλικιών τοπικής κοινότητας Κάτω Ασιστών, σύμφωνα με την απογραφή του 2001	31
Γράφημα 6 Ομάδες Ηλικιών τοπικής κοινότητας Βενεράτου, σύμφωνα με την απογραφή του 2001	31
Γράφημα 7 Ομάδες Ηλικιών τοπικής κοινότητας Αυγενικής, σύμφωνα με την απογραφή του 2001	32
Γράφημα 8 Ποσοστιαία Κατανομή Πληθυσμού Περιοχής Μελέτης κατά Επίπεδο Εκπαίδευσης 1991	34
Γράφημα 9 Ποσοστιαία Κατανομή Πληθυσμού Περιοχής Μελέτης κατά Επίπεδο Εκπαίδευσης 2001	35
Γράφημα 10 Περίοδος κατασκευής κτιρίων 2001	46

1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η παρούσα διπλωματική εργασία έχει στόχο τη διερεύνηση προοπτικών προώθησης της ενδογενούς ανάπτυξης στην προς μελέτη περιοχή. Η περιοχή μελέτης απαρτίζεται από τις τέσσερις τοπικές κοινότητες: Αυγενικής, Βενεράτου, Κερασιών και Σίβας της δημοτικής ενότητας Παλιανής και τις δύο τοπικές κοινότητες: Άνω Ασιτών και Κάτω Ασιτών της δημοτικής ενότητας Γοργολαΐνη. Οι έξι αυτές τοπικές κοινότητες είναι ημιορεινές, κυρίως αγροτικές περιοχές και ανήκουν στο δήμο Ηρακλείου Κρήτης. Παρά τη μικρή τους απόσταση από τον αστικό ιστό του Ηρακλείου, αποτελούν κλειστές κοινωνίες.

Τα εργαλεία που χρησιμοποιήθηκαν είναι η επεξεργασία δεδομένων και η διεξαγωγή έρευνας μέσω ερωτηματολογίων και συνεντεύξεων, ώστε να εντοπισθούν τα συγκριτικά πλεονεκτήματά της περιοχής και συγχρόνως τα προβλήματα που αντιμετωπίζει. Οι προτάσεις που έγιναν, στοχεύουν στην ανάδειξη των φυσικών πόρων, στη λύση των προβλημάτων και στην αναβάθμιση της ποιότητας ζωής των κατοίκων της περιοχής. Ταυτόχρονα, δίνεται ιδιαίτερη προσοχή στη διαφύλαξη του παραδοσιακού χαρακτήρα και της φυσιογνωμίας της.

Ο σχεδιασμός που έγινε, εκτός από προτάσεις φυσικού σχεδιασμού, περιλαμβάνει και στοιχεία κοινωνικού σχεδιασμού. Η ομαλή λειτουργία μίας κοινωνίας, απαλλαγμένης από προβλήματα κοινωνικής συνοχής, είναι απαραίτητη προκειμένου να αφομοιωθεί ο σχεδιασμός και να εφαρμοστούν οι προτάσεις.

Ένας σημαντικός τομέας σχεδιασμού είναι οι δραστηριότητες του αγροτουρισμού. Στόχος είναι η διερεύνηση του κατά πόσον ο αγροτουρισμός μπορεί να οδηγήσει την περιοχή στην ενδογενή ανάπτυξη, με ήπιες παρεμβάσεις, εναρμονισμένες με το φυσικό τοπίο.

Συμπερασματικά, ο σχεδιασμός βασίζεται στους παρακάτω άξονες:

- Η ενδογενής ανάπτυξη της περιοχής μελέτης.
- Η διατήρηση και διαφύλαξη του χαρακτήρα και της φυσιογνωμίας της περιοχής μελέτης.

2 ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΟΣ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΜΕΛΕΤΗΣ

Η περιοχή μελέτης αποτελείται από τις τοπικές κοινότητες των Άνω και Κάτω Ασιτών, της Αυγενικής, του Βενεράτου, των Κερασίων και της Σίβας. Οι τοπικές κοινότητες των Ασιτών ανήκουν στη δημοτική ενότητα Γοργολαΐνη και οι υπόλοιπες, στη δημοτική ενότητα Παλιανής. Οι δημοτικές ενότητες Γοργολαΐνη και Παλιανής ανήκουν στο δήμο Ηρακλείου, ο οποίος υπάγεται στο περιφερειακό διαμέρισμα Ηρακλείου, στη νήσο Κρήτη.

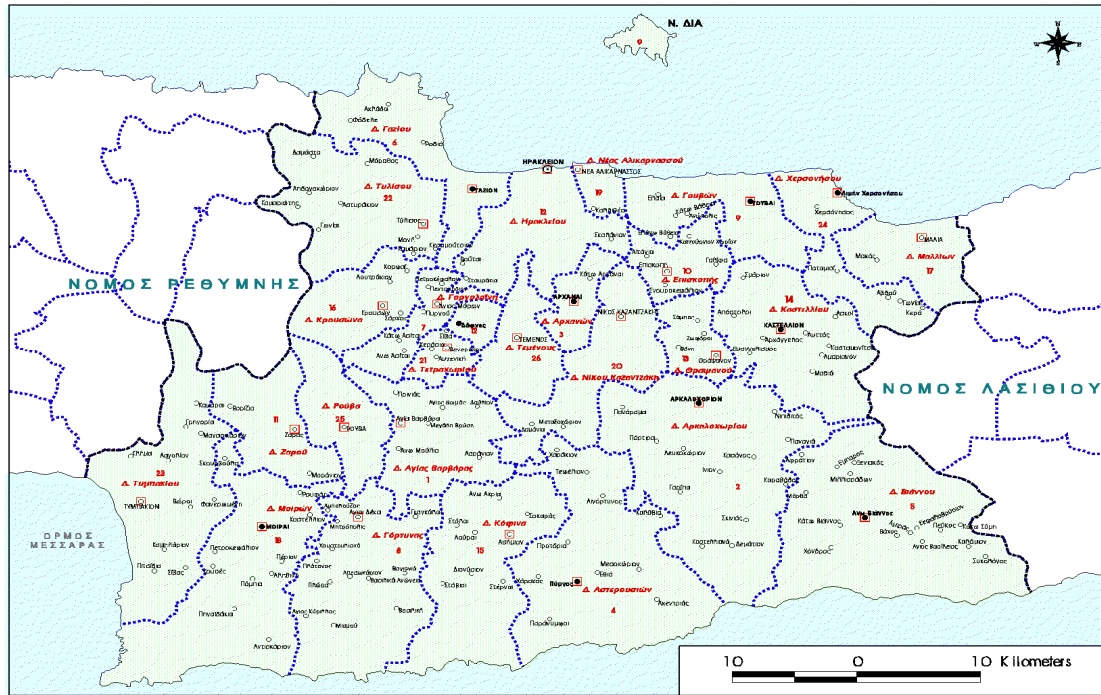

Εικόνα 1 Θέση του Περιφερειακού Διαμερίσματος Ηρακλείου στον Ελλαδικό χώρο.
(πηγή: <http://www.hellenica.de/Griechenland/Geo/GR/Irakleio.html>)

2.1 Θέση και διοικητική διαίρεση ευρύτερης περιοχής μελέτης

Το περιφερειακό διαμέρισμα Ηρακλείου βρίσκεται στο κεντροανατολικό τμήμα της νήσου Κρήτης. Συνορεύει ανατολικά με το περιφερειακό διαμέρισμα Λασιθίου και δυτικά με το περιφερειακό διαμέρισμα Ρεθύμνου, ενώ βόρεια βρέχεται από το Κρητικό Πέλαγος και νότια από το Λιβυκό Πέλαγος. Έχει έκταση 2.641 τετραγωνικά χιλιόμετρα.

Κατά την απογραφή του 2001, όταν ακόμη ήταν σε ισχύ το πρόγραμμα «Καποδίστριας», ο νομός Ηρακλείου είχε 26 Δήμους, 194 Δημοτικά διαμερίσματα και 460 οικισμούς. Πρωτεύουσα του νομού ήταν το Ηράκλειο (<http://www.nah.gr/prefecture-of-heraklion/prefecture-of-heraklion.html>). Στην εικόνα απεικονίζεται η διοικητική διαίρεση του νομού Ηρακλείου, επί της περιόδου εφαρμογής του προγράμματος «Καποδίστριας».

Εικόνα 2 Διοικητική διαίρεση επί Καποδίστρια
 (πηγή: <http://www.ypes.gr/kapodistrias/greek/kapo/hrak.htm>)

Από το Νοέμβριο του 2010, που αποτέλεσε την αφετηρία εφαρμογής του προγράμματος «Καλλικράτης», δημιουργήθηκε η περιφέρεια Κρήτης, η οποία περιλαμβάνει τους Νομούς Ηρακλείου, Λασιθίου, Ρεθύμνου και Χανίων. Έδρα της περιφέρειας Κρήτης είναι το Ηράκλειο. Κάθε νομός αποτελεί και περιφερειακό διαμέρισμα και κάθε πρωτεύουσα νομού είναι έδρα του αντίστοιχου περιφερειακού διαμερίσματος (http://www.express.gr/afieroma/kallikratis/296759oz_20100429296759.php3).

Επομένως, ο νομός Ηρακλείου μετονομάζεται σε περιφερειακό διαμέρισμα Ηρακλείου και πολλοί δήμοι καταργούνται και συγχωνεύονται στο δήμο Ηρακλείου. Η εικόνα απεικονίζει τη συγχώνευση αυτή και τη νέα διοικητική μορφή της περιφέρειας

Εικόνα 3 Διοικητική διαίρεση επί Καλλικράτη
(πηγή:<http://www.goodnet.gr/index.php?id=13,35419,0,0,1,0>)

2.2 Θέση περιοχής μελέτης

Η περιοχή μελέτης εντοπίζεται στο κεντροδυτικό τμήμα του δήμου Ηρακλείου και ανήκει διοικητικά στο δήμο Ηρακλείου. Αποτελείται από τα χωριά Βενεράτο, Κεράσια, Σίβα, Αυγενική και Άνω και Κάτω Ασίτες. Την περίοδο εφαρμογής του προγράμματος «Καποδίστριας», τα τέσσερα πρώτα χωριά ανήκαν στο δήμο Παλιανής, ενώ οι Ασίτες ανήκαν στο δήμο Γοργολαΐνη. Με την εφαρμογή του προγράμματος «Καλλικράτης», οι δήμοι Παλιανής και Γοργολαΐνη καταργήθηκαν και συγχωνεύτηκαν στο δήμο Ηρακλείου.

Στην παραπάνω εικόνα είναι εύκολο να αντιληφθεί κανείς τη συγχώνευση των δήμων Παλιανής και Γοργολαΐνη στο δήμο Ηρακλείου (κόκκινο τμήμα). Στο χάρτη που ακολουθεί, απεικονίζεται η σχετική θέση της περιοχής μελέτης ως προς τον κύριο αστικό ιστό του δήμου, την πόλη του Ηρακλείου.

Εικόνα 4 Σχετική θέση περιοχής μελέτης και πόλης Ηρακλείου (πηγή:<http://maps.google.com/>)

Στον παραπάνω χάρτη, παρατηρούμε τη σχετική θέση της περιοχής με την πόλη και το λιμάνι του Ηρακλείου. Λόγω κλίμακας, δεν ήταν δυνατή η απεικόνιση όλων των τοπικών κοινοτήτων της περιοχής. Γι' αυτό το λόγο, στο χάρτη (Εικόνα 5) που ακολουθεί, απεικονίζεται η σχετική θέση των χωριών.

Εικόνα 5 Σχετική θέση των τοπικών κοινοτήτων της περιοχής μελέτης (πηγή:<http://maps.google.com/>)

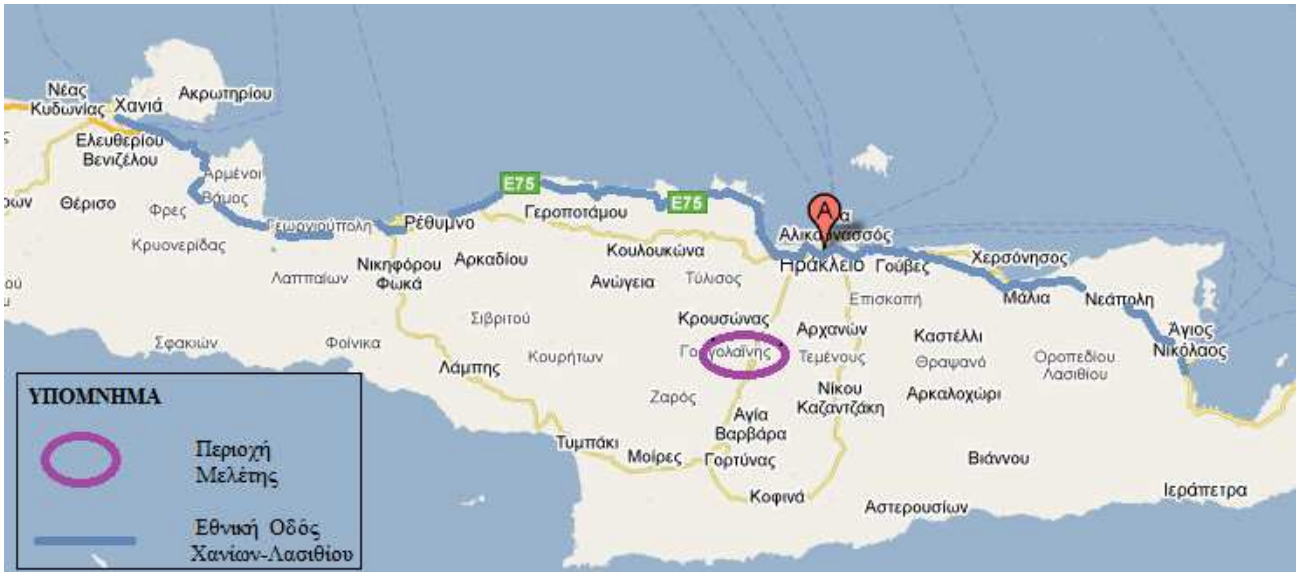
3 ΣΥΝΔΕΣΗ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΜΕΛΕΤΗΣ

Οι τοπικές κοινότητες Βενεράτου, Αυγενικής, Σίβας, Κερασιών, Κάτω Ασιτών και Άνω Ασιτών συνδέονται με την πόλη του Ηρακλείου μέσω της εθνικής οδού Ηρακλείου-Μοιρών. Οι τέσσερις πρώτες απέχουν από τον κύριο αστικό ιστό περίπου 20km, ενώ οι Άνω και Κάτω Ασίτες απέχουν 24km. Μέσω του ίδιου οδικού δικτύου και προς αντίθετη κατεύθυνση, συνδέεται η περιοχή μελέτης με τον κάμπο της Μεσσαράς και τα νότια παράλια του ν. Ηρακλείου. Στο χάρτη που ακολουθεί απεικονίζεται η σύνδεση της περιοχής με τα βόρεια και τα νότια άκρα του νομού.

Εικόνα 6 Σύνδεση της περιοχής μελέτης με την πόλη του Ηρακλείου και τα νότια παράλια του νομού Ηρακλείου (πηγή: Google maps)

Η περιοχή συνδέεται με τους άλλους τρεις μεγάλους αστικούς ιστούς της Κρήτης μέσω των εθνικών οδών: Ηρακλείου – Ρεθύμνου – Χανίων και Ηρακλείου – Αγ. Νικολάου. Συγκεκριμένα, η πόλη του Ηρακλείου απέχει από το Ρέθυμνο 80km, από την πόλη των Χανίων 138km και από τον Άγιο Νικόλαο 65km.

Εικόνα 7 Σύνδεση της πόλης του Ηρακλείου με τις πόλεις: Ρέθυμνο, Χανιά, Αγ. Νικόλαος. (πηγή: Google Maps)

Η ευρύτερη περιοχή μελέτης συνδέεται ακτοπολιτικά με το λιμάνι του Πειραιά, της Σαντορίνης, της Πάρου, της Νάξου, της Μυκόνου, της Ρόδου και της Θεσσαλονίκης. Το αεροδρόμιο του Ηρακλείου πραγματοποιεί απευθείας πτήσεις στο εσωτερικό της χώρας για Αθήνα, Θεσσαλονίκη, Κέρκυρα, Κάρπαθο, Κω, Μυτιλήνη, Ρόδο και Χανιά. Στο εξωτερικό, οι απευθείας πτήσεις που πραγματοποιούνται έχουν προορισμό την Αλβανία, την Αυστρία, το Βέλγιο, τη Γαλλία, τη Γερμανία, τη Δανία, το Ηνωμένο Βασίλειο, την Ισπανία, την Ιταλία, την Κύπρο, το Λουξεμβούργο, τη Νορβηγία, την Ολλανδία, την Ουγγαρία, την Πολωνία, τη Ρωσία και την Τσεχία.

4 ΓΕΝΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΧΗ ΜΕΛΕΤΗΣ

Στην ενότητα αυτή θα παρουσιάσουμε κάποια βασικά χαρακτηριστικά της περιοχής μελέτης, προκειμένου να εξάγουμε συμπεράσματα για την πρόσβαση στην περιοχή, την ιστορική της σημασία, το δυναμικό της, τις κύριες ασχολίες των κατοίκων και το φυσικό της περιβάλλον.

4.1 Ευρύτερη περιοχή μελέτης

Η ευρύτερη περιοχή μελέτης, ο δήμος Ηρακλείου, είναι ένας από τους πιο αναπτυγμένους οικονομικά δήμους της Κρήτης και ένας από τους παραγωγικότερους της Ελλάδας. (<http://www.nah.gr/prefecture-of-heraklion/prefecture-of-heraklion.html>).

Το έδαφος του δήμου είναι κατά το μεγαλύτερο μέρος του ημιορεινό, ενώ περικυκλώνεται από ορεινούς όγκους που βρίσκονται στα άκρα του περιφερειακού διαμερίσματος του Ηρακλείου, στα όρια με τα περιφερειακά διαμερίσματα Λασιθίου και Ρεθύμνης. Ο δήμος, νότια, συνορεύει με την πεδιάδα της Μεσσαράς. Βόρεια, βρέχεται από το Κρητικό Πέλαγος και νότια από το Λυβικό Πέλαγος.

Από τα παραπάνω συμπεραίνουμε μια σχετική ανομοιομορφία στο ανάγλυφο του περιφερειακού διαμερίσματος, αλλά σχετική ομοιομορφία στο ανάγλυφο του δήμου. Βέβαια αξιοσημείωτο είναι ότι ένα μέρος του καλύπτεται από ένα μεγάλο αστικό ιστό, την πόλη του Ηρακλείου και ένα άλλο από μικρούς ορεινούς όγκους. Το γεγονός αυτό σημαίνει ότι υπάρχει ποικιλία στα οικιστικά χαρακτηριστικά, στα φυσικά τοπία, στις νοοτροπίες ανθρώπων και στους τρόπους ζωής.

Στην έδρα του δήμου, αλλά και του περιφερειακού διαμερίσματος, στην πόλη του Ηρακλείου, βρίσκεται το μεγαλύτερο λιμάνι του νησιού, το οποίο αποτελεί και ένα από τα μεγαλύτερα λιμάνια της Μεσογείου. Επιπλέον, το Ηράκλειο στεγάζει το δεύτερο πιο σημαντικό αερολιμένα της Ελλάδας, το αεροδρόμιο «Νίκος Καζαντζάκης».

Τα παραπάνω καθιστούν την περιοχή προσβάσιμη, τόσο από τον ελλαδικό χώρο όσο και από τον ευρωπαϊκό.

4.2 Περιοχή μελέτης

Η περιοχή μελέτης αποτελείται από τις τοπικές κοινότητες: Αυγενική, Άνω και Κάτω Ασίτες, Βενεράτο, Κεράσια και Σίβα, τα οποία βρίσκονται γύρω από τον οδικό άξονα Ηρακλείου – Μοιρών, ο οποίος ενώνει το βόρειο και το νότιο τμήμα του περιφερειακού διαμερίσματος Ηρακλείου. Επομένως η περιοχή είναι εύκολα προσβάσιμη από τις γύρω περιοχές. Οι έξι τοπικές κοινότητες είναι ημιορεινές. Παρακάτω αναφέρονται τα χαρακτηριστικά τους:

4.2.1 Τοπική κοινότητα Αυγενικής

Σύμφωνα με την απογραφή του 2001, το (τότε) Δημοτικό διαμέρισμα Αυγενικής αριθμεί συνολικά 812 κατοίκους και αποτελείται από τους οικισμούς: Αυγενική με 804 κατοίκους και τα Βλαχιανά με 8 κατοίκους.

Η Αυγενική είναι χωριό και πρώην κοινότητα της επαρχίας Μαλεβιζίου με 804 κατοίκους, κατά την απογραφή του 2001 όπου αποτελούσε Δημοτικό διαμέρισμα του Δήμου Παλιανής (πρώην Τετραχωρίου) του νομού Ηρακλείου. Είναι κτισμένο σε υψόμετρο 310μ. στο 20,7 χλμ της αρτηρίας προς Τυμπάκι. Βρίσκεται σε πανοραμική θέση και ο τόπος είναι κατάφυτος από αμπελώνες. Παράγονται σταφίδες και ελαιόλαδο. Υδρεύεται επαρκώς από πηγές με εσωτερικό υδραγωγείο. Στον οικισμό λειτουργούν νηπιαγωγείο και Δημοτικό Σχολείο.

Το χωριό αναφέρεται στις ενετικές απογραφές. Το εξελληνισμένο όνομα που είχε κατά την περίοδο της Ενετοκρατίας μπορεί να αποδοθεί ως Ευγενική, δηλαδή τόπος όπου κατοικούσαν ευγενείς.

Εικόνα 8 Τοπική Κοινότητα Αυγενικής (πηγή: http://veneratopalianis.blogspot.com/2009/09/blog-post_25.html)

Τα Βλαχιάνα είναι παλιός οικισμός, ο οποίος βρίσκεται σε πανοραμική θέση νοτιοδυτικά της Αυγενικής. Η πλεονεκτική του θέση έχει προσελκύσει επενδυτές, οι οποίοι αξιοποιούν και μετατρέπουν τα παλαιά κτίσματα του οικισμού σε παραδοσιακούς ξενώνες (<http://www.explore-crete.gr>).

4.2.2 Τοπική κοινότητα Βενεράτου

Με βάση την απογραφή του 2001, το (τότε) Δημοτικό διαμέρισμα Βενεράτου αποτελείται από 4 οικισμούς και έχει 962 κατοίκους συνολικά. Οι οικισμοί αυτοί είναι: το Βενεράτο, το οποίο αποτελεί έδρα με πληθυσμό 917 κατοίκους, η Ιερά Μονή Παλιανής με 34 κατοίκους, ο Πύργος με 3 κατοίκους και το Σινάπι με 8.

Το Βενεράτο βρίσκεται σε απόσταση 19,8 χιλιομέτρων από την πόλη του Ηρακλείου. Οι κάτοικοι ασχολούνται κυρίως με τη γεωργία. Στο χωριό υπάρχουν, ανάμεσα στα άλλα: ΚΕΠ, υπηρεσίες του Δήμου, τράπεζες, Νηπιαγωγείο, Δημοτικό Σχολείο, Γυμνάσιο και περιφερειακό ιατρείο.

Κατά την Ενετοκρατία το Βενεράτο ήταν από τους μεγαλύτερους οικισμούς της επαρχίας και αποτελούσε θέρετρο των αρχόντων της Βενετίας. Η ονομασία του χωριού είναι προφανώς βενετική. Η πιθανότερη ερμηνεία είναι ότι το όνομα προήλθε από την ιταλική λέξη *venerato*, που θα πει σεβάσμιο, όπως στη φράση *Monasterium venerato* =σεβασμία Μονή. Πιστεύεται ότι το όνομα αυτό δόθηκε στην παρακείμενη μονή της Παλιανής και κατ' επέκταση έλαβε το όνομα και το χωριό, το οποίο βρισκόταν κοντά (Φαντάκης Ι., 2001).

Εικόνα 9 Τοπική κοινότητα Βενεράτου (πηγή: <http://www.dpgr.gr/forum/index.php?topic=35662.0>)

Το χωριό επομένως, είχε αξιοσημείωτη ιστορία κατά την Ενετοκρατία. Επίσης, λόγω της μικρής απόστασης από την Ιερά Μονή Παλιανής, αποτελεί πέρασμα ντόπιων αλλά και ξένων επισκεπτών.

Ο Πύργος είναι οικισμός Ν.Α της κοινότητας Βενεράτου επαρχίας Τεμένους, του δήμου Παλιανής κοντά στο χωριό Κυπαρίσσι. Βρίσκεται σε υψόμετρο 220μ. με θέα σε ολόκληρη την κοιλάδα. Στην απογραφή του 2001 αναφέρονται 3 κάτοικοι. Στον οικισμό βρίσκεται ο ναός του Αγίου Γεωργίου.

Η ακριβής χρονολογία δημιουργίας του οικισμού δεν είναι μέχρι τώρα γνωστή. Σίγουρα η ανθρώπινη παρουσία στην περιοχή άγεται στην πρωτομινωική περίοδο.

Τα ευρήματα της περιοχής, μας δίνουν ενδιαφέροντα στοιχεία για τη ζωή και τη φυσιογνωμία του γεωγραφικού αυτού χώρου κατά την προϊστορική περίοδο. Στον Πύργο δίπλα σε μία πηγή, εντοπίστηκαν από τον Α. Evans λείψανα κτιρίων και λείψανα τάφων με πήλινες λάρνακες και άλλα ευρήματα, όπως χάνδρες από κορνήλιο, αμέθυστο και φαγεντιανή. Χρονολογούνται στην ΥΜ Ι περίοδο. Στου " Βαθεία" βρέθηκαν τάφοι που χρονολογούνται στην Υστερομινωϊκή ΙΙΑ-Β περίοδο.

Στην κορυφή του υψώματος είχαν εντοπιστεί από τον Στ. Αλεξίου λείψανα μεγάλου Υστερομινωϊκού κτηρίου. Η έκταση της διασποράς των οστράκων στην κορυφή και την Ανατολική πλευρά του υψώματος δείχνει ίσως ότι πρόκειται για οικισμό παρά για μεμονωμένο κτήριο (<http://www.explore-crete.gr/>)

Το Συνάπι είναι χωριό της κοινότητας Βενεράτου του δήμου Παλιανής. Έχει υψόμετρο 185μ. Στην απογραφή του 2001 αναφέρονται 8 κάτοικοι. Σήμερα είναι εγκαταλελειμμένο. Για πρώτη φορά συναντάται το 1248 ως κτήμα της μονής Παλιανής “tempore Graecorum”, στο έγγραφο που κατέγραφε την περιουσία της παραπάνω μονής (<http://veneratopalianis.blogspot.com/2009/03/blog-post.html>).

Ο Απόλλωνας είναι περιοχή που υπολογίζεται ότι βρίσκεται κοντά στο Βενεράτο. Συναντάται για πρώτη φορά το 1248 σε έγγραφο που αναφέρει ότι η αυτοκρατορική μονή της Παλιανής κατέχει εκεί γη έκτασης 10 ζευγαριών. Σε ένα μεταγενέστερο επίσης έγγραφο του 1320, όπου καταγράφονται οι εκκλησίες του Κοινού, πληροφορούμαστε ότι στη θέση αυτή βρισκόταν η ερειπωμένη εκκλησία του Αγίου Νικολάου, της Αγίας Παρασκευής του κτίστηκε το 1294, μια ανώνυμη που ξανακτίστηκε το 1300 και η Παναγία του κτίστηκε επίσης το 1300 (<http://www.explore-crete.gr/land-and-people/palianis-settlements/apolonas.html>).

Συμπερασματικά, εφόσον το Βενεράτο βρίσκεται πάνω σε κύριο οδικό άξονα της Κρήτης, οι μετακινήσεις από και προς αυτό είναι πολύ εύκολες. Επιπλέον, το γεγονός ότι ανακαλύφθηκαν δείγματα ζωής από την πρωτομινωική περίοδο και το γεγονός ότι στην περιοχή συναντάμε κτίρια του 13^{ου} αιώνα αποδεικνύουν την ιστορική σημασία της περιοχής.

Παρατηρείται λοιπόν, ότι η Αυγενική, τους και το Βενεράτο, είναι μία αγροτική, ημιορεινή περιοχή. Οι δύο αυτές περιοχές έχουν πολλά κοινά χαρακτηριστικά όσον αφορά στη μορφολογία τους περιοχής τους και στον τρόπο ζωής των κατοίκων τους. Παρ’ όλα αυτά, σύμφωνα με τους παραπάνω πληροφορίες, στην Αυγενική υπάρχει ένα δείγμα προσπάθειας προσέλκυσης τουριστών μέσω της κατασκευής παραδοσιακών ξενώνων.

4.2.3 Τοπική κοινότητα Κερασιών

Η κανονική ονομασία του χωριού Κεράσια είναι Κεράσσα (τους το ρήμα «κερνώ») που προήλθε από τη συνήθεια των κατοίκων του, να κερνούν τους ξένους.

Το χωριό αναφέρεται και σε παλαιότερες απογραφές, με παλιότερη αυτή του Basilicata από το 13^ο αιώνα. Παλιότερα αποτελούσε έδρα Αγροτικού Δήμου και έδρα ομώνυμης Κοινότητας. Στο Δήμο Παλιανής (πρώην Τετραχωρίου) εντάχθηκε υποχρεωτικά το 1999 με το νόμο «Καποδίστρια».

Εικόνα 10 Τοπική Κοινότητα Κερασίων (πηγή: http://veneratopalianis.blogspot.com/2009/09/blog-post_25.html)

4.2.4 Τοπική κοινότητα Σίβας

Η Σίβα είναι χωριό και ομώνυμη τοπική κοινότητα στην επαρχία Μαλεβιζίου με 264 κατοίκους, το 2001. Έχει 280 μέτρα υψόμετρο και απέχει 18,2 χλμ. από την κεντρική οδική αρτηρία προς Τυμπάκι. Οι κάτοικοι ασχολούνται κυρίως με την αμπελοκαλλιέργεια και την ελαιοκομία.

Εικόνα 11 Τοπική Κοινότητα Σίβας (πηγή: google.gr)

4.2.5 Τοπική κοινότητα Άνω Ασιτών

Η τοπική κοινότητα των Άνω Ασιτών απέχει 24 χλμ. από το Ηράκλειο σε υψόμετρο 490μ. και ένα μεγάλο μέρος της έκτασής του, αποτελείται από δασικές εκτάσεις στον ορεινό όγκο του Ψηλορείτη.

Εικόνα 12 Τοπική Κοινότητα Άνω Ασιτών (πηγή: <http://asitesfc.pblogs.gr/tags/reportaz-gr/pages/71.html>)

4.2.6 Τοπική κοινότητα Κάτω Ασιτών

Οι Κάτω Ασίτες βρίσκονται στους ανατολικούς πρόποδες του Ψηλορείτη, σε υψόμετρο 450 μέτρων και απέχουν 24 χιλιόμετρα από το Ηράκλειο στους Κρήτης. Το χωριό, μέχρι το Νοέμβριο του 2010, ανήκε διοικητικά στην επαρχία Μαλεβιζίου και στο δήμο Γοργολαΐνη και σύμφωνα με την απογραφή του 2001, διαθέτει 1.219 κατοίκους. Πλέον διοικητικά ανήκει στο δήμο Ηρακλείου. Οι Κάτω Ασίτες (κάτοικοι 1350 περίπου) είναι κτισμένες στους πρόποδες του όρους «Κουδούνι» και σε ένα υψόμετρο 450μ. περίπου.

Εικόνα 13 Τοπική Κοινότητα Κάτω Ασίων (πηγή: <http://asitesfc.pblogs.gr/tags/reportaz-gr/pages/71.html>).

Οι Άνω και Κάτω Ασίτες θεωρούνται από τους πλέον παραδοσιακούς οικισμούς της περιοχής με αξιόλογα δείγματα λαϊκής αρχιτεκτονικής. Ένας από τους σημαντικότερους εγκαταλελειμμένους οικισμούς του Νομού Ηρακλείου, η Νίσση, με παραδοσιακά σπίτια που έχουν έντονο αρχιτεκτονικό ενδιαφέρον, βρίσκεται κοντά στις Κάτω Ασίτες (<http://asitesfc.pblogs.gr/asites-topothesia-kai-istoria.html>, <http://el.wikipedia.org/wiki/>, <http://www.nah.gr/prefecture-of-heraklion/municipalities/paliani.html>)

5 ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΑ – ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

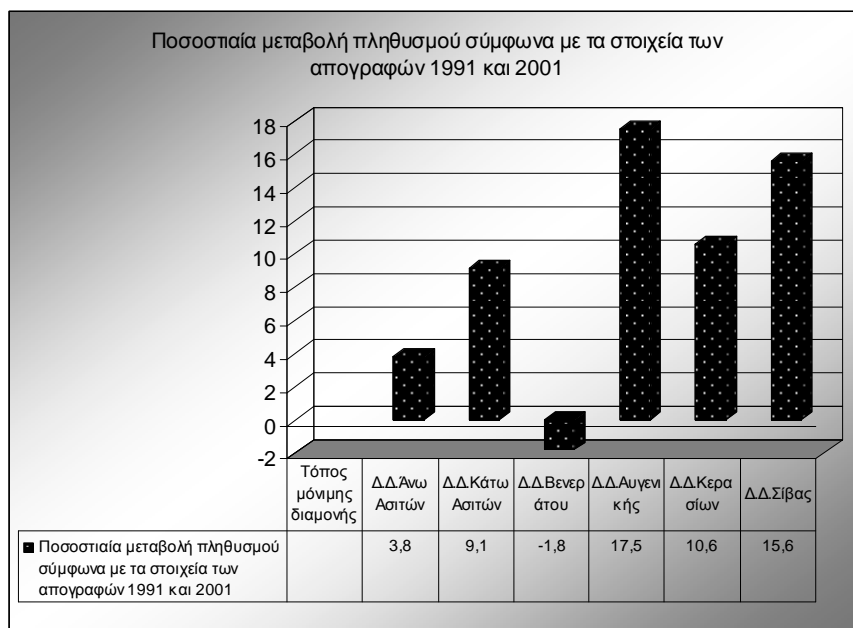
5.1 Πραγματικός πληθυσμός

Ο πραγματικός πληθυσμός της περιοχής μελέτης και η ποσοστιαία μεταβολή του από το έτος 1991 έως το 2001, παρουσιάζονται στον Πίνακα 1. Σύμφωνα με τα στοιχεία αυτά, στο σύνολο της περιοχής μελέτης, παρατηρείται μία αύξηση του πληθυσμού κατά τη δεκαετία 1991- 2001, της τάξης του 7.8%. Η μεγαλύτερη αύξηση παρατηρείται στα Δημοτικά Διαμερίσματα της Αυγενικής και της Σίβας, με ποσοστά 17.5% και 15.6%, αντίστοιχα. Αντίθετα με όλα τα Δημοτικά Διαμερίσματα, στο Δημοτικό Διαμέρισμα Βενεράτου, εντοπίζεται μικρή μείωση, της τάξης του 1.8%.

Έτος Απογραφής	ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ		Ποσοστιαία μεταβολή πληθυσμού
	1991	2001	
Τόπος μόνιμης διαμονής			
Δ.Δ.Άνω Ασισίων	399	414	3.8
Δ.Δ.Κάτω Ασισίων	1083	1182	9.1
Δ.Δ.Βενεράτου	924	907	-1,8
Δ.Δ.Αυγενικής	661	777	17.5
Δ.Δ.Κερασίων	312	345	10.6
Δ.Δ.Σίβας	231	267	15.6
σύνολο περιοχής μελέτης	3610	3892	7.8

Πίνακας 1 Πραγματικός Πληθυσμός (απογραφή 1991, 2001. Πηγή: ΕΣΥΕ)

Η μεγαλύτερη αύξηση του πληθυσμού σε μία περιοχή από μία άλλη, στα συγκεκριμένα δημοτικά διαμερίσματα, δεν οφείλεται στο ανάγλυφο, στο διαφορετικό κλίμα ή στην απόσταση από κάποιο αστικό κέντρο. Τα παραπάνω δημοτικά διαμερίσματα βρίσκονται στο ίδιο περίπου υψόμετρο, εκτός των Ασισίων που είναι πιο ορεινά, έχουν το ίδιο κλίμα, ενώ η απόστασή τους από τον κύριο αστικό ιστό του Ηρακλείου είναι σχεδόν η ίδια, όπως φαίνεται στην Εικόνα 4. Στο Γράφημα 1 που ακολουθεί περιγράφεται η ποσοστιαία μεταβολή του πληθυσμού στην περιοχή μελέτης από το 1991 ως το 2001.

Γράφημα 1 Πληθυσμιακή Εξέλιξη περιοχής μελέτης από το 1991 ως το 2001

Η πληθυσμιακή εξέλιξη του Δ. Ηρακλείου κατά την ίδια χρονική περίοδο, ήταν 14,22%, ενώ σε επίπεδο νομού ήταν 10,41%. Συγκριτικά με την περιοχή μελέτης, εάν εξαιρεθούν τα δημοτικά διαμερίσματα των Ασιτών και του Βενεράτου, ακολουθείται παρόμοια μεταβολή πληθυσμού.

ΠΛΗΘΥΣΜΙΑΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΔΗΜΟΥ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ			
ΔΗΜΟΣ/ΝΟΜΟΣ	1991	2001	% 1991-2001
Δ. ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ	120.563	137.711	14,22
ΝΟΜΟΣ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ	264.906	292.489	10,41

Πίνακας 2 Πληθυσμιακή Εξέλιξη Δ. Ηρακλείου κατά την περίοδο 1991- 2001

5.2 Ομάδες ηλικιών

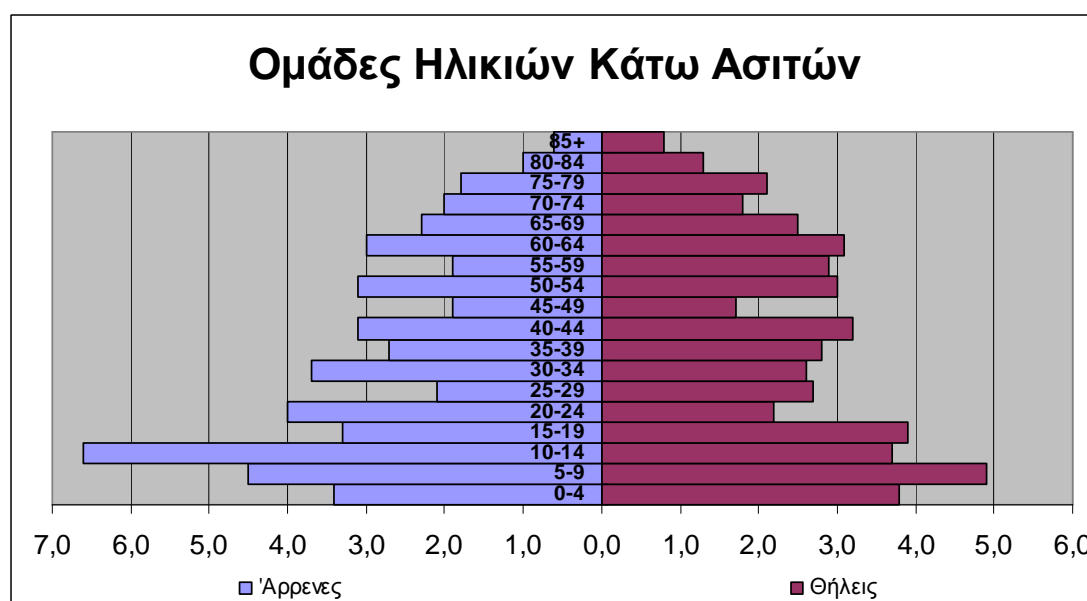
Οι πίνακες που ακολουθούν, δίνουν πληροφορίες για τις ομάδες ηλικιών που κατεγράφησαν στις απογραφές του 1991 και 2001, προκειμένου να βγάλουμε συμπεράσματα για τον ενεργό πληθυσμό της περιοχής μελέτης. Στον ενεργό πληθυσμό περιλαμβάνονται οι ηλικίες που ξεκινούν τώρα την επαγγελματική τους σταδιοδρομία και επομένως έχουν περισσότερες αναζητήσεις από τα άτομα που ήδη έχουν αποκατασταθεί επαγγελματικά και που ως νεότερες προσεγγίζουν ευκολότερα τις καινοτομίες και τις νέες ευκαιρίες από τα διάφορα ευρωπαϊκά προγράμματα, καθώς και μεγαλύτερες ηλικίες, όπως αυτές που είναι στα όρια της συνταξιοδότησης.

Ο Πίνακας 3 και τα γραφήματα που ακολουθούν, αφορούν στην απογραφή του 1991.

Ομάδες ηλικιών																		
	0-4	5-9	10-14	15-19	20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	50-54	55-59	60-64	65-69	70-74	75-79	80-84	85+
Τόπος μόνιμης διαμονής																		
Δ.Δ. Άνω Ασιτών	20	21	31	32	24	17	18	23	30	28	22	26	22	26	18	19	13	9
Δ.Δ. Κάτω Ασιτών	78	102	111	78	67	51	68	59	69	39	66	52	67	52	41	42	25	16
Δ.Δ. Βενεράτου	55	54	63	85	69	59	48	33	48	52	52	74	73	45	43	36	19	16
Δ.Δ. Αυγενικής	36	38	53	67	38	25	31	34	46	43	37	44	41	29	23	33	24	19
Δ.Δ. Κερασίων	17	17	13	25	24	25	14	14	14	15	20	28	27	18	21	5	9	6
Δ.Δ. Σίβας	10	7	18	22	9	13	13	11	17	10	18	18	23	11	13	7	9	2

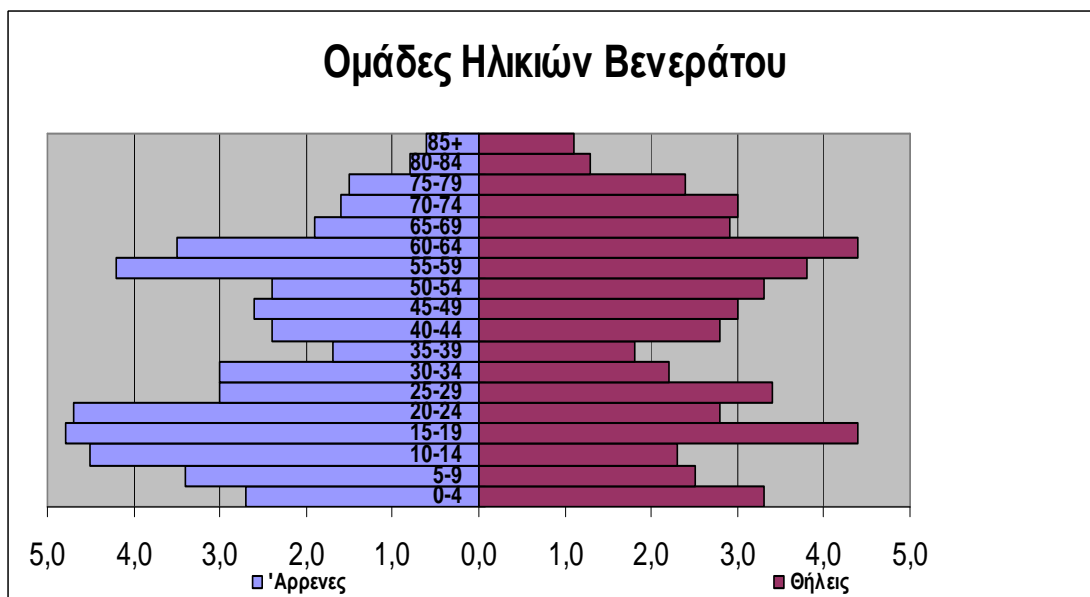
Πίνακας 3 Ομάδες ηλικιών – απογραφή 1991 (πηγή: ΕΣΥΕ)

Τα γραφήματα που ακολουθούν, αφορούν στις τοπικές κοινότητες Κάτω Ασιτών, Βενεράτου και Αυγενικής, στα οποία ο πληθυσμός υπερβαίνει τα 500 άτομα (Πίνακας 1) και αναπαριστούν τις ομάδες ηλικιών στις περιοχές αυτές.

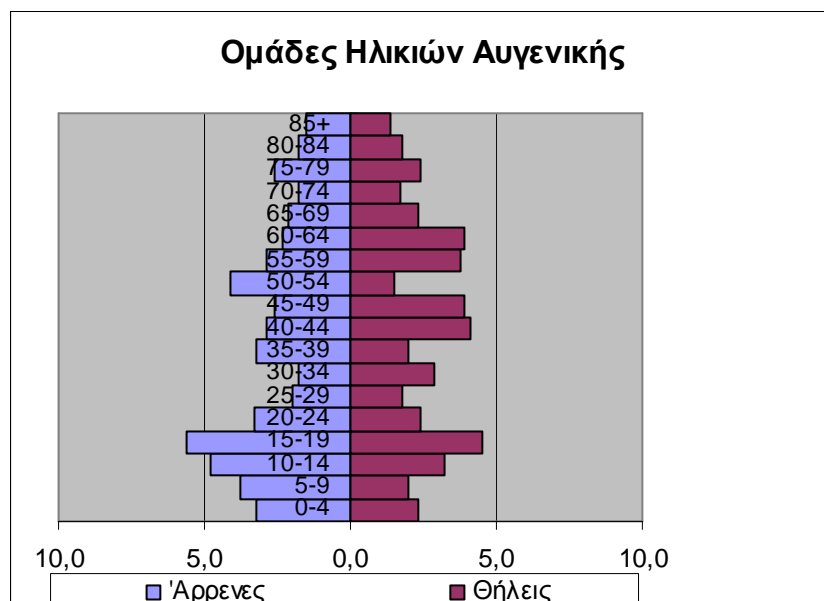
Γράφημα 2 Ομάδες Ηλικιών Τοπικής Κοινότητας Κάτω Ασιτών σύμφωνα με την απογραφή του 1991

Στην τοπική κοινότητα Κάτω Ασιτών το μεγαλύτερο ποσοστό του γυναικείου και του ανδρικού πληθυσμού καλύπτεται από ηλικίες κάτω των 19 ετών. Στην τοπική κοινότητα Βενεράτου, σύμφωνα με το γράφημα 3, το μεγαλύτερο μέρος του γυναικείου πληθυσμού αποτελείται από τις ηλικίες 10-14 και 55-64, ενώ το μεγαλύτερο μέρος του ανδρικού πληθυσμού αποτελείται από ηλικίες μικρότερες των 29 ετών και μεταξύ 55-64.

Γράφημα 3 Ομάδες Ηλικιών τοπικής κοινότητας Βενεράτου σύμφωνα με την απογραφή του 1991

Στην τοπική κοινότητα Αυγενικής το μεγαλύτερο μέρος του γυναικείου πληθυσμού αποτελείται από άτομα ηλικίας 10-19, 40-49 και 55-64. Όσον αφορά στον ανδρικό πληθυσμό, η πλειοψηφία είναι άτομα μεταξύ των ηλικιών 5-19 και 36-39 και 50-54. Στα τρία αυτά γραφήματα, παρατηρείται ότι οι περιοχές έχουν μεγάλο αριθμό ατόμων νεαρών ηλικιών, κάτω των 19 ετών και αρκετούς μεσήλικες.

Γράφημα 4 Ομάδες ηλικιών τοπικής κοινότητας Αυγενικής σύμφωνα με την απογραφή του 1991

Στις τοπικές κοινότητες Άνω Ασιτών, Κερασιών και Σίβας, παραθέτουμε τους δείκτες γήρανσης, λόγω του μικρού αριθμού ατόμων που μένουν στην περιοχή.

- δείκτης γήρανσης Άνω Ασιτών: 118,1
- δείκτης γήρανσης Κερασιών: 125,5
- δείκτης γήρανσης Σίβας: 120

Οι δείκτες γήρανσης αποκαλύπτουν ότι ο πληθυσμός των περιοχών που είναι άνω των 65 ετών υπερβαίνει τον αριθμό των ατόμων που είναι κάτω των 14.

Στη συνέχεια παρατίθενται οι δείκτες εξάρτησης των Δημοτικών Διαμερισμάτων, σύμφωνα με τα στοιχεία της ΕΣΥΕ για την απογραφή του 1991. Οι δείκτες εξάρτησης είναι χρήσιμοι για την εξαγωγή συμπερασμάτων για τον ενεργό πληθυσμό της περιοχής μελέτης:

δείκτης εξάρτησης Άνω Ασιτών: 64,88

- δείκτης εξάρτησης Κάτω Ασιτών: 75,81
- δείκτης εξάρτησης Βενεράτου: 55,82
- δείκτης εξάρτησης Αυγενικής: 62,81
- δείκτης εξάρτησης Κερασιών: 51,46
- δείκτης εξάρτησης Σίβας: 50

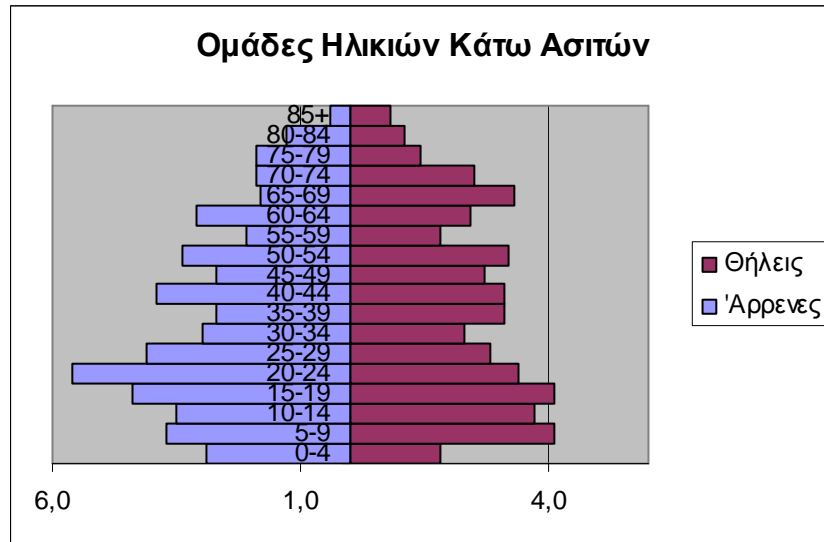
Οι παραπάνω δείκτες οδηγούν στο συμπέρασμα ότι ο ενεργός πληθυσμός της περιοχής υπερβαίνει το σύνολο των ατόμων που είναι κάτω των 14 ετών και άνω των 65.

Ο πίνακας και τα γραφήματα που ακολουθούν αναφέρονται στην απογραφή του 2001 και περιγράφουν τις ομάδες ηλικιών στην περιοχή μελέτης τη συγκεκριμένη χρονολογία.

	Ομάδες ηλικιών																	
	0-4	5-9	10-14	15-19	20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	50-54	55-59	60-64	65-69	70-74	75-79	80-84	85+
Τόπος μόνιμης διαμονής																		
Δ.Δ.Άνω Ασιτών	23	17	21	24	33	32	24	13	20	33	32	31	25	25	19	22	10	10
Δ.Δ.Κάτω Ασιτών	55	92	85	100	108	82	62	69	83	64	78	46	65	60	52	38	28	15
Δ.Δ.Βενεράτου	39	39	57	54	64	80	70	54	59	38	51	52	46	68	60	30	26	20
Δ.Δ.Αυγενικής	52	38	37	41	54	77	54	30	42	39	54	51	47	53	41	24	19	24
Δ.Δ.Κερασιών	16	8	24	26	16	23	24	20	20	22	26	19	15	26	19	17	17	7
Δ.Δ.Σίβας	8	6	4	14	21	29	19	7	24	13	29	16	13	24	17	10	8	5

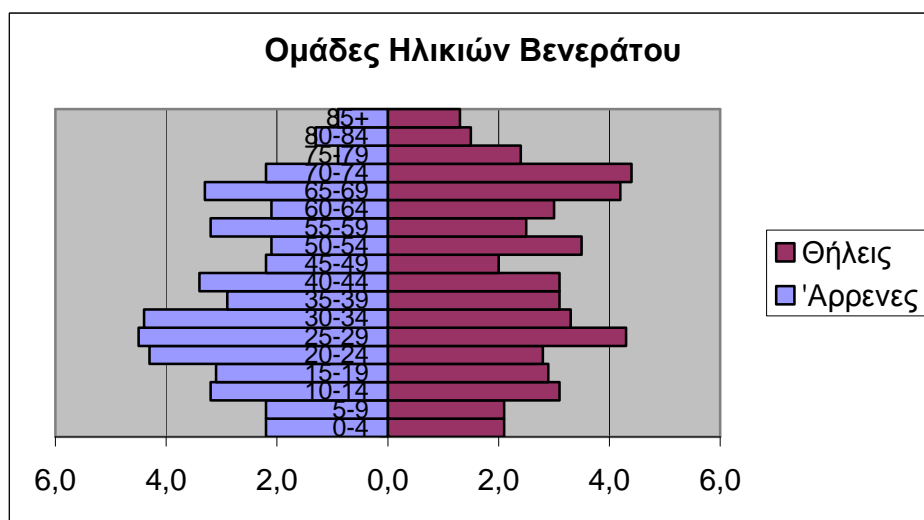
Πίνακας 4 Ομάδες ηλικιών – απογραφή 2001 (πηγή: ΕΣΥΕ)

Ακολουθούν γραφήματα που περιγράφουν τις ομάδες ηλικιών στις τοπικές κοινότητες Κάτω Ασιτών, Βενεράτου και Αυγενικής, οι οποίες αποτελούν τις περιοχές με το μεγαλύτερο πληθυσμό.

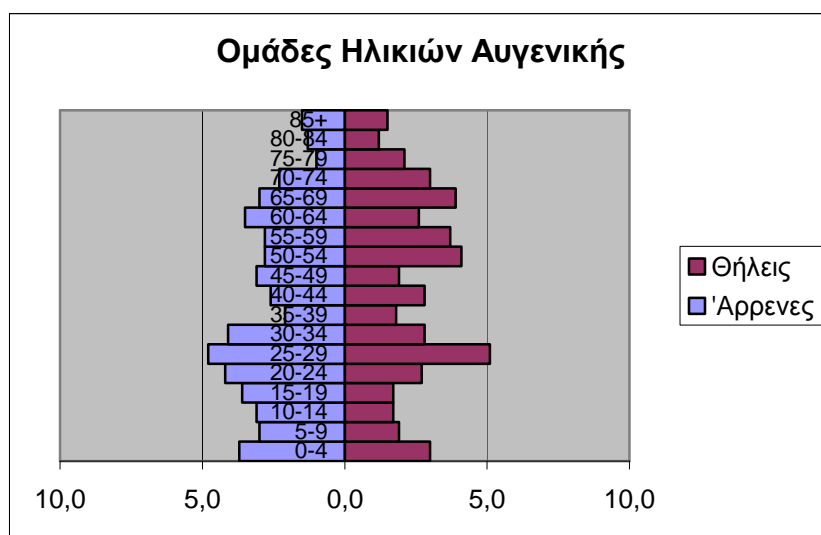
Γράφημα 5 Ομάδες Ηλικιών τοπικής κοινότητας Κάτω Ασιτών, σύμφωνα με την απογραφή του 2001

Στην τοπική κοινότητα Κάτω Ασιτών παρατηρείται πιο ομοιόμορφη κατανομή του γυναικείου πληθυσμού στις διάφορες ηλικίες, σε σχέση με την απογραφή του 1991. Το μεγαλύτερο μέρος του ανδρικού πληθυσμού καλύπτεται από άτομα μεταξύ 15 και 29 ετών. Στην τοπική κοινότητα Βενεράτου που ακολουθεί, η πλειοψηφία του γυναικείου πληθυσμού κυμαίνεται μεταξύ των ηλικιών 25-29 και 65-74, ενώ του ανδρικού, μεταξύ των ηλικιών 20-34.

Γράφημα 6 Ομάδες Ηλικιών τοπικής κοινότητας Βενεράτου, σύμφωνα με την απογραφή του 2001

Στην τοπική κοινότητα Αυγενικής το μεγαλύτερο μέρος του γυναικείου πληθυσμού καλύπτει τις ηλικίες 25-29 ετών, ενώ ο ανδρικός πληθυσμός διανέμεται σχεδόν ομοιόμορφα στην κλίμακα των ηλικιών, γεγονός το οποίο δεν ίσχυε κατά την απογραφή του 1991.

Γράφημα 7 Ομάδες Ηλικιών τοπικής κοινότητας Αυγενικής, σύμφωνα με την απογραφή του 2001

Ακολουθούν οι δείκτες γήρανσης των υπόλοιπων τοπικών κοινοτήτων:

- δείκτης γήρανσης Άνω Ασιτών: 140,98
- δείκτης γήρανσης Κερασιών: 179,17
- δείκτης γήρανσης Σίβας: 355,6.

Οι δείκτες γήρανσης των περιοχών αυτών οδηγούν στο συμπέρασμα ότι το πλήθος των ατόμων άνω των 65 ετών υπερβαίνει το πλήθος των ατόμων κάτω των 14. το φαινόμενο αυτό είναι ιδιαίτερα έντονο στην τοπική κοινότητα Σίβας.

Στη συνέχεια παρατίθενται οι δείκτες εξάρτησης των τοπικών κοινοτήτων, σύμφωνα με τα στοιχεία της ΕΣΥΕ. Οι δείκτες εξάρτησης είναι χρήσιμοι για την εξαγωγή συμπερασμάτων για τον ενεργό πληθυσμό της περιοχής μελέτης κατά το έτος 2001:

- δείκτης εξάρτησης Άνω Ασιτών: 55,1
- δείκτης εξάρτησης Κάτω Ασιτών: 56,1
- δείκτης εξάρτησης Βενεράτου: 62,9
- δείκτης εξάρτησης Αυγενικής: 58,9
- δείκτης εξάρτησης Κερασιών: 63,5

- δείκτης εξάρτησης Σίβας: 44,3.

Οι δείκτες εξάρτησης οδηγούν στο συμπέρασμα ότι ο ενεργός πληθυσμός υπερβαίνει τον πληθυσμό που καλύπτει τις ηλικίες άνω των 65 και κάτω των 14 ετών.

5.3 Επίπεδο Εκπαίδευσης πληθυσμού

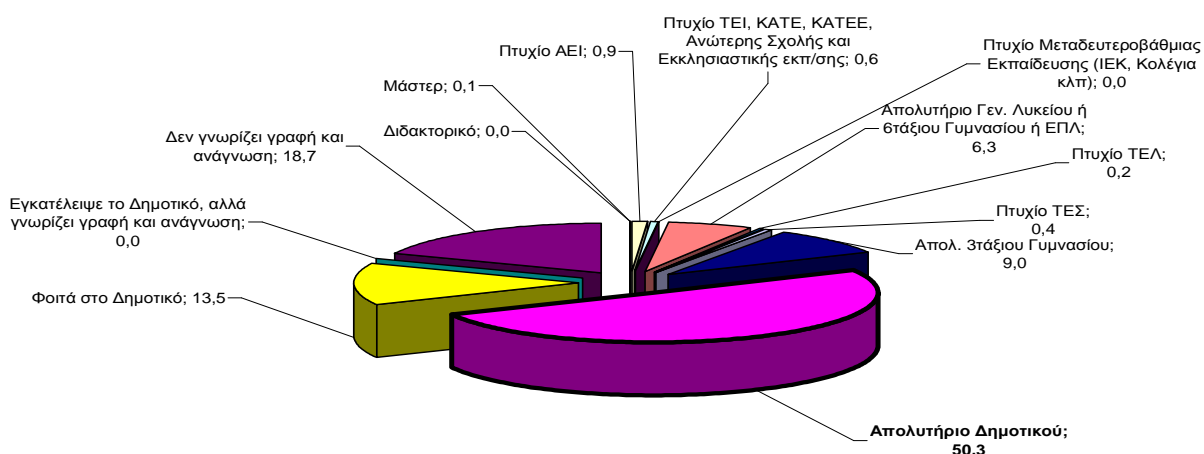
Στους παρακάτω πίνακες παρουσιάζεται το επίπεδο εκπαίδευσης του πληθυσμού της περιοχής μελέτης σύμφωνα με τις απογραφές του 1991 και 2001.

	ΕΠΙΠΕΔΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ - απογραφή 1991 (ποσοστά %)									
	Μάστερ	Πτυχίο ΑΕΙ	Πτυχίο ΤΕΙ, ΚΑΤΕ, ΚΑΤΕΕ, Ανώτερης Σχολής και Εκκλησιαστικής εκπ/σης	Απολυτήριο Γεν. Λυκείου ή 6τάξιου Γυμνασίου ή ΕΠΛ	Πτυχίο ΤΕΛ	Πτυχίο ΤΕΣ	Απολ. 3τάξιου Γυμνασίου	Απολυτήριο Δημοτικού	Φοιτά στο Δημοτικό	Δεν γνωρίζει γραφή και ανάγνωση
Τόπος μόνιμης διαμονής										
Δ.Δ. Άνω Αστών	0.25%	0.75%	0.25%	3.5%	0.25%	0.75%	6.27%	52.6%	17.8%	17.5%
Δ.Δ. Κάτω Αστών	0.09%	0.55%	0.46%	3.88%	0.09%	0.37%	5.26%	49%	16.43%	23.82%
Δ.Δ. Βενεράτου	0.32%	0.97%	0.43%	8.98%	0.21%	0.32%	11.9%	44.37%	13.1%	19.37%
Δ.Δ. Αυγενικής	0.00%	0.75%	0.3%	5.29%	0.15%	0.9%	10.13%	55.21%	12.4%	14.82%
Δ.Δ. Κερασίων	0.00%	12.82%	2.24%	14.1%	0.00%	0.00%	11.85%	49.03%	7.69%	13.78%
Δ.Δ. Σίβας	0.00%	1.73%	0.43%	4.76%	0.43%	0.00%	11.68%	64.06%	4.76%	12.12%

Πίνακας 5 Επίπεδο εκπαίδευσης πληθυσμού (απογραφή 1991, πηγή ΕΣΥΕ)

Σύμφωνα με την απογραφή του 1991, το μεγαλύτερο ποσοστό του συνολικού πληθυσμού, το οποίο ανέρχεται στο 50.3%, είναι απόφοιτοι δημοτικού. Ακολουθούν το ποσοστό 18.7%, το οποίο αφορά σε αυτούς που δε γνωρίζουν γραφή και ανάγνωση και το ποσοστό 13.5% που αφορά αυτούς που φοιτούν στο δημοτικό. Τα άτομα που έχουν απολυτήριο τριτάξιου γυμνασίου αποτελούν το 8.95% του συνολικού πληθυσμού, ενώ αυτά που έχουν απολυτήριο λυκείου ή εξατάξιου γυμνασίου, το 6.34%. Τα ποσοστά των υπόλοιπων κατηγοριών δεν ξεπερνούν το 1%. Στο γράφημα που ακολουθεί παρουσιάζονται αυτά τα ποσοστά αναλυτικά.

ΠΟΣΟΣΤΙΑΙΑ ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΜΕΛΕΤΗΣ ΚΑΤΑ ΕΠΙΠΕΔΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ 1991

Γράφημα 8 Ποσοστιαία Κατανομή Πληθυσμού Περιόχης Μελέτης κατά Επίπεδο Εκπαίδευσης 1991

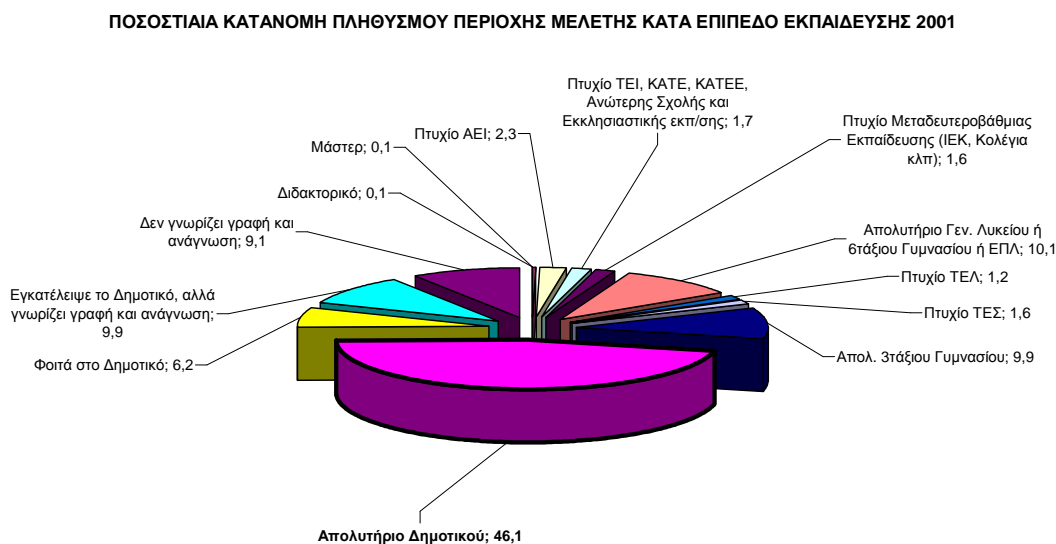
Ο πίνακας που ακολουθεί, περιλαμβάνει στοιχεία για το επίπεδο εκπαίδευσης των κατοίκων της περιοχής μελέτης, σύμφωνα με την απογραφή του 2001. συγκεκριμένα, περιλαμβάνει την ποσοστιαία κατανομή των κατοίκων στα διάφορα επίπεδα εκπαίδευσης.

ΕΠΙΠΕΔΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ - απογραφή 2001 (ποσοστά %)													
	Διδακτορικό	Μάστερ	Πτυχίο ΑΕΙ	Πτυχίο ΤΕΙ, ΚΑΤΕ, ΚΑΤΕΕ, Ανώτερης Σχολής και Εκκλησιαστικής εκπ/σης	Πτυχίο Μεταδευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης (ΙΕΚ, Κολέγια κλπ)	Απολυτήριο Γεν. Λυκείου ή δτάρξου Γυμνασίου ή ΕΠΑΛ	Πτυχίο ΤΕΑ	Πτυχίο ΤΕΣ	Απολ. 3τάρξου Γυμνασίου	Απολυτήριο Δημοτικού	Φοιτά στο Δημοτικό	Εγκατέλειψε το Δημοτικό, αλλά γνωρίζει γραφή και ανάγνωση	Δεν γνωρίζει γραφή και ανάγνωση
Τόπος μόνιμης διαμονής													
Δ.Δ.Ανω Ασπίων			2,7%	0,9%	0,5%	6,3%	0,7%	0,9%	7,3%	54,8%	4,4%	11,6%	9,9%
Δ.Δ.Κάτω Ασπίων	0,2%		1,6%	0,6%	1,4%	7,9%	0,1%	1,2%	9,8%	49,3%	9,0%	8,9%	10,2%
Δ.Δ.Βενεράτου		0,2%	2,4%	1,8%	1,8%	11,1%	1,1%	2,4%	12,5%	39,8%	5,5%	12,6%	8,8%
Δ.Δ.Αυγενικής	0,1%	0,3%	2,1%	2,7%	3,2%	11,3%	2,2%	2,1%	8,5%	42,7%	5,3%	11,1%	8,5%
Δ.Δ.Κερασίων	0,3%		3,5%	1,7%	0,3%	14,2%	3,5%	1,4%	12,8%	42,6%	5,2%	7,0%	7,5%
Δ.Δ.Σίβας			3,7%	5,2%	0,7%	14,2%	0,7%		6,4%	53,9%	2,6%	3,7%	8,6%

Πίνακας 6 Επίπεδο εκπαίδευσης πληθυσμού (απογραφή 2001, πηγή: ΕΣΥΕ)

Σύμφωνα με την απογραφή του 2001, το μεγαλύτερο μέρος του πληθυσμού είναι απόφοιτοι δημοτικού σε ποσοστό 46.1%. Ακολουθούν τα άτομα που έχουν απολυτήριο λυκείου ή εξατάξιου γυμνασίου σε ποσοστό 10.15%, ενώ περίπου το 9% του συνολικού πληθυσμού αποτελεί καθεμία από τις εξής κατηγορίες: απολυτήριο τριτάξιου γυμνασίου, εγκατέλειψε το δημοτικό αλλά γνωρίζει γραφή και ανάγνωση, δε γνωρίζει γραφή και ανάγνωση. Στη συνέχεια, τα άτομα με απολυτήριο ΕΠΑΛ αποτελούν το 6% περίπου του συνολικού πληθυσμού, ενώ το 0,1% αποτελούν οι

κάτοχοι μάστερ και οι κάτοχοι διδακτορικού. Οι υπόλοιπες κατηγορίες ανέρχονται σε ποσοστό που πλησιάζει το 2%. Τα ποσοστά αυτά περιγράφονται αναλυτικότερα στο παρακάτω γράφημα.

Γράφημα 9 Ποσοστιαία Κατανομή Πληθυσμού Περιοχής Μελέτης κατά Επίπεδο Εκπαίδευσης 2001

Συγκριτικά στις δύο απογραφές παρατηρούμε ότι το ποσοστό του αναλφάβητου πληθυσμού μειώθηκε σημαντικά, από 18.7% σε 9%, το οποίο βέβαια, παραμένει υψηλό. Επίσης, κατηγορίες ανώτερων επιπέδων εκπαίδευσης, που στην απογραφή του 1991 δεν ξεπερνούσαν το 1%, στην απογραφή του 2001 πλησιάζουν το 2%, όπως αυτές που αφορούν στους κατόχους πτυχίων ΑΕΙ και άλλων ανώτερων σχολών. Τέλος, τα ποσοστά των ατόμων που έχουν αποφοιτήσει μόλις από το δημοτικό, κατέχουν τις υψηλότερες θέσεις και στις δύο απογραφές. Ο συγκεντρωτικός πίνακας που ακολουθεί, περιγράφει τις διαπιστώσεις αυτές.

Επίπεδο Εκπαίδευσης (ποσοστά%)		
	1991	2001
Διδακτορικό		0.1
Μάστερ	0.1	0.1
Πτυχίο ΑΕΙ	0.9	2.3
Πτυχίο ΤΕΙ, ΚΑΤΕ, ΚΑΤΕΕ, Ανώτερης Σχολής και Εκκλησιαστικής	0.6	1.7
Πτυχίο Μεταδευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης (ΙΕΚ, Κολέγια κλπ)		1.6
Απολυτήριο Γεν. Λυκείου ή 6τάξιου Γυμνασίου ή ΕΠΛ	6.3	10.1
Πτυχίο ΤΕΛ	0.2	1.2
Πτυχίο ΤΕΣ	0.4	1.6
Απολ. 3τάξιου Γυμνασίου	9.0	9.9
Απολυτήριο Δημοτικού	50.3	46.1
Φοιτά στο Δημοτικό	13.5	6.2
Εγκατέλειψε το Δημοτικό, αλλά γνωρίζει γραφή και ανάγνωση		9.9
Δεν γνωρίζει γραφή και ανάγνωση	18.7	9.1

Πίνακας 7 Ποσοστά πληθυσμού σε κάθε κατηγορία εκπαίδευσης

5.4 Απασχόληση

Σε αυτή την ενότητα θα παρατεθούν στοιχεία που αφορούν στον οικονομικά ενεργό πληθυσμό της περιοχής και στους κλάδους στους οποίους δραστηριοποιείται. Οι παρακάτω πίνακες περιέχουν στοιχεία για την κύρια ασχολία των κατοίκων σύμφωνα με τις απογραφές 1991 και 2001.

Τόπος μόνιμης διαμονής	Κύρια Ασχολία 1991						
	Ατομα κάτω των 10 ετών	Εργαζόμενος (-ή)	Ζητούσε εργασία	Μαθητής (-τρια) / Σπουδαστής (-τρια)	Συνταξιούχος	Οικιακά	Άλλη περίπτωση
Δ.Δ. Άνω Ασιτών	41	187	5	36	84	41	5
Δ.Δ. Κάτω Ασιτών	180	367	13	113	201	202	7
Δ.Δ. Βενεράτου	109	319	19	123	167	184	3
Δ.Δ. Αυγενικής	74	209	4	94	146	131	3
Δ.Δ. Κερασίων	34	168	2	25	57	24	2
Δ.Δ. Σίβας	17	88	1	31	48	40	6

Πίνακας 8 Κύρια ασχολία κατοίκων (απογραφή 1991, Πηγή: ΕΣΥΕ)

Συμπερασματικά, οι εργαζόμενοι καλύπτουν το μεγαλύτερο μέρος του πληθυσμού και στα έξι δημοτικά διαμερίσματα, ενώ οι κάτοικοι που αναζητούν εργασία είναι

πολύ λίγοι. Σημαντικό μέρος του πληθυσμού αποτελούν οι κάτοικοι που ασχολούνται με τα οικιακά, οι οποίοι, ως επί το πλείστον είναι γυναίκες.

Ο πίνακας που ακολουθεί, περιγράφει την κύρια ασχολία των κατοίκων, κατά το έτος 2001. Παρατηρείται ότι το μεγαλύτερο μέρος των κατοίκων της περιοχής εργάζονται. Ακολουθούν τα άτομα κάτω των 10 ετών, οι μαθητές και σπουδαστές και οι συνταξιούχοι.

	Κύρια Ασχολία 2001								
	Άτομα κάτω των 10 ετών	Εργαζόμενος (-ή)	Ζητούσε εργασία	Ζητούσε εργασία για πρώτη φορά	Μαθητής (-τρια) / Σπουδαστής (-τρια)	Συνταξιούχος	Εισοδηματίας	Οικιακά	Άλλη περίπτωση
Τόπος μόνιμης διαμονής									
Δ.Δ.Άνω Ασπίων	40	208	5	4	36	94		25	2
Δ.Δ.Κάτω Ασπίων	147	483	7	17	172	213		135	8
Δ.Δ.Βενεράτου	78	391	23	11	114	193	1	49	47
Δ.Δ.Αυγενικής	90	320	5	11	95	189	6	37	24
Δ.Δ.Κερασίων	24	137		3	56	88		35	2
Δ.Δ.Σίβας	14	115	5	4	30	70		27	2

Πίνακας 9 Κύρια ασχολία κατοίκων (απογραφή 2001, Πηγή: ΕΣΥΕ)

Κατόπιν σύγκρισης των παραπάνω δεδομένων μεταξύ των ετών 1991 και 2001, παρατηρείται ότι το μεγαλύτερο μέρος του πληθυσμού αποτελείται από εργαζόμενους και μάλιστα σε ποσοστά 37.1% κατά το 1991 και 42.5% κατά το 2001. Ακολουθούν οι συνταξιούχοι, οι οποίοι το 1991 αποτελούσαν το 19.5% του πληθυσμού, ενώ το 2001, το 21.8% του πληθυσμού. Αρκετά μεγάλα ποσοστά επίσης καταλαμβάνουν τα άτομα που ασχολούνται με τα οικιακά, οι μαθητές και οι σπουδαστές και τα άτομα κάτω των 10 ετών. Αντίθετα, τα άτομα που αναζητούν εργασία καλύπτουν μόλις το 1.2% και 1.3% του πληθυσμού. Αξιοσημείωτο είναι επίσης, ότι το ποσοστό των ατόμων που ασχολείται με τα οικιακά μειώθηκε κατά 10% από το 1991, έως την τελευταία απογραφή. Τα στοιχεία αυτά περιγράφονται στον παρακάτω πίνακα:

	Κύρια Ασχολία								
	Ατομα κάτω των 10 ετών	Εργαζόμενος (-ή)	Ζητούσε εργασία	Ζητούσε εργασία για πρώτη φορά	Μαθητής (-τρια) / Σπουδαστής (-τρια)	Συνταξιούχος	Εισοδηματίας	Οικιακά	Άλλη περίπτωση
2001	10,1%	42,5%	1,2%	1,3%	12,9%	21,8%	0,2%	7,9%	2,2%
1991	12,6%	37,1%	1,2%		11,7%	19,5%		17,2%	0,7%

Πίνακας 10 Ποσοστά % ανά κατηγορία κύριας ασχολίας, στο σύνολο του πληθυσμού, κατά τις απογραφές 1991, 2001

Παρακάτω παρατίθενται στοιχεία για την απασχόληση των κατοίκων ανά κλάδο οικονομικής δραστηριότητας.

Απασχόληση ανά κλάδο οικονομικής δραστηριότητας 1991						
	Δ.Δ.Ανω Ασπίων	Δ.Δ.Κάτω Ασπίων	Δ.Δ.Βενεράτου	Δ.Δ.Αυγενικής	Δ.Δ.Κερασίων	Δ.Δ.Σίβας
Κλάδος Οικονομικής Δραστηριότητας						
Γεωργία, κτηνοτροφία, θήρα, δασοκομία.	159	220	195	123	109	53
Ορυχεία και λατομεία.				1		
Μεταποιητικές βιομηχανίες.		17	25	23	6	1
Παροχή ηλεκτρικού ρεύματος, φυσικού αερίου και νερού.			2	1	4	1
Κατασκευές.	6	52	14	7	6	
Χονδρικό και λιανικό εμπόριο, επισκευή αυτοκινήτων οχημάτων, μοτοσυκλετών και ειδών ατομικής και οικιακής χρήσης.	7	23	22	21	8	12
Ξενοδοχεία και εστιατόρια.		8	11	10	1	1
Μεταφορές, αποθήκευση και επικοινωνίες.	8	3	17	5	8	2
Ενδιάμεσοι χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί.		4	4		1	1
Διαχείριση ακίνητης περιουσίας, εκμισθώσεις και επιχειρηματικές δραστηριότητες.		2	1	3	2	
Δημόσια διοίκηση και άμυνα, υποχρεωτική κοινωνική ασφάλιση.	1	11	4	4	7	6
Εκπαίδευση.		1	10	2	4	3
Υγεία και κοινωνική μέριμνα.	2	15	2	3	2	
Δραστηριότητες παροχής υπηρεσιών υπέρ του κοινωνικού ή ατομικού χαρακτήρα.	4	4	5	4	4	2
Ίδιωτικά νοικοκυριά που απασχολούν οικιακό προσωπικό.		1			1	
Ετερόδοκοι οργανισμοί και όργανα.		1			1	
Total, Σύνολο	187	367	319	209	168	88
Μη δυνάμενοι να καταταγούν κατά κλάδο.		5	7	2	4	6

Πίνακας 11 Απασχόληση ανά κλάδο οικονομικής δραστηριότητας (απογραφή 1991, Πηγή ΕΣΥΕ)

Στον παραπάνω πίνακα είναι εμφανές ότι το μεγαλύτερο μέρος του πληθυσμού της περιοχής μελέτης ασχολείται με τη γεωργία και την κτηνοτροφία (ποσοστό 64,2%). Το αμέσως επόμενο μεγαλύτερο μέρος του πληθυσμού καλύπτουν αυτοί που ασχολούνται με το χονδρικό και λιανικό εμπόριο, σε ποσοστό 6,95% και αυτοί που ασχολούνται με τις κατασκευές, σε ποσοστό 6,4%. Η απόκλιση μεταξύ αυτών που ασχολούνται με τη γεωργία και την κτηνοτροφία και αυτών που ασχολούνται με το

εμπόριο και τις κατασκευές είναι πολύ μεγάλη, όπως φαίνεται παραπάνω. Συγκεκριμένα, 859 άτομα ασχολούνται με τη γεωργία, ενώ μόλις 93 και 85 άτομα ασχολούνται με το εμπόριο και τις κατασκευές, αντίστοιχα.

Απασχόληση ανά κλάδο οικονομικής δραστηριότητας 2001						
	Δ.Δ.Άνω Ασπιών	Δ.Δ.Κάτω Ασπιών	Δ.Δ.Βενεράτου	Δ.Δ.Αυγενικής	Δ.Δ.Κερασιών	Δ.Δ.Σίβας
Κλάδος Οικονομικής Δραστηριότητας						
Γεωργία, κτηνοτροφία, θήρα, δασοκομία.	157	261	216	194	61	59
Μεταποιητικές βιομηχανίες.	6	28	26	25	11	3
Παροχή ηλεκτρικού ρεύματος, φυσικού αερίου και νερού.			2	1	2	
Κατασκευές.	5	63	10	10	5	8
Χονδρικό και λιανικό εμπόριο, επίσκευη αυτοκινήτων οχημάτων, μοτοσυκλετών και ειδών ατομικής και οικιακής χρήσης.	10	21	26	26	10	7
Ξενοδοχεία και εστιατόρια.	5	29	23	11	9	10
Μεταφορές, αποθήκευση και επικοινωνίες.	5	13	14	12	7	8
Ενδιάμεσοι χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί.	1	6	1	2	6	2
Διαχείριση ακίνητης περιουσίας, εκμισθώσεις και επιχειρηματικές δραστηριότητες.	2	4	9	10	2	7
Δημόσια διοίκηση και άμυνα, υποχρεωτική κοινωνική ασφάλιση.	7	12	9	6	6	4
Εκπαίδευση.	4	11	7	8	8	1
Υγεία και κοινωνική μέριμνα.	4	20	5	1	2	1
Νέοι άνεργοι	0	0	0	0	0	0
Δραστηριότητες παροχής υπηρεσιών υπέρ του κοινωνικού ή ατομικού χαρακτήρα.	1	5	12	5	2	1
Ιδιωτικά νοικοκυριά που απασχολούν οικιακό προσωπικό.		2	1			2
Total,Σύνολο	208	483	391	320	137	115
Μη δυνάμενοι να καταταγούν κατά κλάδο.	1	8	30	9	6	2

Πίνακας 12 Απασχόληση ανά κλάδο οικονομικής δραστηριότητας (απογραφή 2001, Πηγή ΕΣΥΕ)

Σύμφωνα με την απογραφή του 2001, το 57,3% του εργαζόμενου πληθυσμού της περιοχής μελέτης ασχολείται με τη γεωργία και την κτηνοτροφία. Ακολουθούν αυτοί που ασχολούνται με τις κατασκευές (ποσοστό 6,1%), με το χονδρικό και λιανικό εμπόριο (ποσοστό 6,04%), με τις μεταποιητικές βιομηχανίες (ποσοστό 5,98%) και με ξενοδοχεία και εστιατόρια (ποσοστό 5,26%). Σε σύγκριση με τα δεδομένα της απογραφής του 1991 (πίνακας 11), παρατηρείται ότι έχει μειωθεί το ποσοστό του εργαζόμενου πληθυσμού που ασχολείται με τη γεωργία και την κτηνοτροφία, αλλά συνεχίζει να καταλαμβάνει την πρώτη θέση και με μεγάλη απόκλιση. Επίσης, είναι εμφανές ότι οι εργαζόμενοι έχουν διευρύνει το φάσμα δραστηριοτήτων τους.

5.5 Γυναίκες

Στην ενότητα αυτή θα γίνει εκτενής αναφορά στο γυναικείο πληθυσμό της περιοχής μελέτης, στο επίπεδο εκπαίδευσής του και στην κύρια ασχολία του. Οι γυναίκες της υπαίθρου και συγκεκριμένα των δημοτικών διαμερισμάτων που εξετάζονται, συνήθως ασχολούνται με τα οικιακά, τη φροντίδα των παιδιών και τις γεωργικές εργασίες, χωρίς να δραστηριοποιούνται εκτός σπιτιού. Για το λόγο αυτό, θεωρήθηκε σκόπιμο να καταγραφεί η κατάσταση, έτσι ώστε να εντοπιστεί η έκταση του προβλήματος, το οποίο θα αναλυθεί σε μετέπειτα ενότητα.

5.5.1 Γυναικείος πληθυσμός

Στον παρακάτω πίνακα παρουσιάζεται ο γυναικείος πληθυσμός της περιοχής σε σχέση με τον ανδρικό. Από τον πίνακα προκύπτει ότι τόσο ο ανδρικός όσο και ο γυναικείος πληθυσμός αυξήθηκαν μέσα στην δεκαετία 1991-2001, αλλά όχι αισθητά.

	Έτος Απογραφής			
	1991	2001	1991	2001
	Φύλο			
	Άρρενες	Άρρενες	Θήλεις	Θήλεις
Τόπος μόνιμης διαμονής				
Δ.Δ.Άνω Ασπιών	198	206	201	208
Δ.Δ.Κάτω Ασπιών	555	620	528	562
Δ.Δ.Βενεράτου	456	439	468	468
Δ.Δ.Αυγενικής	345	408	316	369
Δ.Δ.Κερασίων	155	170	157	175
Δ.Δ.Σίβας	122	134	109	133

Πίνακας 13 Γυναικείος και Ανδρικός πληθυσμός ανά τα έτη 1991 και 2001 (Πηγή: ΕΣΥΕ)

Στην ενότητα των ομάδων ηλικιών διαπιστώθηκε ότι στο σύνολο της περιοχής μελέτης η πλειοψηφία των γυναικών καλύπτει τις ηλικίες κάτω των 29 και μεταξύ 65-74 ετών. Από το γεγονός αυτό προκύπτει ότι μεγάλο μέρος του γυναικών ανήκει στην κατηγορία του ενεργού πληθυσμού.

5.5.2 Επίπεδο Εκπαίδευσης Γυναικών

Στους πίνακες που ακολουθούν περιγράφεται το επίπεδο εκπαίδευσης των γυναικών κατά τις απογραφές του 1991 και 2001.

1991	Τόπος μόνιμης διαμονής					
	Δ.Δ. Άνω Ασιτών	Δ.Δ. Κάτω Ασιτών	Δ.Δ. Βενεράτου	Δ.Δ. Αυγενικής	Δ.Δ. Κερασιών	Δ.Δ. Σίβας
Επίπεδο Εκπαίδευσης	ΘΗΛΕΙΣ					
Μάστερ	0,50%		0,40%			
Πτυχίο ΑΕΙ		0,20%	0,60%	0,60%	1,30%	0,90%
Πτυχίο ΤΕΙ, ΚΑΤΕ, ΚΑΤΕΕ, Ανώτερης Σχολής και Εκκλησιαστικής εκπ/σης		0,60%	0,40%		1,30%	
Απολυτήριο Γεν. Λυκείου ή 6τάξιου Γυμνασίου ή ΕΠΛ	4,50%	4,50%	8,50%	5,40%	12,10%	5,50%
Πτυχίο ΤΕΛ	0,50%	0,20%	0,40%			
Πτυχίο ΤΕΣ						
Απολ. 3τάξιου Γυμνασίου	7,50%	5,90%	9,40%	9,50%	10,20%	9,20%
Απολυτήριο Δημοτικού	45,80%	43,80%	42,30%	55,40%	51,60%	69,70%
Φοιτά στο Δημοτικό	20,40%	16,50%	16,50%	15,20%	8,90%	4,60%
Δεν γνωρίζει γραφή και ανάγνωση	20,90%	28,40%	21,60%	13,90%	14,60%	10,10%

Πίνακας 14 Επίπεδο εκπαίδευσης γυναικών, 1991

Κατά την απογραφή του 1991, η πλειοψηφία του γυναικείου πληθυσμού κατείχε απολυτήριο λυκείου. Ακολουθούσαν οι γυναίκες που δε γνώριζαν γραφή και ανάγνωση και τα κορίτσια που φοιτούσαν στο δημοτικό. Κατά την απογραφή του 2001, το μεγαλύτερο μέρος του γυναικείου πληθυσμού έχει μόνο απολυτήριο δημοτικού όπως και στην προηγούμενη απογραφή. Αισθητά διαφοροποιημένα και με μειωτική τάση εμφανίζονται τα ποσοστά των γυναικών που δε γνωρίζουν γραφή και ανάγνωση ενώ με αυξητική τάση εμφανίζονται τα ποσοστά των γυναικών που έχουν απολυτήριο γενικού λυκείου.

2001	Τόπος μόνιμης διαμονής					
	Δ.Δ.Ανω Ασπίων	Δ.Δ.Κάτω Ασπίων	Δ.Δ.Βενεράτου	Δ.Δ.Αυγενικής	Δ.Δ.Κερασιών	Δ.Δ.Σίβας
Επίπεδο Εκπαίδευσης	Θήλεις					
Διδακτορικό		0,20%				
Μάστερ			0,20%			
Πτυχίο ΑΕΙ	0,034	1,10%	0,021	0,027	0,023	0,038
Πτυχίο ΤΕΙ, ΚΑΤΕ, ΚΑΤΕΕ, Ανώτερης Σχολής και Εκκλησιαστικής εκπ/σης	1,40%	0,50%	1,90%	2,40%	1,70%	0,80%
Πτυχίο Μεταδευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης (ΙΕΚ, Κολέγια κλπ)		1,80%	1,70%	3%	0,60%	1,40%
Απολυτήριο Γεν. Λυκείου ή 6τάξιου Γυμνασίου ή ΕΠΛ	7,70%	8,70%	12,40%	11,40%	14,30%	13,50%
Πτυχίο ΤΕΛ	0,50%		0,90%	1,90%	1,70%	
Πτυχίο ΤΕΣ	0,50%	0,40%	0,40%	0,30%		
Απολ. 3τάξιου Γυμνασίου	7,20%	9,80%	12%	6,80%	9,70%	5,30%
Απολυτήριο Δημοτικού	49,50%	46,10%	3,20%	45,50%	48%	55,60%
Φοιτά στο Δημοτικό	6,30%	10,30%	5,30%	3,80%	4%	3%
Εγκατέλειψε το Δημοτικό, αλλά γνωρίζει γραφή και ανάγνωση	13%	10,10%	15,40%	13,60%	9,10%	5,30%
Δεν γνωρίζει γραφή και ανάγνωση	10,60%	11%	10,50%	8,70%	8,60%	11,30%

Πίνακας 15 Επίπεδο εκπαίδευσης γυναικών, 2001

Σύμφωνα με τα στοιχεία της ΕΣΥΕ, μεταξύ των δύο φύλων, δεν παρατηρούνται ιδιαίτερες διαφορές στα επίπεδα εκπαίδευσης και ειδικά στις ανώτερες βαθμίδες εκπαίδευσης μέχρι και το απολυτήριο γυμνασίου. Παρ' όλα αυτά, στην κατηγορία «Απολυτήριο Λυκείου», οι διαφορές είναι εμφανέστερες, καθώς αρκετά περισσότεροι άνδρες έχουν απολυτήριο δημοτικού απ' ότι γυναίκες. Αυτό πιθανότατα να οφείλεται στο ότι σε αυτήν την κατηγορία ανήκουν και άτομα μεγάλων ηλικιών, στα νεανικά χρόνια των οποίων, τα κορίτσια ήταν πιο περιορισμένα απ' ότι τα αγόρια. Τέλος, και στις δύο χρονολογίες, οι γυναίκες που δε γνωρίζουν γραφή και ανάγνωση είναι σαφώς περισσότερες από τους άνδρες.

2001	Τόπος μόνιμης διαμονής											
	Δ.Δ. Άνω Ασιτών		Δ.Δ. Κάτω Ασιτών		Δ.Δ. Βενεράτου		Δ.Δ. Αυγενικής		Δ.Δ. Κερασίων		Δ.Δ. Σίβας	
	Άρρενες	Θήλειες	Άρρενες	Θήλειες	Άρρενες	Θήλειες	Άρρενες	Θήλειες	Άρρενες	Θήλειες	Άρρενες	Θήλειες
Επίπεδο Εκπαίδευσης												
Διδακτορικό			1	1				1		1		
Μάστερ					1	1	2					
Πτυχίο ΑΕΙ	4	7	13	6	12	10	6	10	8	4	5	5
Πτυχίο ΤΕΙ, ΚΑΤΕ, ΚΑΤΕΕ, Ανώτερης Σχολής και Εκκλησιαστικής εκπ/σης	1	3	4	3	7	9	12	9	3	3	13	1
Μεταδευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης (ΙΕΚ, Κολλέγια κλπ)	2		6	10	8	8	14	11		1		2
Απολυτήριο Γεν. Λυκείου ή 6τάξιου Γυμνασίου ή ΕΠΛ	10	16	44	49	43	58	46	42	24	25	20	18
Πτυχίο ΤΕΛ	2	1	1		6	4	10	7	9	3	2	
Πτυχίο ΤΕΣ	3	1	12	2	20	2	15	1	5			
Απολ. 3τάξιου Γυμνασίου	15	15	61	55	57	56	41	25	27	17	10	7
Απολυτήριο Δημοτικού	124	103	324	259	187	174	164	168	63	84	70	74
Φοιτά στο Δημοτικό	5	13	48	58	25	25	27	14	11	7	3	4
Εγκατέλειψε το Δημοτικό, αλλά γνωρίζει γραφή και ανάγνωση	21	27	48	57	42	72	36	50	8	16	3	7
Δεν γνωρίζει γραφή και ανάγνωση	19	22	58	62	31	49	34	32	11	15	8	15

Πίνακας 16 Επίπεδο Εκπαίδευσης κατά φύλο, 2001

5.6 Μετανάστες

Από τις αρχές της δεκαετίας του 1980, η Ελλάδα μετατρέπεται από χώρα αποστολής μεταναστών σε χώρα υποδοχής μεταναστών. Το φαινόμενο αυτό παρατηρείται και στην περιοχή μελέτης, κυρίως κατά την τελευταία εικοσαετία. Οι παρακάτω πίνακες μας πληροφορούν για την «κίνηση» των μεταναστών στην περιοχή, σύμφωνα με τις απογραφές του 1991 και του 2001.

	Υπηκοότητα		
	Βόρεια Αμερική	Δυτική Ευρώπη	Χώρες Ευρωπαϊκής Ένωσης
Τόπος μόνιμης διαμονής			
Δ.Δ. Άνω Ασιτών	2	1	396
Δ.Δ. Κάτω Ασιτών	1		1082
Δ.Δ. Βενεράτου			924
Δ.Δ. Αυγενικής			661
Δ.Δ. Κερασίων			312
Δ.Δ. Σίβας			231

Πίνακας 17 Υπηκοότητα (απογραφή 1991, πηγή: ΕΣΥΕ)

	Υπηκοότητα					
	Ανατολική Ευρώπη	Αυστραλία & Ν. Ζηλανδία	Δυτική Ευρώπη	Κεντρική- Νότια Ασία	Νότια Ευρώπη	Χώρες Ευρωπαϊκής Ένωσης
Τόπος μόνιμης διαμονής						
Δ.Δ.Άνω Ασιτών	1				22	391
Δ.Δ.Κάτω Ασιτών					31	1150
Δ.Δ.Βενεράτου	7		1		24	875
Δ.Δ.Αυγενικής				1	7	768
Δ.Δ.Κερασίων		10			14	321
Δ.Δ.Σίβας						267

Πίνακας 18 Υπηκοότητα (απογραφή 2001, πηγή: ΕΣΥΕ)

Σε αυτό το σημείο, πρέπει να αναφερθεί ότι ο αριθμός των μεταναστών είναι μεγαλύτερος από αυτόν της απογραφής του 2001, καθώς πολλοί μετανάστες που διαμένουν στην περιοχή παράνομα, δεν απεγράφησαν. Επιπλέον, η απογραφή προηγήθηκε του νόμου 2910/2001 ο οποίος αφορά στη νομιμοποίηση των μεταναστών και επομένως μετά από αυτόν εισήλθαν στη χώρα αρκετοί μετανάστες.

Για το επίπεδο εκπαίδευσης των μεταναστών και την κύρια ασχολία τους στην περιοχή μελέτης δεν υπάρχουν καταγεγραμμένα στοιχεία. Για το λόγο αυτό, ακολουθούν προσωπικές εκτιμήσεις με βάση την έρευνα που έγινε στο πεδίο.

Στην περιοχή μελέτης εκτιμάται ότι η κύρια ασχολία των μεταναστών αφορά κυρίως στη γεωργία, στα οικιακά και στις κατασκευές, καθώς δεν υπάρχουν τουριστικές δραστηριότητες.

Οι μετανάστες που ήρθαν στην περιοχή προσέφεραν εργατικά χέρια για τις γεωργικές εργασίες, καθώς ο ντόπιος πληθυσμός, λόγω της αύξησης του επιπέδου εκπαίδευσης, απομακρύνθηκε από ευκαιριακές και χαμηλά αμειβόμενες θέσεις εργασίας. Το γεγονός αυτό επιβεβαιώνεται και από άλλες έρευνες που έχουν γίνει σε πανελλαδικό επίπεδο. Σε αρκετές μάλιστα περιοχές τα δεδομένα δείχνουν ότι χωρίς την παρουσία των μεταναστών, κλάδοι όπως η γεωργία θα είχαν ερημώσει.

Παρ' όλα αυτά, αρκετοί από τους κατοίκους της περιοχής έχουν υιοθετήσει ρατσιστικές λογικές, με κυρίαρχη αυτή που θέλει τους μετανάστες να κλέβουν τις εργασίες των ντόπιων. Ρατσιστικά φαινόμενα παρατηρούνται ακόμη και στις μικρές ηλικίες, όπου τα παιδιά των μεταναστών δεν μπορούν να ενταχθούν εύκολα στο

κοινωνικό σύνολο του σχολείου, λόγω αποκλεισμού τους από τα παιδιά του ντόπιου πληθυσμού. Τα τελευταία τρία χρόνια έχει παρατηρηθεί αποκλεισμός των μεταναστών από τις κοινωνικές εκδηλώσεις (όπως παραδοσιακά γλέντια, κλπ), λόγω καταστροφών που είχαν προκληθεί από μία μερίδα αυτών σε προηγούμενα έτη. Σε αυτό το σημείο πρέπει να επισημανθεί ότι οι λογικές αυτές δεν αφορούν όλο τον ντόπιο πληθυσμό και υπάρχουν άτομα που ενδιαφέρονται για την ένταξη αυτών των ανθρώπων στην τοπική κοινωνία.

5.7 Κτίρια

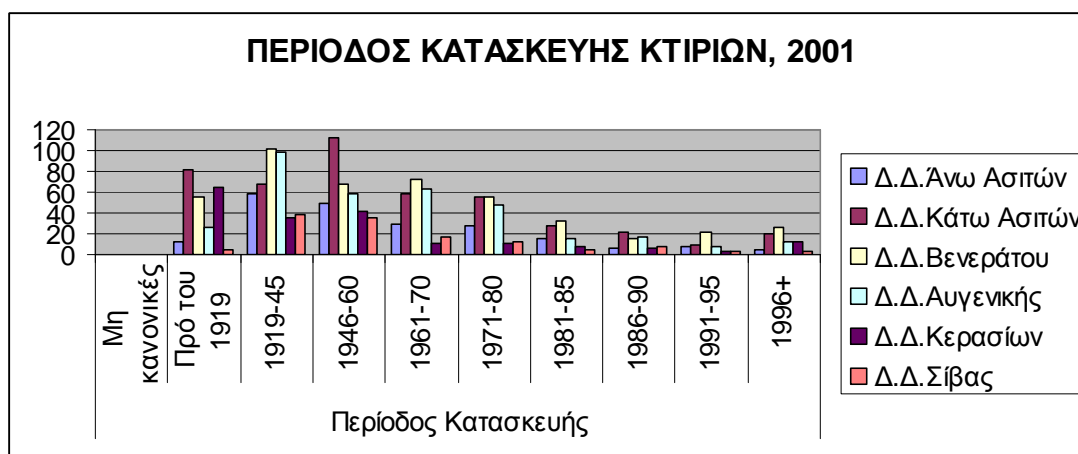
Στην ενότητα αυτή θα παρατεθούν στοιχεία για τα κτίρια της περιοχής μελέτης. Αρχικά, θα γίνει αναφορά στη χρονική περίοδο κατασκευής τους, όπως καταγράφηκε στην απογραφή του 2001. Με βάση αυτά τα στοιχεία θα εξαχθούν συμπεράσματα για το αν και κατά πόσο υπάρχει οικοδομική δραστηριότητα στην περιοχή τις τελευταίες δεκαετίες, για την ποιότητα και το είδος των κτηρίων.

5.7.1 Περίοδος Κατασκευής και Τύπος Κτιρίων

2001	Περίοδος Κατασκευής									
	Μη κανονικές κατοικίες	Πρό του 1919	1919-45	1946-60	1961-70	1971-80	1981-85	1986-90	1991-95	1996+
Γεωγραφική κατανομή κανονικών κατοικιών										
Δ.Δ.Άνω Ασπίων		6,10%	27,40%	23,60%	14,20%	12,70%	7,10%	2,80%	3,70%	2,40%
Δ.Δ.Κάτω Ασπίων		17,90%	14,80%	24,90%	12,80%	12,40%	6,20%	4,60%	2%	4,40%
Δ.Δ.Βενεράτου		12,40%	22,80%	15,10%	16,20%	12,20%	7,30%	3,30%	4,90%	5,80%
Δ.Δ.Αυγενικής		7,50%	28,30%	17,10%	18,20%	13,90%	4,60%	4,90%	2%	3,50%
Δ.Δ.Κερασίων		33,70%	18,70%	21,20%	5,70%	5,70%	4,10%	3,10%	1,60%	6,20%
Δ.Δ.Σίβας		3,20%	31,50%	28,20%	13,70%	9,70%	3,20%	5,60%	2,50%	2,40%

Πίνακας 19 Περίοδος κατασκευής κτιρίων, 2001 (Πηγή: ΕΣΥΕ)

Σύμφωνα με τα δεδομένα του πίνακα, η μεγαλύτερη οικοδομική δραστηριότητα στην περιοχή παρατηρείται κατά τα έτη 1919- 1960, ενώ σημαντική παραμένει και μέχρι το 1980. Έπειτα, συνεχίζεται με μειωμένους ρυθμούς, ενώ στα κτίρια που κτίστηκαν μετά το 1996 παρατηρείται μία μικρή αύξηση σε σχέση με αυτά που κτίστηκαν την τετραετία 1991-1995. Στο παρακάτω διάγραμμα παρουσιάζονται συγκεντρωτικά τα στοιχεία αυτά.

Γράφημα 10 Περίοδος κατασκευής κτιρίων 2001

Συμπερασματικά, τα περισσότερα κτίρια στην περιοχή χρονολογούνται 50-100 ετών, γεγονός που σημαίνει ότι πολλά από αυτά έχουν χτιστεί με διαφορετικά υλικά από αυτά που χρησιμοποιούνται σήμερα και με διαφορετική αρχιτεκτονική. Επιπλέον, η οικοδομική δραστηριότητα συνεχίζεται μέχρι σήμερα και επομένως η περιοχή παραμένει επιλογή διαμονής νέων ατόμων. Το φαινόμενο αυτό εμφανίζεται εντονότερα στο Δ.Δ.Βενεράτου, όπου παρατηρείται διαρκής οικιστική ανάπτυξη, βέβαια, χωρίς μεγάλο ρυθμό.

Στη συνέχεια, παρατίθενται στοιχεία για τον τύπο των κτιρίων της περιοχής, προκειμένου να διεξαχθούν συμπεράσματα για τη φυσιογνωμία της. Ο πίνακας που ακολουθεί περιλαμβάνει στοιχεία όπως αυτά κατεγράφησαν το 2001.

2001	Τύπος Κτιρίου				
	Διπλοκατοικία	Κτίριο που η κύρια χρήση του δεν είναι κατοικία	Μη κανονικές κατοικίες	Μονοκατοικία	Πολυκατοικία
Γεωγραφική κατανομή κανονικών κατοικιών					
Δ.Δ. Άνω Ασπίων	18			194	
Δ.Δ. Κάτω Ασπίων	122			327	4
Δ.Δ. Βενεράτου	61	1		381	7
Δ.Δ. Αυγενικής	29	2		315	
Δ.Δ. Κερασίων	72			121	
Δ.Δ. Σίβας				124	

Πίνακας 20 Τύπος κτιρίου (Πηγή ΕΣΥΕ, 2001)

Με βάση τα στοιχεία του πίνακα, διαπιστώνεται ότι τα περισσότερα σπίτια στην περιοχή μελέτης είναι μονοκατοικίες. Ακολουθούν οι διπλοκατοικίες, ενώ οι

πολυκατοικίες είναι μόλις 11 στο σύνολο. Σε συνδυασμό με την περίοδο κατασκευής, εύκολα καταλήγει κανείς στο συμπέρασμα ότι η περιοχή αποτελείται από (ως επί το πλείστον) παραδοσιακές κατοικίες, μονοκατοικίες, που υπακούουν στα πρότυπα των μικρών παραδοσιακών οικισμών των χωριών της Κρήτης.

Προκειμένου να γίνουν αντιληπτά τα συμπεράσματα που προέκυψαν από την περίοδο κατασκευής των κτηρίων και από τον τύπο τους, παρατίθενται κάποιες χαρακτηριστικές φωτογραφίες που αποτυπώνουν τα διάφορα είδη αρχιτεκτονικής που εμφανίζονται στην περιοχή.

Εικόνα 14 Κτίρια κατασκευασμένα πριν το 1946

Τα κτίρια των παραπάνω εικόνων είναι κτισμένα πριν το 1946 και φαίνεται ότι το υλικό κατασκευής τους είναι η πέτρα. Στις εικόνες που ακολουθούν παρουσιάζονται κτίρια που χρονολογούνται μεταξύ του 1950 και 1970, στα οποία παρατηρείται η αντικατάσταση των ξύλινων κουφωμάτων από αλουμινένια και η απουσία της πέτρας. Χαρακτηριστικός είναι επίσης και ο τύπος της βεράντας της δεξιάς φωτογραφίας.

Εικόνα 15 Κτίρια κατασκευασμένα μεταξύ των χρονολογιών 1950- 1970

Οι εικόνες που ακολουθούν παρουσιάζουν κτήρια νεότερα κατασκευασμένα. Η σημαντική διαφορά μεταξύ των δύο αυτών κτηρίων είναι ότι το κτήριο της αριστερής εικόνας εναρμονίζεται στο φυσικό τοπίο της περιοχής ενώ το άλλο διαφοροποιείται αισθητά (δεξιά εικόνα).

Εικόνα 16 Νεότερα κατασκευασμένα κτήρια

5.7.2 Χρήσεις Κτιρίων

Στη συνέχεια, παρατίθενται στοιχεία για τις χρήσεις των κτιρίων της περιοχής μελέτης. Τα στοιχεία αυτά, περιλαμβάνονται στον πίνακα που ακολουθεί και αναφέρονται στο έτος 2000. Οι χρήσεις που κυριαρχούν είναι οι αποκλειστική χρήση κατοικία και η αποκλειστική χρήση μοναστήρι/εκκλησία. Επομένως, οι περιοχές μελέτης είναι περιοχές κατοικίας. Οι χρήσεις που απουσιάζουν είναι η βιομηχανία και οι τουριστικές εγκαταστάσεις. Σύμφωνα με τους εργαζόμενους στο Δήμο Παλιανής,

τα τελευταία 4 χρόνια κτίστηκαν κάποια καταλύματα σε μία περιοχή που ανήκει στην Τοπική Κοινότητα Κερασιών και ονομάζεται Βλαχιανά.

2000	ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΗ ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΚΤΙΡΙΩΝ					
	Δ.Δ. Άνω Ασισίων	Δ.Δ. Κάτω Ασισίων	Δ.Δ. Βενεράτου	Δ.Δ. Αυγενικής	Δ.Δ. Κερασιών	Δ.Δ. Σίβας
ΧΡΗΣΗ ΚΤΙΡΙΟΥ						
Αποκλειστική χρήση - Εκκλησία / Μοναστήρι	3	16	26	11	7	5
Αποκλειστική χρήση - Εργοστάσιο / εργαστήριο	3	6	2	2	4	4
Αποκλειστική χρήση - Κατάστημα / γραφείο	4	14	7	5	12	1
Αποκλειστική χρήση - Κατοικία	194	407	369	305	135	122
Αποκλειστική χρήση - Ξενοδοχείο		2				
Αποκλειστική χρήση - Σχολικό κτίριο	2	4	3	1	1	1
Αποκλειστική χρήση - Άλλη χρήση	10	74	83	21	34	30
Μικτή χρήση - Εκκλησία / Μοναστήρι - Κατοικία				1		
Μικτή χρήση - Εργοστάσιο/Εργαστήριο - Κατοικία			1	1	1	
Μικτή χρήση - Κατάστημα/γραφείο - Κατοικία	1	1	24	8	3	1
Μικτή χρήση - Κατάστημα/γραφείο - Νοσοκομείο/κλινική κλπ		1				
Μικτή χρήση - Κατάστημα/γραφείο - Ξενοδοχείο		1				
Μικτή χρήση - Κατοικία - Εργοστάσιο/Εργαστήριο	5	2				
Μικτή χρήση - Κατοικία - Κατάστημα/γραφείο	3	13		2	1	1
Μικτή χρήση - Κατοικία - Νοσοκομείο/κλινική κλπ						1
Μικτή χρήση - Κατοικία - Σχολικό κτίριο		1				
Μικτή χρήση - Κατοικία - Άλλη χρήση		4	29		7	
Μικτή χρήση - Άλλη χρήση - Κατοικία	4		12		1	2

Πίνακας 21 Χρήσεις κτηρίων, 2000 (Πηγή: ΕΣΥΕ)

5.7.3 Τύπος Κανονικής Κατοικίας

Στη συνέχεια, παρουσιάζονται οι τύποι κατοικίας της περιοχής μελέτης σύμφωνα με τις απογραφές του 1991 και του 2001. Αξιοσημείωτο αποτελεί το γεγονός ότι αρκετά κτήρια σε όλες τις τοπικές κοινότητες είναι κενά. Ιδιαίτερα στα Δ.Δ. Κάτω Ασισίων και Βενεράτου, η αναλογία είναι κατοικούμενων- κενών κατοικιών είναι 3:1 και 2:1, αντίστοιχα.

1991	Τύπος κανονικής κατοικίας							Κύρια κατοικία αλλά το νοικοκυριό απουσιάζει προσωρινά	Μη κανονικές κατοικίες
	Κατοικούμενη Εξοχική ή δευτερεύουσα	Κατοικούμενη Κύρια κατοικία	Κενή για άλλο λόγο	Κενή για ενοικίαση	Κενή για πώληση	Κενή εξοχική ή δευτερεύουσα			
<u>Γεωγραφική κατανομή κανονικών κατοικιών</u>									
Δ.Δ.Άνω Ασπίων	3	131				45			
Δ.Δ.Κάτω Ασπίων		331				117			
Δ.Δ.Βενεράτου	4	240				135		1	
Δ.Δ.Αυγενικής	1	204				76			
Δ.Δ.Κερασίων	2	101				31			
Δ.Δ.Σίβας		73				19			

Πίνακας 22 Τύπος κανονικής κατοικίας, 1991 (Πηγή: ΕΣΥΕ)

Ο πίνακας που ακολουθεί παρουσιάζει τους τύπους κανονικής κατοικίας της περιοχής μελέτης σύμφωνα με την απογραφή του 2001. Το φαινόμενο των κενών κατοικιών εμφανίζεται και σε αυτή την απογραφή ιδιαίτερα έντονο στο Δ.Δ.Βενεράτου και Σίβας, με την αναλογία κατοικούμενων- κενών κατοικιών να είναι 2:1.

2001	Τύπος κανονικής κατοικίας							Κύρια κατοικία αλλά το νοικοκυριό απουσιάζει προσωρινά	Μη κανονικές κατοικίες
	Κατοικούμενη Εξοχική ή δευτερεύουσα	Κατοικούμενη Κύρια κατοικία	Κενή για άλλο λόγο	Κενή για ενοικίαση	Κενή για πώληση	Κενή εξοχική ή δευτερεύουσα			
<u>Γεωγραφική κατανομή κανονικών κατοικιών</u>									
Δ.Δ.Άνω Ασπίων	7	137	6			54		8	
Δ.Δ.Κάτω Ασπίων	1	344	57	11	3	31		6	
Δ.Δ.Βενεράτου	14	270	12	4		138		12	
Δ.Δ.Αυγενικής	5	243	28	6	5	46		13	
Δ.Δ.Κερασίων	2	118	15	8	3	45		2	
Δ.Δ.Σίβας		82	4	1	1	33		3	

Πίνακας 23 Τύπος κανονικής κατοικίας, 2001 (Πηγή: ΕΣΥΕ)

Το σύνολο των κενών κατοικιών, το 1991, ανέρχονται στις 423, ενώ το 2001 ανέρχονται στις 511 κατοικίες. Η ποσοστιαία μεταβολή στις δύο αυτές δεκαετίες ανέρχεται στο 20,8%, η οποία είναι μία αξιόλογη μεταβολή που δηλώνει μείωση της εισροής του πληθυσμού στην περιοχή. Από έρευνα στην περιοχή μελέτης, διαπιστώθηκε ότι την τελευταία πενταετία έχουν δημιουργήσει την κύρια κατοικία τους στην περιοχή πολλοί άνθρωποι, για τους οποίους η περιοχή μελέτης δεν αποτελεί τόπο καταγωγής. Ο κύριος λόγος που τους οδήγησε στην επιλογή αυτή, είναι ότι η περιοχή μελέτης συνδυάζει τον ήρεμο τρόπο ζωής της υπαίθρου και τη

μικρή απόσταση από την πόλη του Ηρακλείου, που για πολλούς από αυτούς αποτελεί τον τόπο εργασίας τους.

Σύμφωνα με στοιχεία της ΕΣΥΕ, το μεγαλύτερο ποσοστό των κατοικιών καλύπτει επιφάνεια κάτω των 100μ², με ποσοστό 59,6% στην απογραφή του 1991 και 65.1% στην απογραφή του 2001. Ακολουθούν οι κατοικίες που καλύπτουν έκταση μεταξύ 100 και 199μ², οι οποίες αποτελούν το 39,2% και 33,7% του συνόλου των κατοικιών, το 1991 και 2001, αντίστοιχα. Οι υπόλοιπες κατοικίες εκτείνονται άνω των 200μ².

Από στοιχεία επίσης της ΕΣΥΕ που αφορούν στην απογραφή του 2001, προκύπτει ότι οι περισσότερες κατοικίες είναι συνδεδεμένες στο δίκτυο ύδρευσης και αποχέτευσης και δεν έχουν βόθρους. Συγκεκριμένα, 1677 κατοικίες από τις 1778 είναι συνδεδεμένες με δίκτυο ύδρευσης, δηλαδή περίπου το 94%. Επιπλέον, 1563 κατοικίες από τις 1778 είναι συνδεδεμένες σε αποχετευτικό δίκτυο, που αντιστοιχεί σε ποσοστό 88% και 197 από αυτές (ποσοστό 11%) έχουν άλλο σύστημα, π.χ. βόθρους. Όσον αφορά στο λουτρό, σε 968 κατοικίες (54%) βρίσκεται εντός της οικίας, σε 384 (22%) εκτός της οικίας, ενώ 421 κατοικίες (24%) δεν έχουν λουτρό ή ντους. Στο Δ.Δ. Κάτω Ασισίων και Κερασιών η αναλογία των κατοικιών που έχουν το λουτρό εντός κατοικίας προς αυτές που το έχουν εκτός ανέρχεται στο 2:1. Επίσης παρατηρείται ότι πάρα πολλές είναι οι κατοικίες που δεν έχουν λουτρό ή ντους. Αξιοσημείωτο, επιπλέον, είναι το γεγονός ότι η κεντρική θέρμανση στην απογραφή του 2001 έχει πενταπλασιαστεί σε σχέση με τα δεδομένα της απογραφής του 1991 στο σύνολο της περιοχής μελέτης. Συγκεκριμένα, στην απογραφή του 2001, το 33% των κατοικιών έχει κεντρική θέρμανση, το 43% χρησιμοποιεί κάποιο άλλο είδος θέρμανσης, ενώ το 24% δεν έχει καθόλου θέρμανση. Παρατηρείται λοιπόν, ότι παρ' όλο που η κεντρική θέρμανση από το 1991 έως το 2001 πενταπλασιάστηκε, τα ποσοστά παραμένουν πολύ χαμηλά.

5.8 Καλλιέργειες

Σύμφωνα με τα στοιχεία που παρατίθενται στο Παράρτημα Γ-Γ2 *Καλλιέργειες Βενεράτο*, παρατηρείται ότι το 52% των καλλιεργειών στην τοπική κοινότητα

Βενεράτου είναι δενδρώδεις καλλιέργειες, οι οποίες ως επί το πλείστον είναι ελαιόδενδρα και μόνο 10 στρμ πορτοκαλιές και το 40% είναι αμπέλια.

Στην τοπική κοινότητα Αυγενικής, 405 στρμ. καλύπτονται με αροτραίες καλλιέργειες, 180 στρμ. με κηπευτικές, 2110 στρμ. (σε ποσοστό ανέρχεται στο 35%) με αμπέλια και 2510 στρμ (42%) με δενδρώδεις καλλιέργειες, οι οποίες ως επί το πλείστον είναι ελαιόδενδρα και οι υπόλοιπες είναι λεμονιές, πορτοκαλιές, αχλαδιές και αμυγδαλιές.

Στην τοπική κοινότητα Κερασιών, οι δενδρώδεις καλλιέργειες καλύπτουν το 64% του συνόλου των καλλιεργειών, οι περισσότερες από τις οποίες είναι ελαιόδεντρα, ενώ υπάρχουν και πολύ λίγες λεμονιές, πορτοκαλιές, μανταρινιές και νεραντζιές και τα αμπέλια το 25%.

Στην τοπική κοινότητα Σίβας, το 71% των καλλιεργειών αποτελείται από δενδρώδεις καλλιέργειες, από τις οποίες, οι περισσότερες είναι ελαιόδεντρα, ενώ το 26% από αμπέλια.

Το 61% των καλλιεργούμενων εκτάσεων στην τοπική κοινότητα Άνω Ασιτών καλύπτεται από δενδρώδεις καλλιέργειες, ενώ το 18,2% από αμπελώνες. Το υπόλοιπο 20,8% των καλλιεργούμενων εκτάσεων αποτελείται από άλλα είδη καλλιέργειας όπως πατάτες, σιτάρι, κλπ..

Στην τοπική κοινότητα Κάτω Ασιτών, το σύνολο των καλλιεργούμενων εκτάσεων είναι 8860στρμ.. Το 62% του συνόλου των εκτάσεων αυτών καλύπτεται από δενδρώδεις καλλιέργειες, ενώ το 13,4% από αμπέλια. Το υπόλοιπο 24,6% καλύπτεται από άλλα είδη καλλιέργειας όπως σιτάρι, κτηνοτροφικά φυτά, κ.α..

6 ΦΥΣΙΚΟΙ ΠΟΡΟΙ

Ένας αρχικός στόχος είναι να διεξάγουμε μία έρευνα στην περιοχή ώστε να ανακαλύψουμε τις δυνατότητές της και να εξάγουμε ένα συμπέρασμα για τον τρόπο με τον οποίο θα μπορούσαμε να την οδηγήσουμε σε ανάπτυξη. Γι' αυτό το λόγο, στο παρόν κεφάλαιο θα καταγράψουμε τους φυσικούς πόρους της περιοχής μελέτης, τους οποίους θεωρούμε απαραίτητους για να κατανοήσουμε τις δυνατότητες που έχει η περιοχή, σε τι κατάσταση βρίσκονται, αν θα μπορούσαν να εξελιχθούν και με ποιο τρόπο.

Ως φυσικούς πόρους ορίζουμε κάθε στοιχείο του περιβάλλοντος που χρησιμοποιείται ή μπορεί να χρησιμοποιηθεί από τον άνθρωπο για την ικανοποίηση των αναγκών του και αποτελεί αξία για το κοινωνικό σύνολο (Κασσιός, 2000).

Οι φυσικοί πόροι που πιστεύεται ότι θα βοηθήσουν να επιτευχθεί ο στόχος είναι το ανάγλυφο, το κλίμα, η χλωρίδα και η πανίδα, οι υδάτινοι πόροι, , οι προστατευόμενες περιοχές και ο πολιτισμός.

6.1 Ανάγλυφο

Παρατίθενται στοιχεία για το ανάγλυφο, έτσι ώστε να γίνει αντιληπτή η μορφολογία της περιοχής. Το γεγονός αυτό θα βοηθήσει να αξιολογηθούν η ποικιλία και οι ιδιαιτερότητες της περιοχής όσον αφορά στο ανάγλυφο (σπήλαια, φαράγγια, χαράδρες, κλπ) καθώς και οι δυνατότητές της, όσον αφορά για παράδειγμα στις καλλιέργειες.

Το φυσικό περιβάλλον του περιφερειακού διαμερίσματος Ηρακλείου χαρακτηρίζεται από μια μεγάλη ποικιλία γεωμορφολογικών και οικολογικών χαρακτηριστικών. Από τις ψηλές βουνοκορφές της οροσειράς του Ψηλορείτη μέχρι και τα βόρεια παράλια του νησιού, συναντά κανείς ένα πλήθος τοπίων ιδιαίτερου φυσικού κάλλους. Αν και ο γεωγραφικός χώρος είναι μικρός, είναι ορατή η συνύπαρξη ψηλών και απότομων βουνοκορφών, χαμηλών ρεματιών, λαγκαδιών και λιβαδιών που διακόπτονται από μικρά οροπέδια, φαράγγια, πηγές και χείμαρρους.

Η περιοχή μελέτης είναι κατά βάση ημιορεινή. Οι Ασίτες βρίσκονται σε μεγαλύτερο υψόμετρο από όλα τα χωριά (450μ.), ενώ τα υπόλοιπα βρίσκονται σε ένα μέσο υψόμετρο 200μ. Όπως προκύπτει, η περιοχή παρουσιάζει σχετική ομοιομορφία όσον αφορά στο ανάγλυφό της, αλλά περιέχει ποικίλους γεωλογικούς σχηματισμούς, όπως σπήλαια και φαράγγια. Αυτά τα δύο στοιχεία προσδίδουν μία δυναμική στην περιοχή στο να προσελκύει επισκέπτες, εφόσον βέβαια οι θέσεις των σπηλαίων και των φαραγγίων είναι προσπελάσιμες.

6.2 Κλίμα

Η ορεινή κλιματική ζώνη καλύπτει ολόκληρο το ορεινό Μαλεβίτσι και χαρακτηρίζεται από ήπιο κλίμα με αρκετή υγρασία. Η επόμενη μεταβατική ζώνη περιλαμβάνει τις περιοχές του πεδινού Μαλεβιζίου που βρίσκονται στο εσωτερικό της επαρχίας. Το κλίμα εκεί είναι θερμό και σχετικά υγρό.

Η ηλιοφάνεια της περιοχής κυμαίνεται στα ίδια επίπεδα με ολόκληρη τη βόρεια Κρήτη. Η μέση μηνιαία τιμή της φτάνει το καλοκαίρι τις 383 ώρες, ενώ το χειμώνα τις 104 ώρες.

Όσον αφορά τους ανέμους, αυτοί διαφοροποιούνται ανάλογα την εποχή. Ιδιαίτερο ρόλο παίζει η μορφολογία του δημοτικού διαμερίσματος του Ηρακλείου, που βρίσκεται ανάμεσα σε δύο μεγάλους ορεινούς όγκους, τον Ψηλορείτη και της Δίκτης, σχηματίζοντας έτσι ένα διάυλο με διεύθυνση βορρά-νότου.

Κατά τη χειμερινή περίοδο επικρατούν νότιοι άνεμοι, μέτριας έντασης, που μεταφέρουν σκόνη από την περιοχή της Βορείου Αφρικής, την οποία αποθέτουν στο έδαφος με τις χαρακτηριστικές κόκκινες βροχές. Κατά την άνοιξη οι άνεμοι μεταβάλλονται κυρίως σε βορειοδυτικούς, μέτριας έντασης, ενώ δεν λείπουν οι βοριάδες και οι νοτιάδες. Το καλοκαίρι οι άνεμοι που πνέουν είναι σχεδόν αποκλειστικά βόρειοι μέτριοι έως ισχυροί, τα γνωστά σε όλους μελέμια. Το φθινόπωρο, τέλος, όπως και την άνοιξη, επικρατούν κυρίως ασθενείς έως μέτριοι βορειοδυτικοί άνεμοι.

Συμπερασματικά θα μπορούσαμε να πούμε ότι η περιοχή έχει μεγάλη ηλιοφάνεια και αρκετούς ανέμους καθ' όλη τη διάρκεια του έτους. Τα δύο αυτά στοιχεία θα μπορούσαν να είναι ευνοϊκά για την ανάπτυξη των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας στην περιοχή.

6.3 Υδάτινοι Πόροι

Η παράθεση στοιχείων για τους υδάτινους πόρους, έχει ως στόχο την εξαγωγή συμπερασμάτων για την επάρκεια και την ποιότητα του νερού στην περιοχή.

Το σημαντικότερο υδρολογικό χαρακτηριστικό δημιουργείται από τις τεράστιες ποσότητες, καλής ποιότητας, υπόγειου νερού, που οφείλονται στα ιδιαίτερα τεκτονικά και γεωλογικά χαρακτηριστικά της περιοχής.

Μικροί χείμαρροι διασχίζουν τα φαράγγια καταλήγοντας σε μεγαλύτερα ρέματα, τα οποία με τη σειρά τους διατρέχουν από νότο προς βορρά τις πυκνές ρεματιές του Μαλεβιζίου μέχρι να φτάσουν στη θάλασσα. Τα ρέματα δεν είναι μεγάλα, ούτε έχουν σταθερή παροχή λόγω της σύστασης των πετρωμάτων που διασχίζουν. Έτσι, η μεγαλύτερη ποσότητα των βροχών και του χιονιού χάνεται στα υπόγεια γεωλογικά στρώματα.

http://www.gorgolaini.gr/page.asp?lg=gr&page_id=306

Παρατηρείται, επομένως, ότι ενώ το νερό είναι πολύ καλής ποιότητας, σύμφωνα και με εργαζόμενους στον πρώην δήμο Παλιανής, έχουν σημειωθεί προβλήματα επάρκειας. Ιδιαίτερα τους καλοκαιρινούς μήνες, αρκετές μέρες οι κάτοικοι των χωριών είναι χωρίς νερό, ενώ γίνονται συστάσεις για πότισμα των κήπων τους τις βραδινές ώρες, ώστε κατά τη διάρκεια της μέρας το νερό που χρησιμοποιείται να καλύπτει τις βασικές ανάγκες.

Πριν το 1999, το πρόβλημα επάρκειας του νερού ήταν εντονότερο. Η λύση που δόθηκε εκείνη τη χρονιά, ήταν η κατασκευή μίας γεώτρησης στο τέλος του φαραγγιού του Αγίου Αντωνίου, στις Ασίτες. Από τότε μέχρι και το καλοκαίρι του

2009 δεν είχε παρατηρηθεί κάποιο πρόβλημα ξανά. Το καλοκαίρι όμως, του 2010, τα προβλήματα επάρκειας νερού προέκυψαν πάλι.

6.4 Χλωρίδα – Πανίδα

Η χλωρίδα και η πανίδα της περιοχής αναλύονται, με στόχο την ενημέρωση και την εξαγωγή συμπεράσματος πάνω σε ποιο βαθμό οι κάτοικοι των περιοχών έχουν εκμεταλλευτεί το έδαφος της περιοχής τους και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της.

Αν και το μεγαλύτερο μέρος της περιοχής αποτελείται από καλλιεργημένες εκτάσεις (ελιές και αμπέλια) οι οποίες συνήθως δεν παρουσιάζουν σημαντικό οικολογικό ενδιαφέρον, προκαλεί μεγάλο ενδιαφέρον ο μεγάλος αριθμός και η ποικιλία φυτών που συναντάται στην περιοχή. Έτσι, εκτός από φρύγανα και θάμνους μπορεί κανείς να παρατηρήσει λεύκες, κυπαρίσσια, καρυδιές, αχλαδιές, αγριοκερασιές, βελανιδιές, πουρνάρια, ασπαλάθους, βατομουριές, αγριοκλιματιδιές, μυρτιές, θαμνοκυπάρισσα κ.ά.

Σημαντικό είναι το υπεραιώνιο δέντρο Δρυς, στη θέση Κούβδι, όπως επίσης και συστάδες δέντρων στο φαράγγι του Αγίου Αντωνίου, στην προέκταση του φαραγγιού του Αγίου Χαραλάμπους. Στις Κάτω Ασίτες υπάρχουν τρία δέντρα που έχουν κριθεί διατηρητέα, ένας πλάτανος και ένα κυπαρίσσι στη μονή Γοργολαΐνη, και ένας δρυς στη θέση "Μαστραχά", ενώ στο Πενταμόδι, στην περιοχή της Αγίας Παρασκευής υπάρχει έκταση με πλούσια βλάστηση.

Η βιολογική ποικιλότητα των φυτών και η πυκνότητα τους προσφέρουν τροφή και καταφύγιο στα πιο χαρακτηριστικά ζώα της κρητικής πανίδας.

http://www.gorgolaini.gr/page.asp?lg=gr&page_id=301

Η πανίδα της περιοχής είναι πολύ πλούσια και μολονότι δεν είναι ευρέως γνωστό, παίζει ιδιαίτερος σημαντικό ρόλο στην υγιή ανάπτυξη των καλλιεργειών.

Θηλαστικά

Ελάχιστα από τα θηλαστικά της Κρήτης απουσιάζουν από την περιοχή. Στα ορεινά εξαπλώνονται ακόμα και σπάνια είδη όπως ο αγριόγατος ενώ στα πεδινά πυκνούς

πληθυσμούς σχηματίζουν οι άρκαλοι και ζουρίδες καθώς επίσης και δύο ενδημικά θηλαστικά της Κρήτης , η μυγαλή και ο αγκαθοποντικός.

Πτηνά

Τα γεράκια αφθονούν σε όλη τη περιοχή ενώ πολύ κοινά είναι τα κοτσύφια, οι πετροκότσυφες, τα τρυπαλούδια, οι παπαδίτσες, τα σγαρδέλια, οι σπίνοι κ.ά. Στις ορεινές περιοχές μπορεί κανείς να παρατηρήσει μεγάλα αρπακτικά όπως ο χρυσαετός και ο γυπαετός.

Ερπετά-Αμφίβια

Τα περισσότερα από τα ερπετά που ζουν στη Κρήτη απαντώνται στα πεδινά και τα ορεινά οικοσυστήματα της περιοχής. Από τις σαύρες η πιο κοινή είναι η πράσινη σαύρα και το λιακόνι και από τα φίδια το πιο κοινό είναι ο νερόφιδο. Σημαντικοί είναι επίσης και οι πληθυσμοί από φρύνους, δεντροβάτραχους και βατράχια.

http://www.gorgolaini.gr/page.asp?lg=gr&page_id=302

Συμπερασματικά, η περιοχή χαρακτηρίζεται από πλούσια χλωρίδα και πανίδα. Οι κάτοικοι όμως, περιορίζονται στις καλλιέργειες αμπελώνων και ελαιώνων, γεγονός που δημιουργεί προβληματισμό για το κατά πόσο έχουν εκμεταλλευτεί τις δυνατότητες που τους παρέχει η περιοχή. Επιπλέον, οι μέθοδοι καλλιέργειας που χρησιμοποιούνται δεν είναι φιλικό προς το περιβάλλον, καθώς είναι σύνηθες φαινόμενο τα τελευταία χρόνια οι αγρότες να χρησιμοποιούν πολλά λιπάσματα και ορμόνες.

6.5 Φαράγγια

● Φαράγγι Βενεράτου

Το φαράγγι είναι ανάμεσα στο χωριό Βενεράτο και τη Μονή Παλιανής, 17 χμ νότια του Ηρακλείου. Το διασχίζει ο ποταμός Απόλλωνας. Έχει νερό όλο το χρόνο, ενώ η στάθμη του καθορίζεται από την εποχή και την ποσότητα των βροχοπτώσεων. Το νερό που πέφτει στο φαράγγι χρησιμοποιείται ανάντη του ποταμού για άρδευση. Επίσης, έχει φυσικό κάλλος λόγω της πλούσιας βλάστησης, των διάφορων πτηνών και του σπηλαίου. Έχει ύψος περίπου 25 μέτρα και στενά σημεία, το στενότερο από

τα οποία είναι περίπου 60 πόντους. Επιπλέον, το φαράγγι έχει αρκετά σημεία για αναρρίχηση.

Τα παραπάνω, είναι αδύνατο να αναδειχθούν, λόγω του σοβαρού προβλήματος που παρατηρείται στο φαράγγι, καθώς δέχεται όλα τα λύματα από την Αυγενική, το Βενεράτο και τα Κεράσια.

- Φαράγγι του Αγίου Αντωνίου

Το φαράγγι του Αγίου Αντωνίου βρίσκεται ανατολικά του χωριού Άνω Ασίτες. Στην είσοδό του, βρίσκεται η μισογκρεμισμένη μονή του Αγίου Αντωνίου, χαρακτηριστικό της οποίας είναι τα μαρμάρινα γλυπτά των παραθύρων της.

Στο φαράγγι υπάρχουν 80 είδη χλωρίδας, από τα οποία, τα 4 είναι προστατευόμενα, σύμφωνα με την κοινοτική οδηγία 92/43, η οποία αποφασίστηκε από την Ευρωπαϊκή Ένωση στις 21/5/1992, για τη διατήρηση των φυσικών οικοτόπων καθώς και της άγριας πανίδας και χλωρίδας. Επίσης, υπάρχουν 24 είδη πανίδας, από τα οποία, τα 11 είναι προστατευόμενα.

Το νερό που ρέει στο συγκεκριμένο φαράγγι, χρησιμοποιείται για την ύδρευση των οικισμών της περιοχής μελέτης. Από τους εργαζομένους του δήμου χαρακτηρίζεται ως νερό πολύ καλής ποιότητας.

Από το φαράγγι περνάει το Ευρωπαϊκό Ορειβατικό Μονοπάτι E4 που οδηγεί στο καταφύγιο του Ορειβατικού Συλλόγου Ηρακλείου, στη θέση "Πρίνος" (όπου υπάρχει δάσος από πρίνους) σε υψόμετρο 1100 μέτρων.

(http://www.gorgolaini.gr/page.asp?lg=gr&page_id=113)

Εικόνα 17 Το φαράγγι του Αγίου Αντωνίου

6.6 Ευρωπαϊκό Ορειβατικό Μονοπάτι E4

Το E4 είναι ένα ευρωπαϊκό μονοπάτι μεγάλων διαδρομών. Ξεκινά από τα Πυρηναία, διασχίζει ολόκληρη την οροσειρά των Άλπεων και μέσω της Γιουγκοσλαβίας φτάνει στη Φλώρινα, από όπου ξεκινά και το ελληνικό τμήμα του. Διασχίζει ολόκληρη την Ελλάδα έως το Γύθειο και από εκεί συνεχίζει νοητά στο Καστέλλι Κισσάμου. Από το σημείο αυτό αρχίζει το κρητικό τμήμα του E4, που φτάνει μέχρι τη Ζάκρο, όπου και τελειώνει.

Το E4 δίνει τη δυνατότητα στους περιπατητές να γνωρίσουν την άγνωστη κρητική φύση, αφού περνά από παλιά μονοπάτια, οικισμούς, μοναστήρια και από τα ψηλά βουνά της Κρήτης. Η χάραξη και η σηματοδότηση έγιναν με πρωτοβουλία της Περιφέρειας Κρήτης, σε συνεργασία με τις κοινότητες των περιοχών που διασχίζει το E4 και όλους τους ορειβατικούς συλλόγους της Κρήτης.

(<http://explore-crete.gr/paths/e-paths.html>)

Ο κλάδος του μονοπατιού στην περιοχή μελέτης είναι: Άνω Ασίτες – Αρχάνες. Η διαδρομή χαρακτηρίζεται ως εύκολη, το μήκος της είναι 25km, ενώ απαιτούνται κατά μέσο όρο 7 ώρες πεζοπορίας για να το διασχίσεις. Αναλυτικότερα, τα τμήματα του μονοπατιού είναι αρχικά, Άνω Ασίτες έως Κεράσια με μία διαδρομή 3,5km, συνεχίζει μέχρι το Βενεράτο με διαδρομή 1,5km, φτάνει στο Κυπαρίσσι μετά από 8km, στον Προφήτη Ηλία μετά από 4km και καταλήγει στις Αρχάνες.

6.7 Σπήλαια

Τα πιο γνωστά σπήλαια της περιοχής είναι:

- ο "Λέστα σπήλιος" στη θέση Μαριάς αλώνι

- ο "Αστυράκου σπήλιος" ή "Σαρακήνα"
- ο "Κατσιβλή σπήλιος" στη θέση Λυσσογκρέμια και
- το σπήλαιο "Μέλισσα"

6.8 Προστατευόμενες Περιοχές

Στο χωριό Ασίτες υπάρχουν δύο προστατευόμενα είδη νυχτερίδας. Κατά τ' άλλα, δεν υπάρχει κάποιο άλλο καθεστώς προστασίας. Για τα φαράγγια ισχύουν οι διατάξεις και οι περιορισμοί που ισχύουν και για τα ρέματα.

6.9 Πολιτισμός

Παρακάτω παρατίθενται πληροφορίες για τα πολιτιστικά στοιχεία της περιοχής προκειμένου να αξιολογήσουμε την ιστορική και πολιτιστική σημασία του τόπου.

Στην περιοχή που κάλυπτε το Δημοτικό Διαμέρισμα Βενεράτου βρίσκεται η Ιερά Μονή Παλιανής, το οποίο είναι γυναικείο μοναστήρι. Η θέση του είναι σε υψόμετρο 280 μ. και σε γραφικό τοπίο. Δεν είναι κοινοβιακή. Αποτελεί ένα από τα παλαιότερα μοναστήρια της Κρήτης και ανάγεται στην πρώτη βυζαντινή περίοδο. Το 2001 απεγράφησαν 34 άτομα. Ο ναός είναι τρίκλιτος και το εσωτερικό του είναι διαμορφωμένο με βυζαντινές τεχνοτροπίες.

Ο σημερινός ναός άρχισε να κτίζεται το 1826 στη θέση παλαιού, ο οποίος είχε ερειπωθεί κατά την Επανάσταση του 1821. Από τη σφαγή κατάφερε να διασωθεί μόνο μία μοναχή, η οποία και συνετέλεσε στην αποπεράτωση του ναού το 1860. Υπέστη ζημιές κατά το σεισμό του 1856. Έπειτα από την επισκευή του άλλαξε η παλιά μορφή του ναού.

Το μοναστήρι αναφέρεται από το 14ο αιώνα με τα ονόματα Παλαιά, Πάλαι και Πάλα, που επιβεβαιώνουν την παλαιότητα της Μονής, η οποία ήδη από την εποχή εκείνη θεωρούνταν παλιά. Στο γεγονός αυτό οφείλεται και η σημερινή ονομασία της μονής.

Το 1866 κήκε ξανά από τους Τούρκους και καταστράφηκαν οι εικόνες της ή τις πούλησαν. Προφορικές παραδόσεις αναφέρουν ότι η εικόνα της Παναγίας

Μυρτιδιώτισσας βρέθηκε σε ρίζα μιας μεγάλης μυρτιάς, η οποία υπάρχει και σήμερα στα νοτιοανατολικά του ναού. Η «Αγία Μυρτιά» παρουσιάζει εκπληκτική επιβίωση λατρείας ιερού δένδρου της μινωικής θρησκείας.

Στα Κεράσια βρίσκεται το εξωκλήσι της Παναγίας Φανερωμένης, τοπίο ιδιαίτερου φυσικού κάλλους, το εξωκλήσι του Αγίου Σίλα, ερειπωμένη εκκλησία των πρώτων Χριστιανικών χρόνων. Άλλες εκκλησίες είναι αυτή του Αγ. Γεωργίου στο κέντρο του χωριού και ο ενοριακός ναός της Ζωοδόχου Πηγής, στο ψηλότερο σημείο του οικισμού. Επίσης, στα Κεράσια συναντάμε το αναπαλαιωμένο κτήριο του τέως Δημοτικού Σχολείου, στον περίβολο του οποίου υπάρχει και ο τάφος του Καπετάν Χαραλάμπου Βλαχάκη που έδρασε εναντίον των Οθωμανών.

Στη Σίβα βρίσκονται οι ιεροί ναός του Αγ. Γεωργίου, της Παναγίας, της Αγ. Παρασκευής, του Αγ. Ιωάννου και του Αγ. Γεωργίου του Λειβαδιώτη.

Στις Άνω Ασίτες υπάρχει το νεκροταφείο της αρχαίας πόλης στο οποίο έχουν αποκαλυφθεί 680 τάφοι τριών συνεχόμενων χρονικών φάσεων, που χρονολογούνται από το τέλος της μινωικής εποχής έως και τα μέσα του 6ου αιώνα καθώς και μία τέταρτη κατά τη ρωμαϊκή περίοδο.

Η νεκρόπολη στη θέση «Σιδερόσπηλια» μας βεβαιώνει την αδιάσπαστη ανθρώπινη παρουσία για πάνω από 1000 χρόνια και οι πληροφορίες που αντλούμε από τη μελέτη της τοπικής αρχιτεκτονικής και των αντικειμένων είναι εξαιρετικά σημαντικές.

Στην εκκλησία του Αγίου Ιωάννη και στο μοναστήρι του Αγίου Γεωργίου στο Γοργολαϊνί, υπάρχει στέμμα με χρονολογία 1617.

http://www.gorgolaini.gr/page.asp?lg=gr&page_id=211

Στις Κάτω Ασίτες έχουν εντοπιστεί σημαντικά ευρήματα της Ρωμαϊκής Εποχής, κάτι που οδήγησε πολλούς μελετητές να ταυτίσουν τον οικισμό με την αρχαία πόλη Πάννονα.

Στη θέση Σιναΐτα, ΝΔ των Κάτω Ασιτών, αποκαλύφθηκε ορθογώνιο κτίσμα το οποίο ήταν ρωμαϊκό λουτρό και αργότερα επαναχρησιμοποιήθηκε ως εκκλησία αφιερωμένη

στην Αγία Αικατερίνη, ενώ έχει βρεθεί και τάφος της υστερορωμαϊκής περιόδου με ένα νεκρό αλλά χωρίς κτερίσματα.

Σημαντικά μνημεία της περιοχής αποτελούν η εκκλησία της Παναγιάς (800 ετών), του Αγίου Αντωνίου (1000 ετών), του Αγίου Γεωργίου του Χωστού και της Αγίας Παρασκευής.

http://www.gorgolaini.gr/page.asp?lg=gr&page_id=212

Στον Δήμο Γοργολαΐνη βρίσκονται πολλές εκκλησίες. Παρακάτω αναφέρονται οι σημαντικότερες.

Η εκκλησία του Αγίου Μύρωνα αποτελεί μνημείο της πλούσιας θρησκευτικής παράδοσης της περιοχής. Στη νότια πλευρά του ναού θα δούμε το μαρμάρινο τάφο που λέγεται ότι φτιάχτηκε για τον ίδιο τον Άγιο, που διατέλεσε και επίσκοπος Κνωσού. Ο ναός φαίνεται να χτίστηκε εδώ κατά τη διάρκεια της Α' Βυζαντινής Περιόδου. Στην αρχή πρέπει να ήταν ρυθμού βασιλικής, αλλά αργότερα έγινε σταυροειδής με τρούλο. Είναι εντυπωσιακά μεγάλος ναός που τονίζει τον σημαίνοντα θρησκευτικό ρόλο του, στο κεντρικό Μαλεβίτσι.

Εικόνα 18 Πρόσοψη της εκκλησίας του Αγίου Μύρωνα

Ο ναός των Αγίων Αποστόλων περιέχει τοιχογραφίες που φιλοτεγήθηκαν το 14ο αι. πάνω σε πανί και στη συνέχεια επικολλήθηκαν πάνω στους τοίχους, κάτι που αποτελεί ένα σπάνιο φαινόμενο, εξαιρετικά καλής ποιότητας.

Ο δίκωχος ναός του Αγίου Αντωνίου και της Παναγιάς, ο οποίος βρίσκεται στις Ασίτες, έχει ως βασικό χαρακτηριστικό τα μνημειακά πλαίσια στα παράθυρα. Στα

τελευταία χρόνια της Ενετοκρατίας φαίνεται να λειτούργησε εδώ το μικρό μοναστήρι. Σήμερα σώζονται μόνο μερικά τμήματα του ναού.

Εικόνα 19 Δίκοχος ναός στις Ασίτες

http://www.gorgolaini.gr/page.asp?lg=gr&page_id=215

Σε μικρή απόσταση από το χωριό Ασίτες βρίσκονται 2 πολύ γνωστά και σημαντικά Μοναστήρια της Κρήτης, η Μονή Γοργολαΐνη και η Μονή Χρυσοπηγής.

Η μονή του Αγίου Γεωργίου του Γοργολεήμονος βρίσκεται σε υψόμετρο 480 μέτρων κοντά στο χωριό Κάτω Ασίτες, και ήταν αυτή που επιβίωσε περισσότερο από τα υπόλοιπα μοναστήρια της περιοχής, κατά τις διάφορες επαναστάσεις την περίοδο της Τουρκοκρατίας. Αποτελεί ένα σημαντικό μοναστήρι που υπάρχει τουλάχιστον από τα χρόνια της Ενετοκρατίας. Η αρχαιότερη μνεία της ανάγεται τον 14ο αιώνα. Το καθολικό είναι αφιερωμένο στον Άγιο Γεώργιο ο ναός του οποίου αποπερατώθηκε το 1627.

Κατά την περίοδο της Τουρκοκρατίας υπήρξε κέντρο επαναστατικών κινημάτων, αλλά και εξαιρετικό θέρετρο με τεράστιες βελανιδιές που καλύπτουν ένα μεγάλο τμήμα του περιβόλου (δύο από τα δέντρα αυτά, ο πλάτανος και το κυπαρίσσι, έχουν κριθεί «διατηρητέα μνημεία της φύσης»). Άξιο αναφοράς είναι το παλιό ξυλόγλυπτο τέμπλο, έργο λαϊκής εκκλησιαστικής ξυλογλυπτικής του 19ου αιώνα ενώ τα παλιά κελιά έχουν αντικατασταθεί, καθώς στη μονή λειτούργησε για χρόνια κατά τη δεκαετία του 1960 η παιδική κατασκήνωση της Ιεράς Αρχιεπισκοπής Κρήτης.

Η Μονή Χρυσοπηγής της Πυργούς είναι χτισμένη σε μία ρεματιά και διατηρεί τις μνήμες από την παλαιότερη ιστορία της: λείψανα παλιών κτισμάτων, μικρές μονάδες

επεξεργασίας αγροτικών προϊόντων, αλλά και οι επιγραφές με ονόματα μοναχών. Καταστράφηκε κατά την επανάσταση του 1821 και από τότε παραμένει έρημη.

(http://www.gorgolaini.gr/page.asp?lg=gr&page_id=206)

Στις Άνω Ασίτες, το καλοκαίρι του 2005, εγκαινιάστηκε το Λαογραφικό Μουσείο στον ομώνυμο οικισμό.

(http://www.gorgolaini.gr/page.asp?lg=gr&page_id=207)

Δίπλα από το φαράγγι του Βενεράτου υπάρχουν η αρχαία πόλη Απολλωνία, από την οποία σήμερα διασώζονται ελάχιστα ερείπιά της, τα ερείπια ενός βυζαντινού ναού, του Αγίου Αντωνίου και ένας παλιός νερόμυλος.

Συμπερασματικά, η περιοχή μελέτης, έχει μεγάλη ιστορική σημασία, κυρίως λόγω των ευρημάτων από τη μινωική περίοδο και των εκκλησιών και μοναστηριών από τα βυζαντινά χρόνια. Παρ' όλα αυτά δεν έχει δείγματα σύγχρονης πολιτιστικής δράσης, εκτός από ένα διεθνές φεστιβάλ γλυπτικής που πραγματοποιείται στο Βενεράτο τα τελευταία 3 χρόνια.

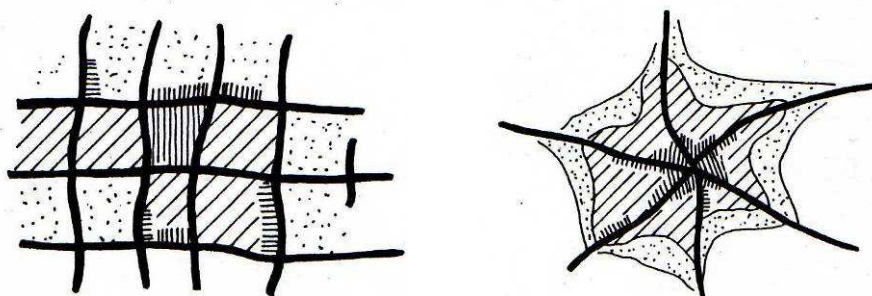
6.10 Τοπίο – Οικισμοί

(Οι φωτογραφίες στην ενότητα αυτή είναι από το αρχείο της συγγραφέως)

6.10.1 Αυγενική

Η τοπική κοινότητα Αυγενικής ανήκει στη δημοτική ενότητα Παλιανής, την οποία αποτελούν τα χωριά Αυγενική, Βενεράτο, Κεράσια και Σίβα. Η Αυγενική είναι ο δεύτερος, σε έκταση και πληθυσμό, οικισμός της δημοτικής ενότητας Παλιανής, στον οποίο διαμένουν 777 κάτοικοι, σύμφωνα με την απογραφή του 2001. Ο μισός, περίπου, πληθυσμός της Αυγενικής (383 άτομα) είναι άτομα έως 39 ετών (πηγή: ΕΣΥΕ, 2001). Το στοιχείο αυτό αποδεικνύει ότι στον οικισμό κατοικούν πολλά νέα άτομα και δεν παρουσιάζει δείγματα εγκατάλειψής, όπως για παράδειγμα ο οικισμός της Σίβας.

Η γεωμετρική περιγραφή του οικισμού της Αυγενικής είναι συνδυασμός της αστεροειδούς και της μορφής σχάρας. Η αστεροειδής μορφή είναι εμφανής στην περιοχή γύρω από την κεντρική πλατεία του οικισμού, ενώ η μορφή σχάρας είναι εμφανής στην υπόλοιπη έκτασή του.

Εικόνα 20 Γεωμετρική περιγραφή του οικισμού της Αυγενικής (πηγή: Αραβαντινός Α., 1997)

Αρχιτεκτονική

Ο οικισμός της Αυγενικής παρουσιάζει πολλές ομοιότητες με τους υπόλοιπους οικισμούς που απαρτίζουν την περιοχή μελέτης. Αποτελείται από το «παλιό χωριό» και το «νέο χωριό». Το «παλιό χωριό» αποτελεί το κέντρο του οικισμού έχει παλαιότερα πετρόχιστα κτίρια στα οποία διακρίνονται τα «πελέκια» και το «ανώφλιο», πέτρινες και ξύλινες κατασκευές γύρω από τις πόρτες. Εκτός από τα παλαιότερα κτίρια, συναντά κανείς και κτίρια νεότερης αρχιτεκτονικής, από τα οποία, άλλα εναρμονίζονται και άλλα όχι με το φυσικό τοπίο του οικισμού. Το νεότερο χωριό, απλώνεται κυρίως στην έκταση μεταξύ των οδών Μελίνας Μερκούρη και Πεσόντων. Τα εγκαταλελειμμένα κτίρια της περιοχής είναι λιγοστά και μάλιστα πολύ λιγότερα από αυτά των οικισμών της Σίβας, του Βενεράτου και των Κάτω Ασιτών (βλ. ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α – ΧΑΡΤΕΣ ΥΠΑΡΧΟΥΣΑΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ). Δείγματα των κτιρίων του οικισμού απεικονίζονται στις παρακάτω εικόνες.

Εικόνα 21 Αριστερά παραδοσιακό αναπαλαιωμένο κτίριο και δεξιά κτίρια νεότερης αρχιτεκτονικής στην τοπική κοινότητα Αυγενικής

Εικόνα 22 Εγκαταλελειμμένο κτίριο της οδού Πεσότων 1940 (αριστερά). Εγκαταλελειμμένο κτίριο στη συμβολή των οδών Σπινθουράκη και Δρυγιαννάκη (δεξιά) στην τοπική κοινότητα Αυγενικής.

Οι αντιθέσεις στην αρχιτεκτονική μεταξύ των κτιρίων είναι εμφανής ιδιαίτερα στις Εικόνα 21 και Εικόνα 22. Σε παραδείγματα όμως, όπως αυτό της παρακάτω εικόνας, αντιθέσεις παρατηρούνται ακόμη και στο ίδιο κτίριο.

Εικόνα 23 Κτίριο της οδού Ελευθ. Βενιζέλου στην τοπική κοινότητα Αυγενικής

Το κέντρο του χωριού θεωρείται η πλατεία στην οποία στεγάζεται η εκκλησία του Αγ. Γεωργίου και η περιοχή γύρω από αυτή. Από τη συγκεκριμένη πλατεία ξεκινούν στενά σοκάκια, τα οποία καταλήγουν στην οδό Πεσόντων 1912-1922 και 1940 και στην οδό Μαρίνου Αντύπα.

Περιβάλλον χώρος

Η τοπική κοινότητα Αυγενικής έχει τέσσερις πλατείες. Οι πλατείες αυτές είναι διαμορφωμένοι χώροι με φωτισμό, πεζούλια και πλακοστρώσεις. Πρέπει να σημειωθεί ότι στους χώρους αυτούς παρατηρείται η ύπαρξη σχεδιασμού, κάτι που απουσιάζει από την πλειονότητα των πλατειών των άλλων οικισμών της περιοχής μελέτης. Οι πλατείες του οικισμού είναι οι εξής:

- Κεντρική πλατεία του Αγ. Γεωργίου
- Πλατεία επί της οδού Ανδρέα Παπανδρέου
- Πλατεία επί της οδού Μαρίνου Αντύπα
- Πλατεία επί της οδού Ελευθερίου Βενιζέλου

Εικόνα 24 Κεντρική πλατεία οικισμού (αριστερά) και πλατεία επί της οδού Ανδρέα Παπανδρέου (δεξιά) στην τοπική κοινότητα Αυγενικής.

Εικόνα 25 Πλατεία επί της οδού Μαρίνου Αντύπα (αριστερά). Πλατεία επί της οδού Ελευθ. Βενιζέλου (δεξιά) στην τοπική κοινότητα Αυγενικής.

Επίσης, στον οικισμό έχουν πεζοδρομηθεί με κυβόλιθο τα εξής σοκάκια:

- Οδός Δρυγιαννάκη Οπλαρχηγός
- Οδός Στ. Σπινθουράκη
- Οδός Ζαχ. Χαιρέτη
- Οδός Γιαννοπούλου
- Τμήμα της οδού Ανδρέα Παπανδρέου
- Τμήμα της οδού Σισήνη

(βλ. ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α – ΧΑΡΤΕΣ ΥΠΑΡΧΟΥΣΑΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ Α1
Υπάρχουσα κατάσταση στην τοπική κοινότητα Αυγενικής)

Εδώ πρέπει να σημειωθεί ότι παρά τις πεζοδρομήσεις, τα οχήματα συνεχίζουν να διέρχονται και να σταθμεύουν σε όλες τις οδούς.

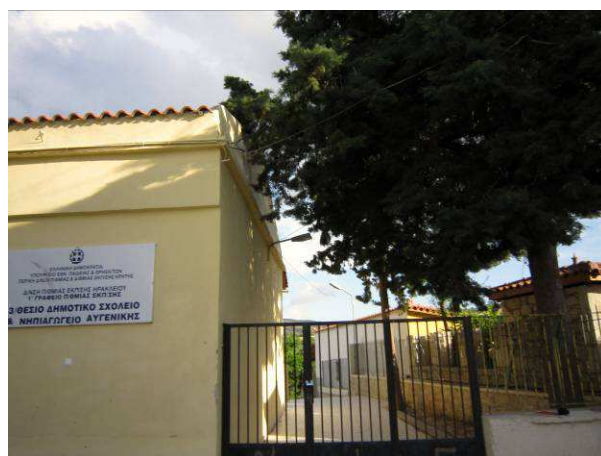
Χρήσεις γης

Στην τοπική κοινότητα Αυγενικής, εκτός των κατοικιών, υπάρχουν και άλλες χρήσεις γης που αφορούν στην αναψυχή, στην παιδεία και στα καταστήματα. Συγκεκριμένα, υπάρχει ένα super market δίπλα στην κεντρική πλατεία του χωριού, επί της οδού Ανδρέα Παπανδρέου. Απέναντι από το super market, στεγάζονται τα δύο από τα τρία καφενεία του χωριού, το ένα βρίσκεται στην οδό Α. Παπανδρέου και το άλλο στην οδό Σισήνη. Το τρίτο καφενείο στεγάζεται στην πλατεία Ελευθ. Βενιζέλου.

Εικόνα 26 Καφενείο στην κεντρική πλατεία Αυγενικής.

Στην περιοχή λειτουργεί νηπιαγωγείο και τριθέσιο δημοτικό σχολείο. Με την εφαρμογή του «Καλλικράτη» αναμένεται το δημοτικό σχολείο να σταματήσει να λειτουργεί και τα παιδιά να μεταφερθούν στο δημοτικό σχολείο Βενεράτου, το οποίο θα γίνει εξατάξιο.

Εικόνα 27 Δημοτικό σχολείο και νηπιαγωγείο Αυγενικής.

Επιπλέον, στην περιοχή έχουν κτιστεί δύο εκκλησίες, αυτή της κεντρικής πλατείας (Εικόνα 28) και αυτή που βρίσκεται επί της οδού Ελευθερίου Βενιζέλου, στην είσοδο του οικισμού.

Εικόνα 28 Εκκλησία στην είσοδο του οικισμού της Αυγενικής.

Στην κεντρική πλατεία του οικισμού στεγάζεται το γραφείο της κοινότητας, και ο πολιτιστικός σύλλογος της τοπικής κοινότητας Αυγενικής.

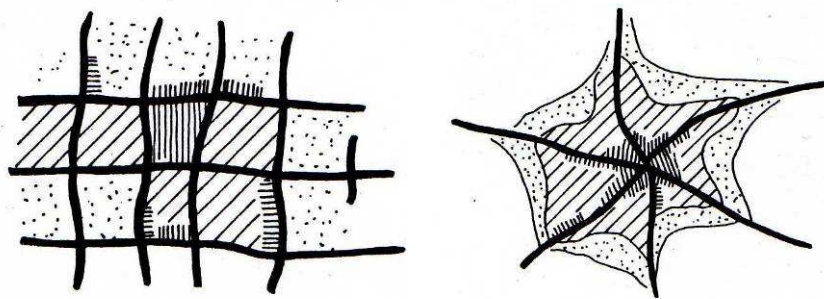
Εικόνα 29 Αίθουσα εκδηλώσεων πολιτιστικού συλλόγου στην τοπική κοινότητα Αυγενικής.

Η τοπική κοινότητα Αυγενικής έχει διαμορφώσει ένα χώρο για παιδιά (Εικόνα 29) και ένα γήπεδο ποδοσφαίρου στη βορειοδυτική πλευρά του οικισμού. Στη νοτιοανατολική πλευρά του οικισμού στεγάζεται ένα ελαιουργείο και η αποθήκη του συνεταιρισμού (βλ. *ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α – ΧΑΡΤΕΣ ΥΠΑΡΧΟΥΣΑΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ, Α1 Υπάρχουσα κατάσταση στην τοπική κοινότητα Αυγενικής*).

6.10.2 Βενεράτο

Η Τοπική Κοινότητα Βενεράτου αποτελεί την έδρα της Δημοτικής Ενότητας Παλιανής και είναι η μεγαλύτερη των κοινοτήτων που την απαρτίζουν, τόσο σε έκταση όσο και σε πληθυσμό. Το Βενεράτο, σύμφωνα με την ΕΣΥΕ και την απογραφή του 2001, αριθμεί 907 κατοίκους, οι 457 από τους οποίους (περίπου ο μισός πληθυσμός) καλύπτουν τις ηλικίες μέχρι 39 ετών. Επιπλέον, αποτελεί τον οικισμό με τις περισσότερες χρήσεις γης, εκτός κατοικίας.

Ο οικισμός της τοπικής κοινότητας Βενεράτου έχει αστεροειδή μορφή, στην έκταση γύρω από την κεντρική πλατεία, ενώ στην υπόλοιπη έκταση έχει μορφή σχάρας:

Εικόνα 30 Γεωμετρική περιγραφή του οικισμού του Βενεράτου (πηγή: Αραβαντινός Α., 1997)

Αρχιτεκτονική

Στο Βενεράτο, όπως και στους άλλους οικισμούς της περιοχής μελέτης, ο οικισμός διαχωρίζεται ως εξής:

- «παλιός οικισμός», ο οποίος χαρακτηρίζεται από στενά σοκάκια και πετρόχιστα σπίτια και
- «νεότερος οικισμός», ο οποίος χαρακτηρίζεται από πιο φαρδύς δρόμους και κτίρια κατασκευασμένα με πιο σύγχρονη αρχιτεκτονική.

Ο διαχωρισμός αυτός, περιλαμβάνει έντονες αντιθέσεις καθώς η αρχιτεκτονική που εφαρμόζεται στις νεότερες κατοικίες αντιτίθεται στη φυσιογνωμία της περιοχής, με αποτέλεσμα να συναντώνται φαινόμενα όπως αυτά που απεικονίζονται στις ακόλουθες φωτογραφίες:

Εικόνα 31 Αριστερά στενά σοκάκια στον «παλιό οικισμό» και δρόμος στο «νέο οικισμό» (δεξιά) στην τοπική κοινότητα Βενεράτου.

Εικόνα 32 Αριστερά αντίθεση στο ίδιο κτίριο και δεξιά αντίθεση μεταξύ κτιρίων στην τοπική κοινότητα Βενεράτου.

Στο Βενεράτο ο νέος οικισμός καλύπτει πολύ μεγάλη έκταση και η αιτία που το προκαλεί αυτό είναι η αποκέντρωση από την πόλη του Ηρακλείου. Καθώς το Βενεράτο απέχει μόλις 18χμ από το Ηράκλειο, γίνεται τόπος επιλογής μόνιμης κατοικίας. Από την άλλη πλευρά, μεγάλη έκταση καταλαμβάνουν τα εγκαταλελειμμένα σπίτια του παλιού χωριού της περιοχής, τα οποία περιγράφονται αναλυτικά παρακάτω.

Από τα πιο εγκαταλελειμμένα μέρη του χωριού είναι η πλευρά της οδού Χαλκιδικίου που βρίσκεται προς το εσωτερικό του οικισμού, η οδός Γεράσιμου Λετίτση και η οδός Γ. Πρικάκη. Η περιοχή που συνθέτουν αυτές οι οδοί ανήκει στον παλαιό οικισμό του Βενεράτου, σε ένα ιδιαίτερα όμορφο σημείο του, με στενά σοκάκια, κοντά στην «Άκρα» και στην κεντρική πλατεία. Μία άλλη εγκαταλελειμμένη οδός

είναι η οδός Αγ. Γεωργίου, η οποία βρίσκεται κοντά στην πλατεία του Αγ. Ιωάννη. Τα κτίρια που έχουν εγκαταλειφθεί είναι όλα πετρόχτιστα παραδοσιακής αρχιτεκτονικής. Δείγματα των κτιρίων αυτών απεικονίζονται στις εικόνες που ακολουθούν.

Εικόνα 33 Εγκαταλελειμμένα κτίρια της οδού Χαλκιδιού και της οδού Γ. Πρικάκη στην τοπική κοινότητα Βενεράτου.

Εικόνα 34 Εγκαταλελειμμένα κτίρια της οδού Λετίτση και της οδού Αγ. Γεωργίου στην τοπική κοινότητα Βενεράτου.

Ιδιαίτερη σημασία πρέπει να δοθεί στις κατασκευές γύρω από τα παράθυρα και τις πόρτες, οι οποίες συναντώνται τόσο στα εγκαταλελειμμένα κτίρια της περιοχής, όσο και στα αναπαλαιωμένα. Οι κατασκευές δεξιά και αριστερά από τις πόρτες ονομάζονται «πελέκια», ενώ η κατασκευή πάνω από την πόρτα ονομάζεται «ανώφλιο».

Εικόνα 35 Τα «πελέκια» και το «ανώφλιο» σε εγκαταλελειμμένο (αριστερά) και σε αναπαλαιωμένο (δεξιά) σπίτι στην τοπική κοινότητα Βενεράτου.

Περιβάλλον Χώρος

Η θέση στην οποία έχει κτιστεί το Βενεράτο του παρέχει το πλεονέκτημα της ύπαρξης πολλών σημείων με θέα. Μεγάλο μέρος των κτιρίων του παλιού χωριού, ιδιαίτερα αυτά που είναι κτισμένα στην οδό Άκρας (βλ.ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α – ΧΑΡΤΕΣ ΥΠΑΡΧΟΥΣΑΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ) έχουν θέα στα γύρω βουνά, στον οικισμό της Αυγενικής, στο φαράγγι του Αγ. Φανουρίου και στη Μονή Παλιανής. Εδώ πρέπει να σημειωθεί ότι τα δύο τελευταία αποτελούν δύο από τα σημαντικότερα αξιοθέατα της περιοχής μελέτης.

Εικόνα 36 Θέα από την οδό Άκρας (αριστερά) και θέα προς την Ι. Μονή Παλιανής (δεξιά) στην τοπική κοινότητα Βενεράτου.

Μερικά στενά, γραφικά σοκάκια του παλιού οικισμού Βενεράτου έχουν πεζοδρομηθεί με κυβόλιθο, όπως η οδός Άκρας (Εικόνα 36). Συγκεκριμένα έχουν πεζοδρομηθεί τα εξής:

- Οδός Γεράσιμου Λετίτση
- Οδός Γ. Πρικάκη
- Οδός Ανδρουλείκων
- Οδός Άκρας
- Οδός Αγ. Ιωάννου
- Οδός Χελιδόνη
- Οδός Οικονόμου Νεοφ.
- Οδός Χαλκιδιού
- Οδός Κυρίας των Αγγέλων

(βλ. ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α – ΧΑΡΤΕΣ ΥΠΑΡΧΟΥΣΑΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ, Α2 Υπάρχουσα κατάσταση στην τοπική κοινότητα Βενεράτου)

Στον οικισμό του Βενεράτου υπάρχουν τρεις πλατείες:

- Η κεντρική πλατεία του χωριού, γύρω από την οποία ήταν κτισμένο το παλιό χωριό: πλατεία της Ευαγγελίστριας
- Η πλατεία του Αγίου Ιωάννη, η οποία βρίσκεται δίπλα από το εκκλησάκι του Αγ. Ιωάννη, σε σημείο με θέα.
- Η πλατεία στην «Άκρα» του οικισμού.

Εικόνα 37 Κεντρική πλατεία Βενεράτου αριστερά και δεξιά η πλατεία του Αγ. Ιωάννη.

Εικόνα 38 Η θέα από την πλατεία Αγ. Ιωάννη στην τοπική κοινότητα Βενεράτου.

Εικόνα 39 Η πλατεία στην οδό Άκρας στην τοπική κοινότητα Βενεράτου.

Χρήσεις γης

Στην τοπική κοινότητα Βενεράτου όπως και στις άλλες κοινότητες η κυρίαρχη χρήση γης είναι η κατοικία με πολύ μικρά δείγματα άλλων χρήσεων. Στο Βενεράτο όμως, η κατάσταση διαφοροποιείται αισθητά (βλ. ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α – ΧΑΡΤΕΣ ΥΠΑΡΧΟΥΣΑΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ⁴² Υπάρχουσα κατάσταση στην τοπική κοινότητα Βενεράτου). Ο παλιός οικισμός, στο κέντρο του χωριού, έχει γύρω από την πλατεία καφενεία, παντοπωλείο και κρεοπωλείο. Εκτός όμως από το κέντρο του χωριού, διαφορετικές χρήσεις γης συναντώνται στην οδό Μάχης Κρήτης, ή αλλιώς στο «Χάνι», όπως το ονομάζουν οι κάτοικοι, λόγω του ότι η συγκεκριμένη οδός αποτελούσε την Παλαιά Εθν. Οδό Ηρακλείου Μοιρών και είχε χώρους για να ξαποσταίνουν οι ταξιδιώτες. Εκεί, υπάρχουν χώροι εστίασης και αναψυχής, χώροι εκπαίδευσης, όπως κέντρα ξένων γλωσσών και υπολογιστών, καταστήματα, τεχνικό γραφείο, κ.α..

Εικόνα 40 Καφενεία της κεντρικής πλατείας στην τοπική κοινότητα Βενεράτου.

Εικόνα 41 Αριστερά παντοπωλείο στην κεντρική πλατεία και δεξιά κρεοπωλείο στην τοπική κοινότητα Βενεράτου.

Στον οικισμό του Βενεράτου υπάρχουν επίσης και έξι εκκλησίες, οι πέντε από τις οποίες βρίσκονται εντός του παλαιού οικισμού και κτίστηκαν στις αρχές του 20^{ου} αιώνα. Ιστορική και πολιτιστική αξία έχουν τα σκαλίσματα γύρω από τις πόρτες τους.

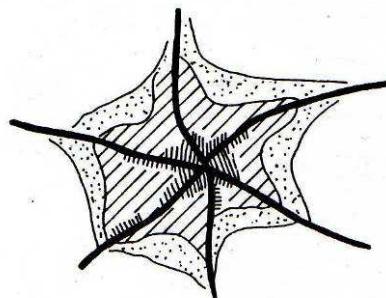

Εικόνα 42 Αριστερά η Κυρία των Αγγέλων στην «Ακρα» και δεξιά πόρτα της εκκλησίας στην κεντρική πλατεία στην τοπική κοινότητα Βενεράτου.

6.10.3 Κεράσια

Ο οικισμός της τοπικής κοινότητας Κερασιών αποτελείται από 175 κατοίκους. Είναι κτισμένος αμφιθεατρικά και από διάφορα σημεία του μπορεί κανείς να δει τους οικισμούς του Βενεράτου και της Αυγενικής. Η αρχιτεκτονική του έχει παρόμοια χαρακτηριστικά με αυτά των άλλων οικισμών της περιοχής μελέτης.

Η γεωμετρική περιγραφή του οικισμού των Κερασιών είναι αστεροειδής, λόγω του τρόπου με τον οποίο διαμορφώνεται το οδικό δίκτυο και οι δραστηριότητες γύρω από την κεντρική πλατεία.

Εικόνα 43 Γεωμετρική περιγραφή του οικισμού των Κερασιών (πηγή: Αραβαντινός Α., 1997)

Αρχιτεκτονική – Κτίρια

Στα Κεράσια είναι ευδιάκριτος ο παλαιότερος οικισμός, το «παλιό χωριό», ο οποίος αποτελείται από παλιά πετρόκτιστα κτίρια, λίγα από αυτά αναπαλαιωμένα και άλλα εγκαταλελειμμένα και από στενά σοκάκια. Ο νεότερος οικισμός είναι αρκετά περιορισμένος και αποτελείται από κτίρια πιο σύγχρονης αρχιτεκτονικής και φαρδύς δρόμους.

Στα Κεράσια, όπως σε όλες τις τοπικές κοινότητες της περιοχής, συναντώνται παλιά πετρόκτιστα κτίρια, είτε αναπαλαιωμένα είτε ερειπωμένα και κτίρια νεότερης αρχιτεκτονικής, τα οποία δεν ενσωματώνονται αρμονικά στο τοπίο του οικισμού.

Εικόνα 44 Αναπαλαιωμένα κτίρια στην οδό Ζωοδόχου Πηγής στην τοπική κοινότητα Κερασιών.

Στην Εικόνα 44 απεικονίζονται τα εγκαταλελειμμένα κτίρια της οδού Ζωοδόχου Πηγής, ενώ στις Εικόνα 45 και Εικόνα 46, τα εγκαταλελειμμένα κτίρια των οδών Σ. Γιασάκη. Στην Εικόνα 46 απεικονίζονται αναπαλαιωμένα κτίρια της οδού Χ. Πολυχρονάκη.

Συγκεκριμένα στην Εικόνα 45, στα δεξιά και στα αριστερά απεικονίζονται δύο αναπαλαιωμένα κτίρια με τις χαρακτηριστικές καμάρες και κατασκευές περιμετρικά των παραθύρων και των πορτών, των παραδοσιακών σπιτιών της περιοχής. Στο βάθος της εικόνας, στο τέλος του σοκακιού, απεικονίζεται ένα εγκαταλελειμμένο κτίριο παραδοσιακής αρχιτεκτονικής.

Εικόνα 45 Αναπαλαιωμένα κτίρια και εγκαταλελειμμένο πετρόχτιστο κτίριο στην οδό Σ. Γιάσάκη στην τοπική κοινότητα Κερασίων.

Εικόνα 46 Εγκαταλελειμμένο κτίριο στη γωνία των οδών Γ. Τριαματάκη και Σ. Γιάσάκη. (αριστερά). Αναπαλαιωμένα πετρόχιστα κτίρια στην οδό Χ. Πολυχρονάκη. (δεξιά) στην τοπική κοινότητα Κερασίων.

Στην Εικόνα 47 απεικονίζονται κτίρια που βρίσκονται στην πλατεία του Ελευθ. Βενιζέλου. Το κτίριο που στεγάζει το καφενείο του χωριού, αποτελεί χαρακτηριστικό παράδειγμα κτιρίου που δεν εναρμονίζεται με το χαρακτήρα της περιοχής

Περιβάλλον χώρος

Στα Κεράσια υπάρχουν δύο πλατείες: η πλατεία Ελευθερίου Βενιζέλου, η οποία βρίσκεται στον κεντρικό δρόμο που διασχίζει τον οικισμό και η πλατεία Αγ. Γεωργίου, η οποία βρίσκεται πίσω από την ομώνυμη εκκλησία. Στις εικόνες που ακολουθούν παρατηρούμε ότι οι πλατείες αυτές δεν αποτελούν διαμορφωμένους χώρους, αφού στην πρώτη έχει χτιστεί ένα πεζούλι και έχει φυτευτεί ένα δέντρο, ενώ η δεύτερη ουσιαστικά αποτελεί μία διαπλάτυνση του δρόμου.

Εικόνα 47 Πλατεία Ελευθερίου Βενιζέλου στην τοπική κοινότητα Κερασιών.

Εικόνα 48 Πλατεία Αγ. Γεωργίου στην τοπική κοινότητα Κερασιών.

Οι πεζοδρομήσεις στο εσωτερικό του παλιού οικισμού έχουν γίνει με κυβόλιθο. Χαρακτηριστικά δείγματα φαίνονται στις παραπάνω εικόνες.

Χρήσεις γης

Η χρήση γης που κυριαρχεί στην τοπική κοινότητα Κερασίων είναι η κατοικία. Η περιοχή έχει μόνο ένα καφενείο στην πλατεία του Ελευθ. Βενιζέλου. Το παλιό σχολείο, το οποίο δε λειτουργεί, αποτελεί πλέον την έδρα του πολιτιστικού συλλόγου Κερασίων.

Σχολείο, στον οικισμό των Κερασίων, δεν υπάρχει. Τα παιδιά πηγαίνουν νηπιαγωγείο, δημοτικό και γυμνάσιο στο Βενεράτο, ενώ λύκειο μπορούν να επιλέξουν ανάμεσα σε σχολείο του Ηρακλείου και σε σχολείο της Αγ. Βαρβάρας (τοπική κοινότητα που απέχει 10km από την περιοχή). Για την εξυπηρέτησή τους στις διάφορες υπηρεσίες, οι κάτοικοι πήγαιναν στην έδρα του πρώην δήμου Παλιανής, στο Βενεράτο, ενώ πλέον με την εφαρμογή του Καλλικράτη θα πρέπει να πηγαίνουν στο Ηράκλειο (απόσταση 20km). Για ιατρική περίθαλψη μπορούν να επισκεφτούν το περιφερειακό ιατρείο της δημοτικής ενότητας Παλιανής, το οποίο επίσης εδρεύει στο Βενεράτο.

Εικόνα 49 Αριστερά πρώην σχολείο- κτίριο πολιτιστικού συλλόγου. Δεξιά το καφενείο στα Κεράσια στην τοπική κοινότητα Κερασίων.

Το χωριό έχει δύο εκκλησίες, την εκκλησία του Αγ. Γεωργίου και την εκκλησία της Ζωοδόχου Πηγής, η οποία είναι η μεγαλύτερη και βρίσκεται στο μεγαλύτερο υψόμετρο του οικισμού και επομένως έχει θέα όλο τον οικισμό και τα χωριά Αυγενική και Βενεράτο. Στις εικόνες που ακολουθούν, είναι ευδιάκριτη η χαρακτηριστική κατασκευή γύρω από τις πόρτες που συναντάται στα σπίτια και στις εκκλησίες της περιοχής μελέτης.

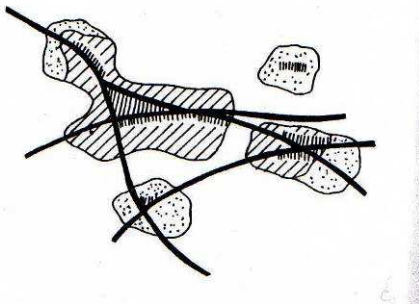
Εικόνα 50 Εκκλησία Αγ. Γεωργίου και Εκκλησία Ζωοδόχος Πηγή στην τοπική κοινότητα Κερασίων.

Προκειμένου να αποτυπωθεί η κατάσταση που περιγράφηκε παραπάνω, κατασκευάστηκε χάρτης (βλ. ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α – ΧΑΡΤΕΣ ΥΠΑΡΧΟΥΣΑΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ Α3 Υπάρχουσα κατάσταση στην τοπική κοινότητα Κερασίων), για τον οποίο χρησιμοποιήθηκε ως υπόβαθρο ορθοφωτογραφία από την ηλεκτρονική διεύθυνση: www.ktimatologio.gr. Για την κατασκευή του χάρτη αποφασίστηκε να ψηφιοποιηθούν τα όρια της οικοδομημένης περιοχής και από τα κτίρια, μόνο αυτά που παρουσιάζουν κάποια άλλη χρήση γης εκτός κατοικίας. Συγκεκριμένα στην τοπική κοινότητα Κερασίων, οι εκτός κατοικίας χρήσεις γης, όπως προαναφέρθηκε, είναι οι εκκλησίες, το καφενείο, το κτίριο του πολιτιστικού συλλόγου και τα εγκαταλελειμμένα κτίρια. Επιπλέον, ψηφιοποιήθηκαν οι δρόμοι, οι πεζόδρομοι, οι πλατείες και η κυκλοφοριακές ρυθμίσεις που ισχύουν στην περιοχή.

6.10.4 Σίβα

Η τοπική κοινότητα Σίβας είναι ένας μικρός οικισμός, 267 κατοίκων, ο οποίος ανήκει στη δημοτική ενότητα Παλιανής. Απέχει μόλις 18km από το αστικό κέντρο του Ηρακλείου, ενώ από την ανατολική πλευρά του οικισμού διέρχεται η Εθνική Οδός Ηρακλείου – Μοιρών.

Ο οικισμός της Σίβας έχει μορφή αστικού γαλαξία, λόγω της διαμόρφωσης των κατοικιών γύρω από τις πλατείες του οικισμού.

Εικόνα 51 Γεωμετρική περιγραφή του οικισμού της Σίβας (πηγή: Αραβαντινός Α., 1997)

Αρχιτεκτονική - κτίρια

Στη Σίβα υπάρχει ο παλαιότερος οικισμός, ο οποίος αποτελείται από στενά σοκάκια και παλιά πετρόχτιστα κτίρια και ο νεότερος οικισμός, σε πολύ περιορισμένη έκταση, ο οποίος αποτελείται από κτίρια νεότερης αρχιτεκτονικής και φαρδύτερους δρόμους. Τα παραδοσιακά σπίτια της περιοχής διατηρούν μέχρι σήμερα τις καμάρες, το «ανώφλιο», την πέτρινη κατασκευή με τα σκαλίσματα πάνω από τις πόρτες και τα «πελέκια», τις πέτρινες κατασκευές δεξιά και αριστερά από τις πόρτες.

Εικόνα 52 Το «ανώφλιο» και τα «πελέκια» στην τοπική κοινότητα Σίβας.

Στα κτίρια της Σίβας δεν εντοπίστηκαν σημαντικές αντιθέσεις στην αρχιτεκτονική, όπως στους άλλους οικισμούς της περιοχής μελέτης. Ως επί το πλείστον, ο οικισμός αποτελείται από παραδοσιακά κτίρια, τα οποία, εκτός λίγων εξαιρέσεων, δεν είναι

συντηρημένα ή είναι εγκαταλελειμμένα. Στις εικόνες που ακολουθούν, απεικονίζονται τα εγκαταλελειμμένα κτίρια της Σίβας:

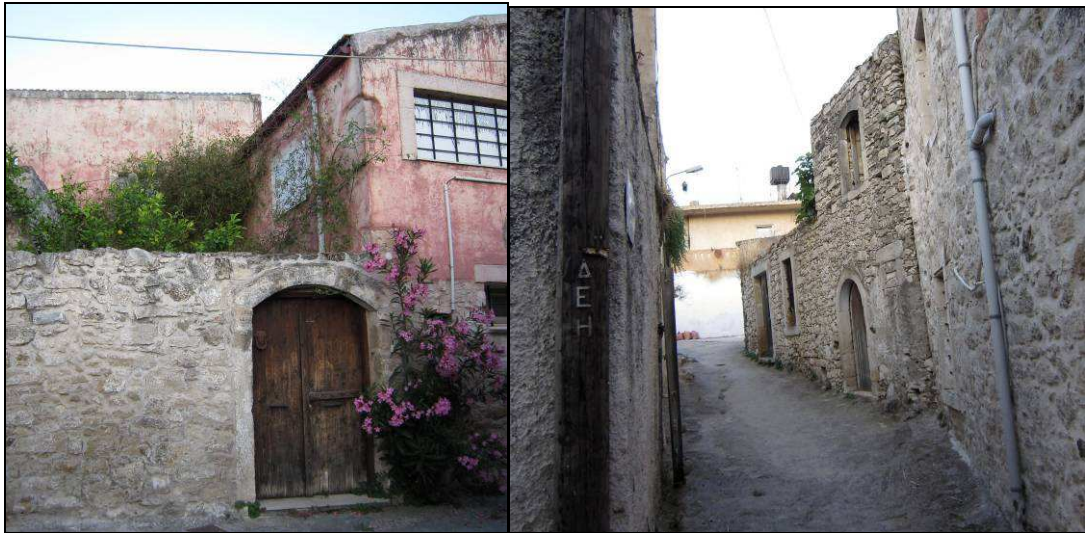
Εικόνα 53 Εγκαταλελειμμένα κτίρια της οδού Γ. Φραγκιαδάκη στην τοπική κοινότητα Σίβας.

Στην Εικόνα 54 παρατηρούμε ότι όλη η αριστερή πλευρά της οδού Γ. Φραγκιαδάκη, αποτελείται από εγκαταλελειμμένα κτίρια. Εδώ πρέπει να σημειωθεί ότι τα κτίρια αυτά είναι κτισμένα σε σημείο με πανοραμική θέα. Στην Εικόνα 54 δεξιά, απεικονίζεται ένα ακόμη εγκαταλελειμμένο, παραδοσιακής αρχιτεκτονικής, κτίριο της οδού Γ.Φραγκιαδάκη, στο οποίο διακρίνεται η χαρακτηριστική καμάρα στην πόρτα.

Εικόνα 54 Εγκαταλελειμμένα κτίρια της οδού Γ.Φραγκιαδάκη (αριστερά) και της οδού Μάχης Κρήτης (δεξιά) στην τοπική κοινότητα Σίβας.

Στις Εικόνες: Εικόνα 55 και Εικόνα 56 απεικονίζονται αναπαλαιωμένα κτίρια της περιοχής. Εμφανής είναι η διαφορά ανάμεσα σε αυτά της οδού Πεσότων Ηρώων και σε αυτό της οδού Μάχης Κρήτης, αφού τα πρώτα έχουν αναπαλαιωθεί με σεβασμό στον παραδοσιακό χαρακτήρα της περιοχής, ενώ το τελευταίο έχει υιοθετήσει μία πιο σύγχρονη μορφή αρχιτεκτονικής.

Εικόνα 55 Αναπαλαιωμένα κτίρια της οδού Πεσότων Ηρώων στην τοπική κοινότητα Σίβας.

Εικόνα 56 Αναπαλαιωμένο κτίριο της οδού Μάχης Κρήτης στην πλατεία της Παναγίτσας στην τοπική κοινότητα Σίβας.

Περιβάλλον χώρος

Τμήματα από τα στενά σοκάκια στο εσωτερικό του παλαιού οικισμού έχουν πεζοδρομηθεί με κυβόλιθο (βλ. *ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α – ΧΑΡΤΕΣ ΥΠΑΡΧΟΥΣΑΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ Α4 Υπάρχουσα κατάσταση στην τοπική κοινότητα Σίβας*).

Συγκεκριμένα έχουν πεζοδρομηθεί:

- Η οδός Αγ. Γεωργίου
- Η οδός Αγ. Παρασκευής
- Η οδός Μάχης Κρήτης
- Τμήμα της οδού 28^{ης} Οκτωβρίου
- Τμήμα της οδού Γ. Φραγκιαδάκη.

Στην Εικόνα 54 απεικονίζεται το πεζοδρομημένο τμήμα της οδού Φραγκιαδάκη, ενώ στις Εικόνες 54 και Εικόνα 55 απεικονίζονται σοκάκια με άσφαλτο, τα οποία στερούνται αισθητικού κάλλους και συνάμα δεν αναδεικνύουν τα παραδοσιακά κτίρια που τα περιτριγυρίζουν.

Σύμφωνα με τον πρόεδρο της περιοχής, κ. Δημήτρη Βλάχο, υπάρχουν 4 πλατείες στην περιοχή:

- Η πλατεία της Αγ. Παρασκευής
- Η πλατεία της οδού 28^{ης} Οκτωβρίου
- Η πλατεία της Παναγίτσας
- Η πλατεία στο σχολείο.

Εικόνα 57 Πλατεία Αγ. Παρασκευής στην τοπική κοινότητα Σίβας.

Παρατηρούμε ότι η πλατεία της παραπάνω εικόνας έχει διαμορφωθεί με κατάλληλο φωτισμό, πεζούλια, φύτευση και δρόμο με πλακόστρωση. Ένα μικρό δείγμα ανάπλασης παρατηρούμε και στη δεξιά πλευρά της εικόνας που ακολουθεί.

Εικόνα 58 Πλατεία της οδού 28^{ης} Οκτωβρίου στην τοπική κοινότητα Σίβας.

Παρ' όλα αυτά, στις δύο εικόνες που ακολουθούν απεικονίζονται πλατείες, στις οποίες απουσιάζει ο σχεδιασμός. Στην Εικόνα 59, ως πλατεία, θεωρείται η αυλή του σχολείου καθώς και ο χώρος γύρω από την εκκλησία, ο οποίος έχει στρωθεί με κυβόλιθο. Στις εικόνες είναι εμφανές ότι και οι δύο χώροι αποτελούν θέσεις του οικισμού με θέα, σε αντίθεση με τις άλλες δύο πλατείες.

Εικόνα 59 Η πλατεία στο σχολείο και η πλατεία της Παναγίτσας στην τοπική κοινότητα Σίβας.

Εικόνα 60 Θέα από την οδό Παναγίτσας στην τοπική κοινότητα Σίβας.

Χρήσεις γης

Στην τοπική κοινότητα της Σίβας δε λειτουργεί σχολείο. Τα παιδιά της περιοχής φοιτούν στο νηπιαγωγείο, στο δημοτικό και στο γυμνάσιο του Βενεράτου, το οποίο απέχει μόλις 1km. Το κτίριο του σχολείου χρησιμοποιείται πλέον μόνο τις απογευματινές ώρες, για τη δημιουργική απασχόληση των παιδιών, μέσω των προγραμμάτων των Κέντρων Διάγνωσης, Αξιολόγησης και Υποστήριξης (ΚΔΑΥ). Το Βενεράτο επίσης, επισκέπτονται οι κάτοικοι για την εξυπηρέτησή τους στις διάφορες υπηρεσίες. Στην περιοχή δεν υπάρχει κανένα παντοπωλείο και κανένα καφενείο, ενώ παλαιότερα λειτουργούσαν τέσσερα.

Εικόνα 61 Το σχολείο της Σίβας

Στην περιοχή υπάρχουν δύο εκκλησίες. Η εκκλησία του Αγ. Γεωργίου είναι κτισμένη κεντρικά του οικισμού, στην ομώνυμη οδό και περιτριγυρίζεται από μεγάλο σε έκταση, πλακόστρωτο χώρο (Εικόνα 62). Η εκκλησία της Παναγίτσας βρίσκεται στο βορειοδυτικό άκρο του οικισμού, σε σημείο με θέα (Εικόνα 59)

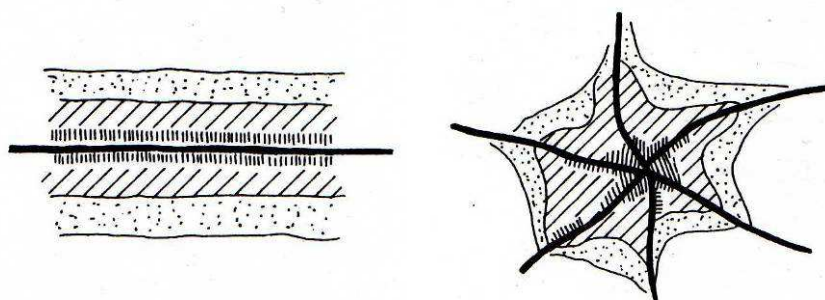

Εικόνα 62 Η εκκλησία του Αγ. Γεωργίου (αριστερά). Δεξιά ο προαύλιος χώρος της εκκλησίας στην τοπική κοινότητα Σίβας.

6.10.5 Άνω Ασίτες

Η τοπική κοινότητα Άνω Ασιτών ανήκει στη δημοτική ενότητα Γοργολαΐνη, η οποία υπάγεται στο δήμο Ηρακλείου. Απέχει περίπου 1χμ. από την τοπική κοινότητα Κάτω Ασιτών και 8χμ από τις τέσσερις κοινότητες του δήμου Παλιανής. Ο αστικός ιστός του Ηρακλείου απέχει απόσταση 20χμ.. Οι Άνω Ασίτες είναι ένας μικρός, ορεινός οικισμός, ο οποίος απαριθμεί μόλις 414 κατοίκους.

Η γεωμετρική περιγραφή του είναι γραμμική σε ένα μεγάλο τμήμα του οικισμού, ενώ γύρω από την κεντρική πλατεία του έχει μορφή αστεροειδούς.

Εικόνα 63 Γεωμετρική περιγραφή του οικισμού των Άνω Ασιτών (πηγή: Αραβαντινός Α., 1997)

Αρχιτεκτονική

Η οικισμός των Άνω Ασιτών αποτελείται από τον παλαιότερο και το νεότερο οικισμό. Ο παλαιότερος οικισμός χαρακτηρίζεται από παλιά, πετρόκτιστα κτίσματα και στενά σοκάκια, ενώ ο νεότερος οικισμός αποτελείται από κτίρια νεότερης αρχιτεκτονικής και φαρδύς δρόμους. Πρέπει να σημειωθεί ότι ο νεότερος οικισμός στις Άνω Ασίτες είναι αρκετά περιορισμένος σε σχέση μάλιστα με τους υπόλοιπους οικισμούς της περιοχής μελέτης.

Εικόνα 64 Πλάτυς δρόμος στο νεότερο οικισμό και σοκάκι στον παλιότερο οικισμό στην τοπική κοινότητα Άνω Ασιτών.

Τα περισσότερα κτίρια του οικισμού των Άνω Ασιτών είναι χτισμένα από πέτρα. Γύρω από τις πόρτες και τα παράθυρα υπάρχουν πέτρινες κατασκευές, οι οποίες ονομάζονται «πελέκια» και «ανώφλιο». Επίσης συχνά παρατηρούνται καμάρες στις πόρτες των παλιότερων κτισμάτων. Από τα υπάρχοντα πετρόκτιστα κτίρια, κάποια ελάχιστα έχουν αναπαλαιωθεί, κάποια κατοικούνται ακόμη χωρίς να έχουν αναδειχθεί και κάποια άλλα έχουν εγκαταλειφθεί.

Εικόνα 65 Πόρτες με τα «πελέκια» και το «ανώφλιo». Δεξιά κτίριο περιόδου κατασκευής 1924, καθώς μαρτυρούν τα σκαλίσματα στο «ανώφλιo» στην τοπική κοινότητα Άνω Ασιτών.

Εικόνα 66 Εγκαταλελειμμένα κτίρια στην οδό Παπα-Μιχάλη Φανουράκη (αριστερά). Αναπαλαιωμένο κτίριο στην κεντρική οδό του οικισμού (δεξιά) στην τοπική κοινότητα Άνω Ασιτών.

Περιβάλλον χώρος

Στον οικισμό των Άνω Ασιστών υπάρχουν δύο πλατείες:

- Η πλατεία των Ηρώων, η οποία βρίσκεται στον κεντρικό δρόμο των Άνω Ασιστών, ο οποίος οδηγεί στις Κάτω Ασίτες.
- Η πλατεία στην εκκλησία του Αγ. Ι. Προδρόμου, η οποία βρίσκεται στον παλιό οικισμό του χωριού.

Εικόνα 67 Η Πλατεία των Ηρώων (αριστερά) και η Πλατεία του Αγ. Ι. Προδρόμου στην τοπική κοινότητα Άνω Ασιστών.

Στις παραπάνω εικόνες είναι εμφανείς η απουσία σχεδιασμού στην πλατεία Ηρώων και αντίθετα, η ύπαρξη σχεδιασμού στην πλατεία Αγ. Ι. Προδρόμου. Στο σημείο όπου έχει κατασκευαστεί το μνημείο των Ηρώων παρατηρείται μεγάλη διαπλάτυνση του δρόμου, γεγονός το οποίο εκμεταλλεύονται οι κάτοικοι για να σταθμεύουν τα οχήματά τους. Είναι απαραίτητο να καθοριστεί ο χώρος της πλατείας με φυτεύσεις και κάλυψη του οδοστρώματος με πλάκες καθώς επίσης και να δημιουργηθούν χώροι ανάπαυσης για τους κατοίκους. Στην πλατεία του Αγ. Ι. Προδρόμου, το έδαφος έχει στρωθεί με πέτρες, έχουν τοποθετηθεί κολονάκια, τα οποία εμποδίζουν την είσοδο αυτοκινήτων, έχουν κατασκευαστεί πεζούλια για τους επισκέπτες και ένα σιντριβάνι.

Πεζοδρομήσεις στον οικισμό παρατηρούνται μονάχα γύρω από την πλατεία του Αγ. Ι. Προδρόμου στις οδούς Μ. Αλεξάνδρου, Παπα- Μιχάλη Φανουράκη και σε ένα ακόμη

σοκάκι, αγνώστου ονόματος (βλ. ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α – ΧΑΡΤΕΣ ΥΠΑΡΧΟΥΣΑΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ Α5 Υπάρχουσα κατάσταση στην τοπική κοινότητα Άνω Ασιτών)

Οι Άνω Ασίτες έχουν επίσης μία οδό με εγκαταλελειμμένα, ως επί το πλείστον, κτίρια, η οποία έχει θέα σε όλο τον οικισμό και στους πρόποδες του Ψηλορείτη. Η θέα από το συγκεκριμένο σημείο φαίνεται στην εικόνα που ακολουθεί:

Εικόνα 68 Θέα από σημείο του οικισμού των Άνω Ασιτών

Χρήσεις γης

Στην τοπική κοινότητα Άνω Ασιτών λειτουργούν ένα διθέσιο δημοτικό σχολείο και ένα νηπιαγωγείο. Με την εφαρμογή του προγράμματος «Καλλικράτης» αναμένεται να κλείσει το δημοτικό σχολείο. Σε αυτήν την περίπτωση, τα παιδιά θα παρακολουθούν μαθήματα στο εξαθέσιο δημοτικό σχολείο της τοπικής κοινότητας των Κάτω Ασιτών, το οποίο απέχει περίπου 1χμ. από τις Άνω Ασίτες.

Το κτίριο που στέγαζε παλιότερα το σχολείο της περιοχής, έχει πλέον ανακαινιστεί και χρησιμοποιείται από τον πολιτιστικό σύλλογο των Άνω Ασιτών.

Εικόνα 69 Παλιό σχολείο – Πολιτιστικός Σύλλογος Άνω Ασιτών.

Στην περιοχή επιπέδων, λειτουργεί λαογραφικό μουσείο, σε ένα παραδοσιακό πετρόκτιστο κτίριο του παλιού οικισμού, όπως φαίνεται στην εικόνα που ακολουθεί.

Εικόνα 70 Λαογραφικό μουσείο Άνω Ασιτών.

Στις Άνω Ασίτες έχουν κτιστεί δύο εκκλησίες: η εκκλησία του Αγ. Δημητρίου και η εκκλησία του Αγ. Ι. Προδρόμου. Ο χώρος γύρω από την εκκλησία του Αγ. Δημητρίου (Εικόνα 71) δεν έχει διαμορφωθεί σε αντίθεση με τον προαύλιο χώρο της δεύτερης εκκλησίας (Εικόνα 67) ο οποίος έχει διαμορφωθεί και αποτελεί τη μία από τις δύο πλατείες του οικισμού.

Εικόνα 71 Η Εκκλησία του Αγ. Δημητρίου στην τοπική κοινότητα Άνω Ασιτών.

Στον οικισμό στεγάζονται επίσης δύο χώροι αναψυχής: ένα καφενείο και μία καφετέρια. Και τα δύο βρίσκονται πάνω στον κεντρικό δρόμο του οικισμού, ο οποίος οδηγεί στην τοπική κοινότητα των Κάτω Ασιτών.

Σε μικρή απόσταση από τον οικισμό των Άνω Ασιτών λειτουργούν δύο ξενώνες, ο «Prinos Village» και το «Εαρινό». Η περιοχή προσελκύει κάθε χρόνο περίπου 5000 επισκέπτες, σύμφωνα με τον πρόεδρο της τοπικής κοινότητας των Άνω Ασιτών, κ. Πιπεράκη.

Εικόνα 72 Ξενώνας Prinos Village στην τοπική κοινότητα Άνω Ασιτών.
πηγή: <http://www.hotelsline.gr/root/newhotel/dialogi.asp?pid=3646>

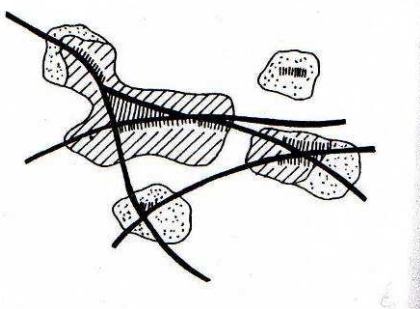

Εικόνα 73 Ξενώνας Earino στην τοπική κοινότητα Άνω Ασιτών.
(Πηγή: http://www.earino.gr/site/?page_id=157)

6.10.6 Κάτω Ασίτες

Η τοπική κοινότητα των Κάτω Ασιτών αποτελεί το μεγαλύτερο οικισμό της περιοχής μελέτης. Έχει πληθυσμό 1182 άτομα, σύμφωνα με την απογραφή του 2001 της ΕΣΥΕ. Συνορεύει με την τοπική κοινότητα των Άνω Ασιτών, ενώ απέχει λιγότερο από 20χμ. από τον αστικό ιστό του Ηρακλείου.

Η γεωμετρική περιγραφή του οικισμού των Κάτω Ασιτών είναι αστικός γαλαξίας, καθώς στο εσωτερικό του έχουν διαμορφωθεί διάφορα κέντρα γύρω από τα οποία αναπτύσσονται οι κατοικίες και οι δραστηριότητες.

Εικόνα 74 Γεωμετρική περιγραφή του οικισμού των Κάτω Ασιτών (πηγή: Αραβαντινός Α., 1997)

Αρχιτεκτονική

Ο οικισμός των Κάτω Ασιτών αποτελείται από το «παλιό χωριό» και το νεότερο οικισμό. Ο νεότερος οικισμός στις Κάτω Ασίτες, όπως και στο Βενεράτο, έχει μεγάλη έκταση και παρουσιάζει έντονες αντιθέσεις από τον παλαιότερο. Πρέπει να σημειωθεί ότι ο παλιός οικισμός, ο οποίος αποτελεί και το πιο παραδοσιακό τμήμα των Κάτω

Ασιτών καθώς έχει στενά σοκάκια και παλιά πετρόχτιστα κτίρια, έχει δεχθεί πολλές αλλοιώσεις από κατοίκους της περιοχής που έχουν κατεδαφίσει τα πέτρινα σπίτια τους και έχουν κατασκευάσει νέα. Τα νέα αυτά σπίτια, σπάνια ακολουθούν τη φυσιογνωμία της περιοχής και σπάνια εναρμονίζονται στο φυσικό τοπίο.

Έντονες αντιθέσεις παρατηρούνται και στην οδοποιία του οικισμού, καθώς το «παλιό χωριό» έχει στενά σοκάκια, ενώ ο νεότερος οικισμός έχει δρόμους μεγαλύτερου πλάτους.

Εικόνα 75 (α)Σοκάκι στον «παλιό οικισμό». (β)Αντιθέσεις στα κτίρια της περιοχής στην τοπική κοινότητα Κάτω Ασιτών.

Περιβάλλον χώρος

Η τοπική κοινότητα των Κάτω Ασιτών έχει πέντε πλατείες:

- Η πλατεία της Αγ. Παρασκευής
- Η πλατεία της Παναγίας
- Η πλατεία του Χριστού
- Η κεντρική πλατεία του χωριού
- Η πλατεία στην οδό Μεταμορφώσεως.

Η πλατεία της Αγ. Παρασκευής βρίσκεται στον παλιό οικισμό του χωριού και ουσιαστικά αποτελεί τον προαύλιο χώρο της ομώνυμης εκκλησίας. Οι πλατείες της Αγ. Τριάδας και του Χριστού βρίσκονται στο νεότερο οικισμό, στο βορειοδυτικό και στο νοτιοανατολικό άκρο των Κάτω Ασιτών, αντίστοιχα. Η κεντρική πλατεία του χωριού βρίσκεται στην είσοδο του οικισμού και, όπως φαίνεται στην εικόνα που ακολουθεί, έχει μεγάλο χώρο πρασίνου. Η πλατεία στο άκρο της οδού Μεταμορφώσεως έχει πλακοστρωθεί και έχουν τοποθετηθεί παγκάκια για τους επισκέπτες, όπως φαίνεται στην Εικόνα 77.

Εικόνα 76 (α) Η πλατεία της Αγ. Παρασκευής και (β) η πλατεία του Χριστού στην τοπική κοινότητα Κάτω Ασιτών.

Εικόνα 77 Αριστερά η κεντρική πλατεία του χωριού. Δεξιά η πλατεία στην οδό Μεταμορφώσεως στην τοπική κοινότητα Κάτω Ασιτών.

Στην Εικόνα 77 απεικονίζονται σταθμευμένα αυτοκίνητα πάνω στην πλατεία και μπροστά από τους χώρους ξεκούρασης των επισκεπτών. Τα φαινόμενα αυτά ενδυναμώνουν την ανάγκη επιβολής συγκεκριμένων ρυθμίσεων και ευαισθητοποίησης των πολιτών.

Οι πεζοδρομήσεις της περιοχής δεν είναι ιδιαίτερα εκτεταμένες. Ο παλιός οικισμός των Κάτω Ασιτών καλύπτει μεγάλη έκταση και έχει πολλά γραφικά, στενά σοκάκια, τα οποία δεν έχουν αναδειχθεί. Οι δρόμοι του οικισμού που έχουν πεζοδρομηθεί με κυβόλιθο είναι οι εξής:

- Η οδός Μεταμορφώσεως
- Μικρό τμήμα της οδού Ελευθερίου Βενιζέλου.

Στην εικόνα που ακολουθεί απεικονίζεται το πεζοδρομημένο τμήμα της οδού Ελευθερίου Βενιζέλου. Για ακόμη μία φορά παρατηρείται η στάθμευση οχημάτων σε απαγορευμένους χώρους.

Εικόνα 78 Πεζοδρομημένο τμήμα της οδού Ελευθερίου Βενιζέλου στην τοπική κοινότητα Κάτω Ασιτών.

Χρήσεις γης

Στην τοπική κοινότητα των Κάτω Ασιτών λειτουργούν ένας παιδικός σταθμός, ένα νηπιαγωγείο και ένα εξαθέσιο δημοτικό σχολείο. Με την εφαρμογή του προγράμματος Καλλικράτης, τα σχολεία αυτά δεν κινδυνεύουν να κλείσουν. Η

πιθανή αλλαγή που θα γίνει είναι η φιλοξενία των μαθητών του διαθέσιμου δημοτικού σχολείου των Άνω Ασιτών.

Η τοπική κοινότητα των Κάτω Ασιτών έχει ιδρύσει επίσης Πολιτιστικό σύλλογο, η επωνυμία του οποίου είναι: «το Γοργολαΐνη». Ο σύλλογος αυτός εδρεύει σε ένα παραδοσιακό πετρόχτιστο κτίριο, στο νοτιοδυτικό άκρο του οικισμού, σε θέση με μεγαλύτερο υψόμετρο από τον υπόλοιπο οικισμό και επομένως σε σημείο θέα.

Εικόνα 79 Πολιτιστικός σύλλογος Κάτω Ασιτών, «το Γοργολαΐνη»

Στον οικισμό των Κάτω Ασιτών υπάρχουν χώροι αναψυχής, κυρίως καφεενία και καφετέριες, στις οδούς 25^{ης} Μαρτίου και Ελευθερίου Βενιζέλου. Επιπλέον, υπάρχουν αρκετά καταστήματα, όπως παντοπωλεία και mini market, διάσπαρτα μέσα στον οικισμό. Συγκεκριμένα, παντοπωλεία υπάρχουν στις οδούς Αγ. Παρασκευής, Ελευθερίου Βενιζέλου και Γοργολαΐνη (βλ.ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α – ΧΑΡΤΕΣ ΥΠΑΡΧΟΥΣΑΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ-Α6 Υπάρχουσα κατάσταση στην τοπική κοινότητα Κάτω Ασιτών). Οι Κάτω Ασίτες έχουν ακόμη, αγροτικό συνεταιρισμό, ο οποίος στεγάζεται στην οδό 25^{ης} Μαρτίου. Στην ίδια οδό στεγάζεται και το κομμωτήριο του χωριού. Επίσης, στο βορειοδυτικό άκρο του οικισμού υπάρχει ένα γήπεδο ποδοσφαίρου.

Εικόνα 80 Παντοπωλείο εντός του παλαιού οικισμού των Κάτω Ασιτών.

Τέλος, στην τοπική κοινότητα των Κάτω Ασιτών στεγάζονται πέντε εκκλησίες: η εκκλησία της Αγίας Τριάδας, της Αγ. Παρασκευής, του Χριστού, του Αγ. Γεωργίου του Χωστού και του Αγ. Αντωνίου. Οι τρεις πρώτες βρίσκονται εντός του οικισμού

Ένα αρκετά μεγάλο τμήμα του παλαιού οικισμού των Κάτω Ασιτών και ίσως το πιο γραφικό, παρουσιάζει εγκατάλειψη και υποβάθμιση, ενώ οι δυνατότητες ανάδειξης που προσφέρει είναι πραγματικά αξιόλογες. Στις εικόνες που ακολουθούν απεικονίζονται ολόκληρες οδοί εγκαταλελειμμένες (επίσης βλ. *ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α – ΧΑΡΤΕΣ ΥΠΑΡΧΟΥΣΑΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ-Α6 Υπάρχουσα κατάσταση στην τοπική κοινότητα Κάτω Ασιτών*).

Εικόνα 81 Εγκαταλελειμμένα κτίρια στον παλιό οικισμό των Κάτω Ασιτών

Εικόνα 82 Εγκαταλελειμμένοι οδοί στον παλιό οικισμό στην τοπική κοινότητα Κάτω Ασιτών.

7 ΕΝΤΟΠΙΣΜΟΣ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΩΝ

7.1 Γυναίκες

Σε προηγούμενη ενότητα διαπιστώθηκε το χαμηλό επίπεδο μόρφωσης των γυναικών της περιοχής μελέτης και η ενασχόλησή τους κυρίως με το νοικοκυριό και τις αγροτικές εργασίες. Συγκεκριμένα, η πλειοψηφία των γυναικών κατείχε μόνο απολυτήριο δημοτικού, ενώ στη δεκαετία 1991-2001, σημαντική αύξηση σημειώθηκε στις γυναίκες που κατείχαν απολυτήριο λυκείου. Με βάση τα στοιχεία αυτά, σημειώνεται η ανάγκη για ενεργό συμμετοχή της γυναίκας στις παραγωγικές διαδικασίες, προκειμένου να αποκτήσει δραστηριότητες εκτός σπιτιού, οικονομική ανεξαρτησία και κοινωνική ταυτότητα.

Για πολλά χρόνια η εικόνα της Ελληνίδας αγρότισσας ήταν η εικόνα μιας γυναίκας που εργάζεται σκληρά στα χωράφια και στο σπίτι και που κυριαρχείται απόλυτα από τον άνδρα της, ο οποίος παίρνει όλες τις σημαντικές αποφάσεις που αφορούν το σπίτι και τη γεωργική εκμετάλλευση. Ενώ εργάζεται στα χωράφια και φροντίζει τα ζώα, θεωρεί τον εαυτό της αλλά και θεωρείται από τους άλλους σαν βοηθός του άνδρα της χωρίς να προβάλλει καμιά απαίτηση αναγνώρισης σαν γεωργός. Στο παρελθόν όλοι συμφωνούσαν πως δεν ήταν θετικό και επιθυμητό να είσαι αγρότισσα (Σαφίλιου Κ., 2004). Το ιδεώδες για τις γυναίκες ήταν να τα καταφέρουν να παντρευτούν κάποιον από την πόλη και να ξεφύγουν από την αγροτική αγγαρεία (Cavounidou, 1983).

Πλέον, στην περιοχή μελέτης, συναντάται η συνέχεια του παραπάνω φαινομένου, αλλά όχι η μεταβολή του. Τα χωριά παραμένουν συντηρητικά- πολιτικά και κοινωνικά: το διαζύγιο, οι αριστερές πολιτικές απόψεις, οι ανεξάρτητες γυναίκες, αλλά και αυτές που ξεφεύγουν από το παραπάνω πρότυπο είναι εξαιρέσεις. Οι περισσότερες γυναίκες έχουν καινούργιες εργασίες, οι οποίες βρίσκονται στην πόλη του Ηρακλείου (περίπου 17χμ από τον τόπο διαμονής). Όσες γυναίκες μένουν στο χωριό, απομονώνονται όλο και περισσότερο. Αν και έχουν ένα μισθό, δεν απολαμβάνουν άλλες μορφές ανεξαρτησίας που συνοδεύουν τη δουλειά. Δε βγαίνουν από τη σφαίρα της οικογένειας, δε συμμετέχουν ανεξάρτητα σε παρέες φίλων και γνωστών, δε διαμορφώνουν μία χωρικά διαφορετική σφαίρα ύπαρξης (Linda McDowell, Doreen Massey, 1984).

Η γυναίκα επίσης, αντιμετωπίζει κρίση επαγγελματικής ταυτότητας στη σκιά του άνδρα-αρχηγού της εκμετάλλευσης, σε ένα κόσμο όπου πλέον το επάγγελμα τείνει να προσδιορίζει την κοινωνική ταυτότητα του ατόμου και ως εκ τούτου την ανάγκη και επιθυμία της γυναίκας να αναζητήσει την επαγγελματική ταυτότητα και κατοχύρωση (Berlan Darque, 1988 Ο' Hara, 1994). Το φύλο αποτελεί παράγοντα που οδηγεί σε αποκλεισμό από το γεωργικό επάγγελμα. Η γεωργία εξακολουθεί να θεωρείται ανδρικό επάγγελμα και οι άνδρες συνήθως διεκδικούν την ιδιότητα αυτή ανεξάρτητα από το βαθμό συμμετοχής τους στις γεωργικές εργασίες (Σαφίλιου Κ, 2004).

Σε περιοχές όπου η γεωργική ιδιότητα μεταβιβάζεται από τους άνδρες στις γυναίκες, αποδείχθηκε ότι οι δεύτερες εντάσσονται ουσιαστικά στο γεωργικό επάγγελμα και ενεργούν σαν γεωργοί στα πλαίσια της γεωργικής εκμετάλλευσης και στο θεσμικό επίπεδο (Safilios- Rothschild, 2003).

Η ενεργός συμμετοχή των γυναικών στην παραγωγή είναι αναγκαία, όχι μόνο για τις ίδιες τις γυναίκες αλλά και για την επίτευξη της ενδογενούς-τοπικής ανάπτυξης στην περιοχή, έννοιες που αναλύονται σε επόμενη ενότητα.

Η γυναίκα μπορεί να αποκτήσει ιδιαίτερο ρόλο στην επίτευξη της ενδογενούς ανάπτυξης και στο σχεδιασμό της αγροτικής πολιτικής, επειδή αποτελεί μια σημαντική πηγή εργατικού δυναμικού σε εφεδρεία, με ιδιαίτερες ικανότητες στην ανάδειξη των ενδογενών πηγών πλούτου και στην υποστήριξη της ετερογένειας των αγροτικών περιοχών (Γιδαράκου, 1996). Η απόκτηση αυτού του ιδιαίτερου ρόλου μπορεί να επιτευχθεί είτε με την ένταξη της γυναίκας στην αγροτική ανάπτυξη είτε με την ενασχόλησή της με παραγεωργικές δραστηριότητες.

7.2 Μετανάστες

Από τις αρχές της δεκαετίας του 1980, η Ελλάδα μετατρέπεται από χώρα αποστολής μεταναστών σε χώρα υποδοχής μεταναστών. Το φαινόμενο αυτό παρατηρείται και στην περιοχή μελέτης, κυρίως κατά την τελευταία εικοσαετία.

Οι παράγοντες που ευνοούν τη μετακίνηση και εγκατάσταση των πληθυσμών προς την Ελλάδα εκτιμάται ότι είναι οι ακόλουθοι:

- Η γεωγραφική θέση
- τα εύκολα προσπελάσιμα σύνορα
- οι εκτεταμένες ακτογραμμές
- η ένταξη της χώρας στην ευρωπαϊκή ένωση
- η αναδιάρθρωση ορισμένων οικονομικών κλάδων
- η εποχικότητα, όπως ο τουρισμός, η ναυτιλία, η γεωργία
- η υψηλή παραοικονομία.

Τα χαρακτηριστικά του μοντέλου μετανάστευσης στη χώρα μας είναι:

- παράνομος χαρακτήρας μετανάστευσης
- πολλαπλότητα και ετερογένεια εθνικοτήτων
- διαφορετική έκταση συμμετοχής των δύο φύλων
- διαφορετική κοινωνική προέλευση μεταναστών
- συνύπαρξη μετανάστευσης με υψηλό ποσοστό ανεργίας και υποαπασχόληση

(Λαμπριανίδης και Λυμπεράκη, 2001).

Οι αλλοδαποί που βρίσκονταν στη χώρα, κατά την απογραφή του 2001, ανέρχονταν στους 762.191 και αποτελούσαν το 7% περίπου του συνολικού πληθυσμού της χώρας. Η απογραφή του πληθυσμού το 2001, όμως, προηγήθηκε του νόμου 2910/2001 για τη νομιμοποίηση των μεταναστών και επομένως εκτιμάται ότι ο πραγματικός αριθμός των μεταναστών είναι μεγαλύτερος επειδή πολλοί που ήταν ήδη στη χώρα δεν απογράφηκαν ενώ άλλοι εισήλθαν στη χώρα μετά τη γνωστοποίηση της σχετικής νομοθεσίας.

Ο νόμος 2910/2001 αφορά στην είσοδο και παραμονή αλλοδαπών στην ελληνική επικράτεια. Με το νόμο αυτό καλύφθηκε ένα νομοθετικό κενό στη χάραξη της μεταναστευτικής πολιτικής προβλέποντας μεταξύ άλλων, και τη νομιμοποίηση των ήδη παρανόμως διαμενόντων μεταναστών στη χώρα. Οι τροπολογίες του νόμου αυτού δεν κατάφεραν να αντιμετωπίσουν την πλειοψηφία καιρίων προβλημάτων.

Η εκπαίδευση των μεταναστών είναι σχετικά καλή καθώς ποσοστό άνω του 60% έχουν ολοκληρώσει το τριτάξιο γυμνάσιο , ενώ το 10% περίπου έχουν τριτοβάθμια εκπαίδευση. Ένα ποσοστό 9,2% είναι αναλφάβητοι και αυτό αφορά κυρίως μετανάστες αλβανικής καταγωγής (Κασίμης Χ., 2004).

Όσον αφορά στην κύρια ασχολία των μεταναστών, περισσότεροι από τους μισούς αλλοδαπούς, σε ποσοστό 51,4%, δήλωσαν ότι είναι απασχολούμενοι. Η κατανομή τους στους διάφορους κλάδους της οικονομίας είναι ισορροπημένη και έχει ως εξής:

- Απασχολούμενοι στις κατασκευές σε ποσοστό 24,5%
- Απασχολούμενοι στη γεωργία σε ποσοστό 17,5%
- Απασχολούμενοι στο εμπόριο και σε ξενοδοχεία σε ποσοστό 16%
- Απασχολούμενοι στη μεταποίηση σε ποσοστό 12%
- Απασχολούμενοι στις λοιπές υπηρεσίες (οικιακές, κλπ) σε ποσοστό 20,5%.

(Κασίμης Χ, 2004)

Στην περιοχή μελέτης εκτιμάται ότι η κύρια ασχολία των μεταναστών αφορά κυρίως στη γεωργία, στα οικιακά και στις κατασκευές, καθώς δεν υπάρχουν τουριστικές δραστηριότητες.

Τα νέα δεδομένα στην Ελλάδα και η αύξηση του επιπέδου μόρφωσης του πληθυσμού, οδήγησε στην αποχώρηση των ντόπιων από τις ευκαιριακές και χαμηλά αμειβόμενες θέσεις εργασίας. Επομένως, οι μετανάστες καλύπτουν τις «τρύπες» που αφήνει ο ντόπιος πληθυσμός και έρχονται να ανταποκριθούν στις ανάγκες μιας ρηματοποιημένης και συχνά άτυπης αγοράς εργασίας (Hoggart and Mendoza, 1999). Σε αυτή την αγορά εργασίας οι μετανάστες αναμενόμενα καταλαμβάνουν τις επισφαλείς, υψηλής εκμετάλλευσης και χαμηλών αμοιβών, θέσεις εργασίας. Κλάδοι όπως η οικογενειακή βιοτεχνία, οι κατασκευές, ο τουρισμός, το εμπόριο, οι κατ' οίκον υπηρεσίες και η γεωργία απορροφούν το μεγαλύτερο μέρος των πληθυσμών αυτών (Κασίμης Χ, 2004).

Στην Ελλάδα, το ποσοστό του πληθυσμού των μεταναστών που απασχολείται στη γεωργία ανέρχεται στο 17.5% και υπερβαίνει το αντίστοιχο ποσοστό του ελληνικού πληθυσμού που δεν ξεπερνά το 17% σε αυτό το πλαίσιο, η άφιξη των μεταναστών

προσέφερε λύσεις στα ελλείμματα, συνέβαλε στη μείωση του κόστους παραγωγής και άμβλυσε τις πιέσεις που ασκούνταν στην αγροτική οικονομία και κοινωνία.

Όπως αναφέρθηκε σε προηγούμενη ενότητα, έχουν παρατηρηθεί φαινόμενα ρατσισμού στην περιοχή μελέτης. Τα φαινόμενα αυτά εντοπίζονται ακόμη και στη συμπεριφορά των ντόπιων παιδιών απέναντι στα παιδιά των μεταναστών. Μία επιπλέον απόδειξη της ύπαρξης ρατσιστικών συμπεριφορών είναι η έλλειψη συμμετοχής των μεταναστών στις κοινωνικές εκδηλώσεις.

7.3 Καλλιέργειες

Η περιοχή μελέτης είναι μία αγροτική, ημιορεινή περιοχή. Οι βασικές καλλιέργειες των κατοίκων είναι οι αμπελώνες και οι ελαιώνες, οι οποίοι καλύπτουν μεγάλες εκτάσεις γης. Το ερώτημα που γεννάται είναι αν θα μπορούσαν να επεκταθούν οι κάτοικοι και σε άλλα είδη καλλιέργειας. Επιπλέον, την τελευταία δεκαετία έχει παρατηρηθεί τεράστια αύξηση στη χρήση φυτοφαρμάκων και ορμονών, προκειμένου οι γεωργοί να αυξήσουν την παραγωγή τους και να επιτείνουν την ωρίμανση της σοδιάς τους.

Το 6^ο πρόγραμμα δράσης για το περιβάλλον (6^ο ΠΔΠ), που ενέκριναν το Ευρωπαϊκό κοινοβούλιο και το συμβούλιο στις 22 Ιουλίου 2002, προβλέπει τη χάραξη θεματικής στρατηγικής για την αειφόρο χρήση των φυτοφαρμάκων. Εκεί προσδιορίστηκε ο όρος «φυτοφάρμακα», ο οποίος συμπεριλαμβάνει τα φυτοφαρμακευτικά προϊόντα που χρησιμοποιούνται κυρίως στη γεωργία και τα βιοκτόνα. Επομένως, εφόσον γίνεται λόγος για καλλιέργειες, ο όρος που θα πρέπει να χρησιμοποιείται είναι φυτοφαρμακευτικά (ΦΦΠ) προϊόντα. Τα ΦΦΠ είναι παρασκευάσματα τα οποία περιέχουν συστατικά που προστατεύουν τα φυτικά είδη από επιβλαβείς οργανισμούς.

Σύμφωνα με το 6^ο πρόγραμμα δράσης για το περιβάλλον, τα πλεονεκτήματα που προσφέρουν τα ΦΦΠ είναι τα εξής:

- σημαντικά οικονομικά οφέλη.

- βελτίωση ή διατήρηση των επιπέδων των αποδόσεων, αίροντας ή περιορίζοντας τον ανταγωνισμό με τα ζιζάνια και τις επιθέσεις καταστρεπτικών παρασίτων
- περιορισμός των αναγκαίων εργατικών χεριών.
- εξασφάλιση, κάθε χρόνο, αξιόπιστης τροφοδοσίας σε γεωργικά προϊόντα σε χαμηλές τιμές, γεγονός που τα καθιστά προσιτά σε όλους τους καταναλωτές.
- περιορισμός της ζήτησης εκτάσεων γης για καλλιέργειες διατροφής. Έτσι, απελευθερώνονται εκτάσεις για άλλες χρήσεις όπως η ψυχαγωγία, τα φυσικά πάρκα ή η προστασία της βιοποικιλότητας.

Πάντως, δεν υπάρχουν αριθμητικά στοιχεία για το σύνολο της ΕΕ που να επιτρέπουν την ποσοτικοποίηση των εν λόγω οφελών.

Στο 6^ο πρόγραμμα δράσης, εκτός από τα πλεονεκτήματα που προσφέρουν τα φυτοφάρμακα, προσδιορίστηκαν και οι κίνδυνοι που επιφέρουν, καθώς είναι χημικά προϊόντα που απαιτούν ιδιαίτερη παρακολούθηση. Τα συμπεράσματα είναι τα ακόλουθα:

- Η υψηλή τοξικότητα ορισμένων ΦΦΠ προκαλεί κινδύνους για την υγεία του ανθρώπου και των ζώων.
- Κίνδυνο διατρέχουν τόσο οι βιομηχανικοί εργάτες που παράγουν τα φυτοφάρμακα και οι χρήστες όσο και οι καταναλωτές αλλά και πρόσωπα που είναι παρόντα στους τόπους χρήσης.
- Οι χρόνιες επιπτώσεις της έκθεσης στα ΦΦΠ -και οι οποίες είναι δυνατόν να θέσουν σε κίνδυνο την υγεία των εκτιθέμενων πληθυσμών- είναι ιδίως αυτές που συνδέονται με τη βιοσυσσώρευση και την ανθεκτικότητα των ουσιών.
- Προκαλούνται μη αναστρέψιμες επιδράσεις όπως είναι η καρκινογένεση, η μεταλλαξιογένεση, η γονιδιοτοξικότητα.
- Προκαλούνται αρνητικές επιδράσεις στο ανοσοποιητικό ή στο ενδοκρινικό σύστημα των θηλαστικών, ιχθύων ή πτηνών.
- Προκαλείται ρύπανση εδάφους και υδάτων, μέσω της ανεξέλεγκτης διασποράς ΦΦΠ από τις επιφανειακές ροές και την απόπλυση.
- Προκαλούνται επιπτώσεις στα οικοσυστήματα όπως ο περιορισμός της βιοποικιλότητας.

Στην πράξη, είναι εξαιρετικά δύσκολη η ποσοτικοποίηση των ανεπιθύμητων επιδράσεων της χρήσης φυτοφαρμάκων. Ως εκ τούτου, δεν είναι δυνατόν να εκφραστεί αριθμητικά το συνολικό κόστος της χρήσης φυτοφαρμάκων στην ΕΕ.

(http://europa.eu/legislation_summaries/internal_market/single_market_for_goods/chemical_products/121288_el.htm)

Από την ανάλυση των κινδύνων, προκύπτει ότι τα ΦΦΠ έχουν αρνητικές επιδράσεις τόσο στον άνθρωπο όσο και στο οικοσύστημα και στο περιβάλλον. Οι αρνητικές αυτές επιδράσεις είναι πάρα πολύ σοβαρές απέναντι στα πλεονεκτήματα που προσφέρουν, τα οποία ως επί το πλείστον σχετίζονται με το οικονομικό κέρδος. Θα μπορούσε επομένως, με βάση τα παραπάνω, να επικρατήσει η άποψη της κατάργησης των φυτοφαρμακευτικών προϊόντων, προκειμένου να εξασφαλιστεί η υγεία του καταναλωτή και των ζώων και η ποιότητα του εδάφους και των υπόγειων υδροφορέων.

7.4 Υδάτινοι Πόροι

Όπως διαπιστώθηκε σε προηγούμενη ενότητα, η ποιότητα του νερού της περιοχής είναι πολύ καλή, αλλά υπάρχει πρόβλημα στην επάρκεια. Το πρόβλημα ήταν ιδιαίτερα έντονο ως το 1999, όταν κατασκευάστηκε μία γεώτρηση στο τέλος του φαραγγιού του Αγίου Αντωνίου, στη θέση «Φανερωμένη», στα Κεράσια. Η γεώτρηση έδωσε λύση μέχρι το καλοκαίρι του 2010, όπου προέκυψαν και πάλι προβλήματα επάρκειας νερού. Ιδιαίτερα τον Αύγουστο έγιναν συστάσεις από το δήμο προς τους κατοίκους για πότισμα των κήπων τους τις βραδινές ώρες με σκοπό την κάλυψη των βασικών αναγκών κατά τη διάρκεια της ημέρας και την αποφυγή σπατάλης.

Ο πρώην δήμος Παλιανής, προκειμένου να αντιμετωπίσει το νέο πρόβλημα που προέκυψε, σκοπεύει να χρησιμοποιήσει μία άλλη γεώτρηση, η οποία είναι ήδη κατασκευασμένη και βρίσκεται στο χωριό Σίβα. Με την κατασκευή της νέας Εθνικής οδού Ηρακλείου – Μοιρών, το πρηνές της Εθνικής έπεσε στη γεώτρηση και έτσι αυτή τέθηκε εκτός λειτουργίας. Μετά από κατάλληλες διαδικασίες, οι οποίες δεν έχουν ολοκληρωθεί ακόμη, η γεώτρηση θα επανατεθεί σε λειτουργία, ευελπιστώντας ότι θα δώσει λύση στο πρόβλημα. Εργαζόμενοι του δήμου ανέφεραν ότι δεν υπάρχει κάποια

άλλη πρόταση αντιμετώπισης του προβλήματος, ενώ οι επόμενες ενέργειες δεν είναι προβλέψιμες λόγω αλλαγής της διοίκησης και συγχώνευσης των δήμων.

7.5 Φαράγγια

Όπως καταγράφηκε σε προηγούμενη ενότητα, το φαράγγι του Αγίου Αντωνίου δέχεται τα λύματα των οικισμών της γύρω περιοχής, γεγονός που προσβάλλει το φυσικό τοπίο και το οικοσύστημα και αποτελεί εμπόδιο στην ανάδειξη του φυσικού κάλλους της περιοχής. Ο δήμος Παλιανής, προκειμένου να αντιμετωπίσει το πρόβλημα, αποφάσισε την ίδρυση εγκαταστάσεων βιολογικού καθαρισμού με φυσικά συστήματα, έκτασης 12 στρεμμάτων περίπου. Η θέση εγκατάστασης θα είναι εκτός οικισμού.

Ο δήμος Παλιανής είχε κάνει μία πρόταση το έτος 2000, η οποία προέβλεπε την εγκατάσταση του βιολογικού καθαρισμού στα όρια του οικισμού του Βενεράτου. Η πρόταση αυτή είχε επιφέρει μεγάλες αντιδράσεις από την πλευρά των κατοίκων, με αποτέλεσμα το πάγωμα του έργου. Η νέα πρόταση, για την εγκατάσταση εκτός οικισμού, επιφέρει και αυτή κάποιες αντιδράσεις, καθώς οι κάτοικοι φοβούνται τις επιπτώσεις της κατασκευής του έργου, όπως για παράδειγμα τις δυσοσμίες. Ο περιβαλλοντολόγος του δήμου, αντικρούει αυτό το επιχείρημα, λέγοντας ότι ακόμη και σε περίπτωση που δε θα υπάρξει κάποιος να τον συντηρεί, η απόδοση του βιολογικού καθαρισμού θα είναι ανεκτή, χωρίς να πέσει κάτω από το 70%. Δυσοσμία θα υπάρξει μόνο στην περίπτωση που δε θα λειτουργεί καλά.

7.6 Οικισμοί

Σε προηγούμενη ενότητα αναλύθηκε η δομή των οικισμών και τα κτίρια της περιοχής μελέτης. Οι οικισμοί θα μπορούσαν να διαχωριστούν ως εξής:

- «ο παλιός οικισμός», ο οποίος χαρακτηρίζεται από στενά σοκάκια και πετρόχιστα σπίτια και
- «ο νεότερος οικισμός», ο οποίος χαρακτηρίζεται από πιο φαρδύς δρόμους και κτίρια κατασκευασμένα με πιο σύγχρονη αρχιτεκτονική.

Ο διαχωρισμός αυτός, περιλαμβάνει έντονες αντιθέσεις καθώς η αρχιτεκτονική που εφαρμόζεται στις νεότερες κατοικίες αντιτίθεται στη φυσιογνωμία της περιοχής, με αποτέλεσμα να συναντώνται φαινόμενα όπως αυτά που απεικονίζονται στις ακόλουθες φωτογραφίες:

Εικόνα 83 Αριστερά στενά σοκάκια στον «παλιό οικισμό» και δεξιά δρόμος στο «νέο οικισμό»

Εικόνα 84 Αριστερά αντίθεση στο ίδιο κτίριο και δεξιά αντίθεση μεταξύ κτιρίων

Από τις εικόνες γίνεται σαφές ότι πρέπει να οριστεί συγκεκριμένο αρχιτεκτονικό πρότυπο για την περιοχή προκειμένου να μην αλλοιωθεί ο χαρακτήρας και η φυσιογνωμία της. Επιπλέον, εξαιτίας της επέκτασης της πόλης του Ηρακλείου και προκειμένου να αποφευχθεί το φαινόμενο του να μετατραπεί η περιοχή σε προάστιο

της πόλης, θα πρέπει να τεθούν περιορισμοί στο συντελεστή και στους όρους δόμησης.

7.7 Επιπτώσεις από την εφαρμογή του προγράμματος «Καλλικράτης»

Οι οικισμοί της περιοχής μελέτης, την περίοδο εφαρμογής του προγράμματος Καποδίστριας, ανήκαν σε διαφορετικούς δήμους. Τα τέσσερα, τότε, δημοτικά διαμερίσματα: Αυγενικής, Βενεράτου, Κερασιών και Σίβας ανήκαν στο δήμο Παλιανής, ενώ τα δημοτικά διαμερίσματα των Άνω και Κάτω Ασιτών ανήκαν στο δήμο Γοργολαΐνη. Πλέον, με την εφαρμογή του Καλλικράτη, οι παραπάνω δήμοι συγχωνεύτηκαν και ανήκουν στο Δήμο Ηρακλείου.

Η συγχώνευση των ημιορεινών αυτών δήμων με το δήμο του Ηρακλείου αναμένεται να δημιουργήσει προβλήματα στις συνθήκες ζωής των κατοίκων και στη φροντίδα του τόπου τους. Ο νέος δήμος του Ηρακλείου παρουσιάζει μεγάλη ανομοιογένεια, αφού περιλαμβάνει το μεγαλύτερο αστικό ιστό της Κρήτης και μεγάλη έκταση αγροτικής περιοχής με έντονες εναλλαγές ανάγλυφου. Είναι πραγματικά άξιο απορίας το αν και ποιος θα ενδιαφερθεί για τις ανάγκες των τοπικών κοινοτήτων που απαριθμούν 300-1000 κατοίκους. Το γεγονός αυτό επιτείνει την ανάγκη δραστηριοποίησης και αφύπνισης των ντόπιων και των τοπικών φορέων της περιοχής μελέτης για την προστασία και φροντίδα του τόπου τους.

Η επέκταση του αστικού ιστού του Ηρακλείου προς την περιοχή μελέτης είναι εμφανής τα τελευταία χρόνια. Επιπλέον, εξαιτίας του γεγονότος ότι η περιοχή μελέτης απέχει λιγότερο από 20χμ από την πόλη του Ηρακλείου, αυτό την καθιστά υποψήφιο τόπο διαμονής εργαζομένων στην πόλη του Ηρακλείου που θέλουν να αποδράσουν από το θόρυβο και τους έντονους ρυθμούς της πόλης. Η τοπική κοινότητα του Βενεράτου είναι αυτή στην οποία παρατηρείται η μεγαλύτερη μετεγκατάσταση πληθυσμού από την πόλη τα τελευταία 5 χρόνια, σε σχέση με τις υπόλοιπες τοπικές κοινότητες της περιοχής μελέτης.

Οι κίνδυνοι που εγκυμονούν η επέκταση της πόλης του Ηρακλείου και η συνεχής ανοικοδόμηση στους οικισμούς της περιοχής, είναι η μετατροπή των χωριών σε

προάστια της πόλης και η αλλοίωση του παραδοσιακού τους χαρακτήρα και της φυσιογνωμίας τους, αντίστοιχα. Για το λόγο αυτό, θα πρέπει να καθοριστούν όροι δόμησης και να τεθούν περιορισμοί στη συνεχή ανοικοδόμηση, προκειμένου να εξασφαλιστεί η διατήρηση του παραδοσιακού χαρακτήρα της περιοχής.

Η εφαρμογή του προγράμματος Καλλικράτης επιφέρει επιπτώσεις και στην εκπαίδευση των παιδιών και των νέων. Αναμένεται να κλείσει το διθέσιο δημοτικό σχολείο των Άνω Ασιτών και τα παιδιά θα μεταφερθούν στο εξαθέσιο δημοτικό σχολείο των Κάτω Ασιτών. Επιπλέον, πρόκειται να κλείσει το δημοτικό σχολείο της Αυγενικής και τα παιδιά θα φιλοξενηθούν στο δημοτικό σχολείο Βενεράτου.

Από την άλλη πλευρά, το πρόγραμμα Καλλικράτης και η συγχώνευση με το δήμο Ηρακλείου, αναμένεται να βοηθήσουν στην πραγματοποίηση μεγάλων δημοσίων έργων στην περιοχή μελέτης, τα οποία οι μικρότεροι δήμοι ίσως αδυνατούσαν οικονομικά να τα υλοποιήσουν. Ένα από αυτά τα έργα είναι ο βιολογικός καθαρισμός που πρόκειται να γίνει προκειμένου να καθαριστούν τα λύματα που πέφτουν στο φαράγγι του Βενεράτου. Για το βιολογικό καθαρισμό έχει πραγματοποιηθεί η Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων και έχουν αγοραστεί τα οικόπεδα, αλλά για καθαρά οικονομικούς λόγους δεν έχει γίνει ο διαγωνισμός του έργου. Ένα ακόμη γεγονός που δείχνει τις θετικές επιδράσεις της εφαρμογής του προγράμματος Καλλικράτης είναι η δημιουργία των δύο ΚΔΑΠ (Κέντρα Δημιουργικής Απασχόλησης Παιδιών), τα οποία πραγματοποιήθηκαν τα δύο τελευταία χρόνια στην περιοχή μελέτης.

8 Η ΕΝΔΟΓΕΝΗΣ ΚΑΙ Η ΑΕΙΦΟΡΟΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΩΣ ΑΞΟΝΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΠΙΛΥΣΗ ΤΩΝ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΩΝ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ

Στην προηγούμενη ενότητα, παράλληλα με την καταγραφή των χαρακτηριστικών, εντοπίστηκαν και τα προβλήματα της περιοχής μελέτης, τα σημαντικότερα από τα οποία αφορούν στο σεβασμό στο περιβάλλον, στη διαθεσιμότητα των φυσικών πόρων και στην κοινωνική συνοχή. Στην επόμενη ενότητα αναλύονται τα προβλήματα αυτά, προτείνονται και αξιολογούνται λύσεις. Οι προτάσεις που γίνονται έχουν ως στόχο την «τοπική-ενδογενή» και «αιφόρο ανάπτυξη» της περιοχής μελέτης και κινούνται στα πλαίσια της «πολυλειτουργικότητας της υπαίθρου». Στο κείμενο που ακολουθεί θα γίνει μία προσέγγιση των εννοιών αυτών και μία ιστορική αναδρομή στο πώς αντιμετώπιζε και αντιμετωπίζει η Ε.Ε. τα θέματα της υπαίθρου και του αγροτικού χώρου.

8.1 Περιληπτική αναδρομή στα μοντέλα της αγροτικής ανάπτυξης που προωθήθηκαν από την Ευρωπαϊκή Ένωση.

(το κείμενο που ακολουθεί είναι βασισμένο στο βιβλίο: Η ανάπτυξη σε μία πολυλειτουργική ύπαιθρο, Γ. Παπαδόπουλος, 2004)

Για το σχεδιασμό της αγροτικής αυτής περιοχής του δ. Ηρακλείου, κρίθηκε απαραίτητο να γίνει μία ανασκόπηση στο πώς η Ε.Ε. αντιμετώπιζε την ύπαιθρο και τις αγροτικές περιοχές, στη σκοπιά από την οποία ανά περιόδους έκρινε την κατάσταση και διαμόρφωνε τα ανάλογα μοντέλα και στο ποια τελικά διαμορφώθηκαν να είναι τα βασικά στοιχεία της πολιτικής της. Τα στοιχεία αυτά, θα βοηθήσουν στο να διαμορφωθεί στην παρούσα εργασία ένας άξονας, βάσει του οποίου θα αντιμετωπιστεί η περιοχή μελέτης και θα γίνουν οι προτάσεις σχεδιασμού.

Ένα από τα βασικά προβλήματα των αγροτικών περιοχών, θεωρείται η «περιθωριακότητά» τους. Η περιθωριακότητα, ως φαινόμενο είναι πολυδιάστατη, ενώ με γεωγραφικούς όρους συχνά κατανοείται ως συνώνυμη με την «περιφερειακότητα», την «απόσταση» και το «απομακρυσμένο». Η πλειοψηφία των αγροτικών περιοχών θεωρούνται απομακρυσμένες, όσον αφορά στις υποδομές μεταφορών και επικοινωνιών, αλλά και σύμφωνα με όρους κοινωνικοοικονομικούς

και πολιτικούς σε σχέση πάντοτε με τα αστικά κέντρα. Αυτός είναι και ο λόγος που κατά τη μεταπολεμική περίοδο, το κράτος ανέλαβε την ευθύνη της προώθησης του εκσυγχρονισμού των υπηρεσιών στις αγροτικές περιοχές και των γεωργικών διαρθρώσεων, ενώ παράλληλα υλοποίησε πολιτικές που στόχευαν στην ενδυνάμωση της κινητικότητας της εργασίας και του κεφαλαίου.

Η προσέγγιση αυτή, ονομάζεται εξωγενές αναπτυξιακό μοντέλο και αποτελεί το βασικό μοντέλο σύμφωνα με το οποίο προωθήθηκε η αγροτική ανάπτυξη στην Ευρώπη κατά τη δεκαετία του 1970. Σύμφωνα με αυτό, η αγροτική ανάπτυξη μεταφέρεται σε συγκεκριμένες περιοχές/ περιφέρειες και καθορίζεται εξωγενώς. Το μοντέλο αυτό, αποτέλεσε την πρώτη συστηματική προσέγγιση μιας κοινής διαρθρωτικής πολιτικής για τη γεωργία. Αναφερόταν στον εκσυγχρονισμό των αγροτικών εκμεταλλεύσεων, την κατάρτιση των αγροτών, την πρόωρη συνταξιοδότησή τους και, τέλος, στη στήριξη των νέων αγροτών. Αργότερα στα μέτρα αυτά προστέθηκε η βελτίωση των δομών μεταποίησης και εμπορίας των αγροτικών προϊόντων. Στην ίδια δεκαετία εισήχθησαν και τα πρώτα χωρικά μέτρα στο σώμα της ΚΑΠ με την καθιέρωση των εξισωτικών αποζημιώσεων για τους αγρότες και τη λήψη ορισμένων μέτρων για τη βελτίωση των βασικών αγροτικών υποδομών στις ορεινές και μειονεκτικές περιοχές. Μέχρι το τέλος της δεκαετίας του 1970 το μοντέλο αυτό έφθασε στα φυσικά του όρια και τα εξάντλησε λόγω της συνεχιζόμενης εντατικοποίησης και βιομηχανοποίησης της γεωργίας, που κατέληξε στον κορεσμό της εγχώριας αγοράς, δημιούργησε περιβαλλοντικά προβλήματα και ώθησε στην αύξηση του αγροτικού πληθυσμού που μπορούσε εν δυνάμει να απορροφηθεί από τις αστικές περιοχές.

Κατά τη δεκαετία του 1980, τα προβλήματα του εξωγενούς αναπτυξιακού μοντέλου δημιούργησαν τις προϋποθέσεις για την ανάδειξη ενός σημαντικού αριθμού ενδογενών προσεγγίσεων της αγροτικής ανάπτυξης. Το ενδογενές αναπτυξιακό μοντέλο είναι ένα μοντέλο τοπικής ανάπτυξης και ως τέτοιο προκύπτει από τις δυνατότητες που υφίστανται σε τοπικό επίπεδο για τη δημιουργία απασχόλησης, την πλήρη εκμετάλλευση των τοπικών ανθρωπίνων πόρων, τη διαμόρφωση ενός κατάλληλου θεσμικού πλαισίου που να ευνοεί την οικονομική ανάπτυξη και από την ύπαρξη μιας ανάλογης ιστορικής – πολιτιστικής κληρονομιάς (Slee, 1993). Το εν λόγω μοντέλο συνδέεται με την κατασκευή «αγροτικών βιομηχανικών ζωνών» όπου

διαπιστώνεται μία ποικιλία ενδογενών χαρακτηριστικών όπως π.χ. τοπικά επιχειρηματικά δίκτυα, μια φανερή ικανότητα των συλλογικών δρώντων υποκειμένων και φορέων να ερμηνεύουν τους θεσμούς με ευρύ πνεύμα και άρα να πετυχαίνουν το συνεχή αναπροσανατολισμό τους σε κοινωνικό και οικονομικό επίπεδο, αλλά και μια ισχυρή κοινωνία των πολιτών, καθώς και κοινωνικό κεφάλαιο (Amin and Thrift, 1995). Συμπερασματικά, τη δεκαετία του 1980, έγιναν οι πρώτες προσπάθειες για τη διαμόρφωση μιας ολοκληρωμένης προσέγγισης για την ανάπτυξη των περιφερειών και δημιουργήθηκαν ολοκληρωμένα αναπτυξιακά προγράμματα.

Η κριτική εξέταση του ενδογενούς αναπτυξιακού μοντέλου οδηγεί σε μία νέα προσέγγιση της αγροτικής ανάπτυξης, που αφορά στη σύνθεση του ενδογενούς και του εξωγενούς αναπτυξιακού μοντέλου και βασίζεται στην παρατήρηση ότι η ενδογενής ανάπτυξη αδυνατεί να υπάρξει έξω και πέρα από τις εξωτερικές συνθήκες και τους παράγοντες που δημιουργούν το αναγκαίο αναπτυξιακό πλαίσιο (Lowe, 1995).

Αργότερα, με την αναθεώρηση της ΚΑΠ του 1992, παραχωρήθηκε στους αγρότες η δυνατότητα στήριξης για την παροχή αγρο-περιβαλλοντικών υπηρεσιών στο πλαίσιο αυτών που είναι γνωστά ως «συνοδευτικά μέτρα». Η επόμενη αναθεώρηση της ΚΑΠ, το 1999, φέρνει στο προσκήνιο την πολιτική αγροτικής ανάπτυξης ως επίσημα καθορισμένο πεδίο πολιτικής. Η πολιτική αγροτικής ανάπτυξης αποτελεί ένα νέο και ραγδαία μεταβαλλόμενο πεδίο πολιτικής στο πλαίσιο της Ε.Ε. Η αιτία πρέπει να αναζητηθεί στο γεγονός ότι η πολιτική αυτή δεν αναπτύχθηκε από την αρχή ως ένα αυτόνομο πεδίο πολιτικής, αλλά, θα λέγαμε, ότι αντανακλά τρεις διαφορετικές μεταξύ τους ανάγκες. Η πρώτη αφορά στην αναδιάρθρωση και στη συμπλήρωση των αλλαγών που δημιουργούνται στο γεωργικό τομέα, η δεύτερη στην προώθηση της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής μέσα από την πολιτική περιφερειακής ανάπτυξης και η τρίτη στην ενσωμάτωση των περιβαλλοντικών ενδιαφερόντων στο σώμα της ΚΑΠ.

Επομένως, συνεχίζονται να ασκούνται πιέσεις για επιπλέον αναθεώρηση της ΚΑΠ, με τρία βασικά επιχειρήματα: τις εγχώριες δυσαρμονίες της, τη διευρυνόμενη τάση προς την περαιτέρω απελευθέρωση του εμπορίου και την παραπέρα διεύρυνση της Ε.Ε.. Έτσι, στο πλαίσιο της Agenda 2000 αναδείχθηκε ξεκάθαρα η σημασία μιας

ευρωπαϊκής πολιτικής αγροτικής ανάπτυξης, όπου τελικά αποτέλεσε βασικό πυλώνα της ΚΑΠ.

Ορισμένα από τα βασικά σημεία της νέας πολιτικής για την ύπαιθρο κατέληξαν να είναι τα εξής:

- Ολοκληρωμένη και χωρική προσέγγιση.
- Πολύπλοκη λήψη αποφάσεων.
- Σημασία εταιρικής.
- Καλύτερος συντονισμός της πολιτικής σε κεντρικό επίπεδο.
- Δημιουργία περισσότερων ευέλικτων συστημάτων υποστήριξης για την κάλυψη διαφορετικών αναγκών και συνθηκών.
- Ενδυνάμωση αγροτικού τομέα.
- Βελτίωση ανταγωνιστικότητας αγροτικών περιοχών.
- Διατήρηση περιβάλλοντος και ευρωπαϊκής αγροτικής κληρονομιάς.

Η αγροτική ανάπτυξη μπορεί να επιτευχθεί στις αγροτικές περιοχές στο βαθμό που αυτές κατανοούν και κατασκευάζουν ένα σύνθετο πλέγμα δικτύων τα οποία οδηγούν στην κινητοποίηση των πόρων και όπου ο έλεγχος της διαδικασίας αυτής δεν είναι παρά το αποτέλεσμα της αλληλεπίδρασης ανάμεσα στις τοπικές και στις εξωτερικές δυνάμεις (Murdoch, 2000).

8.2 Ενδογενής Ανάπτυξη – Αυτοδύναμη Ανάπτυξη

Η περιοχή μελέτης, αποτελεί μία περιοχή που είναι αντιμέτωπη με τους κινδύνους της περιθωριοποίησης και της ομογενοποίησης, ιδιαίτερα μετά την εφαρμογή του προγράμματος Καλλικράτης και τη συγχώνευσή της με το μεγάλο αστικό ιστό του Ηρακλείου. Το γεγονός αυτό, επισημαίνει την ανάγκη για τοπική-ενδογενή ανάπτυξη στην περιοχή.

Την τελευταία δεκαετία η ενδογενής ανάπτυξη αποτελεί βασικό στοιχείο της διαρθρωτικής πολιτικής της ευρωπαϊκής ένωσης και των επιμέρους εθνικών πολιτικών των κρατών μελών. Προωθεί πρωτοβουλίες που αντιπαλεύουν τις δυνάμεις της περιθωριοποίησης περιοχών ή ομάδων πληθυσμών και της ομογενοποίησης της

παραγωγής και της κουλτούρας, τις οποίες καλλιεργεί σήμερα ο εκσυγχρονισμός της γεωργικής παραγωγής και οι τάσεις παγκοσμιοποίησης της οικονομίας γενικότερα (Ray, 1997).

(το παρακάτω κείμενο είναι βασισμένο στη διατριβή: Χριστοφάκης Ε., (2000). *Ενδογενής Ανάπτυξη: Σχεδιασμός και Πολιτική σε Τοπικό Επίπεδο*. Αθήνα: Πάντειο Πανεπιστήμιο Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών)

Παράλληλα με τον όρο «ενδογενής» ή «αυτοκεντρωμένη» ανάπτυξη προέκυψε και ένας σχετικά νεότερος όρος, αυτός της «τοπικής ανάπτυξης». Η πλειοψηφία των απόψεων ταυτίζουν τους δύο αυτούς όρους, ενώ άλλοι θεωρούν ότι η τοπική ανάπτυξη έχει ευρύτερο περιεχόμενο από την ενδογενή, αφού χαρακτηρίζεται από ενδογενείς παράγοντες και από εξωγενείς μεταβλητές.

Η τοπική ανάπτυξη μπορεί να θεωρηθεί ως μία διαδικασία οικονομικής ανάπτυξης και διαρθρωτικών αλλαγών, που οδηγεί σε μία βελτίωση του επιπέδου ζωής του τοπικού πληθυσμού (Coffey and Polese, 1985) και στην οποία μπορούν να διακριθούν δύο διαστάσεις:

- η οικονομική, όπου οι τοπικοί επιχειρηματίες χρησιμοποιούν την ικανότητά τους για να οργανώσουν τους τοπικούς παραγωγικούς συντελεστές σε ικανοποιητικά επίπεδα παραγωγικότητας, ώστε να είναι ανταγωνιστικοί στις αγορές
- η κοινωνικοπολιτιστική, που οι αξίες και οι τοπικοί θεσμοί αποτελούν τη βάση της αναπτυξιακής διαδικασίας.

Η στρατηγική της τοπικής ανάπτυξης θα πρέπει να λαμβάνει υπόψη της και μία επιπλέον διάσταση, την πολιτικοδιοικητική, όπου οι χωρικές πολιτικές επιτρέπουν τη δημιουργία ενός τοπικού ευνοϊκού οικονομικού πλαισίου, προστατεύοντάς το από τις εξωτερικές επιδράσεις και προωθώντας την ανάπτυξη της τοπικής δυναμικής (Stohr, 1981).

Η στρατηγική και τα μέτρα πολιτικής για τη στήριξη αυτής της προσπάθειας, κατά τον Stohr, πρέπει να είναι προσανατολισμένα και επικεντρωμένα γύρω από:

- Την ικανοποίηση των βασικών αναγκών της τοπικής κοινωνίας και κοινότητας,

- Την ανάπτυξη αγροτικών περιοχών,
- Τη στήριξη οικονομικών δραστηριοτήτων εντάσεως εργασίας,
- Την προώθηση μικρομεσαίων επιχειρήσεων και έργων μεσαίας κλίμακας και
- Την ανάπτυξη της αντίστοιχης τεχνολογίας που θα επιτρέψει και θα διευκολύνει την πλήρη απασχόληση και εκμετάλλευση των φυσικών, ανθρώπινων και θεσμικών πόρων και δομών της περιοχής με σκοπό την εδαφική ολοκληρωμένη ανάπτυξη.

Ο Clyde Weaver (1992) με τη θεωρία της «ανάπτυξης σε συγκεκριμένες περιοχές», κινείται περίπου στην ίδια κατεύθυνση με τον Stohr. Η θεωρία αυτή, όπως εφαρμόζεται στον περιφερειακό προγραμματισμό, μπορεί να περιλαμβάνει τις ακόλουθες συνιστώσες:

- Δημιουργία νέων θέσεων εργασίας μέσω της αντιμετώπισης των τοπικών αναγκών. Η ύπαρξη υψηλού ποσοστού ανεργίας σε υπανάπτυκτες περιοχές είναι ειρωνεία. Εκεί όπου πρέπει να γίνουν πολλά, υπάρχει πολλή δυνητική προσφορά εργασίας. Οι δουλειές αυτές μπορούν να δημιουργηθούν μέσω της τοπικής πρωτοβουλίας, με τη χρησιμοποίηση των τοπικών δεξιοτήτων και πόρων για την αντιμετώπιση των τοπικών αναγκών.
- Οι δραστηριότητες στον τομέα των υπηρεσιών είναι κλειδί για την ανάπτυξη. Μια χωρική οικονομία σε οποιαδήποτε κλίμακα είναι ικανή να «γεννήσει» την ίδια της την ανάπτυξη. Αυτό ισχύει τόσο για τη μεμονωμένη περιφέρεια, όσο και για την παγκόσμια οικονομία.
- Περιφερειακή υποδομή και κοινοτικές εξυπηρετήσεις. Εδώ, επισημαίνεται η ανάγκη για τα συστήματα μεταφοράς που αποφεύγουν τη μορφή δέντρου και εξασφαλίζουν οριζόντιες συνδέσεις μεταξύ των υπαρχόντων πληθυσμιακών κέντρων.
- Ένα βασικό πλαίσιο για τους τοπικούς θεσμούς. Μία αυτόνομη περιφέρεια πρέπει να διαθέτει ένα καλά αναπτυγμένο δίκτυο υπηρεσιών και θεσμών για την υποστήριξη των κοινοτήτων.
- Παιδεία και τοπικές αξίες. Οι ουσιαστικές συνιστώσες της παιδείας πρέπει να προάγουν τη συνείδηση της περιφερειακής ταυτότητας, των περιφερειακών προβλημάτων και των περιφερειακών συμφερόντων. Για να γίνει αυτό, πρέπει

να δοθεί έμφαση στα προβλήματα που επηρεάζουν άμεσα την κοινότητα και τα μέλη της.

- Αποκέντρωση, μικρή κλίμακα και τοπικός έλεγχος. Αυτό σημαίνει κατά κύριο λόγο μικρής κλίμακας παραγωγικές μονάδες, κατά προτίμηση σε αποκεντρωμένους τόπους που μεριμνούν για τις ανάγκες του περιφερειακού πληθυσμού. Με αυτόν τον τρόπο, το μεγαλύτερο μέρος των πολλαπλασιαστικών επιπτώσεων να παραμένει μέσα στην τοπική οικονομία.
- Αξιοποίηση των τοπικών φυσικών πόρων, από τους ίδιους τους κατοίκους της περιοχής.

Τελικά, η ικανότητα χάραξης της κατάλληλης διαδικασίας σε συνδυασμό με την ενεργοποίηση των διαθέσιμων πόρων μιας περιοχής και την ενδογενή δυναμικότητά της, οδηγεί σε μία μορφή ανάπτυξης που ονομάζεται ενδογενής ανάπτυξη. Αυτές οι έννοιες, ενδογενής δυναμικότητα, αυτόνομη ανάπτυξη, ενδογενής ανάπτυξη, μπορούν να χρησιμοποιηθούν σε οποιοδήποτε επίπεδο χώρου. Αναμφισβήτητα, όταν η τοπική κοινότητα αποφασίζει να ενεργοποιήσει τη διαθέσιμη δυναμικότητα που διαθέτει, το αποτέλεσμα είναι ο καθορισμός μίας στρατηγικής ενδογενούς ανάπτυξης. Ο καθορισμός και η εφαρμογή αυτής της στρατηγικής ανάπτυξης αποτελεί τη βάση για μία πολιτική τοπικής – ενδογενούς ανάπτυξης (Barquero, 1991).

Το παραπάνω κείμενο θέτει κάποιους άξονες βάσει των οποίων θα μπορούσε να επιτευχθεί η ενδογενής ανάπτυξη. Ο Stohr και ο Clyde Weaver, επισημαίνουν ότι εκτός της οικονομικής ανάπτυξης, σημαντικό ρόλο στην επίτευξη της ενδογενούς ανάπτυξης διαδραματίζει ο σχεδιασμός σε κοινωνικό και πολιτιστικό επίπεδο. Επομένως, προκειμένου να επιτευχθεί ένας ολοκληρωμένος σχεδιασμός και η ενδογενής ανάπτυξη της περιοχής μελέτης, χρειάζονται προτάσεις σε πολιτιστικά θέματα, θέματα παιδείας και κοινωνικής συνοχής, ώστε οι κάτοικοι να είναι σε θέση να δεχτούν και να εφαρμόσουν τις προτάσεις και στους άλλους τομείς.

Από την άλλη πλευρά, σύμφωνα με τον John Friedmann (1966), η ενδογενής ανάπτυξη ως λύση για προβλήματα εξάρτησης και φτώχειας σε περιθωριοποιημένες περιφέρειες, δεν αποδίδει, σε αντίθεση με εκείνες που βρίσκονται στα βασικά σταυροδρόμια της παγκόσμιας οικονομίας. Μόνο οι αστικές περιφέρειες, που

μπορούν να χρησιμοποιήσουν την εξισορροπητική τους δύναμη, έχουν τη δυνατότητα να διαπραγματεύονται με το διεθνές κεφάλαιο και με το κράτος για συμφωνίες ευνοϊκές προς αυτές. Για τις περιθωριοποιημένες περιφέρειες, η λύση που προτείνεται είναι η αυτοδύναμη ανάπτυξη, η βάση της οποίας είναι ένα σύνολο από κοινωνικές αξίες, όπως:

- Προσανατολισμός που δίνει προτεραιότητα στις βασικές και πνευματικές ανάγκες των ανθρώπων.
- Ηθική που τονίζει τις αρμονικές και ανεκτικές σχέσεις μεταξύ των ανθρώπων και του φυσικού περιβάλλοντός τους.
- Κοινωνική αναγνώριση της αξίας της εθελοντικής εργασίας σε νοικοκυριά και στην κοινωνία.
- Εκδημοκρατισμός του κεφαλαίου όσον αφορά στους εργαζόμενους, αλλά και στις κοινότητες-περιοχές.
- Μη ιεραρχικές μορφές κοινωνικής οργάνωσης, όπως η δομή μικρών ομάδων και δικτύων.
- Τοπική αυτοδιοίκηση, η οποία θα περιλαμβάνει και τις χαμηλότερες μορφές πολιτικής οργάνωσης, στο δρόμο, στο χωριό και στη γειτονιά.
- Ισότητα στην πρόσβαση των βάσεων της κοινωνικής δύναμης, συμπεριλαμβανομένων και των εξής: επιπλέον χρόνος, γνώση και δεξιότητες, οργανώσεις όργανα της παραγωγής και της υγείας, κατάλληλος χώρος διαβίωσης, δουλειά και πολιτικής συγκέντρωσης (John Friedman, 1986).

Επομένως, η αυτοδύναμη ανάπτυξη περιλαμβάνει απλούς ανθρώπους ως δρώντα υποκείμενα, υιοθετεί την ενότητα θεωρίας και πράξης και διατίθεται να μάθει από το ίδιο της το έργο την αλλαγή της πραγματικότητας. Ψάχνει την αποτελεσματικότητα μέσα από μορφές οργάνωσης που βασίζονται στην αποκέντρωση. Το κύριο μέρος της ισχύος της πηγάζει από μια ηθελημένη αποκήρυξη της τυπικής οργάνωσης, ενώ ο στόχος είναι η αλλαγή της πραγματικότητας στις περιφέρειες και όχι η διοίκησή τους.

8.3 Αειφόρος ανάπτυξη

Ένα επίσης αξιοσημείωτο θέμα που αφορά στην περιοχή είναι η σχέση ανθρώπου – περιβάλλοντος. Ως κατά βάση αγροτική περιοχή, οι κάτοικοί της χρειάζονται τους

φυσικούς πόρους της για να επιβιώσουν. Παρ' όλα αυτά παρατηρείται ότι οι αγρότες μολύνουν το έδαφος και τους υπόγειους υδροφόρους ορίζοντες με τις μεθόδους καλλιέργειας που χρησιμοποιούν, γεγονός που οφείλεται είτε σε άγνοια, είτε σε αδιαφορία. Το φαινόμενο αυτό θα μπορούσε να χαρακτηριστεί οξύμωρο αφού οι ίδιοι οι κάτοικοι αλλοιώνουν και καταστρέφουν το περιβάλλον που αποτελεί τον τόπο δράσης και εργασίας τους. Παρατηρείται λοιπόν, ότι υπάρχει η ανάγκη για σχεδιασμό που αφορά και στον άνθρωπο και στο περιβάλλον, αλλά και στη διαθεσιμότητα των φυσικών πόρων. Ο σχεδιασμός αυτός, περικλείεται στον όρο «αιεφόρος ανάπτυξη» ή «βιώσιμη ανάπτυξη».

Η «βιώσιμη» ή «αιεφόρος» ανάπτυξη, ορίζεται ως η ανάπτυξη που ικανοποιεί τις ανάγκες του παρόντος χωρίς όμως να θέτει σε κίνδυνο τη δυνατότητα των μελλοντικών γενεών να ικανοποιούν και αυτές τις δικές τους ανάγκες. Οι βασικές δηλαδή παραδοχές είναι ότι όλοι οι άνθρωποι έχουν το ίδιο ακριβώς δικαίωμα σε ένα καθαρό περιβάλλον και σε ένα συγκεκριμένο επίπεδο διαβίωσης και ότι αναζητείται ένα επίπεδο ισορροπίας μεταξύ ζήτησης και διατήρησης.

Η έννοια της «βιώσιμης ανάπτυξης», ενσωματώθηκε και στη Habitat Agenda, η οποία μαζί με τη «Διακήρυξη της Κωνσταντινούπολης», συνοψίζει τα αποτελέσματα της Δεύτερης Παγκόσμιας Συνδιάσκεψης των Ηνωμένων Εθνών για τους Ανθρώπινους Οικισμούς (HABITAT 2), που πραγματοποιήθηκε στην Κωνσταντινούπολη τον Ιούνιο του 1996.

Η Habitat Agenda αποτελεί το Παγκόσμιο Σχέδιο Δράσης για τους Ανθρώπινους Οικισμούς του οποίου ο στόχος είναι να επισημάνει όλες εκείνες τις παραμέτρους που πρέπει να συνεκτιμώνται προκειμένου η ανάπτυξη των πόλεων και οικισμών να εγγυάται την ασφαλή, υγιεινή, και ισόνομη διαβίωση των κατοίκων και την επαρκή και ικανοποιητική στέγη για όλους σε ένα βιώσιμο οικιστικό περιβάλλον (ΔΕΠΟΣ – ΤΜΗΜΑ ΕΡΕΥΝΩΝ, 2002)

Μία από τις αρχές που θέτει η Habitat Agenda για τη δημιουργία βιώσιμων ανθρώπινων οικισμών είναι η «βιώσιμη ανάπτυξη». Συγκεκριμένα, αναφέρεται ότι οι έντονοι ρυθμοί αστικοποίησης, δημιουργούν πολλαπλά προβλήματα και αντιθέσεις τόσο στο εσωτερικό των πόλεων όσο και στη σχέση τους με την αγροτική ενδοχώρα

και το φυσικό περιβάλλον. Στα πλαίσια της βιώσιμης ανάπτυξης των οικισμών θα πρέπει να εφαρμοσθούν πολιτικές και να αναληφθούν πρωτοβουλίες για την αντιμετώπιση των προβλημάτων και την διευθέτηση των αντιθέσεων σε όλα τα επίπεδα :

- Σε επίπεδο διαχείρισης της γης, με στόχο την διατήρηση της αγροτικής γης σε ικανοποιητικά επίπεδα από άποψη μεγέθους και ποιότητας, την ισορροπία του φυσικού περιβάλλοντος, την εξασφάλιση αστικής γης για τεχνικές και κοινωνικές υποδομές καθώς και για οικιστική χρήση.
- Σε επίπεδο δημογραφικής, κοινωνικής και οικονομικής ανάπτυξης, με στόχο την δημογραφική ισορροπία των αγροτικών και αστικών πληθυσμών, την ανάπτυξη των τοπικών οικονομιών, την εξάλειψη των περιφερειακών ανισοτήτων, την αύξηση της απασχόλησης, την εξάλειψη της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού.
- Σε επίπεδο προστασίας του περιβάλλοντος, με στόχο τη διατήρηση της οικολογικής ισορροπίας, την ορθολογική διαχείριση των φυσικών διαθεσίμων (υδάτινα αποθέματα, παραγωγή ενέργειας), τον περιορισμό της μόλυνσης από τις αστικές και βιομηχανικές δραστηριότητες και την προστασία της υγείας του πληθυσμού.
- Σε επίπεδο πρόληψης, περιορισμού και αντιμετώπισης φυσικών καταστροφών.

Συμπερασματικά, το περιβάλλον δε θα πρέπει να εξετάζεται αποκομμένο από άλλα κοινωνικά και οικονομικά ζητήματα. Αντίθετα, θα πρέπει να λαμβάνεται υπόψη στην αναζήτηση λύσεων για την κάλυψη των ανθρώπινων αναγκών. Η ενδογενής ανάπτυξη μπορεί να είναι και βιώσιμη ανάπτυξη με τον κατάλληλο σχεδιασμό.

8.4 Πολυλειτουργικότητα υπαίθρου

Στον όρο πολυλειτουργικότητα αποδίδονται ποικίλες έννοιες, ενώ στην βιβλιογραφία δεν συναντάται κάποιος συγκεκριμένος ορισμός. Σύμφωνα με τον OECD (Organisation for Economic Co-operation and Development), η έννοια της πολυλειτουργικότητας πέραν του καθαρά παραγωγικού ρόλου καλύπτει και

επιπρόσθετους ρόλους οι οποίοι κατατάσσονται συνήθως σε τέσσερις κατηγορίες (Καρανικόλας κ.ά., 2007, Μπεόπουλος, 2005):

- Περιβαλλοντικός. Ο ρόλος αυτός καλύπτει και τη θετική και την αρνητική του διάσταση. Η θετική διάσταση αναφέρεται στην ενίσχυση και διατήρηση της βιοποικιλότητας, στη διατήρηση του εδάφους, στην προστασία από τις φυσικές καταστροφές και στην παραγωγή τοπίου, ενώ η αρνητική στους ρύπους γεωργικής προέλευσης, στη διάβρωση εδάφους, στην απώλεια βιοποικιλότητας κ.ά..
- Διατροφικός. Ο διατροφικός ρόλος περιλαμβάνει την επισιτιστική ασφάλεια και την εξάλειψη της πείνας.
- Αναπτυξιακός. Ο ρόλος αυτός αναφέρεται στη δημιουργία θέσεων απασχόλησης και εισοδήματος στην ύπαιθρο και στη διατήρηση οικονομικής βιωσιμότητας των αγροτικών κοινωνιών.
- Κοινωνικός. Ο κοινωνικός ρόλος περιλαμβάνει τον παραδοσιακό τρόπο ζωής, τις οικογενειακές γεωργικές δομές, την πολιτιστική κληρονομιά, την παροχή πολιτισμικών υπηρεσιών και την παρουσία πολιτισμικών χαρακτηριστικών)

(Μανωλοπούλου, 2009)

Η πολυλειτουργικότητα αποτελεί ένα κεντρικό ζήτημα του Ευρωπαϊκού μοντέλου της γεωργίας. Οι αγροτικές περιοχές πρέπει να είναι σε θέση να εκπληρώσουν τις λειτουργίες τους με έναν αειφόρο τρόπο σε όλη την επικράτεια της ευρωπαϊκής ένωσης. Η ανάπτυξη του ευρωπαϊκού μοντέλου της γεωργίας σημαίνει την ενδυνάμωση των λειτουργιών των αγροτικών περιοχών και της γεωργίας που ακόμη διαδραματίζει ένα βασικό ρόλο στις αγροτικές περιοχές. Η σύγχρονη γεωργία όλο και περισσότερο διαπλέκεται με τους άλλους οικονομικούς τομείς και έχει αναπτύξει πρόσθετες λειτουργίες. Οι πρόσθετες λειτουργίες που έχουν αναπτυχθεί στη γεωργία είναι κυρίως οι εξής:

- η παραγωγή τροφίμων
- η συνεισφορά της γεωργίας στη βιωσιμότητα των αγροτικών περιοχών και την ισόρροπη τοπική ανάπτυξη
- η διατήρηση του αγροτικού περιβάλλοντος και τοπίου (Πατρώνης, 2004).

Τον Δεκέμβριο του 1997, το Συμβούλιο των υπουργών Γεωργίας, πρώτα, και στη συνέχεια το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο αρχηγών κρατών και κυβερνήσεων τάχθηκαν στο Λουξεμβούργο υπέρ μίας πολυλειτουργικής γεωργίας που θα καλύπτει το σύνολο της επικράτειας της Ένωσης. Στη βάση αυτή, η Επιτροπή παρουσίασε, το Μάρτιο του 1998, τις νομοθετικές προτάσεις για τη μεταρρύθμιση της ΚΓΠ που περιλαμβάνονται στη λεγόμενη Ατζέντα 2000, οι οποίες είχαν τυπικά σκοπό να δώσουν συγκεκριμένο περιεχόμενο σε αυτό που θα αποτελέσει, κατά τα ερχόμενα έτη, το ευρωπαϊκό γεωργικό μοντέλο.

Η σύγχρονη συζήτηση περί χωρικής και κοινωνικής ανασύνθεσης της υπαίθρου, ουσιαστικά υπονοεί την επέκταση της έννοιας της υπαίθρου εκτός των παραδοσιακών της ορίων (Gray, 2000· Παπαδόπουλος, 2002· Μπεόπουλος, 2005). Πρόκειται για μια ουσιαστική ανατροπή των συμβατικών αντιλήψεων, αλλά και της αγροτικότητας που αυτή προωθεί ή από την οποία προέρχεται. Ως εκ τούτου, η ανατροπή της παραδοσιακής έννοιας της υπαίθρου είναι ουσιαστική γιατί διακυβεύεται το παλαιό σύστημα εξουσίας, το οποίο βασιζόταν, μέχρι περίπου τα τέλη του 1980, στο πρότυπο της παραγωγικής υπαίθρου και των κοινωνικών και πολιτικών χαρακτηριστικών που την συνόδευαν, τα οποία συνοψίζονται στη δραματική συρρίκνωση των γεωργών ως κοινωνικής ομάδας και ως δρώντων πολιτικών υποκειμένων. Στη θέση του παλαιού αναδύεται ένα νέο πρότυπο, αυτό της υπαίθρου ως χώρου κατανάλωσης (Marsden, 1999· Κασίμης και Λουλούδης, 1999· Χατζημιχάλης, 2005).

Σε ευρωπαϊκό επίπεδο, συχνά αναφέρονται τρία διαφορετικά πρότυπα ανάπτυξης της υπαίθρου (Marsden κ.ά., 2002· Marsden, 2003). Ένα πρώτο πρότυπο ανάπτυξης της υπαίθρου είναι αυτό που ακολουθεί την «αγρο-βιομηχανική λογική» και το οποίο καθορίζεται από οικονομικούς παράγοντες, ορίζει την ύπαιθρο ως έναν εντατικό παραγωγικό χώρο, ενώ παράλληλα δίνει έμφαση στη συνεχιζόμενη ορθολογικοποίηση της παραγωγής για την κατασκευή εμπορευματικών τροφίμων τα οποία είναι ανταγωνιστικά στη διεθνή αγορά. Το δεύτερο πρότυπο ταυτίζεται με μια «μετα-παραγωγική δυναμική», η οποία έχει αμφισβητήσει την πρωτοκαθεδρία του βιομηχανικού μοντέλου αγροτικής παραγωγής και αρκετές περιοχές της ευρωπαϊκής υπαίθρου τις έχει μετατρέψει σε χώρους κατανάλωσης που θα πρέπει να είναι διαθέσιμοι στον αστικό πληθυσμό. Το τρίτο και πιο πολυσυλλεκτικό πρότυπο ακολουθεί μια «δυναμική χωρικής ανάπτυξης της υπαίθρου», ενώ, παράλληλα,

μπορεί να περιλαμβάνει και την «παραδοσιακή υπαίθρο», όπου η γεωργία καταλαμβάνει έναν κεντρικό ρόλο χωρίς, όμως, να μονοπωλεί τους διαθέσιμους πόρους. Το τρίτο αυτό πρότυπο προβάλλεται ως μια εναλλακτική λύση απέναντι στο πρώτο, το αγρο-βιομηχανικό πρότυπο. Η σημασία της ποιότητας, της μικρής κλίμακας παραγωγής και η διατήρηση της υπαίθρου ως τοπίου αποτελούν συμπληρωματικά μεταξύ τους χαρακτηριστικά, τα οποία όμως είναι ανάγκη να «ολοκληρωθούν» με μια τοπική/περιφερειακή στρατηγική για την ανάπτυξη της υπαίθρου, για την οποία τόσο η ΕΕ όσο και τα κράτη-μέλη δεν δείχνουν σήμερα ιδιαίτερο ενδιαφέρον.

Στην περίπτωση της Ελλάδας, όπως σε άλλα κράτη της νότιας Ευρώπης (π.χ. Ισπανία), η προώθηση των μέτρων αγροτικής πολιτικής, έστω και μετά την πολλά υποσχόμενη υιοθέτηση της πολιτικής για την ανάπτυξη της υπαίθρου, δεν οδηγεί αυτόματα στη ζητούμενη «επανεδαφικοποίηση» ή στην «περιφερειοποίηση», καθώς τα οργανωμένα αγροτικά συμφέροντα και η αδράνεια του αντίστοιχου υπουργείου εμμένουν πεισματικά στην ανάγκη εκσυγχρονισμού του αγροτικού τομέα και αντιμετωπίζουν την ανάπτυξη της υπαίθρου ως «σχήμα λόγου» (Papadopoulos and Liarikos, 2007). Παρά την όποια ρητορική, η οποία εκφράζεται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και τις περιβαλλοντικές, κυρίως, ΜΚΟ σε εθνικό και υπερεθνικό επίπεδο, που εμπλέκονται στο σχεδιασμό και στην εφαρμογή της πολιτικής για την ανάπτυξη της υπαίθρου, η εθνική και περιφερειακή εξειδίκευση των μέτρων διατηρούν σε μεγάλο βαθμό το «άρωμα» και το χρώμα της «ανάπτυξης του αγροτικού τομέα» και λιγότερο της χωρικής ανάπτυξης της υπαίθρου (Παπαδόπουλος, Χατζημιχάλης, 2005).

Μια ολοκληρωμένη στρατηγική ανάπτυξης της υπαίθρου θα πρέπει να λαμβάνει υπ' όψη οπωσδήποτε το δυναμικό κάθε περιοχής τις ανάγκες και τις δυνατότητες του αγροτικού χώρου για αύξηση της προστιθέμενης αξίας, αλλά και τις παραγωγικές ιδιομορφίες όσον αφορά τη συνεργασία και τη βιωσιμότητα των εκμεταλλεύσεων, και τέλος, τις στρατηγικές των οικογενειών της υπαίθρου όπως αυτές εκφράζονται μέσω της κινητικότητας για αναζήτηση συμπληρωματικών δραστηριοτήτων και για την εξασφάλιση των απαραίτητων κοινωνικών εξυπηρετήσεων. Στην πραγματικότητα, η αγροτική κοινωνία προχωρεί ήδη προς μια σύζευξη των γεωργικών και μη γεωργικών δραστηριοτήτων κατά τρόπο που να εξασφαλίζει

αξιόλογη πρωτογενή παραγωγή αλλά και ταυτόχρονη επιχειρηματική δράση στο εμπόριο αλλά, αργά και σταθερά, και στο βιοτεχνικό τομέα και στις υπηρεσίες.

Παράλληλα, η μικρή επαρχιακή πόλη, γίνεται το κέντρο αυτών των εξελίξεων αποτελώντας πλέον, αδιαμφισβήτητο κοινωνικό, πολιτιστικό και οικονομικό κέντρο. Ωστόσο, αυτός ο ρόλος της δεν στηρίζεται θεσμικά ούτε ενισχύεται από μηχανισμούς στήριξης. Ενώ, χωροταξικά, φαίνεται σωστή, η οργάνωση των υποστηρικτικών μηχανισμών σ' επίπεδο πρωτεύουσας νομού, η λειτουργία τους, δεν αναδεικνύει ούτε υποστηρίζει το δυναμικό και τα πλεονεκτήματα των περιφερειακών τους οικονομιών που οργανώνονται με επίκεντρο την κωμόπολη. Αυτό οφείλεται στην ανεπάρκεια της λειτουργίας των συλλογικών φορέων, στην έλλειψη εξειδικευμένων στελεχών αλλά και στα αντιτιθέμενα συμφέροντα που με βάση την διεκδίκηση της ντόπιας εμπορικής αγοράς και των επενδύσεων για δημιουργία θέσεων απασχόλησης, αναπτύσσονται πλέον μεταξύ της πρωτεύουσας του νομού και της κωμόπολης, με βάση την διεκδίκηση της τοπικής εμπορικής αγοράς και των επενδύσεων για δημιουργία θέσεων απασχόλησης.

Η ανάγκη αντιμετώπισης της ολικής κρίσης του γεωργικού παραγωγικού συστήματος, σε συνδυασμό με το νέο τοπίο που σταδιακά διαμορφώθηκε στον ευρωπαϊκό αγροτικό χώρο, οδήγησαν στη διατύπωση νέων εναλλακτικών προτάσεων, οι οποίες φιλοδοξούν να οδηγήσουν στη σύνθεση μιας νέας αντίληψης για την ανάπτυξη του αγροτικού χώρου: η «αιεφόρος αγροτική ανάπτυξη» συνδέεται ευθέως με την «πολυλειτουργικότητα της γεωργίας», που με τη σειρά της έρχεται να υπογραμμίσει τη σημασία των τριών κυρίως χαρακτηριστικών λειτουργιών της.

Οι έννοιες αυτές προωθούν μια ολοκληρωμένη προσέγγιση, που περιλαμβάνει στο ίδιο πλαίσιο την προσαρμογή και ανάπτυξη του αγροτικού τομέα, την οικονομική διαφοροποίηση, τη διαχείριση των φυσικών πόρων, την αξιοποίηση των περιβαλλοντικών λειτουργιών και την προώθηση εναλλακτικών δραστηριοτήτων στον αγροτικό χώρο. Κατά συνέπεια, δημιουργούν νέες ανάγκες διακυβέρνησης του αγροτικού χώρου και νέες μορφές συμμετοχής και λήψης αποφάσεων σε τοπικό/περιφερειακό επίπεδο, γεγονός που προϋποθέτει την κινητοποίηση των δρώντων υποκειμένων και φορέων των αγροτικών περιοχών που είναι σε θέση να διατυπώσουν και να επιδιώξουν ευρύτερους κοινωνικοοικονομικούς στόχους.

Αναδεικνύεται έτσι η διαρκώς αυξανόμενη σημασία της κοινότητας και των τοπικών συλλογικών διαδικασιών, ενώ διατυπώνεται ως ανάγκη η δημιουργία νέων θεσμών τοπικής διαχείρισης με αυξημένες αρμοδιότητες (Παπαδόπουλος, Πατρώνης, 2003).

9 ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

9.1 Γυναίκες

Στο κεφάλαιο 7.1 *Γυναίκες* παρουσιάστηκαν τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι γυναίκες στην περιοχή μελέτης, τα οποία αφορούν κυρίως στις ενδοοικογενειακές σχέσεις και στη σχέση τους με τους άνδρες, στον περιορισμό των εργασιών τους εντός του σπιτιού και στις περιορισμένες επιλογές εργασίας. Στη διαδικασία εκσυγχρονισμού της γεωργικής παραγωγής, η γυναίκα της υπαίθρου έπαιξε και παίζει ένα σημαντικό ρόλο στη διατήρηση του αγροτικού νοικοκυριού (Bouquet, 1984 O' Hara, 1986 Gasson- Errington, 1993). Όμως η αναδιάταξη των εργασιακών σχέσεων στη γεωργία και η συρρίκνωση του εύρους των παραδοσιακών εργασιών περιθωριοποίησε το ρόλο της γυναίκας στον τομέα της παραγωγής και, σε συνδυασμό με την ασθενή οργάνωση της εξωγεωργικής αγοράς εργασίας, προκάλεσε έλλειψη επαγγελματικής ταυτότητας και κατοχύρωσης (Berlan- Darque, 1988 Whatmore, 1988 O' Hara, 1994). Το συμπέρασμα που προέκυψε κατόπιν ανάλυσης των παραπάνω προβλημάτων είναι ότι η γυναίκα μπορεί να βρει διεξόδους και έχει την ικανότητα να αποκτήσει ιδιαίτερο ρόλο στην επίτευξη της ενδογενούς ανάπτυξης, αφού έχει ιδιαίτερες ικανότητες στην ανάδειξη των ενδογενών πηγών πλούτου και στην υποστήριξη της ετερογένειας των αγροτικών περιοχών.

Η τοπική ανάπτυξη έρχεται ως αναγκαία λύση, γιατί, αφενός, πρέπει να διαφυλαχθεί η ευρωπαϊκή ταυτότητα και η ποικιλομορφία των επιμέρους περιοχών, να υπάρξουν δηλαδή αντίρροπες δυνάμεις στην τάση ομογενοποίησης που καλλιεργεί ο σημερινός εκσυγχρονισμός και, αφετέρου, γιατί πρέπει να δοθεί πρόσθετη προσοχή στις λιγότερο ευνοημένες περιοχές (Γιδαράκου I, 1996). Μικρές τοπικές επιχειρήσεις, αγροτουρισμός, δράσεις σχετικές με την προστασία του αγροτικού περιβάλλοντος, δράσεις που αναδεικνύουν την ετερογένεια της παραγωγής και της κουλτούρας και την ιδιαίτερη ταυτότητα του ευρωπαϊκού και του τοπικού χώρου πρέπει να ενθαρρυνθούν (O Hara, 1994).

Μέσα σε αυτό το πλαίσιο, νέες εργασιακές προκλήσεις αναδεικνύονται για τις γυναίκες της υπαίθρου, κυρίως σε παραγεωργικές δραστηριότητες επιχειρηματικής

μορφής. Οι τομείς στους οποίους κυρίως αναπτύσσεται η επιχειρηματική δράση από γυναίκες αφορούν:

- Αγροτουρισμό
- Βιοτεχνική οικοτεχνική παραγωγή και εμπορία ειδών που προέρχονται από τη μεταποίηση προϊόντων της γεωργικής εκμετάλλευσης
- Στην κατασκευή και εμπορία προϊόντων της πολιτισμικής κληρονομιάς
- Στην παραγωγή και εμπορία προϊόντων εναλλακτικών μορφών γεωργίας

Στον ευρωπαϊκό χώρο ένα νέο πεδίο δράσης για τις γυναίκες αναδεικνύεται στον αγροτικό χώρο, στην παροχή υπηρεσιών με την οργάνωση συνεταιριστικών σταθμών και την φροντίδα των παιδιών και των ηλικιωμένων ατόμων. Η εμπλοκή των γυναικών σε τέτοιες δραστηριότητες είναι ένα αυξανόμενο φαινόμενο στον αγροτικό χώρο (Ventura, 1994 Bock, 1994).

Όσον αφορά στους παραπάνω τομείς, στην περιοχή μελέτης καταγράφεται ένας Αγροτικός Οικοτεχνικός Αγροτουριστικός Γυναικείος Συνεταιρισμός, ο οποίος ονομάζεται «Ασιτιανά Εδέσματα». Ο συνεταιρισμός λειτουργεί από το 2001 στις Κάτω Ασίτες και αριθμεί 7 μέλη. Τα προϊόντα που παράγονται είναι ψωμί, παξιμάδια, γλυκά του κουταλιού, καλιτσούνια κ.α.. Ανάλογοι γυναικείοι συνεταιρισμοί, οι οποίοι παράγουν παραδοσιακά εδέσματα, υπάρχουν στις γύρω περιοχές στο νομό Ηρακλείου, όπως ο Αγροτικός Συνεταιρισμός Γυναικών Κρουσώνα: «η Κρουσανιώτισσα», Αγροτικός Συνεταιρισμός Γυναικών Γέργερης: «Ιδαία Γη», Αγροτικός Συνεταιρισμός Γυναικών Μαράθου: «Το Ξομπλιαστό κουλουράκι», κ.α..

Οι γυναικείοι συνεταιρισμοί, μπορούν να αποτελέσουν ένα τόπο δραστηριοποίησης των γυναικών της περιοχής. Εκεί μπορούν να παρουσιάσουν πράγματα που ήδη γνωρίζουν να κάνουν, χωρίς να χρειάζεται κάποιου είδους εκπαίδευση ή κατάρτιση. Επομένως, αποτελούν μία εύκολα προσβάσιμη ενασχόληση, που θα δραστηριοποιήσει τις γυναίκες εκτός νοικοκυριού και θα τους αποδίδει κάποια οικονομική αμοιβή.

Μία επιπλέον πρόταση ενασχόλησης των γυναικών, προσβάσιμη και ίσως περισσότερο κερδοφόρα, είναι ένα είδος εξέλιξης του γυναικείου συνεταιρισμού, από τόπο εμπορίας προϊόντων, σε τόπο επίσκεψης και κατανάλωσης. Προτείνεται δηλαδή,

η δημιουργία, από τις γυναίκες και των έξι δημοτικών διαμερισμάτων, ενός χώρου, τον οποίο θα επισκέπτονται ντόπιοι και ξένοι και εκτός από το να αγοράζουν, θα μπορούν και να καταναλώνουν τα παραδοσιακά φαγητά και γλυκά, όπως σε ένα παραδοσιακό καφενείο ή όπως σε μία παραδοσιακή ταβέρνα.

Παρ' όλο που οι γυναικείοι συνεταιρισμοί έχουν τα πλεονεκτήματα που αναφέρθηκαν, έρευνες έχουν δείξει ότι δε φαίνονται να ωφελούν πραγματικά τις αγρότισσες με τη συνηθισμένη παρασκευή και ανοργάνωτη πώληση εδεσμάτων. Έρευνα της Γιδαράκου (2000) δείχνει ότι πάνω από τις μισές γυναίκες (από τις 1459 που πήραν μέρος στα προγράμματα επαγγελματικής κατάρτισης της Διεύθυνσης Αγροτικής Οικονομίας του Υπουργείου Γεωργίας το 1996) θεωρούν την εξασφάλιση συμπληρωματικού εισοδήματος για την οικογένεια ως τον κυριότερο λόγο απασχόλησής τους, ενώ κάτω από τις παρούσες συνθήκες η πλειοψηφία τους (67%) κερδίζει πολύ μικρό εισόδημα για να αποτελεί σημαντική συμβολή στο οικογενειακό εισόδημα. Επίσης, τελευταία παρατηρείται άνδρες να γίνονται δεκτοί ως μέλη αυτών των γυναικείων συνεταιρισμών και αναμφισβήτητα μακροπρόθεσμα θα γίνουν οι διευθυντές και διαχειριστές τους. (Σαφίλιου Κ., 2004).

Θα πρέπει επομένως, να επαναπροσδιοριστεί το κίνητρο συμμετοχής των γυναικών στους γυναικείους συνεταιρισμούς, προκειμένου να αντιμετωπιστούν αυτά τα προβλήματα και να είναι οι ίδιες σε θέση να στηρίζουν την εργασία τους. Το κίνητρο θα πρέπει να είναι η οικονομική και κοινωνική αυτοδυναμία των γυναικών.

Εκτός από τις παραγωγικές δραστηριότητες, ένας επιπλέον στόχος είναι η συμμετοχή των γυναικών στην αγροτική ανάπτυξη. Το ιδιότυπο της οικογενειακής εκμετάλλευσης ως επιχείρησης, όπου οι σφαίρες της παραγωγής και αναπαραγωγής συναντώνται στον ίδιο χώρο και οι εργασιακές σχέσεις κυριαρχούνται από τις οικογενειακές και επομένως από τις σχέσεις δύναμης μεταξύ των φύλων που αναπτύσσονται μέσα στο αγροτικό νοικοκυριό, καλλιέργησαν, κατά τη διαδικασία εκσυγχρονισμού της παραγωγής, συνθήκες καταμερισμού της εργασίας που έβγαζαν τη γυναίκα από το ορατό πεδίο της εργατικής δύναμης (Γιδαράκου, 1999).

Επομένως, είναι απαραίτητο να γίνει η ένταξη των γυναικών στο γεωργικό επάγγελμα, αφού το γεγονός αυτό θα οδηγήσει στην κατάρρευση των φραγμών που υφίστανται λόγω φύλου.

Προκειμένου να επιτευχθεί αυτό, θα πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη έμφαση στη γεωργική κατάρτιση των γυναικών που είναι ενεργοί γεωργοί σε τεχνικά γεωργικά θέματα. Η εκπαίδευση όμως, απαιτεί πολλές φορές, μετακίνηση των γυναικών σε μεγάλες αποστάσεις μακριά από τον τόπο τους, γεγονός που συνεπάγεται δυσκολίες με την ανατροφή των παιδιών και τη διαχείριση του νοικοκυριού (Γιδαράκου, 1999). Επομένως εκτός από την εκπαίδευση, θα πρέπει να αλλάξει και ο τρόπος εκπαίδευσης, έτσι ώστε να μπορούν να έχουν πρόσβαση σε αυτήν όλες οι αγρότισσες. Ένα επιπλέον εμπόδιο για τις γυναίκες της περιοχής μελέτης είναι το μορφωτικό επίπεδο, καθώς στα προγράμματα γεωργικής κατάρτισης προτιμώνται τα άτομα με εκπαίδευση ανώτερη του δημοτικού. Αυτό αποτελεί εμπόδιο, καθώς ο μισός γυναικείος πληθυσμός της περιοχής, σύμφωνα με την απογραφή του 2001, έχει μόνο απολυτήριο δημοτικού.

9.2 Μετανάστες

Ένας μεγάλος στόχος ο οποίος πρέπει να τεθεί για την περιοχή μελέτης είναι η επίτευξη της κοινωνικής συνοχής, η οποία είναι απαραίτητη προϋπόθεση της ομαλής λειτουργίας μίας κοινωνίας και της ανάπτυξής της.

Για να αντιμετωπιστούν τα προβλήματα κοινωνικής συνοχής δε χρειάζονται χρηματοδοτήσεις και είναι παραπλανητικό να χρησιμοποιείται το επιχείρημα αυτό προκειμένου να δικαιολογηθεί η αδράνεια των τοπικών φορέων και των ντόπιων. Υπάρχουν αρκετές ενέργειες που θα μπορούσαν να οδηγήσουν στην ομαλή συμβίωση, όπως η διοργάνωση τουρνουά ποδοσφαίρου, από τοπικές ομάδες που περιλαμβάνουν ντόπιους και αλλοδαπούς, όπως συμβαίνει στο δημοτικό διαμέρισμα Βιάνου. Σημαντικό ρόλο στην αντιμετώπιση του προβλήματος διαδραματίζουν οι δάσκαλοι, οι καθηγητές και οι πολιτιστικοί σύλλογοι κάθε τοπικής κοινότητας, από τους οποίους θα μπορούσαν να ξεκινήσουν προγράμματα-project με θέμα τη μετανάστευση.

9.3 Καλλιέργειες

Στην ενότητα 7.3 *Καλλιέργειες* εντοπίστηκαν τα προβλήματα στις μεθόδους καλλιέργειας στην περιοχή μελέτης, τα οποία αφορούν κυρίως στη χρήση ΦΦΠ. Το 6^ο Πρόγραμμα Δράσης αναφέρει αναλυτικά τους κινδύνους που ενέχει η χρήση ΦΦΠ για τον άνθρωπο και το περιβάλλον.

Παρ' όλα αυτά, στο έκτο πρόγραμμα δράσης, αποφασίστηκε ένας άξονας ενεργειών, προκειμένου να εξασφαλιστεί η αειφόρος χρήση των ΦΦΠ. Οι στόχοι που τέθηκαν, περιληπτικά, είναι οι εξής:

- Περιορισμός, στο ελάχιστο, των κινδύνων που συνιστούν τα φυτοφάρμακα για την υγεία και για το περιβάλλον.
- Ενίσχυση των ελέγχων όσον αφορά τη χρήση και τη διάθεση/διανομή των φυτοφαρμάκων.
- Περιορισμός των επιπέδων των επιβλαβών δραστικών ουσιών, ιδίως με την αντικατάσταση των πλέον επικίνδυνων εξ αυτών από ασφαλέστερες εναλλακτικές (συμπεριλαμβανομένων των μη χημικών).
- Ενθάρρυνση της στροφής σε γεωργικές πρακτικές χρήσεως περιορισμένων ή και μηδενικών ποσοτήτων φυτοφαρμάκων, ιδίως μέσω της περαιτέρω ευαισθητοποίησης των χρηστών, της προαγωγής της υιοθέτησης δεοντολογικών κωδίκων και της προαγωγής της ανάλυσης των δυνατοτήτων που παρέχονται από τη χρήση χρηματοδοτικών μέσων.
- Εγκατάσταση διαφανούς συστήματος κοινοποίησης και παρακολούθησης της προόδου που επιτυγχάνεται και, ιδίως, καθορισμός των κατάλληλων δεικτών.

(http://europa.eu/legislation_summaries/internal_market/single_market_for_goods/chemical_products/121288_el.htm)

Οι παραπάνω στόχοι, παρ' όλο που θα μπορούσαν να χαρακτηριστούν αποτελεσματικοί, ωστόσο είναι δύσκολα πραγματοποιήσιμοι, ιδιαίτερα όταν πρόκειται για «κλειστές κοινωνίες», στις οποίες συναντάται δυσκολία πρόσβασης στην ενημέρωση ή ακόμα και αδιαφορία.

Στην περιοχή μελέτης, θα πρέπει να δοθεί έμφαση στον τέταρτο στόχο, στο τμήμα που αφορά στη μηδενική χρήση φυτοφαρμάκων και ο κυριότερος λόγος είναι ο αγροτικός χαρακτήρας της περιοχής. Αυτό σημαίνει ότι το μεγαλύτερο μέρος της έκτασής της καλύπτεται από καλλιέργειες, ενώ το κύριο μέρος του εισοδήματος των κατοίκων εξαρτάται από αυτό. Οι κάτοικοι της περιοχής είναι οι πρώτοι καταναλωτές των προϊόντων τους. Επομένως αρχικά, οφείλουν να προφυλάξουν τους ίδιους τους εαυτούς και τα παιδιά τους. Επιπλέον, οφείλουν να προφυλάξουν το περιβάλλον μέσα στο οποίο ζουν, το οικοσύστημά του, το νερό, τη γλωρίδα και την πανίδα. Ακολούθως, θα πρέπει να γίνουν συνείδηση οι πιο οικολογικοί τρόποι παραγωγής, ο σεβασμός στο περιβάλλον και στον άνθρωπο, παρέχοντάς του ποιοτικά και υγιεινά προϊόντα.

Όλα αυτά θα επιτευχθούν μέσα από την ενημέρωση από τις αρχές και από τις διάφορες οργανώσεις που ευαισθητοποιούνται γύρω από αυτά τα θέματα. Επιπλέον, είναι αναγκαίο να δοθούν λύσεις στους γεωργούς για εναλλακτικούς τρόπους καλλιέργειας, επίσης κερδοφόρους, όπως είναι η παραγωγή προϊόντων που φέρουν τον τίτλο βιολογικά.

Η **βιολογική γεωργία** είναι ένα αγροτικό σύστημα διαχείρισης το οποίο παρέχει στον καταναλωτή φρέσκα, γευστικά, αυθεντικά τρόφιμα ενώ ταυτόχρονα σέβεται την ισορροπία των οικοσυστημάτων.

Για να επιτευχθεί κάτι τέτοιο, η βιολογική γεωργία βασίζεται σε στόχους και αρχές, καθώς και σε κοινές πρακτικές. Οι πρακτικές αυτές σχεδιάστηκαν με σκοπό την εξασφάλιση της ελάχιστης ανθρώπινης παρέμβασης και των επιπτώσεων της στο περιβάλλον, διασφαλίζοντας παράλληλα ότι αυτό το σύστημα λειτουργεί όσο πιο φυσικά γίνεται.

Οι τυπικές πρακτικές της βιολογικής γεωργίας περιλαμβάνουν:

- Αμειψισπορά ως βασική προϋπόθεση για ορθολογική χρήση των διαθέσιμων φυσικών πόρων.

- Πολύ αυστηρά όρια στη χρήση προϊόντων φυτοπροστασίας και συνθετικών λιπασμάτων, ζωικών αντιβιοτικών, συντηρητικών και προσθετικών στην επεξεργασία των τροφίμων καθώς και άλλες εισροές.
- Πλήρης απαγόρευση της χρήσης γενετικά τροποποιημένων οργανισμών.
- Χρησιμοποίηση των αυτοπαραγόμενων πόρων , όπως το ζωικό κοπρολίπασμα ή οι τροφές που παράγονται στο αγρόκτημα.
- Επιλογή φυτικών και ζωικών ειδών ανθεκτικών σε ασθένειες και προσαρμοσμένες στις τοπικές συνθήκες της περιοχής.
- Εκτροφή ζώων ελεύθερας βοσκής, και όχι ενσταβλισμένων με τη χρήση βιολογικών ζωοτροφών, εφαρμόζοντας κτηνοτροφικές πρακτικές για την εκτροφή ζώων κατάλληλες για τις διαφορετικές ράτσες.

Τα πλεονεκτήματα που προσφέρει η βιολογική γεωργία είναι σημαντικά, καθώς απαλλάσσει τον άνθρωπο και το οικοσύστημα από τους κινδύνους που αναφέρθηκε ότι προκαλούν τα φυτοφαρμακευτικά προϊόντα. Η βιολογική γεωργία είναι μία φιλική προς το περιβάλλον και τον άνθρωπο μέθοδος καλλιέργειας, παρέχει ποιότητα προϊόντων στον καταναλωτή και δεν επιβαρύνει με χημικές και καρκινογόνες ουσίες το έδαφος και τους υδροφόρους ορίζοντες.

Τα μειονεκτήματα που κυρίως χρησιμοποιούνται από τους καταναλωτές και τους γεωργούς αφορούν στο μεγαλύτερο κόστος των βιολογικών προϊόντων σε σύγκριση με τα υπόλοιπα προϊόντα που κυκλοφορούν στην αγορά και στη μικρότερη παραγωγικότητα αυτού του συστήματος παραγωγής, το οποίο απαιτεί μεγαλύτερη επιφάνεια γης. Το μεγαλύτερο κόστος είναι μία πραγματικότητα εξαιτίας της μεγαλύτερης καλλιεργητικής περιόδου, των αυξημένων, κάποιες φορές αναγκών σε εργατικά χέρια, του προσεκτικού διαχωρισμού από τα συμβατικά προϊόντα, της μικρότερης κλίμακας των επιχειρήσεων επεξεργασίας και διανομής καθώς και των αυστηρών ελέγχων και πιστοποιήσεων που υπάρχουν στη βιολογική παραγωγή. Όσον αφορά στο δεύτερο μειονέκτημα, οι επιστήμονες δεν έχουν καταλήξει σε συμπέρασμα για το αν οι αποδόσεις της βιολογικής γεωργίας είναι χαμηλότερες από αντίστοιχες άλλων αγροτικών συστημάτων. Υπάρχουν αρκετές μελέτες οι οποίες τεκμηριώνουν και τις δύο όψεις του θέματος. Μία μελέτη η οποία βρήκε συγκριτικό επίπεδο στην παραγωγικότητα των δύο συστημάτων είναι η αναφορά του

Πανεπιστημίου Κορνέλ (Cornell University) σε ένα πείραμα του Ινστιτούτου Ρόνταλ (Rodale Institute). Συγκεκριμένα αποδείχθηκε ότι μετά από μία δοκιμαστική περίοδο 22 ετών, η βιολογική γεωργία παρήγαγε τις ίδιες ποσότητες σιταριού και σόγιας με τα μη βιολογικά αγροκτήματα, αλλά χρησιμοποίησε 30% λιγότερη ενέργεια, λιγότερο νερό και καθόλου συνθετικά φυτοπροστατευτικά προϊόντα.

(http://ec.europa.eu/agriculture/organic/organic-farming/what-organic_el)

9.4 Υδάτινοι πόροι

Σύμφωνα με την ενότητα 7.4 *Υδάτινοι Πόροι*, ο δήμος Παλιανής σκοπεύει να αντιμετωπίσει το πρόβλημα έλλειψης νερού στην περιοχή επαναθέτοντας σε λειτουργία μία γεώτρηση, η οποία βρίσκεται στην τοπική κοινότητα της Σίβας.

Η γεώτρηση είναι μέθοδος διατήσεως του εδάφους σε σημαντικό βάθος με τη διάνοιξη οπών κατάλληλης διαμέτρου για την έρευνα και την αξιοποίηση των πόρων του υπεδάφους, δηλαδή την απευθείας άντληση νερού ή τη χρησιμοποίηση της γεωθερμίας. (<http://www.geotriseis.net/geotriseis.shtml>)

Εικόνα 85 Γεώτρηση – γεωτρύπανο – πομόνα
(<http://www.buildnet.gr/default.asp?pid=162&catid=142&artId=50&pg=2>)

Η γεώτρηση σπάνια έχει πολύ μικρό βάθος (κάτω από 8μ.), ώστε να γίνει άντληση με φυγόκεντρη αντλία. Το βάθος των γεωτρήσεων είναι σχεδόν πάντα μεγαλύτερο από το βάθος αναρρόφησης μιας κοινής φυγόκεντρης αντλίας. Γι' αυτό το λόγο καταφεύγουμε αναγκαστικά σε υποβρύχια αντλία ή πομόνα, όπως έγινε και στις περιοχές Κεράσια και Σίβα για την άντληση υδάτων και ιδιαίτερα στην περιοχή των Κερασιών, όπου επρόκειτο να γίνει άντληση υδάτων από ποτάμι.

Η επιλογή κατασκευής γεώτρησης με πομόνα, προκειμένου να δοθεί λύση στο πρόβλημα επάρκειας του νερού, ήταν μία ορθή λύση. Οι επιπτώσεις που προκαλεί στο φυσικό περιβάλλον είναι αμελητέες, ενώ προσφέρεται για άντληση νερού από ποτάμια.

Αυτό που θα πρέπει να διερευνηθεί είναι επιπλέον προτάσεις που θα μπορούσαν να δώσουν οριστική λύση στο πρόβλημα επάρκειας νερού στην περιοχή. Τα στάδια που έχουν ακολουθηθεί σε άλλες χώρες, προκειμένου να δώσουν λύση σε προβλήματα ύδρευσης και άρδευσης είναι τα εξής:

1. αποφυγή σπατάλης νερού από τους κατοίκους
2. αξιοποίηση βρόχινου νερού
3. ανακύκλωση χρησιμοποιημένου νερού.

Το πρώτο στάδιο μπορεί να επιτευχθεί με ενέργειες των αρχών για ευαισθητοποίηση των κατοίκων της περιοχής. Πρέπει να ληφθεί υπ' όψιν ότι η περιοχή μελέτης αποτελείται από μικρές, «κλειστές» κοινωνίες, στις οποίες, οι περισσότεροι κάτοικοι δεν είναι ευαισθητοποιημένοι σε θέματα οικολογικής συνείδησης. Το γεγονός αυτό, επιτείνει την ανάγκη για λήψη μέτρων ενημέρωσης των κατοίκων, ώστε να γίνει συνείδηση ότι όλοι έχουμε ευθύνη απέναντι σε αυτό το αγαθό που απλόχερα προσφέρει η φύση. Οι ενέργειες ευαισθητοποίησης από την πλευρά της πολιτείας θα μπορούσαν να είναι:

- διανομή ενημερωτικών φυλλαδίων
- οργάνωση σεμιναρίων στα οποία θα επισημαίνονται τα προβλήματα και η ανάγκη λύσεων
- προβολή ταινιών ενημέρωσης και καλλιέργειας οικολογικής συνείδησης
- ενημέρωση των παιδιών και των εφήβων στους σχολικούς χώρους
- παροχή κινήτρων στους κατοίκους προκειμένου να ενσωματώσουν στις κατοικίες τους, εγκαταστάσεις εξοικονόμησης νερού, όπως δεξαμενές συλλογής βρόχινου νερού.

Ένας άλλος τρόπος για την επίτευξη του πρώτου σταδίου είναι η εγκατάσταση κατάλληλων και «έξυπνων» υδραυλικών εξοπλισμών, όπως για παράδειγμα:

- Συστήματα που αναμειγνύουν αέρα μέσα στο νερό και δίνουν την εντύπωση πιο δυνατής ροής μέσα από τη βρύση ή τη κεφαλή του ντους και μπορούν να εξοικονομήσουν νερό, χωρίς απώλεια άνεσης για το χρήστη.
- Συστήματα που μετά από προκαθορισμένο χρόνο χρήσης διακόπτεται αυτόματα η παροχή νερού. Τα συστήματα αυτά έχουν χαμηλό κόστος αλλά η αποτελεσματικότητά τους είναι περιορισμένη, καθώς ο χρήστης τείνει να πιέζει συνεχώς το διακόπτη. Η χρήση τους εφαρμόζεται κυρίως σε κοινόχρηστους χώρους.
- Καζανάκια ελεγχόμενης ροής, όπου η ροή του νερού εξαρτάται από το χρόνο πίεσεως του κουμπιού.
- Τουαλέτα με ενσωματωμένο νιπτήρα χεριών. Πρόκειται για λεκάνη-καζανάκι τουαλέτας στο οποίο γίνεται αυτόματα η ανακύκλωση του νερού. Νερό για το πλύσιμο των χεριών καταλήγει στο καζανάκι της τουαλέτας και χρησιμοποιείται στο επόμενο τράβηγμα.

Το δεύτερο στάδιο, το οποίο αφορά στην αξιοποίηση του βρόχινου νερού, μπορεί να επιτευχθεί μέσω συστημάτων και δεξαμενών συλλογής βρόχινου νερού.

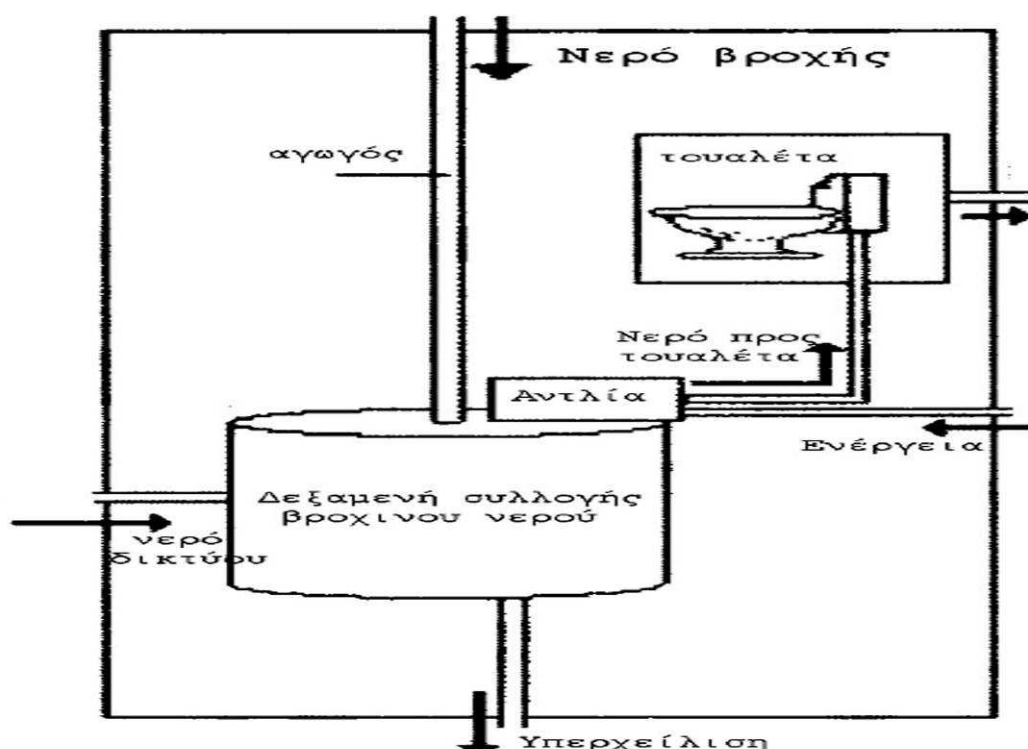
Σήμερα, στη χώρα μας, η συλλογή βρόχινου νερού στις κατοικίες έχει εγκαταλειφθεί από τη σύγχρονη αρχιτεκτονική. Μεγάλες επιφάνειες καλύπτονται από μπετόν και άσφαλτο (μη διαπερατά υλικά), με αποτέλεσμα μεγάλες ποσότητες νερού να ρέουν επιφανειακά ή να διοχετεύονται σε χείμαρρους, ποτάμια ή λίμνες, χωρίς να εμπλουτίζουν τον υπόγειο υδροφόρο ορίζοντα.

Ένα σύστημα συλλογής όμβριων υδάτων αποτελείται από την επιφάνεια συλλογής του νερού που είναι συνήθως η σκεπή, τα μέσα μεταφοράς του, (σωλήνες, υδρορροές), τη διήθηση, την αποθήκευση και τη διανομή του νερού.

Το συλλεγόμενο νερό είναι κατάλληλο για όλες τις χρήσεις, ανάλογα με την επεξεργασία που θα υποστεί πριν τη χρήση. Όλες οι σκεπές, ανεξάρτητα από το υλικό κατασκευής τους, μπορούν να χρησιμοποιηθούν για τη συλλογή του βρόχινου νερού, εφόσον το συλλεγόμενο νερό δε χρησιμοποιείται ως πόσιμο. Εάν το συλλεγόμενο

νερό πρόκειται να χρησιμοποιηθεί ως πόσιμο, τότε είναι απαραίτητη η απομάκρυνση του νερού που θα συλλέξει το σύστημα στα πρώτα λεπτά της βροχής, κυρίως, μετά από περίοδο ξηρασίας.

Στην πράξη όμως μπορούν να εφαρμοστούν πιο απλές διατάξεις καθαρισμού του βρόχινου νερού, όπως η διήθηση του νερού κατά την είσοδο του στην υδρορροή από σφουγγάρι ή μέσω ενός διάτρητου δοχείου που περιέχει χαλίκια, άμμο και κάρβουνο, πριν την αποθήκευσή του στη δεξαμενή.

Εικόνα 86 Σύστημα συλλογής βρόχινου νερού

Το νερό της βροχής μπορεί να χρησιμοποιηθεί στο καζανάκι της τουαλέτας. Το σύστημα αποτελείται από μια δεξαμενή συλλογής βρόχινου νερού που περιβάλλεται από μια στρώση πλαστικού ώστε να προστατευτεί από πιθανή διάβρωση λόγω όξινης βροχής. Ένα φλοτέρ, επιτρέπει την είσοδο νερού από το δίκτυο ύδρευσης της πόλης, στην περίπτωση που η στάθμη του νερού πέσει κάτω από τα επιτρεπτά όρια. Στη δεξαμενή υπάρχει σύστημα αερισμού που οξυγονώνει το νερό και περιορίζει την δημιουργία οσμών. Το νερό αντλείται από τη δεξαμενή και διοχετεύεται στο καζανάκι της τουαλέτας. Η αντλία τοποθετείται στον πυθμένα της δεξαμενής ώστε να γίνεται η μέγιστη εκμετάλλευση της δεξαμενής.

Επομένως, η μέθοδος συλλογής βρόχινου νερού στις κατοικίες, είναι αποτελεσματική. Παρατηρείται επίσης, ότι το νερό της βροχής με απλή επεξεργασία θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί και ως πόσιμο.

Το τρίτο στάδιο θα μπορούσε να επιτευχθεί μέσω της επεξεργασίας υγρών αποβλήτων. Η επανάχρηση επεξεργασμένων υγρών αποβλήτων σε κεντρικά συστήματα συλλογής και επεξεργασίας για γεωργική χρήση είναι πρακτική που εφαρμόζεται ευρύτατα σε πολλές χώρες.

Τα υγρά απόβλητα προς επεξεργασία ακολουθούν τα στάδια που περιγράφονται παρακάτω :

- Προκαταρκτική επεξεργασία (προεπεξεργασία) που περιλαμβάνει το πέρασμα του εισερχόμενου ακαθάρτου νερού από εσχάρα, αμμοσυλλέκτη, αφελαιωτή και αν είναι αναγκαίο προχλωρίωση ή προαερισμό.
- Πρωτοβάθμια επεξεργασία κατά την οποία, στην δεξαμενή καθίζησης, απομακρύνονται τα στερεά σωματίδια και οι επιπλέουσες ύλες με αποτέλεσμα την ουσιώδη ελάττωση του βιοχημικώς απαιτούμενου οξυγόνου και των αιωρούμενων στερεών σωματιδίων. Η προσθήκη χημικών ουσιών, όπως άλατα του αλουμινίου, υδρασβέστου, πολυηλεκτρολυτών για την επίτευξη χημικής ιζηματοποίησης, μπορεί να αυξήσει τις αποδόσεις.
- Δευτεροβάθμια επεξεργασία, που επιτυγχάνεται μέσω αερόβιας βιολογικής διαδικασίας, η οποία στοχεύει στην απομάκρυνση της οργανικής ύλης και στην παραγωγή καθαρού νερού κατάλληλης ποιότητας.
- Τριτοβάθμια επεξεργασία, όταν επιδιώκεται ένα υψηλής ποιότητας καθαρισμένο νερό, στο οποίο επιτυγχάνεται η αφαίρεση παρασίτων, βακτηρίων και μερικές φορές ορισμένων ιών. Η εγκατάσταση μπορεί να περιλαμβάνει φίλτρα ενεργού άνθρακα ή άμμου (απλά ή διπλά).

Η μέθοδος αυτή θα ήταν ιδιαίτερα χρήσιμη στην περιοχή μελέτης καθώς είναι μία αγροτική, κατά βάση, περιοχή. Το ανακυκλωμένο νερό θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί για το πότισμα των κήπων και των καλλιεργειών και με αυτό τον τρόπο να αντιμετωπιστεί το πρόβλημα της άρδευσης στην περιοχή.

(<http://www.buildnet.gr/default.asp?pid=162&artid=1610&catid=142>)

9.5 Φαράγγια

Στο κεφάλαιο 7.5 *Φαράγγια*, παρουσιάστηκε η απόφαση της δημοτικής ενότητας Παλιανής για κατασκευή βιολογικού καθαρισμού με φυσικές μεθόδους στην ευρύτερη περιοχή της τοπικής κοινότητας Βενεράτου, προκειμένου να αντιμετωπιστεί το πρόβλημα των λυμάτων στο φαράγγι του Βενεράτου.

Παρακάτω παρατίθενται πληροφορίες που αφορούν στο πώς λειτουργεί ο βιολογικός καθαρισμός με φυσικές μεθόδους, στα πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα της μεθόδου καθώς και στις περιοχές που ενδείκνυται η εγκατάστασή του, ώστε να μπορεί να αξιολογηθεί η πρόταση αυτή ως λύση του προβλήματος.

ο βιολογικός καθαρισμός με φυσικές μεθόδους – πώς λειτουργεί

Ο βιολογικός καθαρισμός με τη χρησιμοποίηση των φυτογαιώδων φίλτρων είναι μια φυσική μέθοδος καθαρισμού των αστικών λυμάτων. Η μέθοδος αυτή, εκτός από τον καθαρισμό των λυμάτων και την εξάλειψη της ρυπαντικής τους επίδρασης, εξοικονομεί νερό το οποίο μπορεί να επαναχρησιμοποιηθεί σε διάφορες χρήσεις, όπως π.χ. για άρδευση. Επίσης είναι σε θέση να μετατρέψει τα στερεά συστατικά των λυμάτων σε λίπασμα κατάλληλο για γεωργικές καλλιέργειες. Η μέθοδος βασίζεται στην εφαρμογή της περιβαλλοντικής τεχνολογίας. Με τη χρησιμοποίηση των φυτών στο χώρο δημιουργούνται χώροι πρασίνου, χωρίς καμιά απολύτως δυσσομία, που αναβαθμίζουν το περιβάλλον. Κι όλα αυτά επιτυγχάνονται με μικρό σχετικά κόστος κατασκευής και ελάχιστα λειτουργικά έξοδα.

Η διαδικασία του καθαρισμού των λυμάτων διενεργείται σε δύο φάσεις. Στην πρώτη φάση γίνεται ο μηχανικός καθαρισμός κατά τον οποίο διαχωρίζονται τα στερεά από τα υγρά συστατικά των λυμάτων και εν μέρει ο βιολογικός καθαρισμός. Στη δεύτερη φάση έχουμε τον πλήρη βιολογικό καθαρισμό των υγρών λυμάτων. Τα καθαρά νερά, από τη φάση αυτή, μπορούν να διοχετευτούν σε τεχνητή λίμνη για να επαναχρησιμοποιηθούν ή η απορροή τους να γίνει ελεύθερα.

Το όλο σύστημα της εγκατάστασης αποτελείται από τα εξής επιμέρους τμήματα:

1. Τη δεξαμενή Διαχωρισμού-Κομποστοποίησης. Στη δεξαμενή αυτή γίνεται ο διαχωρισμός των στερεών και υγρών συστατικών των λυμάτων. Η συγκέντρωση τους σ' αυτήν επιτυγχάνεται μέσω ενός φρεατίου στο οποίο καταλήγουν όλα τα λύματα του δικτύου.
2. Το φρεάτιο συγκέντρωσης, στο οποίο στη συνέχεια διοχετεύονται τα υγρά λύματα.
3. Το σύστημα των φυτογαιωδών φίλτρων, μέσω του οποίου ολοκληρώνεται ο βιολογικός καθαρισμός τους.
4. Τεχνητή λίμνη.

Η δεξαμενή χωρίζεται σε δύο θαλάμους οι οποίοι χρησιμοποιούνται εναλλάξ. Οι κατακόρυφοι τοίχοι καθώς και ο πυθμένας κάθε θαλάμου επενδύεται με ειδικά φίλτρα. Η τοποθέτηση των φίλτρων γίνεται κατά τέτοιο τρόπο, ώστε να επιτυγχάνεται ο αερισμός του θαλάμου τόσο πλευρικά όσο και από τον πυθμένα. Τα υγρά συστατικά των λυμάτων αποστραγγίζονται και αφού διηθηθούν μέσω των φίλτρων προωθούνται και διοχετεύονται στο φρεάτιο συγκέντρωσης. Τα στερεά συστατικά κατακαθίζονται και κατακρατούνται στο θάλαμο όπου υφίστανται ειδική επεξεργασία. Η εναλλάξ χρησιμοποίηση των θαλάμων της δεξαμενής αποβλέπει στη συμπλήρωση της χρονικής διάρκειας που απαιτείται για την ωρίμανση και τη μετατροπή τους σε λίπασμα. Ο κύκλος αυτός της ωρίμανσης διαρκεί δύο χρόνια.

ο βιολογικός καθαρισμός με φυσικές μεθόδους – πλεονεκτήματα

Τα κυριότερα πλεονεκτήματα που προσφέρει η μέθοδος αυτή της κατασκευής των φυτογαιωδών φίλτρων είναι:

- Υπερέχει σε απόδοση από κάθε άλλη αντίστοιχη μέθοδο που χρησιμοποιεί μηχανικά μέσα. Και αυτό γιατί απαλλάσσει τα λύματα από τις ρυπογόνες ουσίες και ειδικότερα από τα απορρυπαντικά τα οποία δεν αποσυντίθεται στη φύση.
- Το μεγάλο πλεονέκτημα της είναι ότι απομακρύνει όχι μόνο τα νιτρικά άλλα και τα φωσφορικά άλατα.
- Παρέχει τη δυνατότητα της επιτόπου επεξεργασίας των λυμάτων κι έτσι αποφεύγεται η κατασκευή μεγάλων αγωγών.
- Το κόστος της κατασκευής της εγκατάστασης είναι σχετικά χαμηλό. Η λειτουργία γίνεται με ελάχιστη ή και καθόλου δαπάνη ενέργειας. Το κόστος

συντήρησης είναι μηδαμινό καθότι οι εργασίες που απαιτούνται είναι στοιχειώδεις και μπορούν να γίνουν από τον ίδιο το χρήστη.

- Λειτουργεί το ίδιο αποδοτικά και με διαφορετικές παροχές λυμάτων κι αυτό γιατί το φυτικό φίλτρο ενεργεί ως φυσικός ρυθμιστής και μπορεί να τροφοδοτείται παροδικά και με λίγα λύματα.
- Δε δημιουργεί δυσοσμίες. Με την ανάπτυξη φυτών ο χώρος της εγκατάστασης μετατρέπεται σε χώρο πράσινου που πραγματικά αναβαθμίζει και ομορφαίνει το περιβάλλον. Δημιουργούνται έτσι φυσικοί χώροι που όχι μόνο είναι ευχάριστοι στους ανθρώπους αλλά συντελούν στη δημιουργία βιοτόπων.
- Δε διαταράσσει το φυσικό κύκλο του νερού και αποτρέπει κάθε μείωση της στάθμης των υπόγειων υδάτων.
- Ανακυκλώνει το νερό, το οποίο στη συνέχεια μπορεί να χρησιμοποιηθεί για άρδευση, βιομηχανική ή άλλη χρήση.
- Μετατρέπει τα στερεά συστατικά των λυμάτων σε χρήσιμο λίπασμα κατάλληλο για γεωργικές καλλιέργειες.
- Η μέθοδος των γαιωδών φίλτρων είναι οικολογική, φυσική, βασίζεται στην εφαρμογή της περιβαλλοντικής τεχνολογίας και αποβλέπει στην εξοικονόμηση πρώτων υλών.

ο βιολογικός καθαρισμός με φυσικές μεθόδους – περιοχές που ενδείκνυται η εγκατάσταση

Τα αποτελέσματα της μεθόδου είναι εντυπωσιακά καθόσον υπερκαλύπτουν τις προδιαγραφές για τον καθαρισμό των λυμάτων. Η επιφάνεια των γαιωδών φίλτρων που απαιτείται σε μια τέτοια εγκατάσταση εξαρτάται από το φορτίο και κυμαίνεται από 1-3m²/κάτοικο με ελάχιστη επιφάνεια των 25m². Η χρησιμοποίηση των φυτογαιωδών φίλτρων και γενικά όλο το σύστημα του βιολογικού καθαρισμού ενδείκνυται για τις παρακάτω περιπτώσεις:

- Για κατοικίες, συγκροτήματα κατοικιών, οικισμούς και κοινότητες
- Ιδανική για τα νησιά
- Για ξενοδοχεία και για συγκροτήματα, ακόμα και εκείνα που λειτουργούν εποχιακά, όπως τα κάμπινγκ ή τα συγκροτήματα των εξοχικών κατοικιών.
- Σε εγκαταστάσεις παραγωγής οργανικών λιπασμάτων, φυτωρίων.
- Για καθαρισμό των υδάτων των ιχθυοτροφείων.

- Σε χώρους υγιεινής ταφής απορριμμάτων για τον καθαρισμό των διασταλαζόντων υδάτων.

Συγκεκριμένα η κατασκευή των φυτογαιωδών φίλτρων αποτελεί την ιδανική μέθοδο τελικού καθαρισμού στις υφιστάμενες εγκαταστάσεις επεξεργασίας λυμάτων έτσι ώστε το νερό να χρησιμοποιηθεί για άρδευση ή για άλλη χρήση. Γενικά είναι μία μέθοδος που μπορεί να εφαρμοστεί σε ήδη υπάρχοντες βιολογικούς καθαρισμούς προκειμένου να γίνει ανακύκλωση του νερού (<http://www.aephorial.com/>).

Σύμφωνα με τις παραπάνω πληροφορίες, το συμπέρασμα που προκύπτει είναι ότι ο βιολογικός καθαρισμός με φυσικές μεθόδους είναι μία μέθοδος η οποία ενδείκνυται για την περιοχή μελέτης. Αρχικά, οι εγκαταστάσεις δε θα επιβαρύνουν το τοπίο με την εγκατάσταση μεγάλων αγωγών, όπως απαιτούν οι άλλες μέθοδοι βιολογικού καθαρισμού, αλλά αντίθετα θα το εμπλουτίσουν μέσω της φύτευσης πρασίνου. Επιπλέον, ο χώρος εγκατάστασης περιτριγυρίζεται από καλλιέργειες, στις οποίες θα είναι χρήσιμο το παραγόμενο λίπασμα και νερό. Τέλος, η μέθοδος αυτή είναι κατάλληλη για οικισμούς και για νησιά και επομένως και για την περιοχή μελέτης. Σημαντικό επίσης είναι το γεγονός ότι αποτελεί μία μέθοδο με μηδαμινή δυσοσμία, αφού πρόκειται να εγκατασταθεί μεταξύ των οικισμών της Αυγενικής και του Βενεράτου.

Στόχος των παρεμβάσεων που προτείνονται στην περιοχή μελέτης είναι η ενδογενής ανάπτυξη. Σε προηγούμενο κεφάλαιο αναλύθηκε το πώς θα μπορούσε η περιοχή μελέτης να αναπτυχθεί, με βάση τους φυσικούς της πόρους και την αξιοποίησή τους. Είναι γεγονός, παρ' όλα αυτά, ότι οι αγροτικές εργασίες δεν αποφέρουν αρκετά χρήματα, ενώ παράλληλα είναι υπαρκτή η ανάγκη για τις περισσότερες γυναίκες της περιοχής να έχουν μία ενασχόληση ή ένα επάγγελμα εκτός νοικοκυριού. Με βάση τα δεδομένα αυτά, γεννήθηκε η σκέψη ότι στην ενδογενή ανάπτυξη της περιοχής θα μπορούσε να συμβάλλει ο τουρισμός και μάλιστα οι ήπιες μορφές τουρισμού. Στο παρόν κεφάλαιο θα αναλυθεί το αν και κατά πόσο θα μπορούσε να συμβάλλει θετικά στην ανάπτυξη της περιοχής ο τουρισμός, ποιες μορφές τουρισμού επιλέγονται και για ποιους λόγους, ποιες προϋποθέσεις πρέπει να υπάρχουν ώστε να εφαρμοστεί με επιτυχία.

Λόγω του γεγονότος ότι η περιοχή μελέτης είναι μία αγροτική ημιορεινή περιοχή, με έντονο το παραδοσιακό στοιχείο, θα επιλεχθούν ήπιες μορφές τουρισμού που στόχος θα είναι η ενίσχυση του χαρακτήρα της περιοχής και όχι η αλλοίωσή της. Οι ήπιες μορφές τουρισμού αφορούν στον εναλλακτικό τουρισμό και όχι στο μαζικό τουρισμό. Ακολουθούν τα χαρακτηριστικά του εναλλακτικού τουρισμού και οι μορφές του, προκειμένου να επιλεγούν οι κατάλληλες για την περιοχή μελέτης.

9.6 Οικισμοί

9.6.1 Αυγενική

Περιβάλλον χώρος

Προκειμένου να αποσυμφοριστεί το κέντρο του οικισμού από τα αυτοκίνητα, προτείνονται να γίνουν πεζοδρομήσεις και να δημιουργηθούν χώροι στάθμευσης των αυτοκινήτων των ντόπιων, αλλά και των επισκεπτών. Συγκεκριμένα προτείνονται:

- Πεζοδρόμηση ολόκληρης της οδού Ανδρέα Παπανδρέου
- Πεζοδρόμηση ολόκληρης της οδού Στ. Σπινθουράκη
- Πεζοδρόμηση της οδού Σισήνη
- Πεζοδρόμηση της οδού Μαρίνου Αντύπα
- Η δημιουργία 10 χώρων στάθμευσης, περιμετρικά του οικισμού, συνολικής έκτασης περίπου 10στρμ.

Εάν υποθέσουμε ότι σε κάθε αυτοκίνητο αντιστοιχούν 2 κάτοικοι και ότι κάθε όχημα χρειάζεται 25τμ χώρο για να σταθμεύσει (συνυπολογίζεται και ο χώρος που απαιτείται για τους ελιγμούς), τότε η απαιτούμενη έκταση φτάνει τα 9713τμ. Επομένως, τα 10στρμ. αρκούν και για τους κατοίκους αλλά και για τους επισκέπτες.

Κτίρια – Χρήσεις γης

Στόχος των προτάσεων, που αφορούν στην αρχιτεκτονική του οικισμού, είναι η δημιουργία ενός οικισμού που να σέβεται το χαρακτήρα της περιοχής, να εναρμονίζεται με το φυσικό περιβάλλον της και να αναδεικνύει την ιστορία της. Δημιουργείται λοιπόν η ανάγκη να τεθούν περιορισμοί στους όρους δόμησης

προκειμένου να μην παρατηρούνται οι έντονες αντιθέσεις στην αρχιτεκτονική των κτιρίων.

Προτείνεται επίσης, η αναπαλαίωση όλων των εγκαταλελειμμένων κτισμάτων και η εκμετάλλευσή τους για την κάλυψη των αναγκών των ντόπιων και των επισκεπτών. Το εγκαταλελειμμένο κτίριο των οδών Πεσόντων 1940 και Ανδρέα Παπανδρέου (Εικόνα 22) είναι κτισμένο σε σημείο με θέα. Λαμβάνοντας υπόψη και το γεγονός ότι στη συγκεκριμένη οδό θα προβλέπεται η κίνηση οχημάτων και επομένως διευκολύνεται η μεταφορά επισκεπτών και αποσκευών, προτείνεται το διώροφο αυτό κτίριο να διαμορφωθεί σε μικρής δυναμικότητας ξενώνα.

Εικόνα 87 Θέα προς τον οικισμό Κεράσια από την οδό Πεσόντων 1940 (αριστερά). Θέα από την οδό Πεσόντων 1940 (δεξιά) στην τοπική κοινότητα Αυγενικής.

Το εγκαταλελειμμένο κτίριο στη συμβολή των οδών Σπινθουράκη και Δρυγιαννάκη, το οποίο βρίσκεται δίπλα στην κεντρική πλατεία του οικισμού, σε μικρή απόσταση από τα καφενεία, προβλέπεται να γίνει παραδοσιακή ταβέρνα. Το εγκαταλελειμμένο κτίριο που βρίσκεται στην οδό Ελευθερίου Βενιζέλου, προτείνεται να μετατραπεί σε λαογραφικό μουσείο. Η τοποθεσία είναι πολύ ήσυχη, ενώ σε απόσταση λίγων μέτρων βρίσκεται ένα κατάστημα με αγιογραφίες. Το εγκαταλελειμμένο κτίριο της οδού Μαρίνου Αντύπα, στην έξοδο του οικισμού προτείνεται να διαμορφωθεί ως γραφείο πληροφόρησης για τα αξιοθέατα και τις δραστηριότητες της περιοχής μελέτης.

Τέλος, προτείνεται η δημιουργία 10 χώρων στάθμευσης, οι οποίοι περιγράφονται στην ενότητα: «Περιβάλλον Χώρος» και απεικονίζονται στο *ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Β – ΧΑΡΤΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ Β1*.

Κυκλοφοριακές ρυθμίσεις

Ο οικισμός της τοπικής κοινότητας Αυγενικής αντιμετωπίζει δύο σημαντικά προβλήματα όσον αφορά στο οδικό δίκτυο και τις ρυθμίσεις του:

- Όλοι οι δρόμοι είναι διπλής κατεύθυνσης
- Οι κάτοικοι και οι επισκέπτες δε σέβονται τις πεζοδρομήσεις, με αποτέλεσμα να κυκλοφορούν και να σταθμεύουν τα οχήματά τους στις πεζοδρομημένες οδούς.

Το πρώτο πρόβλημα είναι πολύ σημαντικό επειδή αυξάνει τον κίνδυνο πρόκλησης ατυχημάτων, καθώς υπάρχουν πολλά στενά σημεία στο οδικό δίκτυο με περιορισμένη ορατότητα. Ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι η στροφή στην οδό Πεσοντών 1940, η οποία οδηγεί στην οδό Ελευθερίου Βενιζέλου. Προκειμένου να αντιμετωπιστεί αυτό το πρόβλημα, αλλά και με στόχο την αποσυμφόρηση του οικισμού από τα αυτοκίνητα προτείνεται η μετατροπή των οδών Μελίνας Μερκούρη, Πεσοντών 1940 και Πεσοντών 1912-1922 σε δρόμους μονής κατεύθυνσης. Συγκεκριμένα, τα οχήματα που θα εισέρχονται στον οικισμό θα ακολουθούν την εξής διαδρομή:

- Είσοδος στον οικισμό από την οδό 1897
- Υποχρεωτική πορεία προς την οδό Μελίνας Μερκούρη
- Στο τέλος της οδού Μελίνας Μερκούρη έχουν την επιλογή να εξέλθουν από τον οικισμό ή να συνεχίσουν την πορεία τους στην οδό Πεσοντών 1912-1922
- Υποχρεωτική πορεία προς την οδό Πεσοντών 1940
- Υποχρεωτική πορεία προς την οδό Ελευθερίου Βενιζέλου όπου πραγματοποιείται η έξοδος των οχημάτων από τον οικισμό.

Προκειμένου να αντιμετωπιστεί το δεύτερο πρόβλημα, θα κατασκευαστούν οι πεζοδρομήσεις που προτείνονται στην ενότητα: «Περιβάλλον Χώρος».

9.6.2 Βενεράτο

Περιβάλλον Χώρος

Ο οικισμός της τοπικής κοινότητας Βενεράτου είναι χτισμένος με τέτοιο τρόπο, ώστε ένα μεγάλο τμήμα του, έχει θέα προς τους ορεινούς όγκους του Δ. Ηρακλείου. Το τμήμα αυτό του Βενεράτου είναι γνωστό στους κατοίκους ως «Άκρα» και αποτελεί

έναν από τους αξιόλογους φυσικούς πόρους του οικισμού με δυνατότητες ανάδειξης. Επιπλέον, ένα ακόμη πολύ σημαντικό χαρακτηριστικό, είναι ότι οι επισκέπτες της μονής Παλιανής και του φαραγγιού του Αγ. Φανουρίου, αναγκαστικά διέρχονται μέσα από τον οικισμό. Επομένως, το Βενεράτο αποτελεί ένα οικισμό, ο οποίος ήδη δέχεται επισκέπτες.

Ο παλαιός οικισμός, στο σύνολό του σχεδόν, έχει πεζοδρομηθεί, γεγονός που συμβάλλει στην ανάδειξη των στενών σοκακιών, αλλά και της αρχιτεκτονικής του. Παρά τις πεζοδρομήσεις, οι κάτοικοι και οι επισκέπτες, εξακολουθούν να σταθμεύουν και να διέρχονται με τα αυτοκίνητά τους από όλες τις οδούς (εικόνες 7 και 13-στο φαινόμενο αυτό θα γίνει αναφορά στην ενότητα: Κυκλοφοριακές ρυθμίσεις). Η επέκταση των πεζοδρομήσεων που προτείνεται, αφορά μόνο στις οδούς Αγ. Γεωργίου και Χαρκούτση. Επιπλέον, προτείνεται η αλλαγή του υλικού των πεζοδρομήσεων. Ο κυβόλιθος αν και αποτελεί φθηνό υλικό, δεν επιφέρει το καλύτερο αισθητικό αποτέλεσμα. Συνάμα με τις πεζοδρομήσεις πρέπει να προστεθεί και κατάλληλος φωτισμός.

Από τις πλατείες του οικισμού, κάποιου είδους σχεδιασμό, παρουσιάζουν η πλατεία της Άκρας και η πλατεία του Αγ. Ιωάννη (Εικόνα 37). Η κεντρική πλατεία του χωριού είναι αναγκαίο να πλακοστρωθεί και να τεθούν περιορισμοί για τα αυτοκίνητα.

Οι οδοί Άκρας, Χαλκιδιού και Αγ. Ιωάννη είναι κατασκευασμένοι περιμετρικά του οικισμού και έχουν αρκετά σημεία με θέα. Προτείνεται η ανάδειξη των σημείων αυτών.

Κτίρια – Χρήσεις γης

Από τις εικόνες Εικόνα 32-Εικόνα 35 γίνεται σαφές ότι πρέπει να οριστεί συγκεκριμένο αρχιτεκτονικό πρότυπο για την περιοχή προκειμένου να μην αλλοιωθεί ο χαρακτήρας και η φυσιογνωμία της. Επιπλέον, εξαιτίας της επέκτασης της πόλης του Ηρακλείου και προκειμένου να αποφευχθεί το φαινόμενο του να μετατραπεί η περιοχή σε προάστιο της πόλης, θα πρέπει να τεθούν περιορισμοί στο συντελεστή και στους όρους δόμησης.

Τα εγκαταλελειμμένα κτίρια της περιοχής προτείνεται να αναπαλαιωθούν και να χρησιμοποιηθούν από τους δημόσιους φορείς για την ανάπτυξη του πολιτισμού στην περιοχή και για την ανάδειξη των τοπικών ιδιομορφιών. Τα εγκαταλελειμμένα κτίρια που βρίσκονται στη συμβολή των οδών Γεράσιμου Λετίτση και Χαλκιδιού, λόγω της θέσης τους και λόγω του ότι μπορεί να τα προσεγγίσει αυτοκίνητο, προτείνεται να μετατραπούν σε μικρούς ξενώνες. Τα κτίρια της οδού Αγ. Ιωάννη, τα οποία είναι κτισμένα δίπλα από την ομώνυμη πλατεία, λόγω της θέσης τους, της μη πρόσβασης αυτοκινήτων και της θέας που προσφέρει το συγκεκριμένο σημείο, προτείνεται να διαμορφωθούν ως παραδοσιακοί χώροι εστίασης και αναψυχής.

Τα υπόλοιπα εγκαταλελειμμένα κτίρια μπορούν να διαμορφωθούν σε χώρους άσκησης πολιτιστικών, αθλητικών, εκπαιδευτικών, περιβαλλοντικών δραστηριοτήτων, καθώς και δραστηριοτήτων κοινωνικής προστασίας και αλληλεγγύης, όπως κέντρα φροντίδας παιδιών προσχολικής ηλικίας, δημοτικές βιβλιοθήκες, ωδεία.

Προκειμένου να απαλλαγούν οι δρόμοι και τα στενά σοκάκια από τα σταθμευμένα οχήματα είναι απαραίτητη η δημιουργία χώρων στάθμευσης για τα αυτοκίνητα των ντόπιων και των επισκεπτών. Σύμφωνα με την απογραφή του 2001 (Πηγή: ΕΣΥΕ) οι κάτοικοι του Βενεράτου είναι 907. Εάν υποθέσουμε ότι σε κάθε αυτοκίνητο αντιστοιχούν 2 άτομα, τότε χρειαζόμαστε χώρους στάθμευσης για 454 αυτοκίνητα. Κάθε αυτοκίνητο απαιτεί έκταση 25τμ για να σταθμεύσει, επομένως απαιτούνται 11.350τμ. Η έκταση αυτή θα «μοιραστεί» σε διάφορα αγροτεμάχια, περιμετρικά του οικισμού, προκειμένου να εξυπηρετηθούν όλοι οι κάτοικοι. Οι χώροι στάθμευσης που προτείνονται απεικονίζονται στο *ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Β – ΧΑΡΤΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ Β2* και καλύπτουν έκταση 13.500τμ, για την εξυπηρέτηση και των επισκεπτών.

Κυκλοφοριακές ρυθμίσεις

Στόχοι των κυκλοφοριακών ρυθμίσεων είναι να απαλλαγεί το κέντρο και τα στενά σοκάκια του οικισμού από τη διέλευση και τη στάθμευση των οχημάτων, να εξαλειφθεί ο κίνδυνος ατυχημάτων και να μειωθεί η ροή των οχημάτων σε συγκεκριμένα σημεία.

Η απαλλαγή του κέντρου του οικισμού από τα αυτοκίνητα θα επιτευχθεί μέσω των προτεινόμενων πεζοδρομήσεων. Θεωρείται, ότι εάν οι κάτοικοι και οι επισκέπτες έχουν την εναλλακτική λύση του χώρου στάθμευσης, θα σταματήσουν να αψηφούν τις πεζοδρομήσεις.

Ο κίνδυνος των ατυχημάτων και η ροή των αυτοκινήτων θα μειωθούν με την επιβολή της μετατροπής των οδών διπλής κατεύθυνσης σε οδούς μονής κατεύθυνσης. Για να αποφευχθούν τα ατυχήματα πρέπει οι μονοδρομήσεις αυτές να γίνουν σε στενούς δρόμους με σημεία περιορισμένης ορατότητας.

Συγκεκριμένα προτείνονται:

- Οι οδοί Μάχης Κρήτης και Απολλωνίας παραμένουν διπλής κατεύθυνσης, αφού η πρώτη αποτελεί την παλαιά εθν. Οδό Ηρακλείου – Μοιρών και συνδέει τις τοπικές κοινότητες μεταξύ τους, ενώ η δεύτερη είναι επαρχιακή οδός που συνδέει τον οικισμό με τους αμπελώνες και τους ελαιώνες των κατοίκων.
- Η είσοδος στον οικισμό από την οδό Μάχης Κρήτης, θα πραγματοποιείται μέσω των οδών Βενιέρηδων, Γυμνασίου και Αντ. Ξενάκη
- Η έξοδος από τον οικισμό θα πραγματοποιείται μέσω των οδών Κόρακα, Ευγενίου Α' Αρχιεπισκόπου Κρήτης και Πελοπίδα Νικελέου Πατρ. Ιερουσαλήμ.
- Οι παράλληλες οδοί 1821 και 62 Μαρτύρων θα είναι μονής και αντίθετης μεταξύ τους κατεύθυνσης, προκειμένου να διευκολύνουν την κυκλοφορία των οχημάτων μέσα στον οικισμό.

9.6.3 Κεράσια

Στο κείμενο που ακολουθεί θα γίνουν προτάσεις με στόχο την αύξηση της ποιότητας ζωής των κατοίκων και τη διαφύλαξη του χαρακτήρα και της παραδοσιακής φυσιογνωμίας της περιοχής.

Περιβάλλον χώρος

Στην περιοχή θα δημιουργηθεί ένα «δίκτυο» τριών κεντρικών σημείων τα οποία θα είναι οι πλατείες Ελευθερίου Βενιζέλου (Εικόνα 47), Αγ. Γεωργίου (Εικόνα 48) και η πλατεία που προτείνεται να διαμορφωθεί στο χώρο μεταξύ της εκκλησίας της Ζωοδόχου Πηγής και του σχολείου (Εικόνα 88).

Εικόνα 88 Χώρος μεταξύ εκκλησίας Ζωοδόχου Πηγής και σχολείου στην τοπική κοινότητα Κερασίων.

Στην πλατεία Αγ. Γεωργίου προτείνεται να δημιουργηθεί ένα κυκλικό τμήμα μεταξύ του καφενείου και της οδού Καπετάν Ζαχ. Προκοπάκη, στο οποίο θα τοποθετηθούν φυτά, παγκάκια και κατάλληλος φωτισμός. Το υπόλοιπο τμήμα γύρω από την πλατεία θα πεζοδρομηθεί και θα ενωθεί με την πλατεία του Αγ. Γεωργίου, στην οποία θα διαμορφωθεί ο χώρος μπροστά και πίσω από την εκκλησία με πλακόστρωτο, παγκάκια και φωτισμό. Η ένωση της πλατείας του Αγ. Γεωργίου με την πλατεία της Ζωοδόχου Πηγής, θα γίνει μέσω της πεζοδρομημένης οδού Ζωοδόχου Πηγής. Προτείνεται να πλακοστρωθεί όλος ο περιβάλλον χώρος γύρω από την εκκλησία μέχρι το κτίριο του πολιτιστικού συλλόγου.

Το κτίριο του πολιτιστικού συλλόγου βρίσκεται σε ένα πολύ όμορφο σημείο του οικισμού, καθώς έχει θέα τα χωριά Βενεράτου και Αυγενικής. Σύμφωνα με αυτά, προτείνεται ο χώρος μπροστά από το σχολείο να χρησιμοποιείται για τις πολιτιστικές εκδηλώσεις της τοπικής κοινότητας και αν είναι εφικτό, να κατασκευαστεί ένα μικρό θεατράκι αμφιθεατρικά.

Εικόνα 89 Θέα προς το Βενεράτο (αριστερά) και θέα προς την Αυγενική (δεξιά) από την τοπική κοινότητα Κερασίων.

Επιπλέον προτείνεται η προέκταση των πεζοδρομήσεων σε όλη την οδό Ζωοδόχου Πηγής και στην οδό Αντωνίου Προκοπάκη, μέχρι την οδό Ν. Σαρηδάκη. Ακόμη, θα πεζοδρομηθούν οι οδοί Ν. Αποστολάκη, Καπετάν Ζαχ. Προκοπάκη και Χρόνη Πολυχρονάκη μέχρι την οδό Δ. Κογκάκη. Οι υπάρχουσες πεζοδρομήσεις έχουν γίνει με κυβόλιθο, ο οποίος αποτελεί ένα υλικό χαμηλού κόστους. Παρ' όλα αυτά, τα σοκάκια θα μπορούσαν να αναδειχθούν, πεζοδρομώντας τα, με ένα υλικό που να ταιριάζει περισσότερο στο φυσικό τοπίο της περιοχής.

Κτίρια

Τα εγκαταλελειμμένα κτίρια των Κερασίων δεν είναι πολλά, συγκριτικά με τις υπόλοιπες τοπικές κοινότητες. Τα κτίρια αυτά, θα μπορούσαν να είχαν αναπαλαιωθεί μέσω του μέτρου 7.5, όπως περιγράφεται παραπάνω. Το μέτρο αυτό, αφορούσε επίσης, την αποκατάσταση εξωτερικών όψεων ιδιωτικών κτιρίων και την αποκατάσταση παραδοσιακών ή διατηρητέων κτισμάτων ή κτισμάτων με ιδιαίτερα αρχιτεκτονικά στοιχεία, τα οποία θα χρησιμοποιηθούν στη συνέχεια κυρίως, για κοινωφελείς σκοπούς.

Για το λόγο αυτό, προτείνεται η οδός Ζωοδόχου Πηγής, να διαμορφωθεί ως «οδός πολιτισμού» και τα εγκαταλελειμμένα κτίριά της να αποκατασταθούν και να στεγάσουν βιβλιοθήκη, μουσείο και κέντρο πολυδραστηριότητας για την εκμάθηση τεχνών. Το εγκαταλελειμμένο κτίριο της οδού Σ. Γιασάκη θα μπορούσε να διαμορφωθεί ως κλειστός χώρος με δραστηριότητες για παιδιά, ενώ το κτίριο στη γωνία των οδών Σ. Γιασάκη και Γ. Τριαματάκη θα μπορούσε να στεγάσει μία παραδοσιακή ταβέρνα. Το κτίριο βρίσκεται στον ίδιο δρόμο με το καφενείο του

χωριού, κοντά στην κεντρική πλατεία του Ελευθερίου Βενιζέλου, σε ένα πολύ ήσυχο και γραφικό σοκάκι. Η δημιουργία μίας παραδοσιακής ταβέρνας στην τοπική κοινότητα Κερασίων ενισχύεται από την ύπαρξη των ξενώνων στα Βλαχιάνα, περιοχή που απέχει μόλις 2km από τον οικισμό.

Κυκλοφοριακές ρυθμίσεις

Επίσης, προτείνονται μέτρα που αφορούν στις κυκλοφοριακές ρυθμίσεις, προκειμένου να απαλλαγθούν τα κεντρικά σημεία του χωριού από τη διέλευση των αυτοκινήτων και να μειωθεί ο κίνδυνος πρόκλησης ατυχημάτων λόγω της ύπαρξης διπλών λωρίδων κατεύθυνσης σε πολύ στενούς δρόμους. Για τους λόγους αυτούς, εκτός της επέκτασης των πεζοδρομήσεων, προτείνονται:

- Η είσοδος στον οικισμό των Κερασίων από το Βενεράτο και την Εθνική Οδό Ηρακλείου- Μοιρών θα γίνεται από την οδό Σωκράτη Βλαχάκη.
- Η οδός Σωκράτη Βλαχάκη θα μονοδρομηθεί μέχρι την οδό Ιωάννου Εμμ. Ζαχαράκη. Η ρύθμιση αυτή στοχεύει στην αποφυγή ατυχημάτων, αφού η οδός Βλαχάκη έχει πολύ στενά σημεία με περιορισμένη ορατότητα.
- Η είσοδος στον οικισμό των Κερασίων από τις Ασίτες θα γίνεται από την οδό Κων/νου Αστρινάκη και τα οχήματα θα ακολουθούν υποχρεωτική πορεία προς την οδό Ιωάννου Ζαχαράκη. Η ρύθμιση αυτή έχει στόχο να αποσυμφορήσει από τα αυτοκίνητα την πλατεία Ελευθερίου Βενιζέλου.
- Η έξοδος από τον οικισμό θα γίνεται προς Ασίτες από την οδό Κων/νου Αστρινάκη και προς Βενεράτο και Εθνική Οδό Ηρακλείου- Μοιρών από την οδό Χρόνη Πολυχρονάκη.
- Σύνδεση των οδών Αντωνίου Προκοπάκη με την οδό Δημητρίου Κογκάκη για να είναι εφικτή η έξοδος των οχημάτων από την τελευταία.
- Δημιουργία Χώρων Στάθμευσης για τα αυτοκίνητα των επισκεπτών και των κατοίκων, όπως φαίνεται στο *ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Β – ΧΑΡΤΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ Β3*

9.6.4 Σίβα

Η Σίβα είναι από τους μικρότερους οικισμούς της περιοχής μελέτης. Έχει πολλά κοινά στοιχεία με τους υπόλοιπους, ιδιαίτερα όσον αφορά στην αρχιτεκτονική και στο φυσικό τοπίο. Το συγκριτικό πλεονέκτημά της είναι ο αναλλοίωτος

παραδοσιακός οικισμός της. Στη Σίβα δεν παρατηρούνται έντονες αντιθέσεις στην αρχιτεκτονική των κτιρίων της. Τα λιγοστά νεότερα κτίρια του οικισμού σέβονται το χαρακτήρα της περιοχής.

Περιβάλλον χώρος

Με βάση τα παραπάνω, θεωρείται ως πολύ σημαντικό στοιχείο ανάπλασης της Σίβας, η αναπαλαίωση των κτιρίων και η ανάδειξη των παραδοσιακών στοιχείων τους, τα οποία είναι οι καμάρες, τα «πελέκια» και το «ανώφλιο». Στην ανάδειξη των κτιρίων, θα συμβάλλει και η πεζοδρόμηση των στενών δρόμων του οικισμού και ο κατάλληλος φωτισμός τους. Συγκεκριμένα, προτείνεται να πεζοδρομηθούν οι οδοί:

- Αγ. Γεωργίου
- Αγ. Παρασκευής
- Στυλ. Χρονάκη
- Δημ. Λόγιου
- Γ. Φραγκιαδάκη
- Πεσόντων Ηρώων
- Μάχης Κρήτης
- 28^{ης} Οκτωβρίου
- Παναγίας
- Σπ. Σταματάκη

(βλ. ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Β – ΧΑΡΤΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ Β4)

Ο οικισμός προβλέπεται να έχει πέντε κεντρικά σημεία, τα οποία θα αποτελούν τις πλατείες του οικισμού και θα είναι:

- Η πλατεία της Αγ. Παρασκευής
- Η πλατεία του Αγ. Γεωργίου
- Η πλατεία της Παναγίτσας
- Η πλατεία της 28^{ης} Οκτωβρίου
- Η πλατεία μπροστά από το παλιό σχολείο.

Η πλατεία της Αγ. Παρασκευής (Εικόνα 57) είναι ήδη κατάλληλα διαμορφωμένη με φύτευση, πλακόστρωση και χώρους ξεκούρασης, επομένως δεν υπάρχει κάποια επιπλέον πρόταση για τη συγκεκριμένη. Η πλατεία του Αγ. Γεωργίου θα καλύπτει ένα

χώρο περίπου 1000τ.μ., γύρω από την εκκλησία του Αγ. Γεωργίου, η οποία βρίσκεται σε ένα γραφικό σοκάκι στο εσωτερικό του οικισμού και δίπλα σε αμπελώνα. Η πλατεία της Παναγίτσας, θα βρίσκεται τριγύρω από την ομώνυμη εκκλησία και θα καλύπτει έκταση 87τ.μ. Η θέση αυτή έχει ιδιαίτερο φυσικό κάλλος, αφού βρίσκεται στο βορειοδυτικό άκρο του οικισμού και έχει θέα τα απέναντι βουνά. Η πλατεία της 28^{ης} Οκτωβρίου θα καλύπτει έκταση 43τ.μ. και βρίσκεται σε μία διαπλάτυνση που δημιουργεί ο δρόμος στο συγκεκριμένο σημείο, στο εσωτερικό του οικισμού. Η πλατεία μπροστά από το παλιό σχολείο καλύπτει έκταση 730τ.μ.. Βρίσκεται στην ανατολική είσοδο του οικισμού σε μεγαλύτερο υψόμετρο από τον υπόλοιπο οικισμό. Για τις παραπάνω πλατείες προτείνονται:

- η τοποθέτηση κατάλληλου φωτισμού
- φύτευση
- πλακόστρωση με διαφορετικό υλικό από τον κυβόλιθο
- δημιουργία χώρων ανάπαυσης

Για την περιοχή επίσης, προτείνεται η φιλοξενία των γλυπτών του Διεθνούς Φεστιβάλ Γλυπτικής, το οποίο διεξάγεται εδώ και πέντε χρόνια στην τοπική κοινότητα Βενεράτου. Τα γλυπτά, όλα αυτά τα χρόνια βρίσκονται στο σημείο δημιουργίας τους, στην είσοδο του οικισμού του Βενεράτου, όπως δείχνει. *ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Β – ΧΑΡΤΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ Β5*. Το γεγονός αυτό, αποτελεί αφορμή για τους ισχυρισμούς του δήμου Ηρακλείου ότι τα γλυπτά δε συντηρούνται κατά τα δέοντα και ότι θα πρέπει να μεταφερθούν στην πόλη του Ηρακλείου.

Προκειμένου να αποφευχθεί η μεταφορά των γλυπτών εκτός περιοχής, προτείνεται η μεταφορά και εγκατάστασή τους κατά μήκος της οδού Παναγίας στον οικισμό της Σίβας. Η οδός Παναγίας διέρχεται περιμετρικά του οικισμού και αποτελεί έναν πολύ ήσυχο δρόμο, ο οποίος περιτριγυρίζεται από όμορφο φυσικό περιβάλλον (Εικόνα 60). Η εγκατάσταση των γλυπτών στο σημείο αυτό, θα αναδείκνυε και τη συγκεκριμένη οδό αλλά και τα γλυπτά, αφού θα μετατραπεί σε δρόμο περιπάτου με ιδιαίτερο χαρακτηριστικό την ύπαρξη γλυπτών κατά μήκος της.

Η πρόσβαση στην «Οδό των Γλυπτών» θα γίνεται:

- από την επαρχιακή οδό Γεωργίου Σενετάκη, μέσω ενός πεζοδρομημένου και κατάλληλα διαμορφωμένου σοκακιού για άτομα με ειδικές ανάγκες, το οποίο έχει μήκος μόλις 35μ.
- από το γραφικό σοκάκι της οδού Φραγκιαδάκη (εικόνες 2,3,4,5), κατεβαίνοντας τα πλακόστρωτα και κατάλληλα φωτισμένα σκαλοπάτια.
- από τις οδούς Μάχης Κρήτης και 28^{ης} Οκτωβρίου οι οποίες θα είναι πεζοδρομημένες και θα συνδέουν την «Οδό των Γλυπτών» με τις πλατείες της Παναγίας και της 28^{ης} Οκτωβρίου.

(βλ. ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Β – ΧΑΡΤΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ Β4)

Κτίρια - Χρήσεις γης

Λόγω του μικρού αριθμού νέων ατόμων (μόλις 32 άτομα από 0-19 ετών, σύμφωνα με την απογραφή του 2001) και του μεγάλου δείκτη γήρανσης (355.6) της τοπικής κοινότητας της Σίβας, η περιοχή θα μπορούσε να ενδυναμώσει τον τουριστικό της χαρακτήρα, προκειμένου να αποτελέσει πόλο έλξης νέων επιχειρηματιών και μάλιστα ντόπιων. Αυτό, κατ' επέκταση, θα δημιουργούσε νέες θέσεις εργασίας και επομένως οι ντόπιοι δύσκολα θα εγκατέλειπαν τον τόπο τους. Αυτή η κίνηση, πιστεύεται ότι θα βοηθούσε στο να μην αποτελεί η τοπική κοινότητα της Σίβας, σε λίγα χρόνια, εγκαταλελειμμένο τοπίο. Επομένως μεγάλο μέρος των αγροτουριστικών δραστηριοτήτων που θα προταθούν στην περιοχή θα μπορούσε να έχει την έδρα της εκεί.

Τα 5 εγκαταλελειμμένα κτίρια της οδού Γ. Φραγκιαδάκη (Εικόνα 53, Εικόνα 54) και τα εγκαταλελειμμένα κτίρια της οδού Στυλ. Χρονάκη θα αποτελούν μία ένωση αγροτουριστικών επιχειρήσεων, οι οποίες θα αλληλοσυμπληρώνονται και θα υποστηρίζουν η μία την άλλη. Το κτίριο της Εικόνα 53, εξαιτίας του ότι βρίσκεται σε σημείο με θέα, θα αποτελεί τον ξενώνα του οικισμού. Τα υπόλοιπα κτίρια θα αποτελούν μία παραδοσιακή ταβέρνα, ένα παραδοσιακό καφενείο, ένα συνεταιρισμό παραδοσιακών προϊόντων και ένα εργαστήριο λαϊκής τέχνης, η οποία θα μπορούσε να είναι αγγειοπλαστική, η οποία είναι παραδοσιακή και ιδιαίτερα διαδεδομένη τέχνη στην Κρήτη. Το εγκαταλελειμμένο κτίριο της οδού Μάχης Κρήτης, θα αποτελεί ένα κλειστό χώρο δραστηριοτήτων για παιδιά.

Από την περιοχή επίσης, απουσιάζουν παντοπωλεία, η ανάγκη ύπαρξης των οποίων, ενισχύεται από την παρουσία στην περιοχή επισκεπτών. Επομένως προτείνεται η ίδρυση παντοπωλείου σε ένα από τα εγκαταλελειμμένα κτίρια της οδού Γεωργίου Μ. Σενετάκη. Η οδός αυτή διέρχεται περιμετρικά του οικισμού και είναι διπλής κυκλοφορίας, επομένως ευνοεί την κίνηση των οχημάτων για τη μεταφορά των προϊόντων και τις προμήθειες. Συνάμα με την ίδρυση του παντοπωλείου, προτείνεται και η δημιουργία χώρου στάθμευσης στη νοτιοδυτική πλευρά του κτιρίου, όπως φαίνεται στο *ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Β – ΧΑΡΤΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ Β4*.

Επιπλέον, για την περιοχή προτείνεται η δημιουργία τριών χώρων στάθμευσης οι οποίοι θα διευκολύνουν την είσοδο των επισκεπτών στην περιοχή και θα αποσυμφορίσουν το εσωτερικό του οικισμού από τα αυτοκίνητα. Οι χώροι στάθμευσης που προτείνονται είναι οι εξής:

- Ένας χώρος στάθμευσης, έκτασης 1.5στρμ., περίπου, στο παντοπωλείο της οδού Γεωργίου Σενετάκη, προκειμένου να διευκολύνονται οι πελάτες και οι προμηθευτές του καταστήματος και προκειμένου να αποσυμφορηθεί η οδός από τα παρκαρισμένα αυτοκίνητα των επισκεπτών της πλατείας της Αγ. Παρασκευής.
- Ένας χώρος στάθμευσης στην οδό παιδείας, ο οποίος καλύπτει έκταση περίπου 875τμ., νοτιοδυτικά του παλιού σχολείου της περιοχής προκειμένου να πλησιάζουν οι επισκέπτες τον οικισμό και να τον διασχίζουν πεζοί, αλλά και με σκοπό να σταθμεύουν τα αυτοκίνητά τους εκεί και οι κάτοικοι της ανατολικής πλευράς του οικισμού.
- Ένας χώρος στάθμευσης, 513τμ, στη βόρεια πλευρά του οικισμού, κάτω από την οδό Παναγίας, ο οποίος θα διευκολύνει την είσοδο των επισκεπτών και των ντόπιων στον οικισμό και στην Οδό των Γλυπτών.

(βλ. *ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Β – ΧΑΡΤΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ Β4*)

Κυκλοφοριακές Ρυθμίσεις – Οδικό δίκτυο

Η κίνηση των οχημάτων θα απαγορευτεί σε όλες τις πεζοδρομημένες οδούς, προκειμένου να αποφευχθούν φαινόμενα, όπως αυτό της Εικόνα 53, στην οποία

απεικονίζεται σταθμευμένο αυτοκίνητο σε στενό, πεζοδρομημένο σοκάκι της οδού Φραγκιαδάκη.

Η στάθμευση των οχημάτων των κατοίκων θα γίνεται στους τρεις προτεινόμενους χώρους στάθμευσης, συνολικής έκτασης 3στρμ. περίπου. Εάν θεωρήσουμε ότι το κάθε αυτοκίνητο χρειάζεται 25τμ χώρο στάθμευσης (στην έκταση αυτή έχουν ληφθεί υπόψη και οι ελιγμοί του αυτοκινήτου), τότε οι προτεινόμενοι χώροι στάθμευσης μπορούν να φιλοξενήσουν 120 αυτοκίνητα. Λαμβάνοντας υπόψη ότι ο συνολικός αριθμός των κατοίκων, σύμφωνα με την απογραφή του 2001 ήταν 267 κάτοικοι και ότι σε κάθε αυτοκίνητο αντιστοιχούν δύο κάτοικοι, το συμπέρασμα που προκύπτει είναι ότι οι χώροι στάθμευσης επαρκούν. Εδώ πρέπει να σημειωθεί ότι 122 κάτοικοι της Σίβας είναι άνω των 50 ετών, επομένως η παραπάνω γενική παραδοχή για τα άτομα που αντιστοιχούν σε κάθε αυτοκίνητο δεν ισχύει. Άρα, οι χώροι στάθμευσης θα είναι αρκετοί και για τους επισκέπτες της περιοχής.

Μία ακόμη πρόταση που αφορά στο οδικό δίκτυο της περιοχής είναι η σύνδεση της οδού Γεωργίου Σενετάκη με τη νέα εθνική οδό Ηρακλείου Μοιρών στη βορειοανατολική πλευρά της περιοχής. Εφόσον γίνει αυτή η σύνδεση, προτείνεται η μονοδρόμηση της οδού Γεωργίου Σενετάκη με σκοπό να αποφευχθεί ο φόρτος κίνησης των οχημάτων.

9.6.5 Άνω Ασίδες

Η τοπική κοινότητα των Άνω Ασιτών είναι, όπως περιγράφηκε, ένας από τους μικρότερους οικισμούς της περιοχής μελέτης, ο οποίος όμως προσελκύει κάθε χρόνο περίπου 5000 επισκέπτες, σύμφωνα με τον πρόεδρο της τοπικής κοινότητας, κ. Πιπεράκη. Οι βασικοί πόλοι έλξης επισκεπτών στην περιοχή είναι τα φαράγγια του Αγ. Αντωνίου και του Αγ. Χαραλάμπους.

Οι προτάσεις που ακολουθούν έχουν ως στόχο την αναβάθμιση του επιπέδου ζωής των κατοίκων της περιοχής, την εξυπηρέτηση των αναγκών τους και τη μετατροπή του οικισμού σε μέρος το οποίο θα μπορούσε να συγκρατήσει τους επισκέπτες του και όχι απλά να αποτελεί ένα πέρασμα για αυτούς.

Εικόνα 90 Ομάδα τουριστών, μετά την επίσκεψή της στο φαράγγι του Αγ. Αντωνίου στην τοπική κοινότητα Άνω Ασιτών.

Περιβάλλον χώρος

Ένα ιδιαίτερα σημαντικό τμήμα του περιβάλλοντα χώρου του οικισμού των Άνω Ασιτών είναι το σημείο με θέα στην βόρεια πλευρά του οικισμού (βλ. Εικόνα 68 και *ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α – ΧΑΡΤΕΣ ΥΠΑΡΧΟΥΣΑΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ- Α5 Υπάρχουσα κατάσταση στην τοπική κοινότητα Άνω Ασιτών*). Η οδός αυτή, έχοντας παλιά πετρόχτιστα κτίρια και προσφέροντας πολύ όμορφη θέα, θα μπορούσε να αναδειχθεί και να εξελιχθεί σε χώρο αναψυχής. Για τη δημιουργία ενός τέτοιου χώρου απαιτείται κατάλληλος σχεδιασμός, ο οποίος θα μπορούσε να αποτελείται από τα εξής:

- Πεζοδρόμηση της οδού
- Τοποθέτηση κατάλληλου φωτισμού κατά μήκος της οδού
- Αναπαλαίωση των πετρόχτιστων κτιρίων
- Φύτευση πρασίνου
- Δημιουργία ενός παραδοσιακού καφενείου ή μίας ταβέρνας στο σημείο αυτό

Οι πεζοδρομήσεις στην περιοχή θα πρέπει να επεκταθούν στο εσωτερικό του παλιού οικισμού, δηλαδή:

- Οδός Γ. Χρονάκη Ανθ/γού, το τμήμα από την εκκλησία του Αγ. Δημητρίου έως την οδό Δασκαλογιάννη.
- Οδός Δασκαλογιάννη
- Οδός 25^{ης} Μαρτίου
- Οδός Μάχης Κρήτης

- Οδός Ψηλορείτη και οι υπόλοιπες οδοί που έχουν πεζοδρομηθεί στο
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Β – ΧΑΡΤΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ Β5

Ο χώρος γύρω από την εκκλησία του Αγ. Δημητρίου (Εικόνα 71) θα διαμορφωθεί και θα αποτελεί μία ακόμη πλατεία του χωριού έκτασης 382τμ.. Επιπλέον, η πλατεία των Ηρώων θα πρέπει να αποκτήσει σχεδιασμό. Για τους δύο αυτούς χώρους προτείνονται το στρώσιμο του οδοστρώματος με πλάκες, φύτευση πρασίνου, δημιουργία πεζουλίων και άλλων χώρων ξεκούρασης των επισκεπτών και η τοποθέτηση φωτισμού. Στην πλατεία των Ηρώων, προκειμένου να αποφευχθεί το πρόβλημα της στάθμευσης των οχημάτων θα μπορούσε ο χώρος να περιφραχθεί με την τοποθέτηση μικρών κολόνων.

Κτίρια – χρήσεις γης

Από την τοπική κοινότητα των Άνω Ασιτών απουσιάζει παντοπωλείο ή mini market. Επομένως, υπάρχει η ανάγκη να δημιουργηθεί ένα, προκειμένου οι ντόπιοι να εξυπηρετούνται, χωρίς να χρειάζεται να μετακινούνται μέχρι τις Κάτω Ασιτές. Η θέση του παντοπωλείου πρέπει να είναι τέτοια, ώστε να διευκολύνεται η ανατροφοδότηση του καταστήματος και η πρόσβαση σε αυτό με κάποιο όχημα. Τα εγκαταλελειμμένα κτίρια της περιοχής δεν πληρούν αυτές τις προϋποθέσεις. Για το λόγο αυτό, προτείνεται η δημιουργία ενός παντοπωλείου στην οδό Γ. Χρονάκη Ανθ/γού, σε τμήμα του οικοπέδου, το οποίο σήμερα αποτελεί αγροτική γη (βλ. *ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Β – ΧΑΡΤΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ Β5*). Το παντοπωλείο αυτό καλύπτει έκταση 183.5τμ. και έχει τη δυνατότητα επέκτασης και δημιουργίας χώρου στάθμευσης τριγύρω του.

Το εγκαταλελειμμένο κτίριο στη βόρεια πλευρά του οικισμού προτείνεται να διαμορφωθεί σε χώρο αναψυχής, καθώς είναι κτισμένο σε σημείο με θέα. Τα εγκαταλελειμμένα κτίρια της οδού Παπά Μιχάλη Φανουράκη θα στεγάσουν βιβλιοθήκη, χώρο εκμάθησης παραδοσιακών ή και άλλων τεχνών και χώρο δημιουργικής απασχόλησης για παιδιά. Με αυτό τον τρόπο θα δημιουργηθεί μία ενότητα πολιτισμού και παράδοσης στο νοτιοανατολικό τμήμα του οικισμού, καθώς εκεί επίσης στεγάζονται το λαογραφικό μουσείο και ένα εργαστήριο κατασκευής κουδουνιών για πρόβατα.

Προκειμένου να αποσυμφορηθούν οι πλατείες και τα στενά σοκάκια του οικισμού από τα σταθμευμένα αυτοκίνητα είναι απαραίτητη η δημιουργία χώρων στάθμευσης σε διάφορα σημεία του οικισμού προκειμένου να εξυπηρετούνται όλοι οι κάτοικοι και οι επισκέπτες. Για τη δημιουργία των χώρων στάθμευσης, θα δοθεί προτεραιότητα σε κενά οικόπεδα χωρίς κάποια χρήση γης και στη συνέχεια σε αγροτεμάχια. Η έκταση που απαιτείται για την εξυπηρέτηση των κατοίκων και των επισκεπτών είναι 6.250τμ. επειδή θεωρούμε ότι σε κάθε αυτοκίνητο αντιστοιχούν δύο κάτοικοι (επομένως 207 αυτοκίνητα) και το κάθε αυτοκίνητο απαιτεί έκταση 25τμ. Η έκταση έχει αυξηθεί κατά 1000τμ. περίπου για να εξυπηρετεί και τα οχήματα των επισκεπτών. Για τη δημιουργία των χώρων στάθμευσης χρησιμοποιήθηκαν κενά οικόπεδα στο βορειοανατολικό, νότιο και δυτικό άκρο του οικισμού. Η συνολική έκταση των χώρων στάθμευσης είναι 6976τμ και κατανομή τους στον οικισμό παρουσιάζεται ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Β – ΧΑΡΤΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ Β5.

Κυκλοφοριακές ρυθμίσεις

Στην τοπική κοινότητα των Άνω Ασιτών κρίνεται απαραίτητο να γίνουν κάποιες κυκλοφοριακές ρυθμίσεις, οι οποίες θα έχουν ως στόχο την απαλλαγή του παλιού οικισμού και των πλατειών από τη διέλευση των αυτοκινήτων και την ασφάλεια των παιδιών στη διαδρομή από και προς το σχολείο.

Για να επιτευχθούν οι παραπάνω στόχοι προβλέπονται τα εξής:

- Απαγόρευση διέλευσης και στάθμευσης των οχημάτων στα πεζοδρομημένα τμήματα του οικισμού.
- Μετατροπή οδών διπλής κυκλοφορίας σε μονόδρομους
- Κατασκευή μεγάλου σε πλάτος πεζοδρομίου και μονοδρόμηση της οδού μπροστά από το σχολείο, για την ασφαλή μετακίνηση των παιδιών και για τη μείωση της ροής των οχημάτων, αντίστοιχα.

Η ροή των οχημάτων μέσα στον οικισμό, η είσοδος και η έξοδος από αυτόν, καθώς και οι μονοδρομήσεις που προτείνονται απεικονίζονται αναλυτικά ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Β – ΧΑΡΤΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ Β5.

9.6.6 Κάτω Ασίτες

Ο οικισμός των Κάτω Ασιτών και ο οικισμός του Βενεράτου αποτελούν τους δύο μεγαλύτερους οικισμούς της περιοχής μελέτης. Όπως παρουσιάστηκε στο Κεφάλαιο 6.10 *Τοπίο – Οικισμοί* το μεγαλύτερο μέρος του παλαιού οικισμού έχει παραμεληθεί και εγκαταλείφτει, ενώ ο νεότερος οικισμός καταλαμβάνει μεγάλη έκταση. Οι αντιθέσεις στην αρχιτεκτονική είναι ιδιαίτερα έντονες και οι φυσικοί πόροι της περιοχής παραμένουν αναξιοποίητοι.

Στόχοι των προτάσεων που ακολουθούν είναι η αναβάθμιση της ποιότητας ζωής των κατοίκων και η ανάδειξη των φυσικών πόρων της περιοχής με την παράλληλη προστασία του παραδοσιακού της χαρακτήρα.

Περιβάλλον χώρος

Η τοπική κοινότητα των Κάτω Ασιτών είναι χτισμένη αμφιθεατρικά στους πρόποδες του Ψηλορείτη. Δύο σημεία του οικισμού με θέα, τα οποία θα έπρεπε να αναδειχθούν, είναι η θέση της πλατείας της Παναγίας και του γηπέδου, στο βορειοανατολικό άκρο του οικισμού και η θέση στην οποία είναι χτισμένο το κτίριο που φιλοξενεί τον πολιτιστικό σύλλογο της περιοχής, στο νοτιοδυτικό άκρο του οικισμού. Στην πλατεία της Παναγίας προτείνεται να κατασκευαστούν πεζούλια για τους επισκέπτες και να φυτευτεί πράσινο, ενώ δίπλα από το γήπεδο προτείνεται η κατασκευή παιδότοπου, με εσωτερικό και εξωτερικό χώρο. Η έκταση του παιδότοπου προτείνεται να είναι 400τμ (200τμ. ο εσωτερικός χώρος και 200τμ. ο υπαίθριος χώρος). Στο χώρο μπροστά από το κτίριο του πολιτιστικού συλλόγου προτείνεται η κατασκευή ενός μικρού αμφιθέατρου. Ο χώρος στη συγκεκριμένη θέση προσφέρεται για αμφιθεατρική κατασκευή, λόγω της κλίσης του εδάφους. Επομένως, προτείνεται η κατασκευή θεάτρου που θα καλύπτει έκταση 773τμ.. Αναλυτικότερα:

- Η ορχήστρα καλύπτει έκταση 200τμ.
- Η σκηνή καλύπτει έκταση 418τμ.
- Τα καμαρίνια απαιτούν 30τμ.
- Οι τουαλέτες απαιτούν 25τμ.
- Ο αποθηκευτικός χώρος καλύπτει έκταση 100τμ.

Οι έντονες αντιθέσεις που παρατηρούνται στην αρχιτεκτονική, γενούν την ανάγκη ανάδειξης των παραδοσιακού χαρακτήρα του οικισμού. Η ανάδειξη θα πραγματοποιηθεί μέσω της αναπαλαίωσης των παλιών πετρόχτιστων κτιρίων, της τοποθέτησης φωτισμού και της πεζοδρόμησης των καλντεριμιών. Προτείνεται η πεζοδρόμηση όλων των οδών στο εσωτερικό του παλιού οικισμού και συγκεκριμένα:

- Οδός Ελευθερίου Βενιζέλου
- Οδός Αγ. Παρασκευής
- Οδός 1866
- Οδός Γοργολαΐνη
- Οδός Μάχης Κρήτης
- Οδός Δασκαλογιάννη

Εκτός από τις παραπάνω οδούς, προτείνονται και επιπλέον πεζοδρομήσεις, σε οδούς με άγνωστη ονομασία, οι οποίες αναλυτικά απεικονίζονται στο *ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Β – ΧΑΡΤΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ Β6*.

Επιπλέον, προτείνεται η δημιουργία μίας επιπλέον πλατείας στο εσωτερικό του οικισμού, στην οδό Μάχης Κρήτης (βλ. *ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Β – ΧΑΡΤΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ Β6*). Ο προς διαμόρφωση χώρος καλύπτει έκταση 287τμ. και θα περιλαμβάνει πλακόστρωση εδάφους, φυτεύσεις πρασίνου, παγκάκια και κατάλληλο φωτισμό.

Κτίρια – Χρήσεις γης

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α – ΧΑΡΤΕΣ ΥΠΑΡΧΟΥΣΑΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ-Α6 Υπάρχουσα κατάσταση στην τοπική κοινότητα Κάτω Ασιτών απεικονίζονται ολόκληρες οδοί εγκαταλελειμμένες στον παλιό οικισμό, ο οποίος αποτελεί και το παραδοσιακό τμήμα του. Προκειμένου να αναδειχθεί η φυσιογνωμία της περιοχής, πρέπει να αναπαλαιωθούν τα πετρόχτιστα κτίρια και κάποια από αυτά να αλλάξουν χρήση γης, με στόχο να καλύπτουν τις ανάγκες των κατοίκων και των επισκεπτών.

Τα εγκαταλελειμμένα κτίρια κοντά στον πολιτιστικό σύλλογο της περιοχής προτείνεται να γίνουν βιβλιοθήκη και κέντρο δημιουργικής απασχόλησης παιδιών και

ενηλίκων. Ο οικισμός διαθέτει ήδη ένα εργαστήριο αγγειοπλαστικής. Θα μπορούσαν να δημιουργηθούν εργαστήρια εκμάθησης άλλων παραδοσιακών τεχνών. Με αυτό τον τρόπο, ο οικισμός θα προσφέρει ένα ευρύ φάσμα εκπαίδευσης γύρω από τον πολιτισμό και την παράδοση. Επομένως, προτείνεται η δημιουργία χώρων πολιτισμού που καλύπτει έκταση 230τμ.

Επίσης, προτείνεται η δημιουργία παραδοσιακών ξενώνων για τη φιλοξενία επισκεπτών, εντός του οικισμού, στην οδό 1866. Με αυτό τον τρόπο, οι επισκέπτες θα μένουν στο κέντρο του οικισμού, σε μικρή απόσταση από τους χώρους πολιτισμού και από οδούς διέλευσης αυτοκινήτων, γεγονός που εξυπηρετεί τη μεταφορά των αποσκευών και τις ανάγκες των ξενώνων.

Έχοντας ως στόχο την απελευθέρωση των δρόμων και των πλατειών από τα σταθμευμένα αυτοκίνητα, προτείνεται η δημιουργία χώρων στάθμευσης σε διάφορα μέρη του οικισμού, έτσι ώστε να εξυπηρετούνται όλοι οι κάτοικοι. Για τη δημιουργία των χώρων στάθμευσης θα επιλεγούν οικοπέδα με κενή χρήση ή αγροτεμάχια. Εάν ληφθεί υπόψη ο πληθυσμός της τοπικής κοινότητας των Κάτω Ασιτών (1182 άτομα), το γεγονός ότι σε κάθε αυτοκίνητο αντιστοιχούν 2 άτομα και ότι το κάθε αυτοκίνητο απαιτεί 25τμ., καταλήγουμε στο συμπέρασμα ότι η απαιτούμενη έκταση είναι 14775τμ.. Τελικά, οι χώροι στάθμευσης που προτείνονται καλύπτουν έκταση 15.926τμ. και ως επί το πλείστον έχουν τοποθετηθεί περιμετρικά του οικισμού.

Κυκλοφοριακές ρυθμίσεις

Προκειμένου να απαλλαγεί το παραδοσιακό τμήμα του οικισμού από τη διέλευση των οχημάτων και να μειωθεί η ροή τους στον υπόλοιπο οικισμό, προτείνονται ρυθμίσεις που αφορούν κυρίως πεζοδρομήσεις και μονοδρομήσεις οδών. Τα οχήματα θα εισέρχονται στην τοπική κοινότητα των Κάτω Ασιτών από την οδό που την συνδέει με την τοπική κοινότητα των Άνω Ασιτών. Στη συνέχεια, τα οχήματα θα ακολουθούν κυκλική πορεία, περιμετρικά του οικισμού και θα εξέρχονται από αυτόν πάλι από την οδό σύνδεσης των δύο τοπικών κοινοτήτων. Επιπλέον, θα μονοδρομηθούν:

- Η οδός Γοργολαΐνη

- Η οδός 25^{ης} Μαρτίου

Οι επιπλέον μονοδρομήσεις που έχουν προταθεί, παρουσιάζονται στο *ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Β – ΧΑΡΤΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ Β6*.

10 ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

Ο εναλλακτικός τουρισμός έχει ως κύρια χαρακτηριστικά:

- την αναζήτηση της αυθεντικότητας και την επαφή με τη φύση,
- την άρνηση των απρόσωπων τουριστικών πακέτων,
- το συνδυασμό των διακοπών με την προσφορά εθελοντικής εργασίας,
- η διαμονή των τουριστών γίνεται σε μικρής δυναμικότητας τουριστικά καταλύματα,
- η οργάνωση είναι υπό την ευθύνη τοπικών φορέων,
- ο εναλλακτικός τουρισμός είναι πιο φιλικός τόσο στο περιβάλλον, όσο και στις μικρές κοινωνίες, με αποτέλεσμα να γίνεται ευκολότερα αποδεκτός από τους ντόπιους,
- τα οικονομικά οφέλη παραμένουν στις τοπικές κοινωνίες (Καραβασίλη, 2010).

Ο εναλλακτικός τουρισμός ενδείκνυται για την περιοχή μελέτης, εξαιτίας των παραπάνω χαρακτηριστικών του και των εξής θετικών επιπτώσεων που επιφέρει:

- συμβάλλει στην προστασία του περιβάλλοντος
- συμβάλλει στην ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς
- προσφέρει λύσεις σε προβλήματα της τουριστικής εποχικότητας.

(<http://www.anthropos.gr/spots/tourism/>)

Οι μορφές με τις οποίες συναντάται ο εναλλακτικός τουρισμός είναι οι εξής:

- Αγροτουρισμός,
- Θρησκευτικός τουρισμός,
- Ιαματικός τουρισμός
- Πολιτιστικός τουρισμός,
- Συνεδριακός τουρισμός, κ.α.

Σ' αυτές τις μορφές τουρισμού οι άνθρωποι αναζητούν ένα διαφορετικό τρόπο διακοπών ο οποίος συνδέεται με την προστασία του ανθρωπογενούς και φυσικού περιβάλλοντος (Λαγός, 2005).

Τα παραπάνω χαρακτηριστικά οδηγούν στην επιλογή του εναλλακτικού τουρισμού, ως τη μορφή τουρισμού που θα μπορούσε να αναπτυχθεί στην περιοχή μελέτης, καθώς αυτή αποτελείται από μικρές, κλειστές, αγροτικές κοινωνίες, οι οποίες έχουν δυνατότητες ανάδειξης του φυσικού τους πλούτου και του έντονου θρησκευτικού στοιχείου τους. Με βάση αυτά, θα διερευνηθεί ο αγροτουρισμός και ο θρησκευτικός τουρισμός, για την εξαγωγή συμπερασμάτων σχετικά με την εφαρμογή τους στην περιοχή μελέτης.

Ο όρος «αγροτικός τουρισμός» (rural tourism) αποτελεί ευρύτερη έννοια, η οποία περιλαμβάνει και άλλες έννοιες όπως, πράσινος τουρισμός (green tourism) και οικοτουρισμός (ecotourism). Λόγω των διαφορετικών εννοιών που περιέχει, αλλά και της ποικιλίας των γεωγραφικών χαρακτηριστικών που υπάρχουν ανά τόπο, είναι δύσκολο να δημιουργηθεί ένας συγκεκριμένος ορισμός για τον αγροτικό τουρισμό (Hernandez Maestro *et al.*, 2007).

Για το λόγο αυτό, παρατίθενται διάφοροι ορισμοί που συναντώνται στην ελληνική βιβλιογραφία:

«Ο αγροτουρισμός είναι εκείνη η τουριστική δραστηριότητα που αναπτύσσεται σε χώρο μη αστικό, από τους ασχολούμενους κυρίως στον πρωτογενή και δευτερογενή τομέα και ειδικότερα σε οικογενειακής ή συνεταιριστικής μορφής μικρές τουριστικές μονάδες παροχής αγαθών και υπηρεσιών και που στηρίζεται στην αξιοποίηση των φυσικών, πολιτιστικών και ανθρώπινων τοπικών πόρων, ικανοποιεί εξειδικευμένες προσωπικές ανάγκες του σύγχρονου ανθρώπου και αποβλέπει στη συγκράτηση και παλιννόστηση του γηγενή πληθυσμού, στην ενίσχυση του αγροτικού εισοδήματος και της τοπικής οικονομίας και στην άνοδο του βιοτικού του επίπεδο» (Αποστολόπουλος, 1997).

Πιο συγκεκριμένα, ο όρος «αγροτουρισμός» (agrotourism) ορίζεται ως «η δραστηριότητα που αναπτύσσεται στον αγροτικό χώρο από αγρότες κατά κύριο επάγγελμα που είναι μόνιμοι κάτοικοι μιας περιοχής και έχουν ως κύριο σκοπό την ενίσχυση του αγροτικού τους εισοδήματος και της τοπικής οικονομίας με την εκμετάλλευση μικρών τουριστικών καταλυμάτων (ενοικιαζόμενα δωμάτια, πανσιόν, ξενώνες, κάμπινγκ), την τροφοδοσία των τουριστικών μονάδων με προϊόντα τοπικής

παραγωγής και την ανάπτυξη άλλων δραστηριοτήτων που συνδέονται συμπληρωματικά με τον τουρισμό» (Λαγός, Τομάρας, 2005).

«Ο αγροτουρισμός είναι μια ήπια μορφή βιώσιμης τουριστικής ανάπτυξης και πολυδραστηριότητας στον αγροτικό χώρο που αποσκοπεί στην οικονομική και την κοινωνική αναβάθμιση των αγροτικών περιοχών και γενικότερα της υπαίθρου, με την ανάδειξη και στήριξη της ήπιας και μικρής κλίμακας προσφοράς τουριστικών υπηρεσιών, της τοπικής αγροτικής παραγωγής, της δημιουργίας και εμπορίας παραδοσιακών προϊόντων, του πολιτιστικού και φυσικού πλούτου της κάθε περιοχής» (Ασκέλη, 2005).

Γενικά, ο αγροτικός τουρισμός γνωρίζει ανάπτυξη σε αγροτικές περιοχές που δεν έχουν κορεστεί τουριστικά και γίνεται προσπάθεια σύνδεσης της αγροτικής και της τουριστικής δραστηριότητας, με στόχο κάθε μία να ωφεληθεί από την άλλη και κυρίως να μη γίνει υποβάθμιση της γεωργίας λόγω του τουρισμού (Σφακιανάκης, 2000).

10.1 Μορφές Αγροτουρισμού

(το κείμενο που ακολουθεί είναι βασισμένο στη διπλωματική εργασία: Καραβασίλη, 2010)

Σε αυτή την ενότητα θα αναλυθούν οι μορφές με τις οποίες επικράτησε ο αγροτουρισμός. Εδώ, πρέπει να σημειωθεί ότι οι μορφές του αγροτουρισμού διεθνώς, διαφέρουν από τις μορφές με τις οποίες συναντάται ο αγροτουρισμός στην Ελλάδα.

Σε διεθνές επίπεδο ο αγροτουρισμός επικράτησε με τις εξής μορφές:

- Η πρώτη περιλαμβάνει διακοπές σε αγροκτήματα (farm house holidays) και σχετίζεται με τη γεωργική εκμετάλλευση. Οι εκδρομείς παίρνουν μέρος στις αγροτικές δραστηριότητες και στην αγροτική ζωή γενικότερα.
- Η δεύτερη μορφή αγροτουρισμού είναι γνωστή ως “Bed and breakfast” δηλαδή “κλίνη και πρωινό”. Σ’ αυτή την περίπτωση οι φιλοξενούμενοι μένουν σε ενοικιαζόμενα δωμάτια σε εξωαστικούς συνοικισμούς ή σε αγροτικά

καταλύματα (αγροικίες) που βρίσκονται μέσα στον αγροτικό οικισμό (Λαγός, Τομάρας 2005).

- Ανάλογα, με τις περιοχές που εφαρμόζεται ο αγροτουρισμός διακρίνεται και σε επιμέρους κατηγορίες, όπως για παράδειγμα αγροτουρισμός σε μεγάλες γεωργικές εκμεταλλεύσεις, αγροτουρισμός σε παραδοσιακούς οικισμούς, αγροτουρισμός σε παραλιακές ή νησιωτικές περιοχές (Λαγός 2005).

Στην Ελλάδα οι μορφές αγροτουρισμού είναι:

- Αμιγής, ο οποίος συναντάται κυρίως σε νησιά ή σε παράκτιες περιοχές και σε παραδοσιακούς οικισμούς.
- Σύνθετος, ο οποίος περιλαμβάνει και επιπλέον εξειδικευμένες δραστηριότητες των ταξιδιωτών.

(Γιάκκα, 2007)

Προκειμένου να γίνουν κατανοητές οι έννοιες του αμιγούς και του σύνθετου τουρισμού, ακολουθούν οι μορφές με τις οποίες συναντώνται στην Ελλάδα.

Οι μορφές του αμιγούς αγροτουρισμού είναι:

- Αγροτουρισμός σε χωριά ιδιαίτερου φυσικού κάλους, τα οποία προσελκύουν τους επισκέπτες λόγω της ομορφιάς της τοποθεσίας
- Αγροτουρισμός σε νησιωτικές ή παραλιακές περιοχές, τα οποία αξιοποιούν τους θερινούς μήνες τον ήλιο και την θάλασσα
- Αγροτουρισμός σε παραδοσιακούς οικισμούς, οι οποίοι έχουν να αναδείξουν μία ξεχωριστή αρχιτεκτονική
- Αγροτουρισμός κοντά σε προστατευμένες περιοχές, όπως εθνικούς δρυμούς και υδροβιότοπους
- Αγροτουρισμός σε καταλύματα συνεταιριστικής μορφής, όπου τα μέλη των συνεταιρισμών προσφέρουν προϊόντα δικής τους ή τοπικής παραγωγής

(Λαζαρίδης Ι., 2011)

Οι μορφές του σύνθετου αγροτουρισμού είναι:

- Αγροτουρισμός σε περιοχές με ιαματικές πηγές, όπου οι τουρίστες υπόκεινται σε θεραπευτικές αγωγές

- Αγροτουρισμός σε ορεινά χωριά στην περιοχή των οποίων λειτουργεί οργανωμένο χιονοδρομικό κέντρο
- Αγροτουρισμός σε αγροτικές περιοχές με αθλητικές εγκαταστάσεις
- Αγροτουρισμός σε κατασκηνωτικούς χώρους(camping) που βρίσκονται στον περίγυρο αγροτικών οικισμών με τους οποίους συνδέονται οικονομικά, κοινωνικά και πολιτισμικά
- Αγροτουρισμός για παιδιά μικρής ηλικίας όπου πραγματοποιείται σε παιδικές κατασκηνώσεις με αθλητικές εγκαταστάσεις , πλήρη φιλοξενία καθώς και προσφορά μορφωτικών και ψυχαγωγικών προγραμμάτων
- Αγροτουρισμός σε κέντρα διερχομένων τουριστών που βρίσκονται σε ειδικούς κόμβους και δέχονται περαστικούς για να τους προσφέρουν φιλοξενία
- Αγροτουρισμός σε αγροτικές περιοχές όπου υπάρχουν πολιτιστικά ενδιαφέροντα και συνδέονται με πνευματικές ενασχολήσεις

(Λαζαρίδης Ι., 2011)

Από τις παραπάνω μορφές αγροτουρισμού στην Ελλάδα και σε σύγκριση με τις μορφές αγροτουρισμού σε διεθνές επίπεδο, παρατηρούμε ότι από την Ελλάδα απουσιάζει η συμμετοχή του τουρίστα στις αγροτικές εργασίες και η φιλοξενία του από τους ντόπιους. Το γεγονός αυτό, αποτελεί σημαντική έλλειψη της οργάνωσης του αγροτουρισμού στην Ελλάδα, αφού στερεί στον αγροτουρίστα τη δυνατότητα να διεισδύσει στην πραγματική ζωή και στην καθημερινότητα των κατοίκων του τόπου που επισκέπτεται.

10.2 Χρηματοδοτικά πλαίσια των αγροτουριστικών επενδύσεων

Από τη δεκαετία του 1980 η προώθηση του αγροτουρισμού εντάχθηκε στη στρατηγική της (τότε) Ευρωπαϊκής Κοινότητας (ΕΚ), έχοντας ως στόχους τη διαφοροποίηση των τοπικών οικονομιών στην ύπαιθρο και τη συγκράτηση του αγροτικού πληθυσμού. Η ΕΚ στήριξε την αειφόρο αγροτική ανάπτυξη θεσπίζοντας χρηματοδοτικά προγράμματα τα οποία προώθησαν, μέσω επιδοτήσεων, τις

αγροτουριστικές δραστηριότητες (Καραβασίλη, 2010). Τα προγράμματα αυτά συμβάλλουν στην εδαφική, οικονομική και κοινωνική συνοχή.

Ειδικότερα, την περίοδο 2000-2006 χρηματοδοτικά πλαίσια των αγροτουριστικών επενδύσεων αποτέλεσαν τα προγράμματα:

- ο Κανονισμός 1257/99
- η Κοινοτική Πρωτοβουλία Leader (I, II και Plus), ειδικότερα ο πρώτος άξονας,
- το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης – Ανασυγκρότηση της υπαίθρου (Ε.Π.Α.Α.-Α.Υ.) και ειδικότερα ο άξονας 7 που αφορά στα Ολοκληρωμένα Προγράμματα Ανάπτυξης Αγροτικού Χώρου (Ο.Π.Α.Α.Χ.),
- τα Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα (Π.Ε.Π.) (Μανωλοπούλου, 2009).

Προσπάθειες για την ανάπτυξη και συγκρότηση του αγροτικού χώρου έγιναν και σε εθνικό επίπεδο. Τα προγράμματα που βοήθησαν προς αυτή την κατεύθυνση είναι:

- Τα προγράμματα του ελληνικού Οργανισμού Μικρών και Μεσαίων Επιχειρήσεων και Χειροτεχνίας (ΕΟΜΜΕΧ) και
- Τα προγράμματα του Οργανισμού Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού (ΟΑΕΔ) (Λαγός, Τομάρας 2005).

Για την περίοδο 2007-2013, η οποία αποτελεί την 4^η προγραμματική περίοδο, τα επενδυτικά σχέδια αγροτουρισμού πραγματοποιούνται μέσω του τρίτου άξονα του προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης (Π.Α.Α)-Αλέξανδρος Μπαλατατζής, ο οποίος εφαρμόζεται σε περιοχές όπου στην προηγούμενη προγραμματική περίοδο ήταν περιοχές παρεμβάσεων των Ο.Π.Α.Α.Χ., και του τέταρτου άξονα του Π.Α.Α. που αφορά στην εφαρμογή της προσέγγισης Leader, η οποία θα επεκταθεί και προς τις πεδινές περιοχές. (διπλωματική Μανωλοπούλου).

Η περιοχή μελέτης έχει ενταχθεί σε προγράμματα ΟΠΑΑΧ και ΠΕΠ. Τα έργα που έχουν χρηματοδοτηθεί από αυτά τα χρηματοδοτικά πλαίσια, βρίσκονται στο παράρτημα Ε.

10.3 Επιπτώσεις εφαρμογής αγροτουρισμού

Ο αγροτουρισμός, όπως αναφέρθηκε παραπάνω, είναι μία ήπια μορφή τουρισμού, η οποία μπορεί να συμβάλλει στην ενδογενή ανάπτυξη μικρών ορεινών, παραδοσιακών περιοχών, χωρίς να προκαλεί αλλοιώσεις στο φυσικό τοπίο της περιοχής. Με αυτή την έννοια εμφανίζει αρκετές θετικές επιπτώσεις στην περιοχή όπου εφαρμόζεται.

Αναλυτικότερα, ο αγροτουρισμός:

- Καλύπτει την ανάγκη των κατοίκων των αστικών κέντρων για απόδραση στη φύση και συγχρόνως την ανάγκη των κατοίκων των αγροτικών περιοχών για βελτίωση του οικογενειακού τους εισοδήματος (Iakovidou O., 2002),
- Συμπληρώνει και βελτιώνει το οικογενειακό εισόδημα και επομένως τις συνθήκες διαβίωσης των κατοίκων της περιοχής (Αποστολόπουλος K., Σδράλη Δ., 2009),
- Συγκρατεί τον αγροτικό πληθυσμό στον τόπο διαμονής του (Αποστολόπουλος K., Σδράλη Δ., 2009),
- Προωθεί τη διάθεση των τοπικών αγροτικών και βιοτεχνικών προϊόντων (Αποστολόπουλος K., Σδράλη Δ., 2009),
- Είναι φιλικός προς το περιβάλλον (Αποστολόπουλος K., Σδράλη Δ., 2009),
- Προβάλλει και αξιοποιεί την αρχιτεκτονική και πολιτισμική κληρονομιά (Αποστολόπουλος K., Σδράλη Δ., 2009),
- Ενθαρρύνει την καλύτερη χρήση των φυσικών πόρων (Λαζαρίδης I., 2011),
- Συνδέει την παραγωγή των γεωργικών και κτηνοτροφικών προϊόντων και την μεταποίηση με τον τουρισμό και τη γενικότερη παροχή υπηρεσιών (Μανωλοπούλου, 2009).

Παρ' όλα αυτά, η εφαρμογή του αγροτουρισμού σε μικρές, κλειστές κοινωνίες εγκυμονεί κινδύνους και υπάρχει η πιθανότητα να προκαλέσει σημαντικές αρνητικές συνέπειες στη φυσιογνωμία των περιοχών. Συγκεκριμένα, ο αγροτουρισμός προκαλεί:

- Αλλαγή στις τοπικές-πολιτισμικές αξίες,

- Παρακμή της τοπικής γλώσσας , των ιδιωτισμών και των εθίμων,
- Ζημιογόνες μεταβολές στο αγροτικό τοπίο,
- Κοινωνικο-οικονομικές αλλαγές,
- Ενίσχυση των κοινωνικών διαφορών.

(Αποστολόπουλος Κ., Σδράλη Δ., 2009)

10.4 Προβλήματα εφαρμογής αγροτουρισμού στην Ελλάδα

Στον Ελλαδικό χώρο έχουν εντοπισθεί προβλήματα στην εφαρμογή του αγροτουρισμού. Ένα πρόβλημα το οποίο συναντάται στις περισσότερες αγροτουριστικές επιχειρήσεις είναι ότι αυτές αναπτύχθηκαν δίχως την καθιέρωση πλαισίου που θα όριζε το προφίλ του αγροτουρίστα αλλά αντιγράφοντας τα πρότυπα του μαζικού τουρισμού (Παρταλίδου, 2006). Επιπλέον, καθ' όλη αυτή την περίοδο ο αγροτουρισμός δεν αναπτύχθηκε ομοιόμορφα στη χώρα. Τα αγροτουριστικά καταλύματα δε δημιουργήθηκαν με βάση ένα συνολικό σχέδιο ανάπτυξης κάθε περιοχής (Λαγός, Τομάρας, 2005).

Τις περισσότερες φορές γίνονται αποσπασματικές προσπάθειες ένταξης περιοχών στον αγροτουρισμό. Με τον όρο αποσπασματικές εννοούνται η μεμονωμένη δημιουργία καταλυμάτων και παραδοσιακών καφενείων, χωρίς το συνδυασμό τους με δραστηριότητες που ενδιαφέρουν τον αγροτουρίστα. Παρατηρείται δηλαδή έλλειψη οργάνωσης και ενός «πακέτου» παροχής υπηρεσιών και απουσία συνεργασίας των επιχειρηματιών μεταξύ τους. Οι συνθήκες αυτές δεν προσδίδουν ενδιαφέρον στην περιοχή και δεν τη μετατρέπουν σε προορισμό επιλογής του αγροτουρίστα.

Για την κατάσταση που περιγράφεται ευθύνεται η έλλειψη ενημέρωσης και εκπαίδευσης των ατόμων που αποφασίζουν να ενταχθούν σε προγράμματα αγροτουρισμού. Πολλοί από αυτούς αδιαφορούσαν να συμμετέχουν στα εκπαιδευτικά σεμινάρια που διοργάνωνε η ο Οργανισμός Γεωργικής Επαγγελματικής Εκπαίδευσης Κατάρτισης & Απασχόλησης «ΔΗΜΗΤΡΑ» ή άλλοι ενδιαφέρονταν αρχικά για τη χρηματοδότηση και στη συνέχεια δεν υπήρχε κάποιος να τους καθοδηγήσει για τη λειτουργία της νέας τους επιχείρησης. Υπεύθυνοι επίσης, είναι

και οι κρατικοί φορείς, οι οποίοι με νόμο απαγορεύουν στους ιδιοκτήτες καταλυμάτων την παροχή επιπλέον δραστηριοτήτων, όπως επισκέψεις σε αρχαιολογικούς χώρους και γενικότερα αξιοθέατα χωρίς την άδεια λειτουργίας ταξιδιωτικού γραφείου ή ξεναγού (Γιδαράκου, 2008).

Ένα άλλο πρόβλημα που έχει εντοπισθεί στην Ελλάδα είναι ότι πολλές φορές οι υπεύθυνοι φορείς για τη διαχείριση των προγραμμάτων έδιναν χρηματοδοτήσεις, χωρίς πρωτίστως να ελέγχουν εάν οι ενδιαφερόμενοι πληρούν τα απαραίτητα κριτήρια. Οι λόγοι που ενίσχυαν το φαινόμενο αυτό ήταν η έλλειψη ενός συνολικού σχεδιασμού, η σύγχυση που επικρατούσε ως προς τον προσδιορισμό του αγροτικού τουρισμού, αλλά και η προσπάθεια να απορροφήσουν όσο το δυνατόν σε μεγαλύτερο βαθμό τα διαθέσιμα κονδύλια (Ιακωβίδου, 2003).

10.5 Προτάσεις - Προϋποθέσεις για την ορθή εφαρμογή του αγροτουρισμού

Οι παραπάνω αρνητικές συνέπειες από την εφαρμογή του αγροτουρισμού, αλλά και τα προβλήματα που προκύπτουν από την κακή οργάνωση των κρατικών φορέων και την έλλειψη ενημέρωσης των «νέων επιχειρηματιών» είναι αναστρέψιμες, εάν ληφθούν μέτρα και εάν πληρούνται προϋποθέσεις που προστατεύουν τον ιδιαίτερο χαρακτήρα της κάθε περιοχής.

Η ορθή λειτουργία του αγροτουρισμού χρειάζεται κατάλληλη οργάνωση από την πλευρά των δημόσιων φορέων, εννοώντας τη συνεχή επίβλεψη και καθοδήγηση όσων αποφασίσουν να ενταχθούν σε προγράμματα αγροτουρισμού και τη διοργάνωση εκπαιδευτικών σεμιναρίων ώστε να είναι ικανοί οι «νέοι επιχειρηματίες» να καλύπτουν τις ανάγκες του αγροτουρίστα και να του παρέχουν ποιοτικές υπηρεσίες και προϊόντα. Σημαντική επίσης είναι και η παιδεία των ντόπιων, ώστε να μην προβούν σε ενέργειες που θα αλλοίωναν τον τόπο τους.

Πιο συγκεκριμένα, παρακάτω προτείνονται μέτρα για την ορθή και επιτυχή εφαρμογή του αγροτουρισμού:

- Ένα Πλήρες Τουριστικό Πακέτο.

Ένα από τα βασικότερα προβλήματα που εμποδίζει την κερδοφορία στις τουριστικές επιχειρήσεις είναι η μεμονωμένη κατασκευή τουριστικών καταλυμάτων σε μία περιοχή, χωρίς να παρέχεται η δυνατότητα στον επισκέπτη να έχει επιπλέον δραστηριότητες. Το γεγονός αυτό, αποτρέπει τον αγροτουρίστα να επιλέξει την περιοχή ως τουριστικό προορισμό και επομένως η κατάσταση πρέπει να αλλάξει. Σε αυτό θα πρέπει να συμβάλλουν η τοπική αυτοδιοίκηση και οι επιχειρηματίες της περιοχής. Η τοπική αυτοδιοίκηση θα πρέπει να αξιοποιήσει τους φυσικούς πόρους της περιοχής, ώστε να γίνουν δημόσια έργα ανάπλασης και να οργανωθούν δραστηριότητες, όπως επισκέψεις σε περιοχές ιστορικής και πολιτιστικής αξίας. Οι επιχειρηματίες της περιοχής επιβάλλεται να συνεργαστούν μεταξύ τους έτσι ώστε να παρέχουν πλήθος δραστηριοτήτων και να έχουν τη δυνατότητα να ενημερώνουν τους πελάτες τους για τις υπηρεσίες που προσφέρει η περιοχή. Για παράδειγμα, ο ιδιοκτήτης καταλυμάτων ενημερώνει για την ύπαρξη τουριστικού γραφείου και παραδοσιακών καφενείων και παραπέμπει σε αυτά τους τουρίστες.

- Υποστήριξη και Συμμετοχή της Τοπικής Αυτοδιοίκησης

Η τοπική αυτοδιοίκηση οφείλει να συμβάλλει στη διαμόρφωση των περιοχών, όχι μόνο για να μετατραπούν σε τουριστικούς προορισμούς, αλλά και για να αποτελούν περιοχές που εξασφαλίζουν ποιότητα ζωής στους κατοίκους τους. Επομένως, αρχικά θα πρέπει να αξιοποιηθούν τα αρχιτεκτονικά χαρακτηριστικά των παραδοσιακών οικισμών, τα σημεία φυσικού κάλλους και ιστορικού ενδιαφέροντος, να κατασκευαστεί ολοκληρωμένο οδικό δίκτυο που θα εξασφαλίζει την πρόσβαση στην περιοχή και την ασφαλή μετακίνηση στην ευρύτερη περιοχή, να χρηματοδοτηθούν οι νέες επιχειρήσεις και η διαφήμισή τους και η εκπαίδευση των νέων επιχειρηματιών.

- Ο Συντονισμός και η Συνεργασία μεταξύ Επιχειρηματιών του Αγροτικού Τουρισμού και της Τοπικής Αυτοδιοίκησης

Η συνεργασία των επιχειρηματιών της περιοχής επιβάλλεται προκειμένου να παρέχεται ένα ολοκληρωμένο πακέτο στον επισκέπτη. Οι επιχειρηματίες θα ενημερώνουν για τις άλλες δραστηριότητες που λαμβάνουν χώρα στην περιοχή και θα τους παραπέμπουν εκεί.

- Ενημέρωση για την Τουριστική Ανάπτυξη

Αναγκαία κρίνεται τόσο η διεξαγωγή σεμιναρίων ενημέρωσης των πολιτών για την τουριστική ανάπτυξη και τον αγροτουρισμό, όσο και η διαφήμιση των αγροτουριστικών δραστηριοτήτων.

10.6 Ο αγροτουρισμός στην περιοχή μελέτης

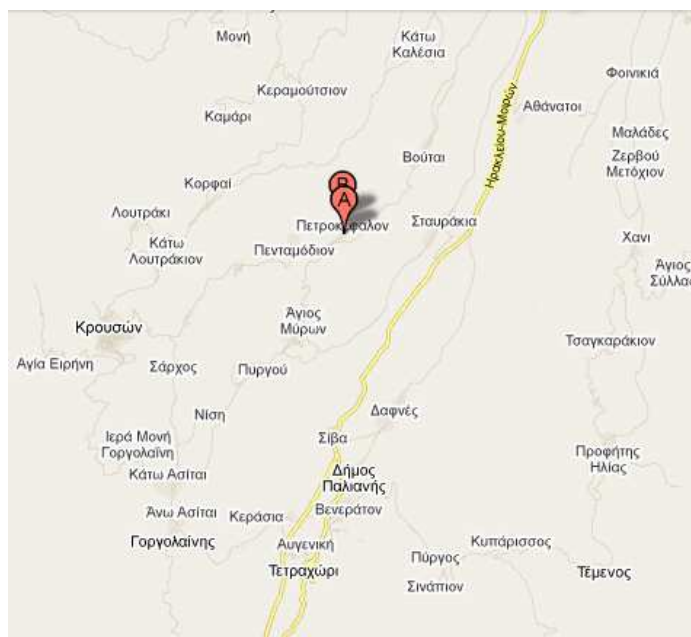
(Τα παρακάτω κείμενα είναι βασισμένα σε κείμενα της Αναπτυξιακής Ηρακλείου)

Στην ευρύτερη περιοχή μελέτης έχουν αναπτυχθεί αγροτουριστικές δραστηριότητες οι οποίες σχετίζονται κυρίως με την κατασκευή καταλυμάτων. Παρακάτω παρουσιάζονται αναλυτικά οι δραστηριότητες που έχουν αναπτυχθεί σε μικρή απόσταση από την περιοχή μελέτης (έως 10km) καθώς και η θέση τους ως προς αυτή. Οι αγροτουριστικές επιχειρήσεις που ακολουθούν αναφέρονται στο αρχείο της Αναπτυξιακής Ηρακλείου και έχουν όλες συγχρηματοδοτηθεί μέσω κάποιου προγράμματος της Ευρωπαϊκής ένωσης.

Leader 2- ΜΕΤΡΟ 3- Αγροτουρισμός

Στην ευρύτερη περιοχή μελέτης:

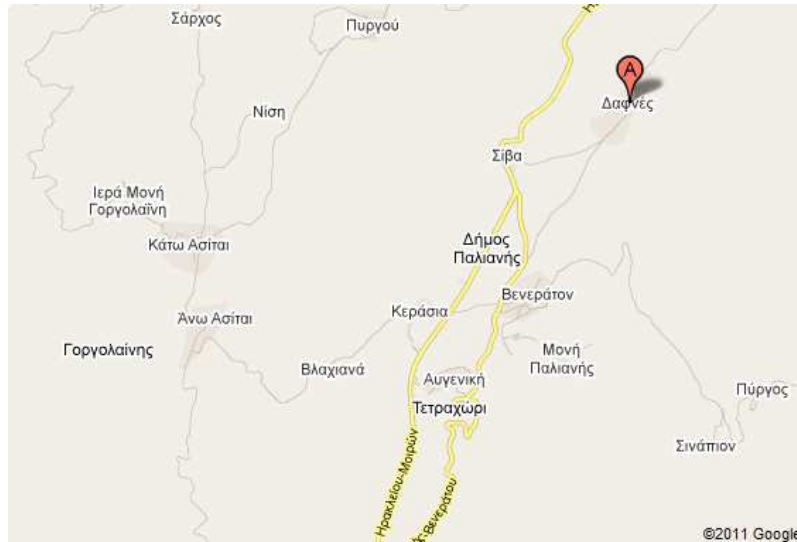
1. Ενοικιαζόμενα δωμάτια Τρουλινού-Κουκουνάκη Νίκη
 - θέση: Πετροκέφαλο (δήμος Γοργολαΐνη),
 - τύπος καταλύματος: Τουριστικές επιπλωμένες κατοικίες Α΄τάξης,
 - αριθμός δωματίων: 3 διαμερίσματα
 - Αριθμός κλινών:10.
 - Δημιουργία καταλύματος σε υφιστάμενο πετρόκτιστο παραδοσιακό κτήριο, προγενέστερο του 1923, το οποίο σύμφωνα με την ιδιοκτήτρια έχει γίνει αναστήλωση σε ποσοστό 85% του παλαιού. Επομένως, είναι παραδοσιακής αρχιτεκτονικής με οντάδες και τζάκι. Το έργο βρίσκεται επί του ευρωπαϊκού μονοπατιού E4. Ο επισκέπτης έχει την ευκαιρία να επισκεφτεί το Λαογραφικό μουσείο Ασιτών, το Ρωμαϊκό λουτρό Κάτω Ασιτών, καθώς και το Σπήλαιο του Σάρχου, τα οποία βρίσκονται πολύ κοντά στην περιοχή.

Εικόνα 91 Σχετική θέση Πετροκέφαλου – περιοχής μελέτης (Πηγή: google maps)

2. Ενοικιαζόμενα δωμάτια Γ.Πορτοκαλάκης & ΣΙΑ Ε.Ε.

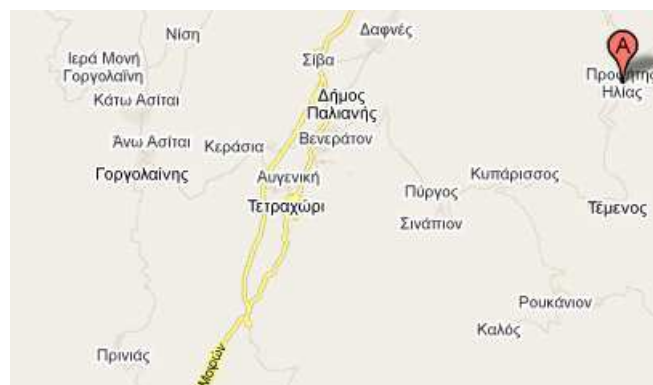
- Θέση: Δαφνές (δήμος Ηρακλείου)
- Τύπος καταλύματος: ενοικιαζόμενα επιπλωμένα δωμάτια
- Αριθμός δωματίων: 4
- Αριθμός κλινών: 8
- Αναπαλαίωση παραδοσιακού κτιρίου και μετατροπή του σε παραδοσιακό κατάλυμα (πανδοχείο), το οποίο διαθέτει και εκθετήριο διαφόρων τοπικών προϊόντων (ελαιόλαδο, κρασί, παραδοσιακά γλυκά, κλπ.). Η λειτουργία μιας τέτοιας μονάδας στις Δαφνές θα συμβάλλει στην αναβάθμιση του τουριστικού προϊόντος και ιδιαίτερα του εναλλακτικού τουρισμού, εφόσον αναπτύχθηκε σε επίσημα αναγνωρισμένη ζώνη κρασιού V.Q.P.R.D. (Η ανώτερη κατηγορία των παραγόμενων οίνων) ή οίνος Ονομασίας Προελεύσεως Ελεγχόμενης (Ο.Π.Ε.) <http://w4u.eexi.gr/~oinos/GRVOC.HTM>).

Εικόνα 92 Σχετική θέση Δαφνών – περιοχής μελέτης (Πηγή: google maps)

3. Ενοικιαζόμενα δωμάτια Ξυδάκης Γιάννης

- Θέση: Προφήτης Ηλίας (δήμος Τεμένους)
- Τύπος καταλύματος: τουριστικές επιπλωμένες κατοικίες
- Αριθμός δωματίων: 4
- Αριθμός κλινών: 10
- Το έργο αποτελεί ένα από το σύνολο των έργων που έχουν γίνει στην περιοχή: ένα αναρριχητικό κέντρο εκπαίδευσης, η διαμόρφωση μονοπατιού πρόσβασης στο Βυζαντινό Κάστρο Ρόκα, αγροτουριστικό κατάλυμα που διαθέτει και ταβέρνα- καφενείο καθώς και μία παραδοσιακή ταβέρνα.

Εικόνα 93 Σχετική θέση Προφήτη Ηλία – περιοχής μελέτης (Πηγή: google maps)

4. Ενοικιαζόμενα δωμάτια – μονάδα εστίασης Κ. Μαρτιμιανάκης & ΣΙΑ Ο.Ε.

- Θέση: Προφήτη Ηλία (δήμος Τεμένους) (βλ. Εικόνα 93)

- Αριθμός δωματίων: 5
- Αριθμός κλινών: 10
- Δυναμικότητα καφενείου: 62 άτομα
- Αγροτουριστικό κατάλυμα στον πρώτο όροφο κτίσματος, το οποίο έχει χαρακτηριστεί διατηρητέο από το Υπουργείο Πολιτισμού. Στο ισόγειο του κτιρίου λειτουργεί ταβέρνα-καφενείο. Το έργο λειτουργεί συμπληρωματικά με άλλα έργα που έχουν γίνει στην περιοχή.

5. ΑΝΑΡΡΙΧΗΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΟΡΝΑΡΟΣ ΔΗΜΗΤΡΗΣ

- ΘΕΣΗ: ΠΡΟΦΗΤΗΣ ΗΛΙΑΣ (ΔΗΜΟΣ ΤΕΜΕΝΟΥΣ) (βλ. Εικόνα 93)
- Δραστηριότητες του κέντρου είναι οι εξής: οργάνωση σχολών αναρρίχησης και εκπαίδευση των μελών της (Ελληνικός Ορειβατικός Σύνδεσμος, Σώμα Ελλήνων Προσκόπων, Ομάδες Άμεσης Επέμβασης Ελληνικού Ερυθρού Σταυρού, Σώματα Ασφαλείας και Πυροσβεστικής, Σπηλαιολογική Εταιρεία κ.ά.), ενοικίαση εξοπλισμού σε ενδιαφερόμενους μεμονωμένους επισκέπτες, χαρτογράφηση, αποτύπωση ειδικών διαδρομών ορειβατικού και αναρριχητικού ενδιαφέροντος στην ευρύτερη περιοχή, καθώς και το «αρμάτωμα» (μόνιμος εξοπλισμός) ειδικών αναρριχητικών διαδρομών.

6. ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ ΤΑΒΕΡΝΑΣ ΚΕΓΙΑΔΑΚΗ ΠΕΡΣΕΦΟΝΗ

- ΘΕΣΗ: ΠΡΟΦΗΤΗΣ ΗΛΙΑΣ (ΔΗΜΟΣ ΤΕΜΕΝΟΥΣ) (βλ. Εικόνα 93)
- Επιφάνεια : Ισόγειο κτίριο 67,5 τμ και αύλειος χώρος 17,1 τμ.
- Δυναμικότητα : 40 άτομα.
- Πρόκειται για τον εκσυγχρονισμό και τη διαμόρφωση του χώρου υφιστάμενης ταβέρνας, στην οποία ο επισκέπτης μπορεί να απολαύσει ντόπια προϊόντα της κρητικής διατροφής.

7. Ενοικιαζόμενα δωμάτια Φιλιππίδης Μιχάλης

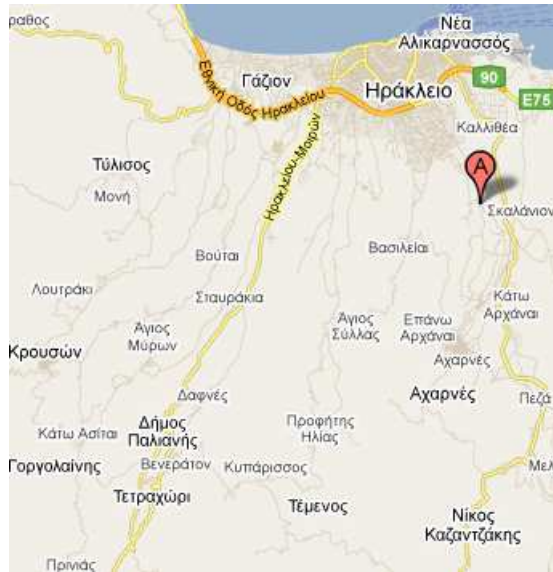
- Θέση: Σάρχος (Δήμος Κρουσώνα)
- Τύπος καταλύματος: Ενοικιαζόμενα επιπλωμένα διαμερίσματα
- Αριθμός δωματίων: 5 Διαμερίσματα
- Αριθμός κλινών: 15

- Η επένδυση αφορά στην ανέγερση νέου κτίσματος, στο οποίο δημιουργήθηκαν παραδοσιακά καταλύματα, καθώς και στην αναπαλαίωση ενός παλιού πετρόκτιστου διώροφου κτιρίου, το οποίο χρονολογείται από το 1923. Και τα δύο αυτά κτίσματα το ένα δίπλα στο άλλο βρίσκονται εντός κτήματος 35 περίπου στρεμμάτων με ελαιόδεντρα, κερασιές και άλλα οπωροφόρα δέντρα. Ο επισκέπτης έχει τη δυνατότητα να επισκεφθεί το σπήλαιο του Σάρχου, τον οικισμό του Κρουσώνα, να ακολουθήσει ορειβατικά μονοπάτια που βρίσκονται στην περιοχή.

Εικόνα 94 Σχετική θέση Κρουσώνα – περιοχής μελέτης

8. Γραφείο Εναλλακτικού Τουρισμού Β. Σκουλάς – Γ Τσακαλάκης Ε.Π.Ε «Wild Nature»
 - Θέση: Σπηλιά (Δήμος Ηρακλείου)
 - Δραστηριότητες του γραφείου είναι το trekking (πολυήμερες πεζοπορίες με διανυκτέρευση στη φύση), ορειβασία, πεζοπορία σε φαράγγια ή ποτάμια, εκδρομές με ορειβατικό ποδήλατο, λιμναίο και θαλάσσιο kayaking, θεματικοί περίπατοι μελέτης (πολιτιστικοί, βοτανολογικοί, ορνιθολογικοί), ομαδικά παιχνίδια στη φύση και ορεινές εκδρομές με jeeps 4x4.

Εικόνα 95 Σχετική θέση Σπηλιάς – περιοχής μελέτης

Leader 2 – ΜΕΤΡΟ 4 – Μικρές επιχειρήσεις-βιοτεχνίες

1.Επέκταση – Εκσυγχρονισμός Εργαστηρίου Αγγειοπλαστικής

Δρακουλάκης Γιώργος

- Θέση : Κρουσώνας (Δήμου Κρουσώνα) (βλ. Εικόνα 94)
- Δομημένη επιφάνεια: Κτίριο 120,30 τμ.
- Προϊόντα: Παραγωγή αντιγράφων αρχαιολογικών ευρημάτων (με σφραγίδα για γνήσιο αντίγραφο) και μικρών διακοσμητικών αντικειμένων όπως: πήλινα βαζάκια, κούπες, ανθοδοχεία κλπ.

Leader 2 - ΜΕΤΡΟ 5 – Αξιοποίηση-εμπορία αγροτικής παραγωγής

Στην ευρύτερη περιοχή μελέτης:

1. ΕΠΕΚΤΑΣΗ – ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ ΒΙΟΤΕΧΝΙΑΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΚΑΙ ΕΜΦΙΑΛΩΣΗΣ ΤΣΙΚΟΥΔΙΑΣ Ν. ΓΙΓΟΥΡΤΑΚΗΣ ΚΑΙ ΣΙΑ Ε.Ε.

- ΘΕΣΗ: ΠΡΟΦΗΤΗ ΗΛΙΑ (ΔΗΜΟΥ ΤΕΜΕΝΟΥΣ) (βλ. Εικόνα 93)
- Δομημένη επιφάνεια: Κτίριο 152 τμ.
- Προϊόντα: Τσικουδιά σε μπουκάλια διαφόρων μεγεθών.

2. ΕΠΕΚΤΑΣΗ – ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ ΣΥΣΚΕΥΑΣΤΗΡΙΟΥ ΝΩΠΩΝ ΣΤΑΦΥΛΙΩΝ ΑΓΡΟΤΙΚΟΣ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΣ ΠΡΟΦΗΤΗ ΗΛΙΑ

- ΘΕΣΗ :ΠΡΟΦΗΤΗ ΗΛΙΑ (ΔΗΜΟΥ ΤΕΜΕΝΟΥΣ) (βλ. Εικόνα 93)
- Δομημένη επιφάνεια: Κτίριο 1000 τμ.
- Προϊόντα: Μικροσυσκευασία επιτραπέζιων σταφυλιών.
- Πρόκειται για τον εκσυγχρονισμό υφιστάμενης επιχείρησης. Η καινοτομία στη συσκευασία σταφυλιού (μικροσυσκευασία κιλού και μισού κιλού με δίχτυ) καθιστά το προϊόν περισσότερο ελκυστικό και ανταγωνιστικό στην αγορά.

3. ΜΟΝΑΔΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΚΑΙ ΕΜΦΙΑΛΩΣΗΣ ΤΣΙΚΟΥΔΙΑΣ ΚΑΙ ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ ΠΟΤΟΠΟΙΕΙΟΥ ΞΕΝΟΚΤΙΣΤΑΚΗΣ ΜΥΡΩΝ

- ΘΕΣΗ: ΑΓΙΟ ΜΥΡΩΝΑ (ΔΗΜΟΥ ΓΟΡΓΟΛΑΪΝΗ)
- Δομημένη επιφάνεια: Κτίριο 450 τμ.
- Προϊόντα: Τσικουδιά σε μπουκάλια διαφόρων μεγεθών.

Εικόνα 96 Μονάδα παραγωγής και εμφιάλωσης τσικουδιάς.

Εικόνα 97 Σχετική θέση Αγίου Μύρωνα- περιοχής μελέτης

4. ΚΕΛΑΡΙ – ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΟ ΠΑΤΗΤΗΡΙ – ΡΑΚΟΚΑΖΑΝΟ ΙΕΡΩΝΥΜΑΚΗΣ ΠΡΙΑΜΟΣ

- ΘΕΣΗ: ΚΑΠΕΛΑ (ΔΗΜΟΥ ΤΕΜΕΝΟΥΣ)
- Δομημένη επιφάνεια: Ισόγειο κτίριο 69,49 τμ, και υπόγειο 80,50 τμ
- Προϊόντα: Γευσιγνωσία, παρακολούθηση παραδοσιακού τρόπου παραγωγής ρακής και κρασιού.
- Το έργο βρίσκεται σε αμπελώνα πιστοποιημένης βιολογικής καλλιέργειας. Παράγει και εμφιαλώνει κόκκινο βιολογικό κρασί και ρακή.

5. ΟΙΝΟΘΗΚΗ – ΣΗΜΕΙΟ ΔΟΚΙΜΗΣ ΚΑΙ ΕΚΘΕΣΗΣ ΟΙΝΩΝ ΔΑΦΝΩΝ ΔΟΥΛΟΥΦΑΚΗΣ ΝΙΚΟΣ

- ΘΕΣΗ: ΔΑΦΝΕΣ (ΔΗΜΟΣ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ) (βλ. Εικόνα 92)
- Δομημένη επιφάνεια: Ισόγειο κτίριο 148,57 τμ. και υπόγειο 71,34 τμ.
- Προϊόντα: Έκθεση οίνων Δαφνών.
- Ο επισκέπτης ξεναγείται στον υπόγειο χώρο του κτιρίου για να γνωρίσει τις συνθήκες φύλαξης και συντήρησης των κρασιών. Στη συνέχεια γίνεται παρουσίαση των προϊόντων και ενημέρωση γύρω

από τις εδαφοκλιματικές συνθήκες της περιοχής, τον τρόπο καλλιέργειας της αμπέλου, κ.α..

6. Εργαστήριο Παραγωγής Παραδοσιακών Γλυκών και Εδεσμάτων Πιτσικάκη Μαρία
 - Θέση: Κρουσώνας (Δήμου Κρουσώνα) (βλ. Εικόνα 94)
 - Δομημένη επιφάνεια: Ισόγειο κτίριο 86,26 τμ για τη παραγωγή των προϊόντων και υπόγειο ίσης επιφάνειας (αποθηκευτικοί χώροι-αποδυτήρια κλπ.)
 - Προϊόντα: Παραγωγή προϊόντων κρητικής παράδοσης.

7. Εργαστήριο Παραγωγής Παραδοσιακών Γλυκών και Εδεσμάτων Αγροτικός-Οικοτεχνικός Συν/σμός Κρουσώνα
 - Θέση: Κρουσώνας (Δήμου Κρουσώνα) (βλ. Εικόνα 94)
 - Δομημένη επιφάνεια: Κτίριο 120 τμ.
 - Προϊόντα: Παραγωγή προϊόντων κρητικής παράδοσης.

Leader 2 – ΜΕΤΡΟ 6 – Διατήρηση-Βελτίωση Περιβάλλοντος

Στην περιοχή μελέτης:

- 1.Λαογραφικό και Ιστορικό Μουσείο Δήμος Γοργολαΐνη
 - Θέση : Άνω Ασίτες (Δήμου Γοργολαΐνη)
 - Δομημένη επιφάνεια: Ισόγειο κτίριο 72 τμ και οντάς 50 τμ.
 - Χρηματοδοτήθηκαν: Εργασίες για τη διαμόρφωση του περιβάλλοντος χώρου, κτιριακές εργασίες για την αποκατάσταση και συντήρησης του κτιρίου και προμήθεια εξοπλισμού.
 - Οι δραστηριότητες του μουσείου είναι η συγκέντρωση και ταξινόμηση ιστορικού και λαογραφικού υλικού, η ανάδειξη και προβολή αυτού του υλικού, η οργάνωση επισκέψεων ξένων και ντόπιων ομάδων, σχολείων κλπ. και η διοργάνωση εκδηλώσεων και άλλων δραστηριοτήτων σε θέματα ιστορικού, λαογραφικού και πολιτιστικού περιεχομένου.

- 2.Μουσείο Εκκλησιαστικών Εικόνων Ιερά Μονή Παλιανής

- Θέση: Βενεράτο (Δήμου Τετραχωρίου)
- Δομημένη επιφάνεια: Ισόγειο κτίριο 29 τμ με οντά 16 τμ.
- Χρηματοδοτήθηκαν: Κτιριακές εργασίες για την αποκατάσταση και συντήρηση του κτιρίου, περιβάλλοντος χώρου, προμήθεια εξοπλισμού και δαπάνες προβολής και προώθησης. Αφορά στη συγκέντρωση εκκλησιαστικών εικόνων, βιβλίων και σκευών, καθώς και έργων παραδοσιακής υφαντικής και ειδών χειροτεχνίας της μονής.

Στην ευρύτερη περιοχή μελέτης:

1. Ενοποίηση Μονοπατιών Πρόσβασης στο Βυζαντινό Φρούριο «ΡΟΚΑ» Δήμος Τεμένους
 - Θέση: Προφήτη Ηλία (Δήμου Τεμένους) (βλ. Εικόνα 93)
 - Χρηματοδοτήθηκαν: Εργασίες για τη διαμόρφωση των μονοπατιών (λιθόστρωτα μονοπάτια πρόσβασης , φωτισμός, ξύλινα κάγκελα, καθιστικά).
 - Βρίσκεται σε ένα καταπληκτικό φυσικό περιβάλλον με πολύ όμορφη θέα και το επισκέπτεται μεγάλος αριθμός επισκεπτών ξένων και ντόπιων.
2. Αποκατάσταση και Διαμόρφωση Περιβάλλοντος Χώρου Ενετικής Πηγής Δήμος Γοργολαΐνη
 - Θέση: Αγ. Μύρωνα (Δήμου Γοργολαΐνη) (βλ. Εικόνα 97)
 - Χρηματοδοτήθηκαν: Εργασίες για τη διαμόρφωση του περιβάλλοντος χώρου, αποκατάσταση και συντήρηση της πηγής.
3. Διαμόρφωση Μονοπατιού και Περιβάλλοντος Χώρου στο Σπήλαιο Σάρχου Δήμος Κρουσώνα
 - Θέση: Σάρχος (Δήμου Κρουσώνα) (βλ. Εικόνα 94)
 - Χρηματοδοτήθηκαν: Εργασίες για τη διαμόρφωση του χώρου (λιθόστρωτο μονοπάτι πρόσβασης, δένδροφυτεύσεις, κατασκευή πετρόκτιστων καθιστικών, τοποθέτηση ξύλινων κάγκελων και καθιστικών). Αξίζει να σημειωθεί το καταπληκτικό φυσικό περιβάλλον της περιοχής καθώς και ο μεγάλος αριθμός επισκεπτών ξένων και ντόπιων

που το επισκέπτονται. Η ίδια περιοχή έχει να επιδείξει, πολιτιστικές εκδηλώσεις και περιοχές ιδιαίτερου φυσικού κάλλους.

Σημαντικές δραστηριότητες που σχετίζονται με τον αγροτουρισμό έχουν αναπτυχθεί στις Αρχάνες του νομού Ηρακλείου, όπου είναι και η έδρα της Αναπτυξιακής Εταιρίας Ηρακλείου. Εκεί συναντάται ένα πιο ολοκληρωμένο πλαίσιο αγροτουρισμού, το οποίο αποτελείται από ανάπλαση της περιοχής, κατασκευή καταλυμάτων και παραδοσιακών καφενείων, ίδρυση μουσείου αγροτικής ιστορίας και παράδοσης, εργαστήρια γλυπτικής, εκσυγχρονισμοί επιχειρήσεων, κ.α..

Εικόνα 98 Γυναικείος αγροτικός συνεταιρισμός Μελισσάνθη

Εικόνα 99 Ξενώνας Villa Κεράσια

Δρόμοι Κρασιού

Οι δρόμοι του κρασιού Ηρακλείου δημιουργήθηκαν το 2007 από το Δίκτυο Οινοποιών και αποτελεί την κύρια συλλογική και συντονισμένη ενέργεια όλων των οινοποιών του νομού Ηρακλείου. Όπως αναφέρει ο κ. Μηλιαράκης Ν., πρόεδρος του Δικτύου Οινοποιών Νομού Ηρακλείου, ο βασικός στόχος του Δικτύου είναι η βελτίωση της ποιότητας των προϊόντων και η ανάληψη πρωτοβουλιών προκειμένου να αναδειχθεί και να διατηρηθεί η Κρητική παράδοση σχετικά με την άμπελο και τον οίνο. Επιμέρους στόχοι του Δικτύου είναι η αύξηση της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων που συμμετέχουν και η αξιοποίηση των ευκαιριών που παρέχει το εθνικό και ευρωπαϊκό αναπτυξιακό σχέδιο.

Οι δρόμοι του κρασιού, μελλοντικά, στοχεύουν στη δημιουργία ενός ολοκληρωμένου δικτύου, το οποίο θα περιλαμβάνει σχεδόν όλα τα οινοποιεία του Δ.Δ.Ηρακλείου.

Μέχρι σήμερα, οι δρόμοι κρασιού δίνουν τη δυνατότητα στον επισκέπτη:

- Να γνωρίσει αμπελουργικές- οινοπαραγωγικές ζώνες της περιοχής
- Να επισκεφτεί περιοχές με ιστορικό πλούτο, παράδοση και ενδιαφέρον από αρχιτεκτονικής άποψης
- Πληροφορηθεί και να ψυχαγωγηθεί

(Πηγή: Αναπτυξιακή Ηρακλείου)

Μία από τις προτεινόμενες διαδρομές, διέρχεται από την περιοχή μελέτης. Συγκεκριμένα, διασχίζει τα χωριά Βενεράτο, Αυγενική και Σίβα. Τα οινοποιεία που έχουν ενταχθεί στο δίκτυο και ανήκουν στην περιοχή μελέτης είναι:

- ΑΦΟΙ Μελαμπιανάκη ΟΕ, στο Βενεράτο
- ΙΔΑΙΑ Οινοποιητική, στο Βενεράτο
- Παλιανής Γη ΑΕ, στην Αυγενική
- Τυλάκη Μαρία, στην Αυγενική
- Δασκαλάκη Ειρήνη, στη Σίβα

(Πηγή: Αναπτυξιακή Ηρακλείου)

Κάποια ακόμη οινοποιεία, τα οποία βρίσκονται σε ακτίνα έως 4χμ, είναι τα εξής:

- Οινοποιείο Δουλουφάκη, στις Δαφνές

- Οινοποιία Δαφνών, στις Δαφνές
- ΕΑΣ Ηρακλείου, στην εθνική οδό Ηρακλείου-Μοιρών, κοντά στην Αυγενική.

10.7 Διεξαγωγή συνεντεύξεων και ερωτηματολογίων στις αγροτουριστικές επιχειρήσεις της περιοχής

10.7.1 Μεθοδολογία έρευνας

Στην περιοχή μελέτης, η οποία απαρτίζεται από τις τέσσερις τοπικές κοινότητες της δημοτικής ενότητας Παλιανής και από δύο τοπικές κοινότητες της δημοτικής ενότητας Γοργολαΐνη, αποφασίστηκε να γίνει η διεξαγωγή επιτόπιας έρευνας μέσω της εφαρμογής των τεχνικών των ερωτηματολογίων και των συνεντεύξεων. Όταν η εύρεση κατάλληλων στοιχείων από δευτερογενείς πηγές δεν είναι δυνατή, τότε οι ανάγκες μιας μελέτης μπορούν να ικανοποιηθούν μόνο με τη συλλογή πρωτογενών στοιχείων, δηλαδή ο μελετητής θα υποχρεωθεί να συλλέξει μόνος του τα στοιχεία που χρειάζεται (Κουτσόπουλος, 2006).

Οι στόχοι της επιτόπιας έρευνας ήταν να συλλεχθούν στοιχεία για τις αγροτουριστικές επιχειρήσεις της περιοχής, για τις δράσεις των τοπικών φορέων και για τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι κάτοικοι της περιοχής.

Τα ερωτηματολόγια που δημιουργήθηκαν αφορούν αποκλειστικά στις αγροτουριστικές επιχειρήσεις. Οι ερωτήσεις του ερωτηματολογίου ήταν κλειστές, ως επί το πλείστον διχοτομικές (απαντήσεις ΝΑΙ-ΟΧΙ) και ελάχιστες έδιναν τη δυνατότητα πολλαπλής επιλογής (βλ. ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Δ – ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ). Τα βασικά ερωτήματα της έρευνας μέσω ερωτηματολογίου ήταν τα εξής:

- βιωσιμότητα των επιχειρήσεων,
- εκμετάλλευση ή όχι κάποιου από τα προγράμματα της ευρωπαϊκής ένωσης που αφορούν στη στήριξη του αγροτουρισμού,
- εάν συνεχίζουν οι ιδιοκτήτες των επιχειρήσεων να είναι και αγρότες,

- συμβολή του αγροτουρισμού στην ανάπτυξη και ανάδειξη της περιοχής
- συμβολή των εσόδων της επιχείρησης στο συνολικό τους εισόδημα.

Για τη διεξαγωγή της έρευνας, το κέντρο ενδιαφέροντος μετατοπίστηκε και προς επιχειρήσεις εκτός περιοχής μελέτης, προκειμένου να σχηματιστεί άποψη για την εφαρμογή του αγροτουρισμού στην ευρύτερη περιοχή. Ένας ακόμη λόγος που οδήγησε στην επιλογή αυτή, ήταν το γεγονός ότι εάν μία επιχείρηση σε διπλανό οικισμό ήταν βιώσιμη και αξιόλογη, τότε θα μπορούσε να αποτελέσει προτεινόμενο προορισμό και να είναι περιττό να προταθεί κάτι αντίστοιχο και για την περιοχή μελέτης. Το κριτήριο για την επιλογή των επιχειρήσεων της ευρύτερης περιοχής ήταν η απόσταση 10χμ από την περιοχή μελέτης. Επίσης, ερωτήθηκαν όλες οι επιχειρήσεις που λειτουργούσαν τη χρονική περίοδο διεξαγωγής της έρευνας. Ως περίοδος διεξαγωγής της έρευνας ήταν: 1^η Ιουνίου- 31^η Ιουλίου, λόγω του ότι ήταν θερινή περίοδος και επομένως αυξάνονταν οι πιθανότητες για λειτουργία περισσότερων επιχειρήσεων. Από τις 18 επιχειρήσεις που καταγράφηκαν μέσω της Αναπτυξιακής Ηρακλείου, ερευνήθηκαν οι 7. Επιπλέον ερευνήθηκαν και άλλες 6 επιχειρήσεις ου εντοπίστηκαν στην περιοχή. Επομένως, συνολικά ερευνήθηκαν 13 επιχειρήσεις. Παρακάτω παρατίθενται τα αποτελέσματα της έρευνας, η ανάλυση των οποίων έγινε με τη χρήση του στατιστικού προγράμματος SPSS (Version 15).

10.7.2 Αποτελέσματα έρευνας

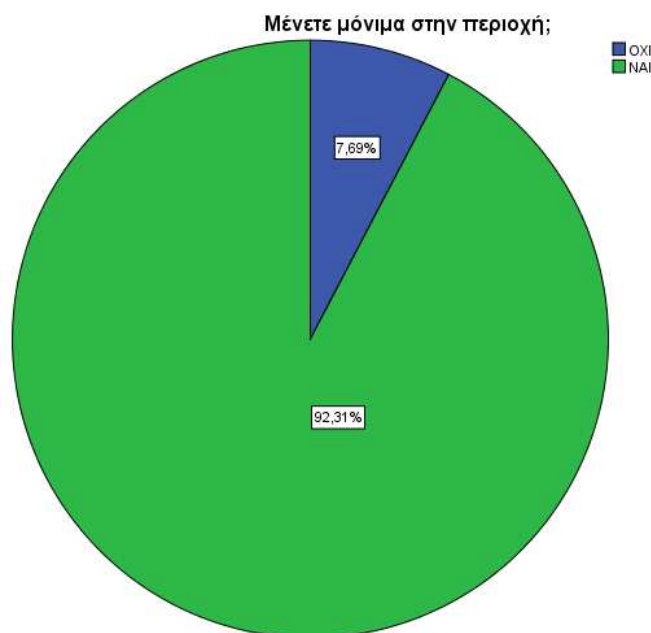
Τα αποτελέσματα που προέκυψαν από την έρευνα μέσω των ερωτηματολογίων είναι τα εξής:

- Από τις 24 αγροτουριστικές επιχειρήσεις που καταγράφηκαν, έχουν πάψει να λειτουργούν οι..., από αυτές που λειτουργούν ερευνήθηκαν 13 οι ... δε λειτουργούν πλέον και οι ... πρόκειται να κλείσουν.
- Οι 12 από τους 13 ιδιοκτήτες επιχειρήσεων που ερωτήθηκαν μένουν μόνιμα στην περιοχή όπου στεγάζεται η επιχείρησή τους (ποσοστό 92,3%).

Πίνακας 24 Αποτελέσματα έρευνας στην ερώτηση: «Μένετε μόνιμα στην περιοχή;»

Πηγή: Έρευνα Πεδίου, 2011

Μένετε μόνιμα στην περιοχή;			
	N	%	Αθροιστικό %
ΟΧΙ	1	7,7	7,7
ΝΑΙ	12	92,3	100,0
Total	13	100,0	

- Όλες οι επιχειρήσεις που ερωτήθηκαν βρίσκονταν σε λειτουργία.

Πίνακας 25 Αποτελέσματα έρευνας στην ερώτηση: «Υφίσταται ακόμη η επιχείρησή σας;»

Πηγή: Έρευνα Πεδίου, 2011

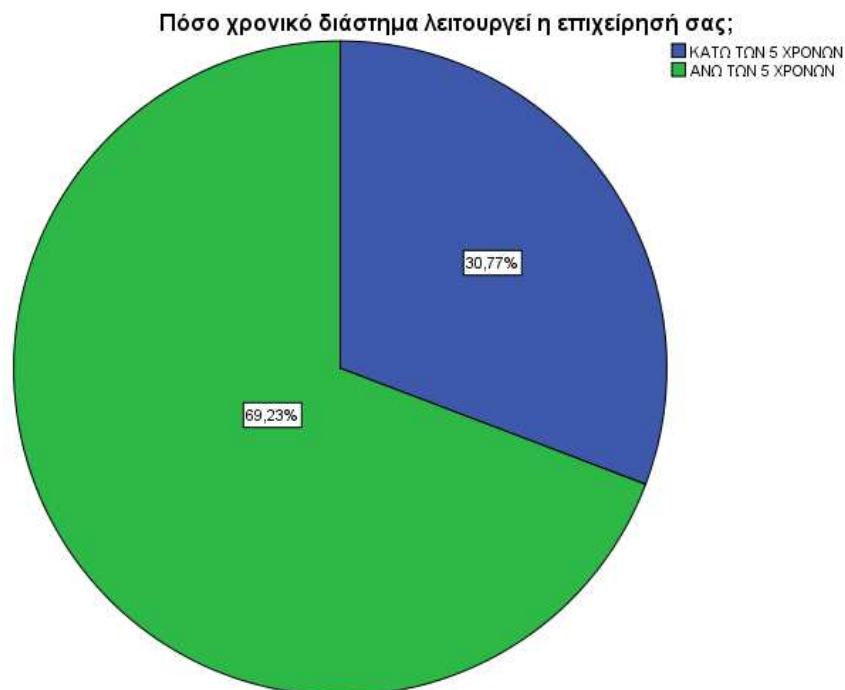
Υφίσταται ακόμη η επιχείρησή σας;			
	N	%	Αθροιστικό %
ΝΑΙ	13	100,0	100,0

- Το 69,2% των επιχειρήσεων που ερωτήθηκαν λειτουργεί περισσότερο από πέντε χρόνια, ενώ οι υπόλοιπες επιχειρήσεις λειτουργούν λιγότερο από πέντε χρόνια.

Πίνακας 26 Αποτελέσματα έρευνας στην ερώτηση: «Πόσο χρονικό διάστημα λειτουργεί η επιχείρησή σας;»

Πηγή: Έρευνα Πεδίου, 2011

Πόσο χρονικό διάστημα λειτουργεί η επιχείρησή σας;			
N	N	%	Αθροιστικό %
ΚΑΤΩ ΤΩΝ 5 ΧΡΟΝΩΝ	4	30,8	30,8
ΑΝΩ ΤΩΝ 5 ΧΡΟΝΩΝ	9	69,2	100,0
Total	13	100,0	

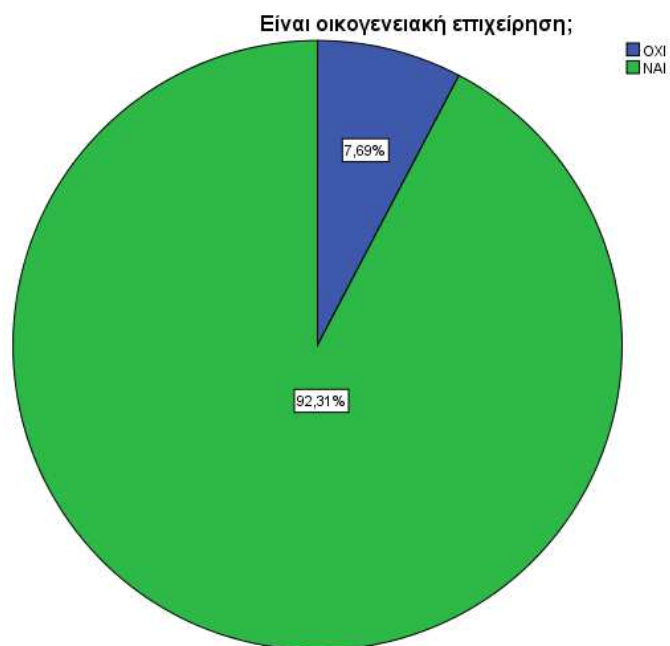

- Το 92,3% των επιχειρήσεων που ερωτήθηκαν (οι 12 από τις 13) ήταν οικογενειακές επιχειρήσεις.

Πίνακας 27 Αποτελέσματα έρευνας στην ερώτηση: «Είναι οικογενειακή επιχείρηση;»

Πηγή: Έρευνα Πεδίου, 2011

Είναι οικογενειακή επιχείρηση;			
	N	%	Αθροιστικό %
ΟΧΙ	1	7,7	7,7
ΝΑΙ	12	92,3	100,0
Total	13	100,0	

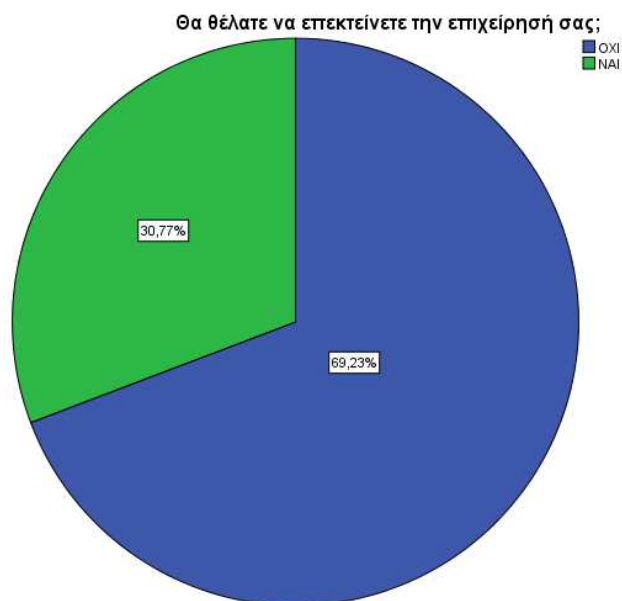

- Οι 9 από τους 13 επιχειρηματίες δε θα ήθελαν να επεκτείνουν την επιχείρησή τους (ποσοστό 69,2%).

Πίνακας 28 Αποτελέσματα έρευνας στην ερώτηση: «Θα θέλατε να επεκτείνετε την επιχείρησή σας;»

Πηγή: Έρευνα Πεδίου, 2011

Θα θέλατε να επεκτείνετε την επιχείρησή σας;			
	N	%	Αθροιστικό %
ΟΧΙ	9	69,2	69,2
ΝΑΙ	4	30,8	100,0
Total	13	100,0	

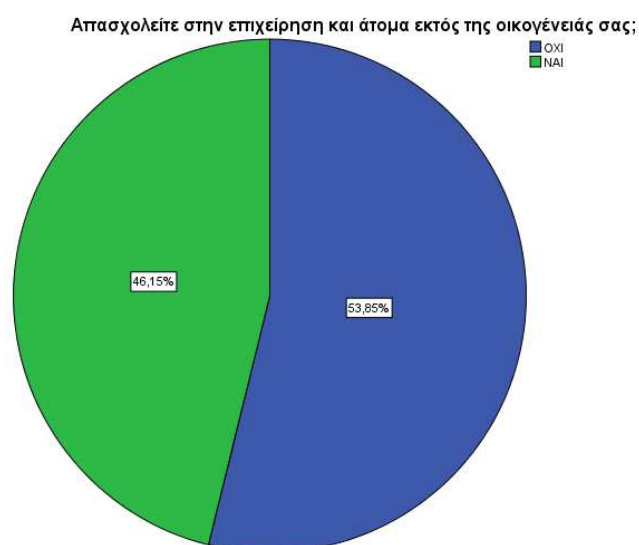

- Οι 6 από τους 13 επιχειρηματίες απασχολούν στην επιχείρησή τους και άτομα εκτός της οικογένειάς τους.

Πίνακας 29 Αποτελέσματα έρευνας στην ερώτηση: «Απασχολείτε στην επιχείρηση και άτομα εκτός της οικογένειάς σας;»

Πηγή: Έρευνα Πεδίου, 2011

Απασχολείτε στην επιχείρηση και άτομα εκτός της οικογένειάς σας;			
	N	%	Αθροιστικό %
OXI	7	53,8	53,8
ΝΑΙ	6	46,2	100,0
Total	13	100,0	

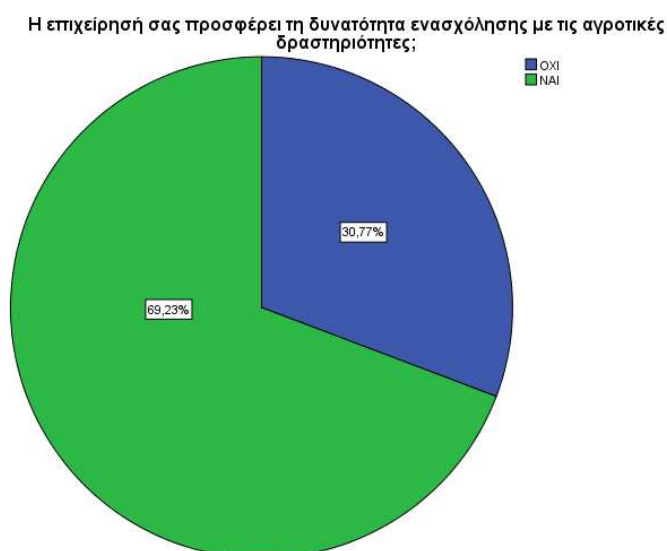

- Σε ποσοστό 69,2%, οι επιχειρηματίες που ερωτήθηκαν, δηλώνουν ότι η επιχείρησή τους προσφέρει τη δυνατότητα να ασχολούνται με τις γεωργικές εργασίες.

Πίνακας 30 Αποτελέσματα έρευνας στην ερώτηση: «Η επιχείρησή σας προσφέρει τη δυνατότητα ενασχόλησης με τις αγροτικές δραστηριότητες;»

Πηγή: Έρευνα Πεδίου, 2011

Η επιχείρησή σας προσφέρει τη δυνατότητα ενασχόλησης με τις αγροτικές δραστηριότητες;			
	N	%	Αθροιστικό %
ΟΧΙ	4	30,8	30,8
ΝΑΙ	9	69,2	100,0
Total	13	100,0	

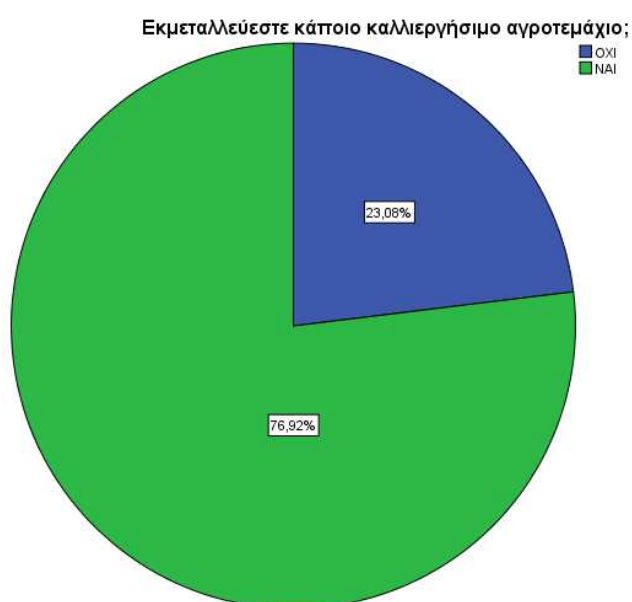

- Το 76,9% των ερωτηθέντων εκμεταλλεύεται κάποιο καλλιεργήσιμο αγροτεμάχιο, το οποίο, επιπλέον, είναι στην ιδιοκτησία τους.

Πίνακας 31 Αποτελέσματα έρευνας στην ερώτηση: «Εκμεταλλεύεστε κάποιο καλλιεργήσιμο αγροτεμάχιο;»

Πηγή: Έρευνα Πεδίου, 2011

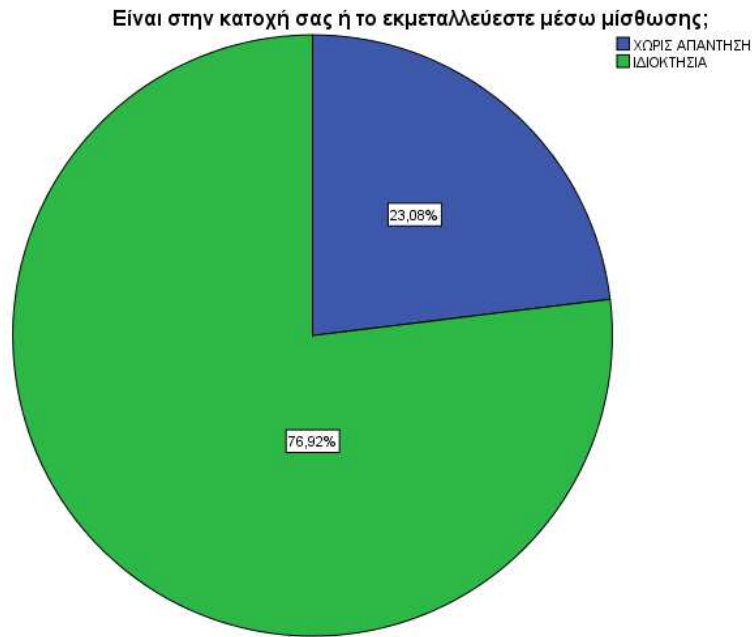
Εκμεταλλεύεστε κάποιο καλλιεργήσιμο αγροτεμάχιο;			
	N	%	Αθροιστικό %
ΟΧΙ	3	23,1	23,1
ΝΑΙ	10	76,9	100,0
Total	13	100,0	

Πίνακας 32 Αποτελέσματα έρευνας στην ερώτηση: «Είναι στην κατοχή σας ή το εκμεταλλεύεστε μέσω μίσθωσης;»

Πηγή: Έρευνα Πεδίου, 2011

Είναι στην κατοχή σας ή το εκμεταλλεύεστε μέσω μίσθωσης;			
	N	%	Αθροιστικό %
ΧΩΡΙΣ ΑΠΑΝΤΗΣΗ	3	23,1	23,1
ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑ	10	76,9	100,0
Total	13	100,0	

- Οι 9 από τους 13 επιχειρηματίες συνεχίζουν να ασχολούνται οι ίδιοι με τις αγροτικές διαδικασίες, δηλαδή ποσοστό 69,2%. Στη συγκεκριμένη ερώτηση, 2 άτομα απάντησαν ότι δεν ασχολούνται οι ίδιοι, ενώ ακόμη δύο άτομα δεν απάντησαν καθόλου (συνολικά 4 άτομα). Συγκρίνοντας τις απαντήσεις αυτές με τις απαντήσεις των ερωτήσεων 7, 8 και 9, καταλήγουμε στα εξής συμπεράσματα:

↳ Τα 4 αυτά άτομα είναι οι επιχειρηματίες, οι οποίοι στην ερώτηση 7 απάντησαν ότι δεν έχουν τη δυνατότητα ενασχόλησης με τις αγροτικές διαδικασίες.

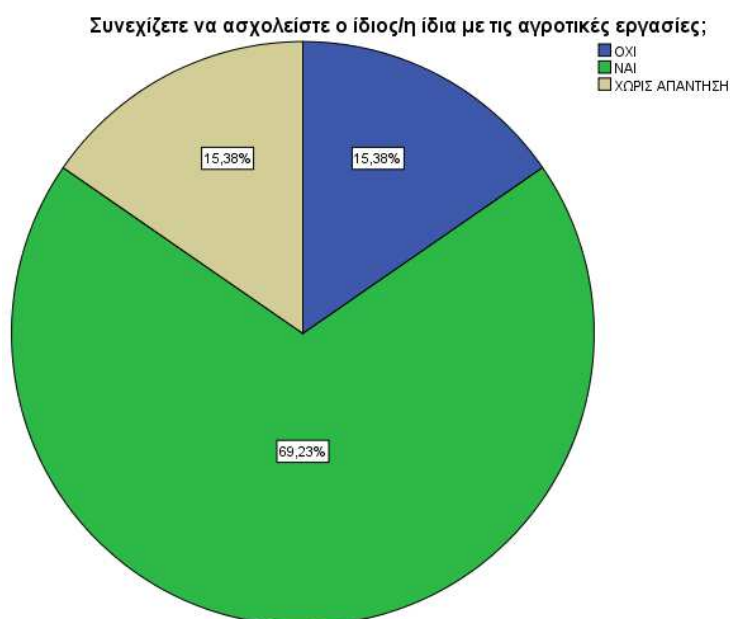
↳ Τα 3 από αυτά τα 4 άτομα, αποτελούν τους επιχειρηματίες που στην ερώτηση 8 και 9 απάντησαν ότι δεν εκμεταλλεύονται και δεν έχουν και οι ίδιοι στην κατοχή τους κάποιο καλλιεργήσιμο αγροτεμάχιο.

↳ Επομένως, το 1 από αυτά τα 4 άτομα, έχει στην κατοχή του κάποιο καλλιεργήσιμο αγροτεμάχιο (σύμφωνα με την ερώτηση 9), αλλά δεν ασχολείται με αυτό ο ίδιος (σύμφωνα με την ερώτηση 10).

Πίνακας 33 Αποτελέσματα έρευνας στην ερώτηση: «Συνεχίζεται να ασχολείστε ο ίδιος με τις αγροτικές εργασίες;»

Πηγή: Έρευνα Πεδίου, 2011

Συνεχίζετε να ασχολείστε ο ίδιος/ίδια με τις αγροτικές εργασίες;			
	N	%	Αθροιστικό %
ΟΧΙ	2	15,4	15,4
ΝΑΙ	9	69,2	84,6
ΧΩΡΙΣ ΑΠΑΝΤΗΣΗ	2	15,4	100,0
Total	13	100,0	

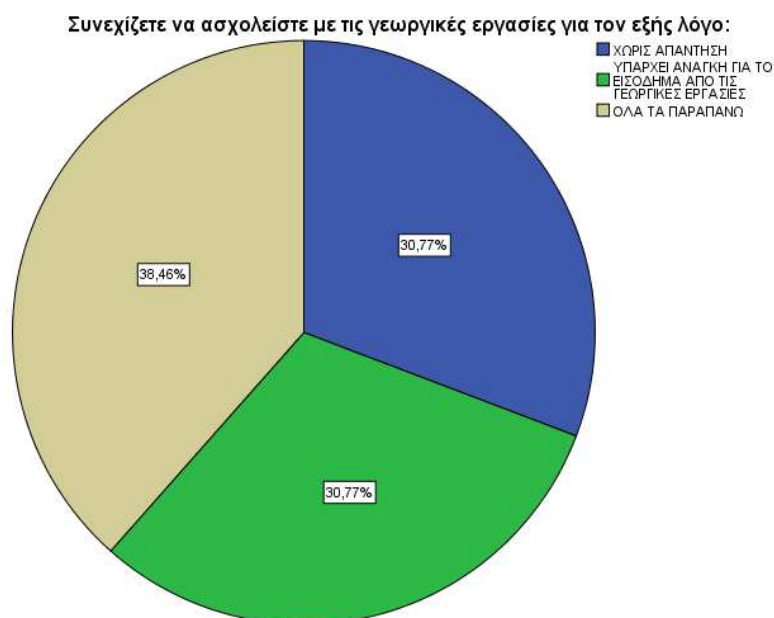

- Το 46,2%, από τους επιχειρηματίες που συνεχίζουν να ασχολούνται με τις γεωργικές εργασίες, παραμένουν αγρότες επειδή έχουν ανάγκη το εισόδημα, το 15,4% λόγω της ασφάλισης στον ΟΓΑ, το 7,7% λόγω του ότι αποτελεί παραδοσιακό επάγγελμα και το 30,7% για κάποιο άλλο λόγο.

Πίνακας 34 Αποτελέσματα έρευνας στην ερώτηση: «Για ποιο λόγο συνεχίζετε να ασχολείστε με τις γεωργικές εργασίες;»

Πηγή: Έρευνα Πεδίου, 2011

Συνεχίζετε να ασχολείστε με τις γεωργικές εργασίες για τον εξής λόγο:			
	N	%	Αθροιστικό %
ΧΩΡΙΣ ΑΠΑΝΤΗΣΗ	4	30,8	30,8
ΥΠΑΡΧΕΙ ΑΝΑΓΚΗ ΓΙΑ ΤΟ ΕΙΣΟΔΗΜΑ ΑΠΟ ΤΙΣ ΓΕΩΡΓΙΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ	4	30,8	61,5
ΟΛΑ ΤΑ ΠΑΡΑΠΑΝΩ	5	38,5	100,0
Total	13	100,0	

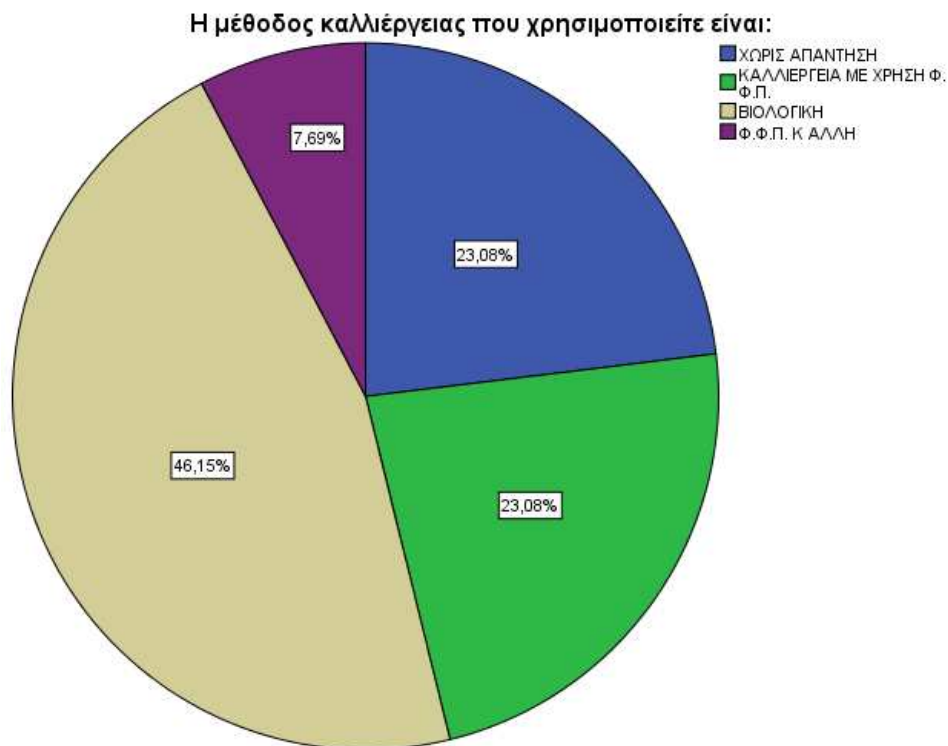
- Το 60% των ερωτηθέντων που εκμεταλλεύεται κάποιο καλλιεργήσιμο αγροτεμάχιο καλλιεργεί βιολογικά προϊόντα, ενώ οι υπόλοιποι κάνουν χρήση φυτοφαρμακευτικών προϊόντων ή κάποιου άλλου είδους καλλιέργειας.

Πίνακας 35 Αποτελέσματα έρευνας στην ερώτηση: «Ποια μέθοδο καλλιέργειας χρησιμοποιείτε;»

Πηγή: Έρευνα Πεδίου, 2011

Η μέθοδος καλλιέργειας που χρησιμοποιείτε είναι:			
	N	%	Αθροιστικό %
ΧΩΡΙΣ ΑΠΑΝΤΗΣΗ	3	23,1	23,1
ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑ ΜΕ ΧΡΗΣΗ Φ.Φ.Π.	3	23,1	46,2

ΒΙΟΛΟΓΙΚΗ	6	46,2	92,3
Φ.Φ.Π. Κ ΑΛΛΗ	1	7,7	100,0
Total	13	100,0	

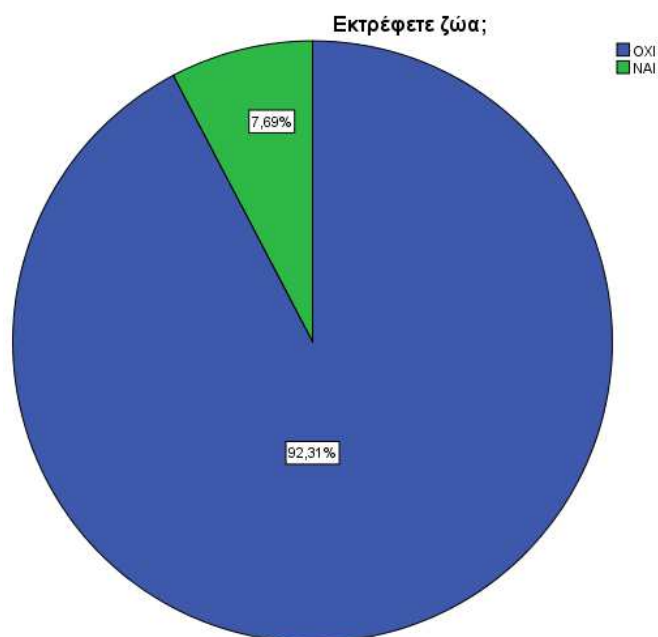

- Το 92,3% των ερωτηθέντων ασχολείται με την κτηνοτροφία.

Πίνακας 36 Αποτελέσματα έρευνας στην ερώτηση: «Εκτρέφετε ζώα;»

Πηγή: Έρευνα Πεδίου, 2011

Εκτρέφετε ζώα;			
	N	%	Αθροιστικό %
ΟΧΙ	12	92,3	92,3
ΝΑΙ	1	7,7	100,0
Total	13	100,0	100,0

- Όλοι οι ερωτηθέντες πιστεύουν ότι ο αγροτουρισμός συμβάλλει στη διατήρηση της πολιτιστικής κληρονομιάς του τόπου και στην ανάδειξη της παραδοσιακής του αρχιτεκτονικής.

Πίνακας 37 Αποτελέσματα έρευνας στην ερώτηση: «Πιστεύετε ότι ο αγροτουρισμός συμβάλλει στη διατήρηση της πολιτιστικής κληρονομιάς του τόπου;»

Πηγή: Έρευνα Πεδίου, 2011

Πιστεύετε ότι ο αγροτουρισμός συμβάλλει στη διατήρηση της πολιτιστικής κληρονομιάς του τόπου;			
	N	%	Αθροιστικό %
ΝΑΙ	13	100,0	100,0

Πίνακας 38 Αποτελέσματα έρευνας στην ερώτηση: «Πιστεύετε ότι ο αγροτουρισμός συμβάλλει στην ανάδειξη της παραδοσιακής αρχιτεκτονικής;»

Πηγή: Έρευνα Πεδίου, 2011

Πιστεύετε ότι ο αγροτουρισμός συμβάλλει στην ανάδειξη της παραδοσιακής αρχιτεκτονικής;			
	N	%	Αθροιστικό %
ΝΑΙ	13	100,0	100,0

- Όλοι οι ερωτηθέντες δηλώνουν ότι η δική τους αγροτουριστική επιχείρηση συμβάλλει στη διατήρηση της πολιτιστικής κληρονομιάς του τόπου, αλλά το

23,1% δεν έχει κτίσει την επιχείρησή του σύμφωνα με τα πρότυπα της παραδοσιακής αρχιτεκτονικής.

Πίνακας 39 Αποτελέσματα έρευνας στην ερώτηση: «Η δική σας αγροτουριστική επιχείρηση συμβάλλει στη διατήρηση της πολιτιστικής κληρονομιάς της περιοχής;»

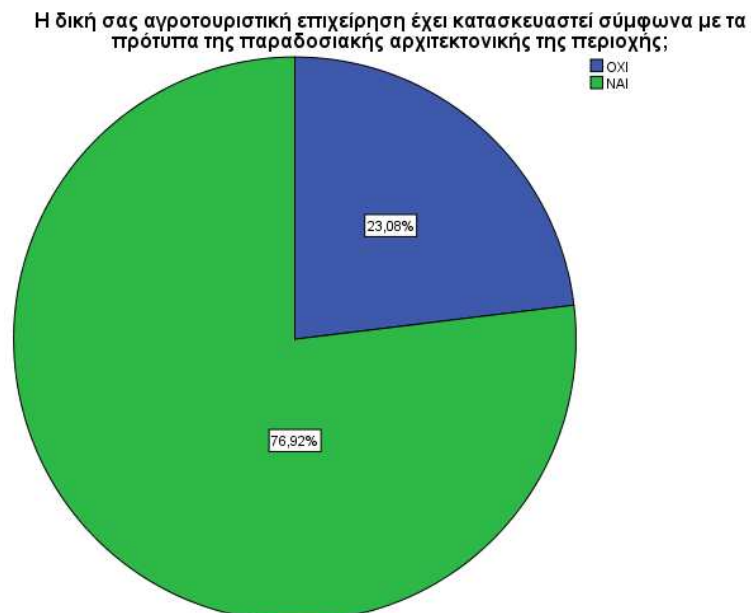
Πηγή: Έρευνα Πεδίου, 2011

Η δική σας αγροτουριστική επιχείρηση συμβάλλει στη διατήρηση της πολιτιστικής κληρονομιάς της περιοχής;			
	N	%	Αθροιστικό %
ΝΑΙ	13	100,0	100,0

Πίνακας 40 Αποτελέσματα έρευνας στην ερώτηση: «Η δική σας αγροτουριστική επιχείρηση έχει κατασκευαστεί σύμφωνα με τα πρότυπα της παραδοσιακής αρχιτεκτονικής της περιοχής;»

Πηγή: Έρευνα Πεδίου, 2011

Η δική σας αγροτουριστική επιχείρηση έχει κατασκευαστεί σύμφωνα με τα πρότυπα της παραδοσιακής αρχιτεκτονικής της περιοχής;			
	N	%	Αθροιστικό %
ΟΧΙ	3	23,1	23,1
ΝΑΙ	10	76,9	100,0
Total	13	100,0	

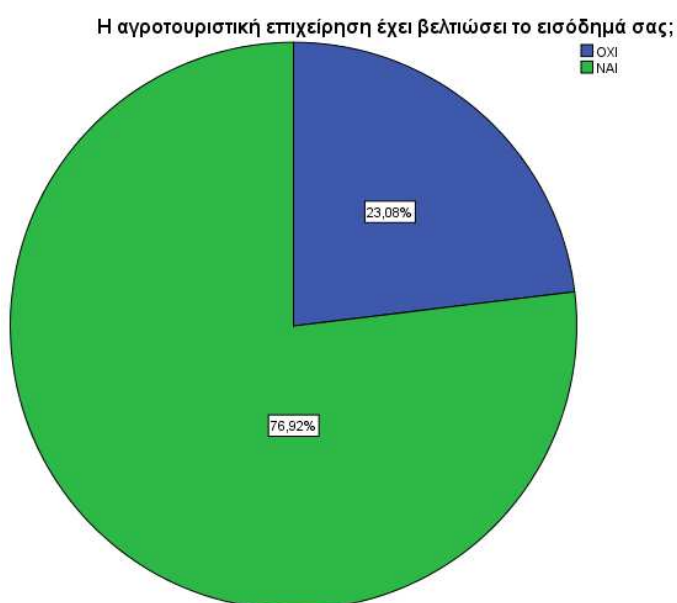

- Το 76,9% των ερωτηθέντων δηλώνει ότι η αγροτουριστική επιχείρηση έχει βελτιώσει το εισόδημά τους.

Πίνακας 41 Αποτελέσματα έρευνας στην ερώτηση: «Η αγροτουριστική επιχείρηση έχει βελτιώσει το εισόδημά σας;»

Πηγή: Έρευνα Πεδίου, 2011

Η αγροτουριστική επιχείρηση έχει βελτιώσει το εισόδημά σας;			
	N	%	Αθροιστικό %
ΟΧΙ	3	23,1	23,1
ΝΑΙ	10	76,9	100,0
Total	13	100,0	

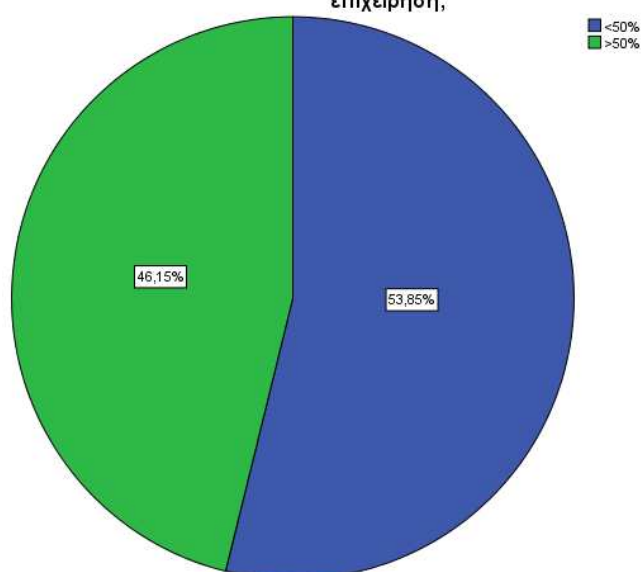
- Το 46,2% των ερωτηθέντων δηλώνει ότι το εισόδημά του από την επιχείρηση καλύπτει ποσοστό μεγαλύτερο του 50% του συνολικού του εισοδήματος.

Πίνακας 42 Αποτελέσματα έρευνας στην ερώτηση: «Τι ποσοστό του εισοδήματός σας θα λέγατε ότι οφείλεται στην αγροτουριστική επιχείρηση;»

Πηγή: Έρευνα Πεδίου, 2011

Τι ποσοστό του εισοδήματός σας θα λέγατε ότι οφείλεται στην αγροτουριστική επιχείρηση;			
	N	%	Αθροιστικό %
<50%	7	53,8	53,8
>50%	6	46,2	100,0
Total	13	100,0	

Τι ποσοστό του εισοδήματός σας θα λέγατε ότι οφείλεται στην αγροτουριστική επιχείρηση;

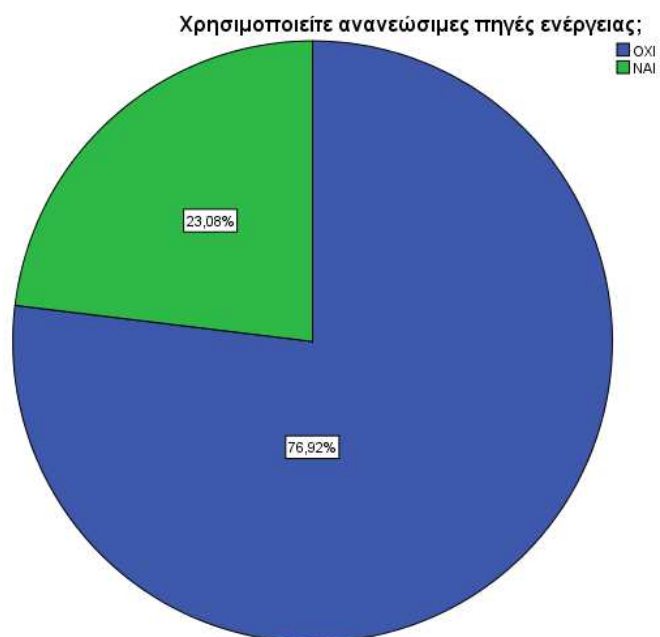

- Το 76,9% δε χρησιμοποιεί ανανεώσιμες πηγές ενέργειας για την κάλυψη των αναγκών της επιχείρησής του.

Πίνακας 43 Αποτελέσματα έρευνας στην ερώτηση: «Χρησιμοποιείται ανανεώσιμες πηγές ενέργειας;»

Πηγή: Έρευνα Πεδίου, 2011

Χρησιμοποιείτε ανανεώσιμες πηγές ενέργειας;			
	N	%	Αθροιστικό %
ΟΧΙ	10	76,9	76,9
ΝΑΙ	3	23,1	100,0
Total	13	100,0	

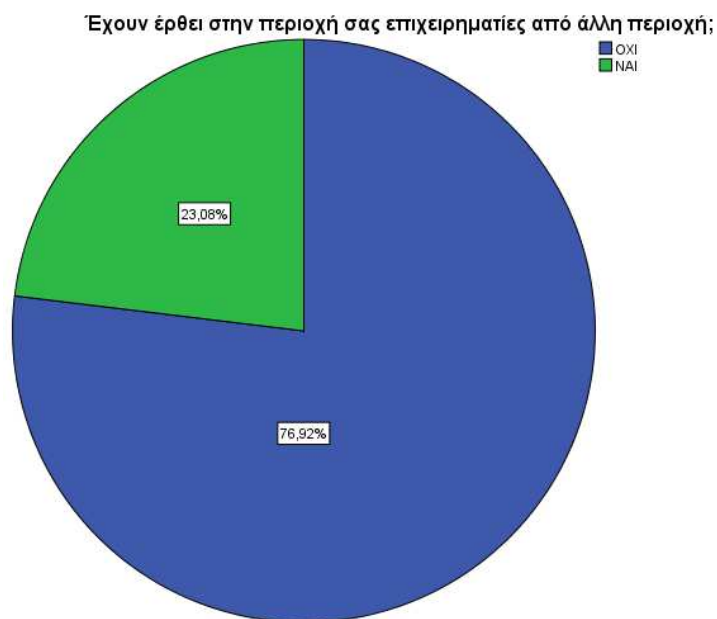

- Μόλις τρεις ερωτηθέντες απάντησαν ότι έχουν έρθει να δημιουργήσουν επιχείρηση στην περιοχή τους και επιχειρηματίες από άλλη περιοχή.

Πίνακας 44 Αποτελέσματα έρευνας στην ερώτηση: «Έχουν έρθει στην περιοχή σας επιχειρηματίες από άλλη περιοχή;»

Πηγή: Έρευνα Πεδίου, 2011

Έχουν έρθει στην περιοχή σας επιχειρηματίες από άλλη περιοχή;			
	N	%	Αθροιστικό %
OXI	10	76,9	76,9
NAI	3	23,1	100,0
Total	13	100,0	

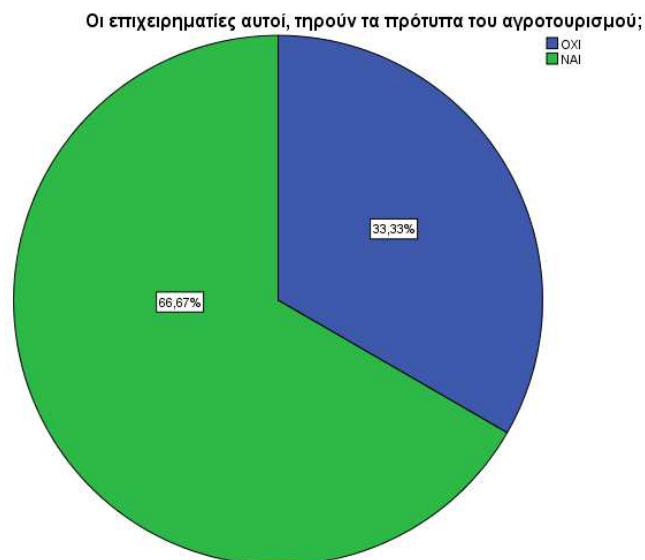

- Το 66,7% θεωρεί ότι οι επιχειρηματίες αυτοί τηρούν τα πρότυπα του αγροτουρισμού, σέβονται την πολιτιστική παράδοση του τόπου και έχουν κατασκευάσει τις επιχειρήσεις τους σύμφωνα με τα πρότυπα της παραδοσιακής αρχιτεκτονικής.

Πίνακας 45 Αποτελέσματα έρευνας στην ερώτηση: «Οι επιχειρηματίες αυτοί, τηρούν τα πρότυπα του αγροτουρισμού;»

Πηγή: Έρευνα Πεδίου, 2011

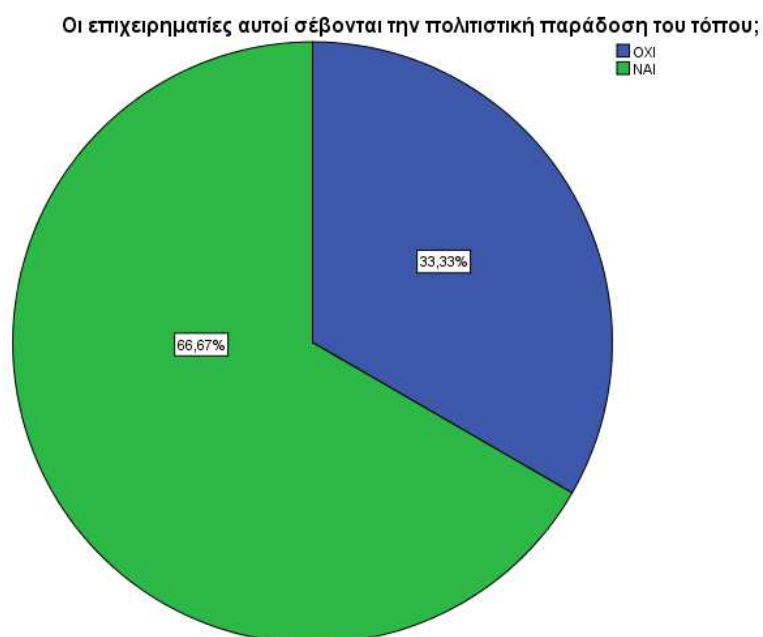
Οι επιχειρηματίες αυτοί, τηρούν τα πρότυπα του αγροτουρισμού;			
	N	%	Αθροιστικό %
OXI	1	33,3	33,3
NAI	2	66,7	100,0
Total	3	100,0	

Πίνακας 46 Αποτελέσματα έρευνας στην ερώτηση: «Οι επιχειρηματίες αυτοί σέβονται την πολιτιστική παράδοση του τόπου;»

Πηγή: Έρευνα Πεδίου, 2011

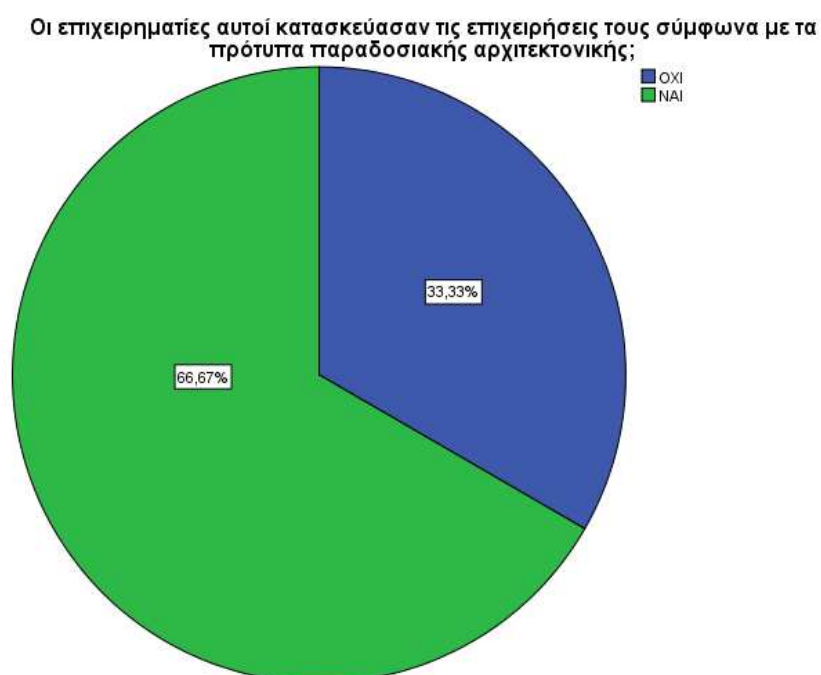
Οι επιχειρηματίες αυτοί σέβονται την πολιτιστική παράδοση του τόπου;			
	N	%	Αθροιστικό %
OXI	1	33,3	33,3
NAI	2	66,7	100,0
Total	3	100,0	

Πίνακας 47 Αποτελέσματα έρευνας στην ερώτηση: «Οι επιχειρηματίες αυτοί κατασκεύασαν τις επιχειρήσεις τους σύμφωνα με τα πρότυπα παραδοσιακής αρχιτεκτονικής;»

Πηγή: Έρευνα Πεδίου, 2011

Οι επιχειρηματίες αυτοί κατασκεύασαν τις επιχειρήσεις τους σύμφωνα με τα πρότυπα παραδοσιακής αρχιτεκτονικής;			
	N	%	Αθροιστικό %
OXI	1	33,3	33,3
NAI	2	66,7	100,0
Total	3	100,0	

10.7.3 Συμπεράσματα έρευνας

Παράλληλα με τη διεξαγωγή της έρευνας μέσω των ερωτηματολογίων, έγιναν συνεντεύξεις σε κατόχους των αγροτουριστικών επιχειρήσεων (9 επιχειρηματίες) και σε κατοίκους των τοπικών κοινοτήτων (7 κατοίκους) σχετικά με τον αγροτουρισμό και την εφαρμογή του στην περιοχή.

Από τις 13 επιχειρήσεις που ερευνήθηκαν, οι 2 επιχειρηματίες δήλωσαν ότι στο προσεχές μέλλον θα σταματήσουν να λειτουργούν την επιχείρησή τους, διότι δεν είναι επικερδής.

Σχεδόν όλοι οι ερωτηθέντες δήλωσαν ότι οι εφαρμογές του αγροτουρισμού στην περιοχή τους είναι μεμονωμένες και ότι αυτό αποτελεί το μεγαλύτερο πρόβλημα στο ότι οι επιχειρήσεις αντιμετωπίζουν πρόβλημα επισκεψιμότητας. Οι επιχειρηματίες δε συνεργάζονται μεταξύ τους προκειμένου να προσφέρουν ένα ολοκληρωμένο πακέτο στον επισκέπτη. Η άρνηση αυτή συνεργασίας έχει εντοπιστεί και σε επίπεδο των τοπικών κοινοτήτων μεταξύ τους. Ένα ακόμη μεγάλο πρόβλημα θεωρούν ότι είναι η στάση των τοπικών φορέων, καθώς δεν πραγματοποιούν έργα που σχετίζονται με την πρόσβαση στην περιοχή, με τη συλλογή σκουπιδιών, με το φωτισμό των δρόμων, κ.α.. Συγκεκριμένα δήλωσαν ότι ο δήμος δε φωτίζει κάποιες οδούς για έξι ολόκληρους μήνες. Επιπλέον, αναφέρθηκε ότι απουσιάζει θεσμικό πλαίσιο στήριξης του αγροτουρισμού στην Ελλάδα, όπως αντίθετα υπάρχει στη Γαλλία και στην Ιταλία. Συγκεκριμένα, χαρακτηρίζουν την κατάσταση: «εκ γενετής άρρωστη».

Εκτιμούν ότι το προφίλ του αγροτουρίστα είναι: άτομα με υψηλό κοινωνικό και μορφωτικό επίπεδο, με πολιτιστικά, ιστορικά και κάποιες φορές θρησκευτικά ενδιαφέροντα. Επιπλέον δηλώνουν ότι οι περισσότεροι επισκέπτες είναι άτομα 50 ετών και άνω.

Για την κάλυψη των αναγκών αυτού του τύπου επισκέπτη είναι απαραίτητη η συνεργασία των επιχειρηματιών και μάλιστα και με άλλες περιοχές της Κρήτης όπου υπάρχουν οργανωμένες μορφές αγροτουρισμού, όπως στο οροπέδιο Λασιθίου, στον Αξό Ρεθύμνου και στα Χανιά. Επιπλέον είναι αναγκαίο να αναδειχθούν οι πολιτιστικοί και ιστορικοί πόροι της περιοχής καθώς και να αναβαθμιστεί το φυσικό περιβάλλον της περιοχής.

10.8 Γιατί επιλέγεται ο αγροτουρισμός για την περιοχή μελέτης

Ο αγροτουρισμός είναι μία μορφή τουρισμού, η οποία θα μπορούσε να εφαρμοστεί στην περιοχή μελέτης και να την οδηγήσει στην ενδογενή ανάπτυξη, σε συνδυασμό, βέβαια και με άλλες δράσεις.

Χαρακτηριστικό των δράσεων που περιγράφηκαν παραπάνω είναι ότι αλληλοϋποστηρίζονται αλλά και παραπέμπουν επίσης όλες στη σημασία της ανάπτυξης παράλληλων δράσεων αγροτικού τουρισμού, προκειμένου να αποτελέσουν βιώσιμες μορφές απασχόλησης στην ύπαιθρο. Ο αγροτουρισμός ορίζεται από ένα σύνολο προσφερόμενων υπηρεσιών που συνδυάζει τη διανυκτέρευση, τη διατροφή με προϊόντα παραγόμενα στην εκμετάλλευση, την ξενάγηση, την πληροφόρηση ή και τη συμμετοχή του αγροτουρίστα στις δραστηριότητες της εκμετάλλευσης, την επαφή με το αυθεντικό και το παραδοσιακό. Η αντιμετώπιση του αγροτουρίστα ως περιηγητή του αγροτικού χώρου, είναι εκείνο που διακρίνει τον αγροτουρισμό από το μαζικό τουρισμό. Ο αγροτουρισμός επαγγελματοποιεί τον παραδοσιακό ρόλο της νοικοκυράς, αυξάνοντας ταυτόχρονα την προστιθέμενη αξία της γεωργικής παραγωγής, με την απευθείας πώληση προϊόντων σε τιμές καλύτερες από εκείνες της χονδρικής πώλησης στον έμπορο και αξιοποιώντας χώρους της οικίας που δεν χρησιμοποιούνται (Γιδαράκου I, 1999).

Ο αγροτουρισμός αποτελεί μοχλό τοπικής ανάπτυξης που μπορεί να επιφέρει πολλές και θετικές επιπτώσεις. Μία από αυτές είναι η διαφοροποίηση της παραγωγικής βάσης στις τοπικές αγροτικές οικονομίες. Δημιουργείται απασχόληση η οποία δεν προέρχεται αποκλειστικά από τον πρωτογενή τομέα της οικονομίας, τομέας τον οποίο πολλοί νέοι δεν επιθυμούν να επιλέξουν ως κύρια απασχόλησή τους (Gidarakou, Kazakoroulos 2003).

Επομένως, ο αγροτουρισμός θα συμβάλλει στην αύξηση του εισοδήματος των κατοίκων και θα δώσει την ευκαιρία στα μέλη της οικογένειας και ιδιαίτερα στις γυναίκες να ασχοληθούν επαγγελματικά με πράγματα που ήδη γνωρίζουν να κάνουν. Η αύξηση του εισοδήματος θα οδηγήσει σε καλύτερες συνθήκες διαβίωσης, ενώ η ενασχόληση των γυναικών με δραστηριότητες εκτός νοικοκυριού θα εμπλουτίσει τις εμπειρίες τους και θα αυξήσει την αυτοσεβασμό τους.

Οι εναλλακτικές μορφές γεωργίας θεωρείται ότι απευθύνονται ιδιαίτερα προς τις γυναίκες, εξαιτίας της ευαισθησίας που αναπτύσσουν για την ποιότητα των τροφίμων που καταναλώνονται από την οικογένεια. Η ενασχόληση των γυναικών με τη βιολογική γεωργία παραπέμπει σε μεγάλο βαθμό στον αγροτουρισμό, για τη διοχέτευση των προϊόντων από την πόρτα της εκμετάλλευσης. (Γιδαράκου I, 1999).

Επιπλέον, ο αγροτουρισμός θα συμβάλλει στην ανάδειξη των παραδόσεων, της ιστορικής σημασίας της περιοχής και του φυσικού κάλλους της, αφού εκεί βρίσκεται το κέντρο βάρους του ενδιαφέροντος του επισκέπτη. Η αύξηση του εισοδήματος και γενικότερα η ευημερία του αγροτικού πληθυσμού προκαλούν με τη σειρά τους μία κοινωνική και πολιτιστική αναβάθμιση των τοπικών κοινωνιών. Οι τοπικές κοινωνίες εξέρχονται από την απομόνωση και οι κάτοικοι μαζί με τους τοπικούς φορείς κατευθύνονται προς το ξεκίνημα νέων επιχειρηματικών δραστηριοτήτων. Ακόμα, με τον αγροτουρισμό δίνεται η ευκαιρία να αναδειχθεί ο φυσικός και πολιτιστικός πλούτος ορισμένων περιοχών με τη διατήρηση, προβολή και αξιοποίηση της αρχιτεκτονικής και πολιτιστικής κληρονομιάς. Στο πλαίσιο αυτής της αναβάθμισης της υπαίθρου δημιουργούνται νέες υποδομές οι οποίες είναι απαραίτητες για τη σωστή λειτουργία της διαδικασίας που δημιουργείται μέσω του αγροτουρισμού (Κουτσού, 2008).

Η κατασκευή ειδών λαϊκής τέχνης και μεταποιημένων προϊόντων της εκμετάλλευσης επαγγελματοποιεί επίσης ασχολίες της άτυπης οικονομίας, αξιοποιώντας και προβάλλοντας την πολιτιστική κληρονομιά και ποικιλότητα των περιοχών. Και ο τομέας αυτός δράσης βρίσκεται σε άμεση σχέση με τον αγροτουρισμό, αφού ο αγροτουρισμός ανοίγει ένα κύκλωμα αγοράς στην τοπική κοινωνία που διευκολύνει τη διοχέτευση των προϊόντων. (Γιδαράκου Ι, 1999).

Όλες οι παραπάνω δράσεις επωφελούνται επίσης από την παρουσία παράλληλων δράσεων σε άλλες μορφές ήπιου τουρισμού στη στενή ή την ευρύτερη περιοχή (όπως συντήρηση – ανάδειξη αξιοθέατων, ιστορικών μνημείων, θέσεων παρατηρητηρίων, κέντρων άθλησης, κλπ.), που διευρύνουν τον κύκλο των αγροτουριστών- περιηγητών. Ταυτόχρονα, μπορούν να ασκούν πολλαπλασιαστική επίδραση στην κινητοποίηση και άλλων τομέων εργασίας της τοπικής κοινωνίας (π.χ. σε τομείς τροφοδοσίας των αγροκαταλυμάτων) και στη διατήρηση των ωφελημάτων στην περιοχή, ενισχύοντας την όλη αναπτυξιακή διαδικασία (Γιδαράκου Ι, 1999).

Τα παραπάνω προϋποθέτουν καλή οργάνωση από τους αρμόδιους φορείς, ενημέρωση και εκπαίδευση των πολιτών και συνεργασία μεταξύ τους.

10.9 Περιοχή μελέτης - πόλος έλξης επισκεπτών

10.9.1 Η περιοχή μελέτης ως τουριστικός πόλος έλξης για επισκέπτες από την πόλη του Ηρακλείου και την Κρήτη

Η περιοχή μελέτης μπορεί να αποτελέσει "προορισμό Σαββατοκύριακου" για τους κατοίκους της πόλης του Ηρακλείου, κυρίως την περίοδο Νοεμβρίου-Μαΐου. Το φυσικό περιβάλλον της περιοχής είναι διαφορετικό από αυτό της πόλης και μάλιστα, μόλις λίγα χιλιόμετρα έξω από αυτήν. Διανύοντας μία διαδρομή 20 λεπτών ο κάτοικος της πόλης του Ηρακλείου έχει την ευκαιρία να αποδράσει από τους ρυθμούς της πόλης και να απολαύσει την ηρεμία της υπαίθρου.

Τα χωριά της περιοχής μελέτης χαρίζουν στον επισκέπτη όμορφες διαδρομές μέσα στους παραδοσιακούς οικισμούς τους, περπατώντας στα στενά πεζοδρομημένα σοκάκια, βλέποντας τα παλιά πετρόκτιστα κτίρια με τις καμάρες και τα σκαλίσματα γύρω από τις πόρτες. Επιπλέον μπορεί να ξεκουραστεί, κατά τη διάρκεια της πεζοπορίας του, στα διάφορα διαμορφωμένα σημεία του οικισμού με θέα. Ο επισκέπτης θα έχει την ευκαιρία να διανυκτερεύσει σε ξενώνες, και να απολαύσει ντόπια φαγητά και γλυκά σε παραδοσιακούς χώρους αναψυχής. Επιπλέον, υπάρχουν διάφοροι χώροι που εάν διαμορφωθούν κατάλληλα, αξίζουν την προσοχή των επισκεπτών.

Στο εσωτερικό του οικισμού των Κάτω Ασιτών υπάρχουν τα εξής:

- Τα ρωμαϊκά λουτρά
- Το οινοποιείο Διαμαντάκης
- Το γυναικείο συνεταιρισμό
- Το εργαστήριο Αγγειοπλαστικής
- Τις βυζαντινές εκκλησίες

Στο εσωτερικό του οικισμού των Άνω Ασιτών υπάρχουν τα εξής:

- Το τυροκομείο
- Το λαογραφικό μουσείο
- Τις βυζαντινές εκκλησίες

Στο εσωτερικό του οικισμού του Βενεράτου μπορεί κανείς να επισκεφθεί:

- Τα γλυπτά από το Διεθνές Συμπόσιο Γλυπτικής
- Τις βυζαντινές εκκλησίες

Εκτός από τους οικισμούς, ο επισκέπτης έχει την ευκαιρία να κάνει διαδρομές μικρής απόστασης εκτός οικισμού για να επισκεφτεί διάφορα αξιοθέατα που υπάρχουν στη γύρω περιοχή.

Συγκεκριμένα, κοντά στις Άνω και Κάτω Ασίτες μπορεί κανείς να επισκεφθεί:

- Το φαράγγι του Αγ. Αντωνίου
- Το φαράγγι του Αγ. Χαραλάμπους
- Τη Μονή Γοργολαΐνη
- Την αρχαία πόλη Ριζηνία
- Τον Κάστελα, βράχος ιστορικής σημασίας
- Το Νυχτεριδόσπηλιο
- Τη Σιδεροσπηλιά
- Το καταφύγιο του Ορειβατικού Συλλόγου του Ηρακλείου σε υψόμετρο 1100μ.

Στη δημοτική ενότητα Παλιανής ο επισκέπτης μπορεί να δει τα εξής:

- Το φαράγγι του Βενεράτου
- Την Ιερά Μονή Παλιανής, βυζαντινό μοναστήρι
- Τα μινωικά πατητήρια
- Την αρχαία πόλη Απολλωνία
- Το Συνάπι, εγκαταλελειμμένος παραδοσιακός οικισμός- μετόχι.
- Τα Βλαχιάνα, εγκαταλελειμμένος παραδοσιακός οικισμός, ο οποίος πλέον έχει αναπαλαιωθεί και τα κτίρια του έχουν διαμορφωθεί σε ξενώνες.

10.9.2 Η περιοχή μελέτης ως τουριστικός πόλος έλξης για επισκέπτες από την Ελλάδα και το εξωτερικό

Η περιοχή μελέτης έχει τη δυνατότητα να προσελκύσει τουρισμό Σαββατοκύριακου, αναδεικνύοντας τους φυσικούς πόρους της. Η έλξη όμως, τουριστών εκτός Κρήτης και Ελλάδας, απαιτεί οργάνωση και δημιουργία επιπλέον δραστηριοτήτων. Οι δραστηριότητες αυτές σε συνδυασμό με τους φυσικούς πόρους της περιοχής θα πρέπει να είναι αρκετές, ώστε να πείσουν τον τουρίστα να επιλέξει το συγκεκριμένο μέρος για τις χειμερινές ή τις καλοκαιρινές του διακοπές. Για τις καλοκαιρινές μάλιστα, διακοπές η περιοχή έχει να ανταγωνιστεί τη θάλασσα και τις παραλίες που προσφέρουν πολλά άλλα μέρη, όχι μόνο στην Ελλάδα, αλλά και σε μικρή απόσταση από την περιοχή μελέτης. Εκτός από τα αξιοθέατα που αναφέρθηκαν στην προηγούμενη ενότητα, παρακάτω προτείνονται επιπλέον δραστηριότητες που πιστεύεται ότι θα πείσουν τον τουρίστα να επισκεφθεί για λίγες ημέρες την περιοχή μελέτης.

Ένα πολύ μεγάλο συγκριτικό πλεονέκτημα της περιοχής μελέτης είναι ο αγροτικός της χαρακτήρας, με κορυφαίες διαδικασίες τον τρύγο το καλοκαίρι και το μάζεμα των ελιών το χειμώνα. Ο τουρίστας θα έχει τη δυνατότητα να συμμετέχει στις αγροτικές αυτές διαδικασίες, έχοντας ως αντάλλαγμα στέγη και τροφή στα σπίτια των ντόπιων που προσφέρει εργασία. Το γεγονός αυτό είναι ευνοϊκό για την περιοχή, καθώς θα έχει τουρισμό ένα μήνα το καλοκαίρι (μέσα Αυγούστου μέχρι μέσα Σεπτεμβρίου) και τρεις μήνες το χειμώνα (από το Νοέμβριο μέχρι αρχές Φεβρουαρίου).

Παράλληλα με τις αγροτικές διαδικασίες, θα μπορούσαν να αξιοποιηθούν και άλλοι φυσικοί πόροι της περιοχής, όπως τα φαράγγια. Και τα τρία φαράγγια της περιοχής μελέτης έχουν σημεία για αναρρίχηση και προσφέρουν πολύ καλές περιπατητικές διαδρομές. Επιπλέον, από την περιοχή μελέτης διέρχεται και το Ευρωπαϊκό μονοπάτι E4, παράλληλα με το οποίο, θα μπορούσαν να διέρχονται ποδηλατικές διαδρομές για τους λάτρεις του ποδηλάτου.

Συνοψίζοντας, οι πόλοι έλξης για τους επισκέπτες εκτός της πόλης του Ηρακλείου, θα είναι οι εξής:

- Οι παραδοσιακοί οικισμοί των έξι τοπικών κοινοτήτων

- Το παραδοσιακό φαί
- Τα βυζαντινά μοναστήρια και οι βυζαντινές εκκλησίες
- Οι αρχαιολογικοί χώροι εντός της περιοχής μελέτης
- Η δυνατότητα συμμετοχής στις αγροτικές εργασίες
- Αναρρίχηση στα φαράγγια
- Περίπατος και ποδηλασία στο Ευρωπαϊκό μονοπάτι E4.
- Το καταφύγιο του Ορειβατικού Συλλόγου του Ηρακλείου σε υψόμετρο 1100μ.

11 ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΤΙΚΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ

Στο κεφάλαιο που ακολουθεί, καταγράφονται με κωδικοποιημένο τρόπο οι προτάσεις των προηγούμενων κεφαλαίων. Οι προτάσεις έχουν διαχωριστεί σε δύο κατηγορίες: κανονιστικές και επεμβατικές (Γζίκα-Χατζοπούλου Α., 2003).

Κανονιστικές προτάσεις:

- Ανάπτυξη επιχειρηματικών δράσεων από γυναίκες, σε τομείς όπως Αγροτουρισμός, Βιοτεχνική οικοτεχνική παραγωγή και εμπορία ειδών που προέρχονται από τη μεταποίηση προϊόντων της γεωργικής εκμετάλλευσης, κατασκευή και εμπορία προϊόντων της πολιτισμικής κληρονομιάς, παραγωγή και εμπορία προϊόντων εναλλακτικών μορφών γεωργίας.
- Δημιουργία Αγροτικών Οικοτεχνικών Αγροτουριστικών Γυναικείων Συνεταιρισμών στις τοπικές κοινότητες.
- Ανάπτυξη δράσεων, από τους τοπικούς φορείς και τους πολιτιστικούς συλλόγους, που αφορούν στην προώθηση της κοινωνικής συνοχής και στην απαλλαγή από τα ρατσιστικά φαινόμενα (ημερίδες, projects, αγώνες με συμμετοχή ντόπιων και μεταναστών, κλπ).
- Ανάπτυξη εναλλακτικών μεθόδων καλλιέργειας, περισσότερο φιλικές στο περιβάλλον και στον άνθρωπο, όπως η βιολογική γεωργία.
- Ευαισθητοποίηση των πολιτών για την αποφυγή της σπατάλης νερού.
- Για τη ροή των οχημάτων στην τοπική κοινότητα Αυγενικής προβλέπονται τα εξής: Είσοδος στον οικισμό από την οδό 1897, υποχρεωτική πορεία προς την οδό Μερίνας Μερκούρη, στο τέλος της οδού Μερίνας Μερκούρη έχουν την επιλογή να εξέλθουν από τον οικισμό ή να συνεχίσουν την πορεία τους στην οδό Πεσότων 1912-1922, υποχρεωτική πορεία προς την οδό Πεσότων 1940, υποχρεωτική πορεία προς την οδό Ελευθερίου Βενιζέλου όπου πραγματοποιείται η έξοδος των οχημάτων από τον οικισμό.
- Επέκταση των πεζοδρομήσεων στις οδούς Αγ. Γεωργίου και Χαρκούτση, στην τοπική κοινότητα Βενεράτου
- Η κεντρική πλατεία του χωριού είναι αναγκαίο να πλακοστρωθεί και να τεθούν περιορισμοί για τα αυτοκίνητα.

- Ανάδειξη των σημείων με θέα στις οδούς Άκρας, Χαλκιδιού και Αγ. Ιωάννη (τοπική κοινότητα Βενεράτου).
- Τα εγκαταλελειμμένα κτίρια που βρίσκονται στη συμβολή των οδών Γεράσιμου Λετίτση και Χαλκιδιού προτείνεται να μετατραπούν σε μικρούς ξενώνες (τοπική κοινότητα Βενεράτου).
- Τα κτίρια της οδού Αγ. Ιωάννη, τα οποία είναι κτισμένα δίπλα από την ομώνυμη πλατεία προτείνεται να διαμορφωθούν ως παραδοσιακοί χώροι εστίασης και αναψυχής (τοπική κοινότητα Βενεράτου).
- Κατασκευή χώρων στάθμευσης συνολικής έκτασης 13.500τμ. (τοπική κοινότητα Βενεράτου).
- Για τη ροή των οχημάτων στην τοπική κοινότητα Βενεράτου προβλέπεται: η είσοδος στον οικισμό από την οδό Μάχης Κρήτης, θα πραγματοποιείται μέσω των οδών Βενιέρηδων, Γυμνασίου και Αντ. Ξενάκη. Η έξοδος από τον οικισμό θα πραγματοποιείται μέσω των οδών Κόρακα, Ευγενίου Α' Αρχιεπισκόπου Κρήτης και Πελοπίδα Νικελέου Πατρ. Ιερουσαλήμ. Οι παράλληλες οδοί 1821 και 62 Μαρτύρων θα είναι μονής και αντίθετης μεταξύ τους κατεύθυνσης, προκειμένου να διευκολύνουν την κυκλοφορία των οχημάτων μέσα στον οικισμό (τοπική κοινότητα Βενεράτου).
- Χρησιμοποίηση των χώρων μπροστά από το παλιό σχολείο για διοργάνωση πολιτιστικών εκδηλώσεων (τοπική κοινότητα Κερασίων).
- Για τη ροή των οχημάτων στην τοπική κοινότητα Κερασίων προβλέπεται ως εξής: Η είσοδος στον οικισμό των Κερασίων από το Βενεράτο και την Εθνική Οδό Ηρακλείου- Μοιρών θα γίνεται από την οδό Σωκράτη Βλαχάκη. Η οδός Σωκράτη Βλαχάκη θα μονοδρομηθεί μέχρι την οδό Ιωάννου Εμμ. Ζαχαράκη. Η είσοδος στον οικισμό των Κερασίων από τις Ασίτες θα γίνεται από την οδό Κων/νου Αστρινάκη και τα οχήματα θα ακολουθούν υποχρεωτική πορεία προς την οδό Ιωάννου Ζαχαράκη. Η ρύθμιση αυτή έχει στόχο να αποσυμφορήσει από τα αυτοκίνητα την πλατεία Ελευθερίου Βενιζέλου. Η έξοδος από τον οικισμό θα γίνεται προς Ασίτες από την οδό Κων/νου Αστρινάκη και προς Βενεράτο και Εθνική Οδό Ηρακλείου- Μοιρών από την οδό Χρόνη Πολυχρονάκη. Σύνδεση των οδών Αντωνίου Προκοπάκη με την οδό Δημητρίου Κογκάκη για να είναι εφικτή η έξοδος των οχημάτων από την τελευταία.

- Για τη ροή των οχημάτων στον οικισμό των Κάτω Ασιτών προβλέπονται τα εξής: τα οχήματα θα εισέρχονται στην τοπική κοινότητα των Κάτω Ασιτών από την οδό που την συνδέει με την τοπική κοινότητα των Άνω Ασιτών. Στη συνέχεια, τα οχήματα θα ακολουθούν κυκλική πορεία, περιμετρικά του οικισμού και θα εξέρχονται από αυτόν πάλι από την οδό σύνδεσης των δύο τοπικών κοινοτήτων.
- Μονοδρόμηση των οδών Γοργολαΐνη και 25^{ης} Μαρτίου (τοπική κοινότητα Κάτω Ασιτών).

Επεμβατικές προτάσεις:

- Επαναλειτουργία της γεώτρησης στην τοπική κοινότητα Σίβας.
- Εγκατάσταση «έξυπνων» υδραυλικών κατασκευών για εξοικονόμηση νερού στις οικίες των οικισμών, όπως: συστήματα που αναμειγνύουν αέρα μέσα στο νερό και δίνουν την εντύπωση πιο δυνατής ροής, συστήματα που μετά από προκαθορισμένο χρόνο χρήσης διακόπτεται αυτόματα η παροχή νερού, καζανάκια ελεγχόμενης ροής, τουαλέτα με ενσωματωμένο νιπτήρα χεριών.
- Κατασκευή δεξαμενής συλλογής βρόχινου νερού.
- Επεξεργασία των υγρών αποβλήτων.
- Κατασκευή βιολογικού καθαρισμού με φυσικές μεθόδους στην τοπική κοινότητα Βενεράτου.
- Αναπαλαίωση όλων των εγκαταλελειμμένων κτισμάτων των τοπικών κοινοτήτων της περιοχής και η εκμετάλλευσή τους για την κάλυψη των αναγκών των ντόπιων και των επισκεπτών.
- Ανάπλαση όλων των πλατειών των τοπικών κοινοτήτων με φύτευση πρασίνου, πλακοστρώσεις, δημιουργία χώρων ανάπαυσης και τοποθέτηση κατάλληλου φωτισμού.
- Πεζοδρόμηση της οδού Ανδρέα Παπανδρέου, της οδού Στ. Σπινθουράκη, της οδού Μαρίνου Αντύπα και της οδού Σισήνη στην τοπική κοινότητα Αυγενικής.
- Η δημιουργία 10 χώρων στάθμευσης, περιμετρικά του οικισμού της Αυγενικής συνολικής έκτασης 10στρμ.

- Διαμόρφωση του εγκαταλελειμμένου κτιρίου των οδών Πεσσόντων 1940 και Ανδρέα Παπανδρέου σε μικρής δυναμικότητας ξενώνα (τοπική κοινότητα Αυγενικής).
- Το εγκαταλελειμμένο κτίριο στη συμβολή των οδών Σπινθουράκη και Δρυγιαννάκη προβλέπεται να γίνει παραδοσιακή ταβέρνα(τοπική κοινότητα Αυγενικής).
- Το εγκαταλελειμμένο κτίριο που βρίσκεται στην οδό Ελευθερίου Βενιζέλου, προτείνεται να μετατραπεί σε λαογραφικό μουσείο (τοπική κοινότητα Αυγενικής).
- Το εγκαταλελειμμένο κτίριο της οδού Μαρίνου Αντύπα, στην έξοδο του οικισμού προτείνεται να διαμορφωθεί ως γραφείο πληροφόρησης για τα αξιοθέατα και τις δραστηριότητες της περιοχής μελέτης (τοπική κοινότητα Αυγενικής).
- Δημιουργία ενός «δικτύου» τριών κεντρικών σημείων στην τοπική κοινότητα Κερασίων, τα οποία θα είναι οι πλατείες Ελευθερίου Βενιζέλου, Αγ. Γεωργίου και η πλατεία που προτείνεται να διαμορφωθεί στο χώρο μεταξύ της εκκλησίας της Ζωοδόχου Πηγής και του σχολείου.
- Δημιουργία κυκλικού τμήματος στην πλατεία Αγ. Γεωργίου (τοπική κοινότητα Κερασίων).
- Προέκταση των πεζοδρομήσεων σε όλη την οδό Ζωοδόχου Πηγής, στην οδό Αντωνίου Προκοπάκη, στην οδό Ν. Σαρηδάκη, στην οδό Ν. Αποστολάκη, Καπετάν Ζαχ. Προκοπάκη και Χρόνη Πολυχρονάκη μέχρι την οδό Δ. Κογκάκη (τοπική κοινότητα Κερασίων).
- Διαμόρφωση της οδού Ζωοδόχου Πηγής ως «οδού πολιτισμού». Τα εγκαταλελειμμένα κτίριά της θα αποκατασταθούν και θα στεγάσουν βιβλιοθήκη, μουσείο και κέντρο πολυδραστηριότητας για την εκμάθηση τεχνών (τοπική κοινότητα Κερασίων).
- Διαμόρφωση του εγκαταλελειμμένου κτιρίου της οδού Σ. Γιασάκη σε κλειστό χώρος με δραστηριότητες για παιδιά (τοπική κοινότητα Κερασίων).
- Διαμόρφωση του κτιρίου στη γωνία των οδών Σ. Γιασάκη και Γ. Τριαματάκη σε παραδοσιακή ταβέρνα (τοπική κοινότητα Κερασίων).
- Δημιουργία Χώρων Στάθμευσης για τα αυτοκίνητα των επισκεπτών και των κατοίκων στην τοπική κοινότητα Κερασίων.

- Πεζοδρόμηση των οδών: Αγ. Γεωργίου, Αγ. Παρασκευής, Στυλ. Χρονάκη, Δημ. Λόγιου, Γ. Φραγκιαδάκη, Πεσόντων Ηρώων, Μάχης Κρήτης, 28^{ης} Οκτωβρίου, Παναγίας, Σπ. Σταματάκη στην τοπική κοινότητα Σίβας.
- Δημιουργία πέντε κεντρικών σημείων, τα οποία θα αποτελούν τις πλατείες του οικισμού και θα είναι: Η πλατεία της Αγ. Παρασκευής, Η πλατεία του Αγ. Γεωργίου, Η πλατεία της Παναγίτσας, Η πλατεία της 28^{ης} Οκτωβρίου, Η πλατεία μπροστά από το παλιό σχολείο.
- Μεταφορά και εγκατάσταση των γλυπτών από τα Διεθνή Συμπόσια Γλυπτικής κατά μήκος της οδού Παναγίας στον οικισμό της Σίβας.
- Τα 5 εγκαταλελειμμένα κτίρια της οδού Γ. Φραγκιαδάκη (εικόνες 2,3,4,5) και τα εγκαταλελειμμένα κτίρια της οδού Στυλ. Χρονάκη θα αποτελούν μία ένωση αγροτουριστικών επιχειρήσεων (τοπική κοινότητα Σίβας).
- Το εγκαταλελειμμένο κτίριο της οδού Μάχης Κρήτης θα αποτελεί ένα κλειστό χώρο δραστηριοτήτων για παιδιά (τοπική κοινότητα Σίβας).
- Στέγαση παντοπωλείου σε κτίριο της οδού Γεωργίου Μ. Σενετάκη (τοπική κοινότητα Σίβας).
- Δημιουργία τριών χώρων στάθμευσης, έκτασης 1.5στρμ, 875τμ. και 513τμ, αντίστοιχα (τοπική κοινότητα Σίβας).
- Σύνδεση της οδού Γεωργίου Σενετάκη με τη νέα εθνική οδό Ηρακλείου Μοιρών στη βορειοανατολική πλευρά της περιοχής (τοπική κοινότητα Σίβας).
- Πεζοδρόμηση των οδών Γ. Χρονάκη Ανθ/γού, Δασκαλογιάννη, 25^{ης} Μαρτίου, Μάχης Κρήτης και Ψηλορείτη (τοπική κοινότητα Άνω Ασιτών).
- Δημιουργία παντοπωλείου στην οδό Γ. Χρονάκη Ανθ/γού (τοπική κοινότητα Άνω Ασιτών).
- Τα εγκαταλελειμμένα κτίρια της οδού Παπά Μιχάλη Φανουράκη θα στεγάσουν βιβλιοθήκη, χώρο εκμάθησης παραδοσιακών ή και άλλων τεχνών και χώρο δημιουργικής απασχόλησης για παιδιά (τοπική κοινότητα Άνω Ασιτών).
- Δημιουργία χώρων στάθμευσης περιμετρικά του οικισμού των Άνω Ασιτών, συνολικής έκτασης 6976τμ.
- Κατασκευή μεγάλου σε πλάτος πεζοδρομίου και μονοδρόμηση της οδού μπροστά από το σχολείο, για την ασφαλή μετακίνηση των παιδιών και για τη μείωση της ροής των οχημάτων, αντίστοιχα (τοπική κοινότητα Άνω Ασιτών).

- Ανάδειξη σημείων με θέα στην τοπική κοινότητα Κάτω Ασιτών: η πλατεία της Παναγίας, στο βορειοανατολικό άκρο του οικισμού και η θέση στην οποία είναι χτισμένο το κτίριο που φιλοξενεί τον πολιτιστικό σύλλογο της περιοχής, στο νοτιοδυτικό άκρο του οικισμού.
- Κατασκευή παιδότοπου, με εσωτερικό και εξωτερικό χώρο. Η έκταση του παιδότοπου προτείνεται να είναι 400τμ (200τμ. ο εσωτερικός χώρος και 200τμ. ο υπαίθριος χώρος) (τοπική κοινότητα Κάτω Ασιτών).
- Κατασκευή ενός μικρού αμφιθέατρου στο χώρο μπροστά από τον πολιτιστικό σύλλογο των Κάτω Ασιτών. Η κατασκευή θεάτρου θα καλύπτει έκταση 773τμ..
- Πεζοδρόμηση όλων των οδών στο εσωτερικό του παλιού οικισμού και συγκεκριμένα τις οδούς: Ελευθερίου Βενιζέλου, Αγ. Παρασκευής, 1866, Γοργολαΐνη, Μάχης Κρήτης, Δασκαλογιάννη. (τοπική κοινότητα Κάτω Ασιτών).
- Δημιουργία πλατείας στο εσωτερικό του οικισμού, στην οδό Μάχης Κρήτης, συνολικής έκτασης 287τμ.. (τοπική κοινότητα Κάτω Ασιτών).
- Δημιουργία χώρων πολιτισμού, έκτασης 230τμ., στα εγκαταλελειμμένα κτίρια δίπλα από τον πολιτιστικό σύλλογο Κάτω Ασιτών.
- Δημιουργία παραδοσιακών ξενώνων για τη φιλοξενία επισκεπτών, εντός του οικισμού, στην οδό 1866. (τοπική κοινότητα Κάτω Ασιτών).
- Δημιουργία χώρων στάθμευσης συνολικής έκτασης 15.926τμ (τοπική κοινότητα Κάτω Ασιτών).
- Κατασκευή δικτύου ποδηλατοδρόμων και σύνδεσή τους με το Ευρωπαϊκό μονοπάτι E4.
- Κατασκευή ποδηλατοδρόμου και πεζόδρομου στην παλαιά εθνική οδό Ηρακλείου Μοιρών, στο τμήμα μεταξύ των οικισμών της Σίβας και του Βενεράτου, καθώς επίσης και στο δρόμο που ενώνει τις Άνω και Κάτω Ασίτες.
- Ανάδειξη του παραδοσιακού οικισμού στο Σύνάπι της τοπικής κοινότητας Βενεράτου και διαμόρφωση κάποιων εκ των κτισμάτων σε παραδοσιακούς ξενώνες και ταβέρνες.

12 ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ

Στην ενότητα αυτή παρουσιάζονται τα προγράμματα της Ευρωπαϊκής Ένωσης μέσω των οποίων μπορούν να υλοποιηθούν κάποιες από τις προτάσεις του κεφαλαίου 11. Αρχικά, παρουσιάζονται τα προγράμματα που αφορούν στην τρέχουσα χρονική περίοδο, 2007-2013 και στη συνέχεια κάποια από τα προγράμματα μέσω των οποίων θα μπορούσαν να είχαν υλοποιηθεί τα προτεινόμενα έργα κατά την περίοδο 2000-2006.

Οι πεζοδρομήσεις μπορούν να υλοποιηθούν μέσω του Άξονα 3 του προγράμματος Αλέξανδρος Μπαλτατζής και συγκεκριμένα του ΜΕΤΡΟ 322, το οποίο αφορά στη Βελτίωση και ανάπλαση κοινόχρηστων χώρων, όπως διαμόρφωση υπαίθριων δημοτικών χώρων, πλακοστρώσεις – πεζοδρομήσεις, δένδροφυτεύσεις, εγκατάσταση πρασίνου, κατασκευή βρύσης, τοποθέτηση παιδικής χαράς κ.ά.

Η ανάδειξη σημείων με θέα μπορεί να υλοποιηθεί με τη βοήθεια του ΜΕΤΡΟ 323, του Άξονα 3 του ΠΑΑ, που αφορά στη Διατήρηση, αποκατάσταση και αναβάθμιση περιοχών, όπως βελτίωση – σήμανση μονοπατιών, φυτοτεχνικές εργασίες, διαμόρφωση θέσεων θέας, καθώς και δράσεις περιβαλλοντικής ευαισθητοποίησης.

Η αναπαλαίωση των κτιρίων χρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση μέσω του άξονα 3 του Προγράμματος Αλέξανδρος Μπαλτατζής (περίοδος προγραμματισμού 2007-2013) και συγκεκριμένα του Μέτρου 322 που αφορά στην «Αποκατάσταση κτιρίων για κοινωφελή χρήση».

Η δημιουργία ξενώνων μικρής δυναμικότητας σε αγροτικές περιοχές προβλέπεται από τον άξονα 3 του Προγράμματος Αλέξανδρος Μπαλτατζής (περίοδος προγραμματισμού 2007-2013), οποίος αφορά στην «Ποιότητα ζωής στις αγροτικές περιοχές και στη διαφοροποίηση της αγροτικής οικονομίας». Συγκεκριμένα, το Μέτρο 311 αφορά στη «Διαφοροποίηση προς μη γεωργικές δραστηριότητες» και προβλέπει για την ίδρυση, την επέκταση και τον εκσυγχρονισμό μικρής δυναμικότητας υποδομών διανυκτέρευσης.

Ο άξονας 3 του Προγράμματος Αλέξανδρος Μπαλατατζής και συγκεκριμένα το μέτρο 311 προβλέπει την ίδρυση, την επέκταση και τον εκσυγχρονισμό μονάδων εστίασης και αναψυχής. Οι παραπάνω δράσεις μπορούν να υλοποιηθούν με τη βοήθεια των μέτρων 312 και 313 που αφορούν στη «Στήριξη της δημιουργίας και ανάπτυξης πολύ μικρών επιχειρήσεων» και στην «Ενθάρρυνση τουριστικών δραστηριοτήτων», αντίστοιχα του 3^{ου} Άξονα του προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης – Αλέξανδρος Μπαλατατζής.

Η διαμόρφωσή του ταξιδιωτικού γραφείου της τοπικής κοινότητας Αυγενικής συγχρηματοδοτείται από το Μέτρο 311 του προγράμματος Αλέξανδρος Μπαλατατζής που προβλέπει την ίδρυση επιχειρήσεων παροχής υπηρεσιών για την εξυπηρέτηση του τουρισμού της υπαίθρου.

Τα υπόλοιπα εγκαταλελειμμένα κτίρια μπορούν να διαμορφωθούν σε χώρους άσκησης πολιτιστικών, αθλητικών, εκπαιδευτικών, περιβαλλοντικών δραστηριοτήτων, καθώς και δραστηριοτήτων κοινωνικής προστασίας και αλληλεγγύης, όπως κέντρα φροντίδας παιδιών προσχολικής ηλικίας, δημοτικές βιβλιοθήκες, ωδεία. Τα έργα αυτά μπορούν να συγχρηματοδοτηθούν από το ΜΕΤΡΟ 321 του ΠΑΑ.

Οι παραπάνω προτάσεις που αφορούν στη διαμόρφωση των πλατειών μπορούν να υλοποιηθούν μέσω του Τοπικού Προγράμματος Κοινοτικής Πρωτοβουλίας Leader+ για την ενδοχώρα του Ν. Ηρακλείου και συγκεκριμένα μέσω του άξονα 1: «ολοκληρωμένες και πιλοτικού χαρακτήρα στρατηγικές αγροτικής ανάπτυξης», ο οποίος αφορά στην προστασία-ανάδειξη και αξιοποίηση φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς. Επιπλέον, θα μπορούσαν να υλοποιηθούν μέσω του άξονα 7: «Προγράμματα Ανάπτυξης του Αγροτικού Χώρου» του Γ' Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης (περίοδος 2000-2006), που αφορούσε στην ανακαίνιση και ανάπτυξη χωριών.

Οι πεζοδρομήσεις θα μπορούσαν να είχαν υλοποιηθεί μέσω του μέτρου 7.5: «Ανακαίνιση και Ανάπτυξη χωριών – Προστασία και διατήρηση της αγροτικής κληρονομιάς», του Γ' Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης (περίοδος 2000-2006). Το μέτρο αυτό αφορά στη Βελτίωση – Κατασκευή δικτύου εσωτερικής οδοποιίας.

Για την κατασκευή της παραδοσιακής ταβέρνας θα μπορούσε επίσης να συμβάλει το μέτρο 7.6 του Γ' Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης (περίοδος 2000-2006), που αφορούσε στην ενίσχυση τουριστικών δραστηριοτήτων για την αύξηση της επισκεψιμότητας στην περιοχή.

Οι πεζοδρομήσεις θα μπορούσαν να είχαν υλοποιηθεί μέσω του μέτρου 7.5: «Ανακαίνιση και Ανάπτυξη χωριών – Προστασία και διατήρηση της αγροτικής κληρονομιάς», του Γ' Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης (περίοδος 2000-2006). Το μέτρο αυτό αφορά στη Βελτίωση – Κατασκευή δικτύου εσωτερικής οδοποιίας.

Στην ενίσχυση του αγροτουρισμού θα μπορούσε επίσης να συμβάλει το μέτρο 7.6 του Γ' Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης (περίοδος 2000-2006), που αφορούσε στην ενίσχυση τουριστικών δραστηριοτήτων για την αύξηση της επισκεψιμότητας στην περιοχή.

13 ΔΙΑΠΙΣΤΩΣΕΙΣ

Η περιοχή μελέτης έχει τις δυνατότητες να οδηγηθεί στην ενδογενή ανάπτυξη και μάλιστα με ήπιες παρεμβάσεις, καθώς έχει έντονο το παραδοσιακό στοιχείο και πλούσιους φυσικούς πόρους, οι οποίοι με την ανάδειξή τους θα βελτιώσουν την ποιότητα ζωής των κατοίκων και θα προσελκύσουν επισκέπτες.

Η προς μελέτη περιοχή έχει πολλές ιδιαιτερότητες και ποικιλομορφία όσον αφορά στο φυσικό της περιβάλλον. Ημιορεινοί όγκοι, φαράγγια, ποτάμια και παραδοσιακοί οικισμοί συνθέτουν το φυσικό τοπίο της περιοχής. Τα εδάφη της είναι εύφορα και με την εφαρμογή των κατάλληλων μεθόδων καλλιέργειας, η περιοχή μπορεί να είναι αυτάρκης στα γεωργικά προϊόντα και επιπλέον να ασχοληθεί με εξαγωγές μέσω των συνεταιρισμών. Σύμφωνα με τα παραπάνω, το συμπέρασμα που προκύπτει είναι ότι οι φυσικοί πόροι της περιοχής είναι αρκετοί ώστε να καλύπτουν τις ανάγκες των κατοίκων της και να παρέχουν μία καλή ποιότητα ζωής.

Οι τοπικές κοινότητες παρουσιάζουν δείγματα ζωής από τη Μινωική περίοδο, γεγονός που αποδεικνύει την ιστορική σημασία της. Επιπλέον, έχουν πολλά εκκλησάκια και δύο μοναστήρια που χρονολογούνται από τη βυζαντινή περίοδο. Τα δύο παραπάνω στοιχεία είναι δείγματα του ότι μπορεί η περιοχή να προσελκύσει τουρίστες που ενδιαφέρονται για τόπους με ιστορική σημασία και έντονο θρησκευτικό στοιχείο. Εάν η ιστορία, το θρησκευτικό στοιχείο, το πλούσιο φυσικό περιβάλλον και η αγροτική ζωή, συνδυαστούν με ήπιο φυσικό σχεδιασμό, ο οποίος περιλαμβάνει ξενώνες, παραδοσιακές ταβέρνες, καφενεία και παραδοσιακά προϊόντα, τότε ο αγροτουρισμός μπορεί να εφαρμοστεί στην περιοχή και να βελτιώσει τα εισοδήματα των αγροτών και των κατοίκων, χωρίς να αλλοιώσει τη φυσιογνωμία της περιοχής.

Για την εφαρμογή των παραπάνω και την επίτευξη της ενδογενούς ανάπτυξης, το ανθρώπινο δυναμικό διαδραματίζει πολύ σημαντικό ρόλο. Χρειάζεται να αντιμετωπιστούν τα προβλήματα κοινωνικής συνοχής που απασχολούν την περιοχή, ώστε οι κάτοικοι των τοπικών κοινοτήτων να είναι σε θέση να οργανωθούν σε ομάδες, αλλά και να συνεργαστούν σε επίπεδο τοπικών κοινοτήτων. Τέλος,

απαραίτητο εφόδιο στην πορεία για την ενδογενή ανάπτυξη είναι ο σεβασμός των ντόπιων για τον τόπο τους και για τους κατοίκους του.

Περαιτέρω διερεύνηση για την περιοχή μελέτης θα μπορούσε να γίνει στους τομείς:

- Ανανεώσιμες πηγές ενέργειας και η εφαρμογή τους στην περιοχή
- Η εξάπλωση του αστικού ιστού του Ηρακλείου και η διαφύλαξη του χαρακτήρα της περιοχής μελέτης
- Δίκτυο ποδηλατοδρόμων στην περιοχή και ο συνδυασμός τους με το Ευρωπαϊκό μονοπάτι E4
- Είδη καλλιέργειας που ευδοκιμούν στην περιοχή και εναλλακτικές μέθοδοι καλλιέργειας

14 ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- **Ξένη βιβλιογραφία**

Amin, A. and Thrift, N. (1995). *Institutional Issues for the European Regions: From Markets and Plans to Socio-Economics and Powers of Association*. Economy and Society.

Barquero Vasquez Antonio (1991). *Τοπική Ανάπτυξη, Μια στρατηγική για τη δημιουργία απασχόλησης*. Αθήνα: εκδόσεις Παπαζήση.

Berlan-Darque M. (1988). *The Division of Labour and Decision-making in Farming Couples: Power and negotiation*. Sociologia Ruralis.

Bock B. (1994). Female Farming in Ubrian Agriculturee. *Rural Gender Studies in Europe*, L. van der Plass-M. Fonte (eds.). The Netherlands: Van Gorcum,

Bouquet, M. (1984). Women's work in rural south-west England. *Family and Work in Rural Societies*, N. Long (ed.). London: Tavistock.

Coffey S. and Polese M. (1985). *Local Development, Conceptual Bases and Policy Implications*. Regional Studies.

Friedmann J., (1966). Regional Development policy: A case study of Venezuela, Cambridge, Mass.

Gasson R. and Errington A. (1993). *The Farm Family Business*. U.K: CAB International.

Gray, J. (2000). *The common agricultural policy and the re-invention of the rural in the European community*. Sociologia Ruralis

Hernandez Maestro, R.M. and Munoz Gallego, P.A. and Santos Requejo, L. (2007). *The moderating role of familiarity in rural tourism in Spain*. Spain: Tourism Management 28.

Iakovidou, O. (2002). Women's Agrotourist Cooperatives in Greece: Key Elements for Their Successful Operation. *Journal of Rural Cooperation*.

Linda Mc Dowell and Doreen Massey (1984). Ένας χώρος για τις γυναίκες. *Περιφερειακή Ανάπτυξη και Πολιτική. Κείμενα από τη Διεθνή Εμπειρία*, Κ. Χατζημιχάλης (επιμ.), 1992. Αθήνα: Εξάντας.

Lowe P., Murdoch J. and Ward N. (1995). Networks in Rural Development: Beyond Exogenous and Endogenous Models. *The Impact of Endogenous Rural Development, Assen*. Van Gorcum.

Marsden, T. (1999). *Rural futures: the consumption countryside and its regulation*. Sociologia Ruralis.

Murdoch J. (2000). *Networks – A New Paradigm of Rural Development?*. Journal of Rural Studies.

O' Hara P. (1994). *Out of the Shadows: Women on family farms and their contribution to agriculture and rural development. Rural Gender Studies in Europe*, Ploeg J. D. –van der-Fonte M. (eds.), The Netherlands: Van Gorcum.

Ray Chr. (1997). *Towards a Theory of the Dialectic of local Rural Development within the European Union*. Sociologia ruralis.

Safilios-Rothschild, Constantina (2003). *Gender Role Flexibility and Smallholder Survival*. International Journal of Agricultural Resources, Governance and Ecology.

Slee, B. (1993). *Endogenous Development: A Concept in Search of a Theory*, Options Mediterraneennes.

Stohr W. (1981). *Development from bellow: the bottom up and periphery inward development paradigm. Development from above or bellow?*, Wiley and Sons Ltd, Chichester.

Ventura F. (1994). *Women in Italian Agriculture: New roles, new problems. Rural Gender studies in Europe*, στο Plas L. van der-Fonte M. (eds.). The Netherlands, Van Gorcum, σ. 80-90.

Weaver Clyde (1992). *Ανάπτυξη από τα κάτω: Προς μια θεωρία «ανάπτυξης σε συγκεκριμένες περιοχές»*. Περιφερειακή ανάπτυξη και πολιτική, επιμέλεια-εισαγωγή Κ. Χατζημιχάλης. Αθήνα: Εξάντας.

Whatmore S. (1988). *Farming Women: Gender, work and family enterprise*. London: MacMillan.

- **Ελληνική βιβλιογραφία**

Αναπτυξιακή Ηρακλείου Α.Ε.. *Κοινοτική Πρωτοβουλία LEADER II. Αποτελέσματα στην περιοχή της ενδοχώρας του Νομού Ηρακλείου*. Υπουργείο Γεωργίας, Ευρωπαϊκή Επιτροπή – Γ.Δ. Γεωργία.

Αποστολόπουλος, Κ. (1997). *Μαθήματα Αγροτουρισμού*. Αθήνα: Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο.

Αποστολόπουλος Κ, Σδράλη Β, (2009). *Εναλλακτικός και Ήπιος Τουρισμός Υπαίθρου Θεωρητική προσέγγιση και εφαρμογές*. Ελληνοεκδοτική.

Αραβαντινός Α. (1997). *Πολεοδομικός σχεδιασμός για μια βιώσιμη ανάπτυξη του αστικού χώρου*. Αθήνα: Εκδόσεις Συμμετρία.

Ασκέλη Σ. (2005). *Επιχειρήστε αγροτουριστικά. Πώς να οργανώσετε τη δική σας αγροτουριστική επιχείρηση*. Εκδόσεις ΚΕΡΚΥΡΑ.

Γιάκκα, Μ. (2007). Εγχειρίδιο με θέμα: Αγροτουρισμός και πιστοποίηση ΕΛΟΤ 1417, Κέντρο Επιχειρηματικής και Τεχνολογικής Ανάπτυξης Ιονίων Νήσων (ΚΕΤΑ Ι.Ν.).

Γιδαράκου Ι. (1996). Εργασιακές Σχέσεις στην Οικογενειακή Εκμετάλλευση: Θέση και προοπτικές της γυναικείας παρουσίας. *Κράτος και αγροτικός χώρος* (Πρακτικά 3^{ου} Πανελληνίου Συνεδρίου Αγροτικής Οικονομίας), Παπαζήσης (επιμ.).

Γιδαράκου Ι. (1999). Ενδογενής Ανάπτυξη της Υπαίθρου και Γυναικεία Απασχόληση. *Υπαίθρος Χώρα*, εισαγωγή – επιμέλεια Χ. Κασίμης, Λ. Λουλούδης. Αθήνα: ΠΛΕΘΡΟΝ

Γιδαράκου Ι. (2008). *Γυναικεία επιχειρηματικότητα και τοπική ανάπτυξη*, Εισήγηση στο 1^ο αναπτυξιακό συνέδριο Νομού Καρδίτσας, 8-10 Νοεμβρίου, Καρδίτσα.

ΔΕΠΟΣ –Τμήμα Ερευνών (2002). *Οδηγός εκπόνησης ολοκληρωμένων τοπικών προγραμμάτων βιώσιμης ανάπτυξης σε εφαρμογή της HABITAT AGENDA. Local HABITAT AGENDAS*. Αθήνα: ΥΠΕΧΩΔΕ Διεύθυνση Οικιστικής Πολιτικής και Κατοικίας, Πιλοτικό πρόγραμμα για την προώθηση εφαρμογής της HABITAT AGENDA σε τοπικό επίπεδο.

Ιακωβίδου, Ό. (2003). Εμπειρίες από την ανάπτυξη του αγροτουρισμού στην Ελλάδα. *Οικοτουρισμός και άλλες εναλλακτικές προτάσεις*. Εισήγηση στο συνέδριο, 7-8 Νοεμβρίου, 2003, Κως.

Canounidou K. (1983). *Δημόσιες σχέσεις*. Αθήνα: Ίδρυμα Ευγενίδου.

Καζακόπουλος, Δ., Κλωνάρης, Σ., Κουτσούρης, Α. (2000). Η δημιουργία επίλεκτων αγορών ως μοχλός αγροτικής ανάπτυξης. *Αναζητώντας το Αύριο της Ελληνικής Γεωργίας*. Εισήγηση στο 6^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αγροτικής Οικονομίας, 24-25 Νοεμβρίου, Θεσσαλονίκη.

Καραβασίλη Ε., (2010). *Αγροτουρισμός και Τοπική ανάπτυξη: Ο ρόλος των νέων τεχνολογιών στην προώθηση των γυναικείων συνεταιρισμών*, διπλωματική εργασία. Θεσσαλονίκη: ΑΠΘ

Καρανικόλας, Π., Βασσάλος, Μ., Μαρτίνος, Ν., Τσιμπούκας, Κ. (2007). Οικονομική βιωσιμότητα και πολυλειτουργικότητα της γεωργίας: Η περίπτωση της Βόρειας Αμοργού. *Παιδεία, Έρευνα, Τεχνολογία. Από το χθες στο Αύριο*, Προσωρινά Πρακτικά 5^{ου} Διεπιστημονικού – Διαπανεπιστημιακού Συνεδρίου του Μετσόβιου Κέντρου Διεπιστημονικής Έρευνας του ΕΜΠ.

Κασίμης Χ. (2004). Μετανάστες: ένας άγνωστος συντελεστής ανάπτυξης στην ελληνική ύπαιθρο. *Η ανάπτυξη σε μια πολυλειτουργική ύπαιθρο*, Α. Παπαδόπουλος (επιμ.). Αθήνα: Εκδόσεις Gutenberg.

Κασσιός Κ. (2000). *Εφαρμογές στη διαχείριση φυσικών πόρων*. Πανεπιστημιακές Σημειώσεις Αθήνα: ΕΜΠ

Κουτσόπουλος Κ. (2006). *Ανάλυση χώρου: Θεωρία, Μεθοδολογία και Τεχνικές. Τόμος Ι, Μεθοδολογία, Βασικές μέθοδοι*. Αθήνα: Εκδόσεις Διηλεκτικές.

Κουτσού, Σ. (2008). *Αγροτουρισμός*, Αρχεία Διαλέξεων στην ηλεκτρονική πλατφόρμα εκπαίδευσης (e-Class) του Τμήματος Διοίκησης Γεωργικών Εκμεταλλεύσεων, Αλεξάνδρειο Τεχνολογικό Εκπαιδευτικό Ίδρυμα Θεσσαλονίκης,

Λαγός Δ. (2005). *Τουριστική Οικονομική*. Αθήνα: Κριτική.

Λαγός, Δ., Τομάρας, Π. (2005). *Ο Αγροτουρισμός ως Παράγοντας Τοπικής Ανάπτυξης: Η περίπτωση της Ελλάδας*.
http://dspace.lib.uom.gr/bitstream/2159/1954/1/tomaras_5_16_2005.pdf

Λαζαρίδης Ι. (2011). *Αγροτουριστικό Μάρκετινγκ: “Επιχειρηματικότητα και διαχείριση δραστηριοτήτων Μάρκετινγκ στην Περίπτωση Ελληνικών Αγροτουριστικών Επιχειρήσεων”*, διπλωματική εργασία. Θεσσαλονίκη: Πανεπιστήμιο Μακεδονίας.

Λαμπριανίδης Λ., Λυμπεράκη Α. (2001). *Αλβανοί στη Θεσσαλονίκη*. Θεσσαλονίκη: Παρατηρητής.

Λουλούδης Λ. (1991). *Η ΚΑΠ ανακαλύπτει την ύπαιθρο*. Επιθεώρηση των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων.

Μανωλοπούλου Α. (2009). *Από το μονοδραστήριο αγροτικό χώρο στην πολυλειτουργική ύπαιθρο. Προβλήματα, Προοπτικές. Περιοχή μελέτης: Δήμοι Ευρωστίνης, Ξυλοκάστρου και Φενεού Κορινθίας, Διπλωματική εργασία, ΔΠΜΣ Περιβάλλον και Ανάπτυξη, ΕΜΠ*.

Μπεόπουλος Ν. (2005). Πολυλειτουργικότητα. Από μια αμφίσημη έννοια σε μια αμφίσημη πολιτική. *Διεθνές εμπόριο γεωργικών προϊόντων και πολυλειτουργική γεωργία. Πλαίσιο πολιτικής και οικονομικές λειτουργίες*, Καρανικόλας, Ν. Μαρτίνος (επιμ.). Αθήνα: Μαΐστρος,.

Παπαδόπουλος Α., Κυριαζή-Αλλισον Ε., Λιαρικός Κ. (2002). Αειφόρος αγροτική ανάπτυξη και ερημοποίηση: Προς μια νέα πολιτική διαχείρισης του αγροτικού χώρου. *Η κοινωνία της υπαίθρου σε ένα μεταβαλλόμενο αγροτικό τοπίο*, Πρακτικά 7^{ου} Συνεδρίου Αγροτικής Οικονομίας, ΕΤΑΓΡΟ, Αθήνα 21 - 23 Νοεμβρίου, Γεωπονικό Πανεπιστήμιο Αθηνών.

Παπαδόπουλος Α., Χατζημιχάλης Κ. (2005). *Οι «φαντασιώσεις/αναπαραστάσεις» της ευρωπαϊκής υπαίθρου: Μια κριτική εισαγωγική συζήτηση*, Επιθεώρηση Κοινωνικών Ερευνών, Αθήνα.

Παρταλίδου Μ. (2006). Ποιότητα προϊόντων και υπηρεσιών αναψυχής στην ύπαιθρο. Το πρότυπο της σύγχρονης αγροτουριστικής επιχείρησης. *Η οικονομία και η κοινωνία μπροστά στις νέες προκλήσεις του παγκόσμιου αγροτροφικού συστήματος*. Πρακτικά του 9^{ου} Συνεδρίου Αγροτικής Οικονομίας, ΕΤΑΓΡΟ, Αθήνα 2-4 Νοεμβρίου.

Πατρώνης Β. (2004). Τα χαρακτηριστικά και η προοπτικά της κοινωνικής οικονομίας. *Η ανάπτυξη σε μια πολυλειτουργική ύπαιθρο*, Α. Παπαδόπουλος (επιμ.). Αθήνα: Εκδόσεις Gutenberg.

Σαφίλιου Κ. (2004). Η δυναμική του κοινωνικού αποκλεισμού των μικρών γεωργών και ιδίως των γυναικών. *Η ανάπτυξη σε μια πολυλειτουργική ύπαιθρο*, Α. Παπαδόπουλος (επιμ.). Αθήνα: Εκδόσεις Gutenberg.

Σφακιανάκης Μ. (2000). *Εναλλακτικές Μορφές Τουρισμού*. Αθήνα: Εκδόσεις Έλλην.

Τζίκα- Χατζοπούλου Α. (2003). *Πολεοδομικό δίκαιο*. Αθήνα: Πανεπιστημιακές εκδόσεις ΕΜΠ

Χατζημιχάλης Κ. (1992). Βασικές προσεγγίσεις στις θεωρίες και πολιτικές. *Περιφερειακή Ανάπτυξη και Πολιτική. Κείμενα από τη Διεθνή Εμπειρία*, Κ. Χατζημιχάλης (επιμ.). Αθήνα: Εξάντας.

- **Δικτυακοί τόποι**

<http://www.hellenica.de/Griechenland/Geo/GR/Irakleio.html>

<http://www.nah.gr/prefecture-of-heraklion/prefecture-of-heraklion.html>

<http://www.ypes.gr/kapodistriasis/greek/kapo/hrak.htm>

http://www.express.gr/afieroma/kallikratis/296759oz_20100429296759.php3

<http://www.goodnet.gr/index.php?id=13,35419,0,0,1,0>

<http://maps.google.com/>

<http://www.explore-crete.gr/paths/routespalianis/sivas-prinias.html>

<http://veneratopalianis.blogspot.com/2009/03/blog-post.html>

<http://asitesfc.pblogs.gr/asites-topothesia-kai-istoria.html>

<http://el.wikipedia.org/wiki/>

http://www.gorgolaini.gr/page.asp?lg=gr&page_id=108

http://europa.eu/legislation_summaries/internal_market/single_market_for_goods/chemical_products/121288_el.htm

<http://www.geotriseis.net/geotriseis.shtml>

<http://www.buildnet.gr/default.asp?pid=162&catid=142&artId=50&pg=2>

<http://www.aephorial.com/>

<http://www.anthropos.gr/spots/tourism/>

http://www.oanak.gr/index.php?option=com_content&view=article&id=104%3A2010-01-26-08-52-39

<http://www.rethymnoguide.gr/nea/kriti/2431-2010-10-26-08-11-14.html>

http://www.ecocrete.gr/index.php?option=com_content&task=view&id=2693&Itemid=42

http://environ.chemeng.ntua.gr/gr/Uploads/Doc/Others/research_1.pdf

<http://www.blogger.com/feeds/3158840692249154682/posts/default>

http://www.paloplast.gr/index.php?option=com_content&view=article&id=50&Itemid=61&lang=el

<http://www.kozani.net/tei/geotriseis/t7.pdf>

<http://www.elsevier.com/locate/tourman>

<http://thesis.ekt.gr/thesisBookReader/id/11975#page/42/mode/2up>

<http://eclass.farm.teithe.gr/claroline/document/document.php>

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α – ΧΑΡΤΕΣ ΥΠΑΡΧΟΥΣΑΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ

A1 Υπάρχουσα κατάσταση στην τοπική κοινότητα Αυγενικής

A2 Υπάρχουσα κατάσταση στην τοπική κοινότητα Βενεράτου

A3 Υπάρχουσα κατάσταση στην τοπική κοινότητα Κερασίων

A4 Υπάρχουσα κατάσταση στην τοπική κοινότητα Σίβας

A5 Υπάρχουσα κατάσταση στην τοπική κοινότητα Άνω Ασιτών

A6 Υπάρχουσα κατάσταση στην τοπική κοινότητα Κάτω Ασιτών

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Β – ΧΑΡΤΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ

B1 Προτάσεις στην τοπική κοινότητα Αυγενικής

B2 Προτάσεις στην τοπική κοινότητα Βενεράτου

B3 Προτάσεις στην τοπική κοινότητα Κερασίων

B4 Προτάσεις στην τοπική κοινότητα Σίβας

B5 Προτάσεις στην τοπική κοινότητα Άνω Ασιτών

B6 Προτάσεις στην τοπική κοινότητα Κάτω Ασιτών

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Γ – ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΕΣ

Γ1 Καλλιέργειες Αυγενικής

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ: ΓΕΩΡΓΙΑ Α' ΕΚΤΑΣΕΙΣ ΚΑΙ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΠΟΥ ΣΥΓΚΟΜΙΣΘΗΚΕ Α1. ΑΡΟΤΡΑΙΕΣ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΕΣ

ΤΥΠΟΣ 1

Α1. 1. ΦΥΤΑ ΜΕΓΑΛΗΣ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑΣ ΚΑΙ ΛΟΙΠΕΣ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΕΣ⁽¹⁾

Είδος	Κωδ. αριθ.	Εκταση σε στρέμματα	Παραγωγή που συγκομίσθηκε, σε χιλιόγραμμα	Είδος	Κωδ. αριθ.	Εκταση σε στρέμματα	Παραγωγή που συγκομίσθηκε, σε χιλιόγραμμα
1	2	3	4	1	2	3	4
α) Σιτηρά για καρπό:				Εκτάσεις από μεταφορά		105	XXXXXX
Σιτάρι, μαλακό	101			ε) Κτηνοτροφικά φυτά:			
Σιτάρι, σκληρό	102	60	9000	ε.1. Για καρπό (κτηνοτρ. όσπρια):			
Κριθάρι	103			Βίκος	137		
Βρώμη	104	40	6000	Ρόβι	138		
Σικαλη	105			Λούπινα	139		
Αραβόσιτος, μη συγκαλλιεργούμενος	106			Λαθούρι	140		
Αραβόσιτος, συγκαλλιεργούμενος με φασόλια ⁽²⁾ και άλλα είδη	107			Μπιζέλια, κτηνοτροφικά (πίσα)	141		
α) στρογγυλόσπερμο	108			Κουκιά, κτηνοτροφικά	142		
β) μεσόσπερμο	109			Φακή, κτηνοτροφική	143		
γ) μακρόσπερμο	110			Λοιπά κτηνοτρ. φυτά για καρπό	144		
Σόργο (νταρί, ασπρίτσα ή λιανοκαλάμποκο)	111			ε.2. Για χόρτο (χλωρό ή σανό)			
Λοιπά σιτηρά για καρπό (σιμιγάδι, κεχρί, φαλαρίδα, τριτικάλι κλπ.)	112			Κριθάρι για σανό	145		
β) Όσπρια θρώσιμα:				Βρώμη για σανό	146	30	24000
Φασόλια, μη συγκαλλιεργούμενα ⁽²⁾	113			Βίκος για σανό	147		
Φασόλια, συγκαλλιεργούμενα με αραβόσιτο και άλλα είδη ⁽²⁾	114			Λοιπά σανά (από ρόβι, λαθούρι, μπιζέλια, φακή κλπ.)	148		
Κουκιά	115	5	800	Μηδική (πολυετές τριφύλλι)	149		
Φακή	116			Τριφύλλια, ετήσια και λοιπά πολυετή	150		
Λαθούρι (φάβα)	117			Κοφτολίβαδα	151		
Ρεβίθια	118			Αραβόσιτος, χλωρός (όχι οι καλαμποκιές) ή για ενσίρωση	152		
Μπιζέλια	119			Σόργο, χλωρό	153		
Λοιπά βρώσιμα όσπρια	120			ε.3. Για θοακή (γρασιδιά):			
γ) Βιομηχανικά φυτά:				Κριθάρι	154	30	XXXXXX
Καπνός, ανατολικού τύπου ⁽³⁾	121			Βρώμη	155	30	XXXXXX
Καπνός, Μπέρλεϋ, Βιτζζίνια ⁽³⁾	122			Βίκος	156		XXXXXX
Βαμβάκι, ποτιστικό ⁽³⁾	123			Λαθούρι	157		XXXXXX
Βαμβάκι, Ξερικό ⁽³⁾	124			Τεχνητοί λειμώνες (λιβάδια)	158		XXXXXX
Σουσάμι	125			ε.4. Με ριζώματα:			
Ηλιανθος ⁽⁴⁾ (ήλιος, λιόδρομος)	126			Τεύτλα, κτηνοτροφικά	159		
Σόργο (σκούπα)	127		XXXXXX	ε.5. Για σποροπαραγωγή:			
α) χόρτο	128	XXX		Σπόρος τριφυλλιών, ετήσιων και λοιπών πολυετών	160		
β) καρπός	129	XXX		στ) Πεπονοειδή			
Αραχίδα (φιστίκι υπόγειο ή αράπικο)	130			Καρπούζια	161	5	3000
Σόγια	131			Πεπόνια	162	5	2000
Ζαχαρότευτλα	132			ζ) Πατάτες			
Κολοκύθες για πασατέμπο ⁽⁴⁾	133			Πατάτες, ⁽⁵⁾ άνοιξης (α)	163	10	10000
Ελαιοκράμβη	134			Πατάτες, ⁽⁵⁾ καλοκαιρινές (β)	164	65	20000
Λοιπά βιομηχανικά φυτά (λινόρι, καννάβι, κρόκος, λυκίσκος μύπρας, πιπεριές Ξερές για κόκκινο πιπέρι κλπ.)	135		XXXXXX	Πατάτες, ⁽⁵⁾ φθινοπώρου και χειμ. (γ)	165	20	20000
δ) Αρωματικά φυτά που καλλιεργούνται (μέντα, δίκταμο, ρίγανη κλπ.)	136		XXXXXX	Γλυκοπατάτες	166		
Εκτάσεις σε μεταφορά		105	XXXXXX	Σύνολο εκτάσεων φυτών μεγάλης καλλιέργειας και λοιπών καλλιέργειών	167	300	XXXXXX
				Ποτίστηκαν το 2009	168	105	XXXXXX
				Καθαρή έκταση⁽⁶⁾	169	300	XXXXXX
				Καθαρή έκταση⁽⁶⁾ που ποτίστηκε το 2009	170	105	XXXXXX

Το σύνολο της καθαρής έκτασης και τα ποτιστικά να μεταφερθούν στο κεφ. Α4 ΑΝΑΚΕΦΑΛΑΙΩΣΗ, ερώτημα 1α (σελ.7).

- (1) Αναγράφεται κάθε έκταση και κάθε παραγωγή που συγκομίσθηκε (κύριας, δευτερεύουσας ή διαδοχικής, επίσπορης καλλιέργειας, συγκαλλιεργείας ή καλλιέργειας κάτω από δένδρα).
 (2) Όλα τα φασόλια (λευκά, μαυρομάτικα, σμυρνέικα, χαρώνια, αμπελοφάσουλα κλπ.).
 (3) Αναγράφεται η παραγωγή εμπορεύσιμης ποσότητας καπνού και σύσπορου βαμβάκιου.
 (4) Αναγράφεται η παραγωγή μόνο του σπόρου.
 (5) Που συγκομίζονται: (α) Μάρτιο – Ιούνιο, (β) Ιούλιο – Σεπτέμβριο, (γ) Οκτώβριο – Φεβρουάριο.
 (6) Η έκταση που απομένει μετά την αφαίρεση από το σύνολο εκτάσεων (κωδ.167), των εκτάσεων δευτερεύουσας ή διαδοχικής, επίσπορης καλλιέργειας, συγκαλλιεργείας ή καλλιέργειας κάτω από δένδρα.

A1.2. ΚΗΠΕΥΤΙΚΕΣ ΚΑΛΙΕΡΓΕΙΕΣ⁽¹⁾
(Περιλαμβάνεται η έκταση και η παραγωγή οικογενειακών λαχανόκηπων)

ΤΥΠΟΣ 2

Είδος	Κωδ. αριθ.	Έκταση σε στρέμματα	Παραγωγή που συγκομιδήθηκε, σε χιλιόγραμμα	Είδος	Είδος	Έκταση σε στρέμματα	Παραγωγή που συγκομιδήθηκε, σε χιλιόγραμμα
1	2	3	4	1	2	3	4
Μπρόκολα ⁽²⁾	200			Εκτάσεις από μεταφορά		40	XXXXXX
Λάχανα ⁽²⁾	201	5	10000	Τομάτες επιτραπέζιες για ωπή χρήση, υπαίθρου	222	35	60000
Κουνουπίδια ⁽²⁾	202	9	3000	Τομάτες επιτραπέζιες για ωπή χρήση, θερμοκηπίου	223		
Σπανάκι	203			Φασολάκια, χλωρά ⁽³⁾	224	5	5000
Πράσα	204			Μπάμιες, ποτιστικές	225	5	5000
Κρεμμύδια, χλωρά ⁽³⁾	205	5	5000	Μπάμιες, ξερικές	226		
Κρεμμύδια, ξερά	206	10	10000	Κολοκυθάκια	227	25	50000
Σέλινό	207			Αγγούρια, υπαίθρου	228	5	10000
Σκόρδα:				Αγγούρια, θερμοκηπίου	229		
α) χλωρά ⁽³⁾	208			Αγγουράκια για τουρσί	230		
β) ξερά	209			Κολοκύθες	231		
Μπιζέλια, χλωρά ⁽³⁾	210			Μελιτζάνες, υπαίθρου	232	10	10000
Ραπανάκια	211			Μελιτζάνες, θερμοκηπίου	233		
Αρακάς:				Πιπεριές, για ωπή χρήση ⁽³⁾	234		
α) χλωρά ⁽³⁾	212			Αγκινάρες	235	15	20000
β) ξερός (καρπός)	213			Σπαράγγια	236		
Κουκιά, χλωρά ⁽³⁾	214	10	10000	Φράουλες (χαμοκέρασα)	237		
Παντζάρια (κοκκινούλια)	215	9	5000	Λοιπά (μαιντανός, άνηθος κλπ.)	238		
Μαρούλια	216	4	5000	Σύνολο κηπευτικών εκτάσεων	239	140	XXXXXX
Αντίδια και ραδικά	217			Από τις οποίες:			
Κοκκάρι	218			Οικογενειακοί λαχανόκηποι (σύνολο)	240	20	XXXXXX
Σέσκουλα – Σινάπι	219			Μανιτάρια καλμένα (έκταση σε τ.μ.)	241		
Καρότα	220	2	4000				
Τομάτα, βιομηχανική	221						
Εκτάσεις σε μεταφορά		40	XXXXXX				

A1.3. ΚΗΠΕΥΤΙΚΗ ΓΗ – ΘΕΡΜΟΚΗΠΙΑ – ΕΜΠΟΡΙΚΟΙ ΑΝΘΟΚΗΠΟΙ (ΦΥΤΩΡΙΑ – ΣΠΟΡΕΙΑ – ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΟΙ ΛΑΧΑΝΟΚΗΠΟΙ)

ΤΥΠΟΣ 8

Κωδ. αριθ.	Στρέμματα
800	140
801	
802	
803	
804	
805	
806	140
807	135
808	
809	
810	
811	
812	140

1. Κηπευτική γη α. Έκταση γης στην οποία φυτεύθηκαν ή σπάρθηκαν κηπευτικά είδη. (Να γραφεί η καθαρή έκταση με κηπευτικές καλλιέργειες του Τμήματος Α1.2)*

2. Θερμοκήπια α. Έκταση θερμοκηπίων κάθε τύπου (χωρικού τύπου – ιδιοκατασκευές με κάλυψη από απλό πλαστικό ή τυποποιημένα θερμοκήπια με κάλυψη από γυαλί ή από σκληρό ή απλό πλαστικό), για κηπευτικά* β. Έκταση θερμοκηπίων κάθε τύπου (χωρικού τύπου – ιδιοκατασκευές με κάλυψη από απλό πλαστικό ή τυποποιημένα θερμοκήπια με κάλυψη από γυαλί ή από σκληρό ή απλό πλαστικό), για άνηθο

3. Εμπορικοί ανθόκηποι α. Έκταση εμπορικών ανθόκηπων, καλλιέργειας καλλωπιστικών φυτών για την παραγωγή λουλουδιών, βολβών, καλλωπιστικών θάμων

4. Σπορεία α. Έκταση καπνοσπορειών για χρήση των ιδίων των καλλιεργητών τους ή πώληση φυταρίων καπνού σε τρίτους β. Έκταση σπορειών παραγωγής μόνο φυταρίων κηπευτικών για μεταφύτευση

Σύνολο όλων των ανωτέρω

Ποτίστηκαν το 2009

Το σύνολο των εκτάσεων και τα ποτιστικά να μεταφερθούν στην ΑΝΑΚΕΦΑΛΑΙΩΣΗ Α4, Ερώτημα 16 (σελ. 7).

5. Φυτώρια α. Έκταση φυτωρίων καρποφόρων δένδρων για μεταφύτευση β. Έκταση φυτωρίων δασικών δένδρων για μεταφύτευση γ. Έκταση φυτωρίων καλλωπιστικών φυτών για μεταφύτευση δ. Έκταση φυτωρίων αμερικανικών αμπελιών (μητρικές φυτείες – φυτείες έρριζων μοσχευμάτων)

Σύνολο όλων των ανωτέρω

Το σύνολο των εκτάσεων να μεταφερθούν στις στήλες 3 και 4 του ερωτήματος 4 της ΑΝΑΚΕΦΑΛΑΙΩΣΗΣ Α.4 (σελ.7).

(1) Θα αναγραφεί κάθε έκταση, οποιουδήποτε είδους, η οποία μήνυκε στην έκταση γης των ερωτημάτων 1α και 2α του τμήματος Α1.3 (κύριας, δευτερεύουσας ή διαδοχικής, επίσημης καλλιέργειας, συγκλλιέργειας ή καλλιέργειας κάτω από δένδρα).

(2) Λάχανα, κουνουπίδια και μπρόκολα, όσα φυτεύθηκαν ή θα φυτευτούν μέχρι το τέλος φθινοπώρου 2009.

(3) Να αναγραφεί η παραγωγή από όλα όσα συγκομιδήθηκαν χλωρά, από όλες τις εκτάσεις που σπάρθηκαν με τα είδη αυτά.

* Π.χ. μέσα σε έκταση 500 στρεμμάτων κηπευτικής γης ή θερμοκηπίων είναι δυνατό να καλλιεργηθούν για το έτος αυτό 300 στρέμματα πρώιμης τομάτας, 400 στρέμματα όψιμης τομάτας ή 500 στρέμματα λάχανα και κουνουπίδια και 400 στρέμματα κολοκυθάκια κλπ. Στα ερωτήματα Α1.3/ 1α ή 2α θα αναγραφούν 500 στρέμματα έκτασης, ενώ στα αντίστοιχα είδη του Α1.2 τμήματος θα περιληφθούν όλες οι εκτάσεις των κηπευτικών ειδών, ώστε το σύνολο αυτών να είναι ίσο ή μεγαλύτερο από την έκταση γης των ερωτημάτων 1α και 2α του κεφ. Α1.3, στην οποία αυτά φυτεύθηκαν ή σπάρθηκαν.

A2. ΜΟΝΙΜΕΣ ΦΥΤΕΙΕΣ
A2α. ΔΕΝΔΡΩΔΕΙΣ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΕΣ

ΤΥΠΟΣ 3

Είδος δένδρων	Κωδικός αριθμός	Εκτάσεις κανονικών δενδρώνων, σε στρέμματα	Αριθμός δένδρων			Παραγωγή που συγκομίσθηκε, σε χιλιόγραμμα
			Μέσα σε κανονικούς δενδρώνες	Διάσπαρτα ⁽¹⁾	Σε παραγωγική ηλικία	
1	2	3	4	5	6	7
Ελαιόδενδρα ⁽³⁾ , που ο καρπός τους προορίζεται, συνήθως:						
α) για επιτραπέζιες ελιές ⁽²⁾	301					
β) για ελαιοποίηση ⁽²⁾	302	2450	40000	4000	43000	800000
Λεμονιές ⁽²⁾	303	10	350	700	7050	50000
Πορτοκαλιές ⁽²⁾	304	10	250	1100	1300	60000
Μανταρινιές ⁽²⁾	305			200	200	8000
Νεραντζιές ⁽²⁾	306					
Κιτριές ⁽²⁾	307					
Φραπιές ⁽²⁾	308					
Περγαμοτιές ⁽²⁾	309					
Γκρέιπφρουτ ⁽²⁾	310					
Αχλαδιές	311	20	600	2000	2600	50000
Μηλιές	312			20	20	400
Βερικοκιές	313			250	250	1200
Ροδοκιγιές	314			60	60	500
Νεκταρινιές	315					
Κερασιές	316			250	250	2500
Βιτσιγιές	317					
Κυδωνιές	318					
Κορομηλιές (Μπουρνελιές)	319			250	250	5000
Συκιές ⁽³⁾ :						
α) για σούκα νωπά	320					
β) για σούκα ξερά	321					
Δαμασκηγιές ⁽³⁾ :						
α) για δαμάσκηνα νωπά	322					
β) για δαμάσκηνα ξερά	323	20	500	2000	2500	20000
Αμυγδαλιές	324			200	200	10000
Καρυδιές	325					
Λεπτοκαρυές (Φουντουκιές)	326					
Φιστικιές	327					
Καστανιές, ήμερες	328					
Χαρουπιές, ήμερες	329					
Ακτινίδια	330					
Αβοκάντο	331					
Μαστιχόδενδρα	332					
Ροδιές	333					
Μεσπιλιές (Μουσμουλιές)	334					
Μπανανιές	335					
Άλλα δένδρα (χουρμαδιές, καναδικές λεύκες, ιτεώνες καλαθοπλεκτικής, κυπαρισσιές κλπ.)	336			XXXXX	XXXXX	XXXXXX
Σύνολο εκτάσεων	337	2510		XXXXX	XXXXX	XXXXXX
Ποτίστηκαν το 2009	338	650		XXXXX	XXXXX	XXXXXX

Το σύνολο εκτάσεων δένδρων και τα ποτιστικά, να μεταφερθούν στην ΑΝΑΚΕΦΑΛΑΙΩΣΗ Α4, ερώτ. 2 (σελίδα 7).

(1) Για τα διάσπαρτα δένδρα να μην υπολογισθεί η έκταση.

(2) Για τα εσπεριδοειδή και τον ελαιόκαρπο, να αναγραφεί η παραγωγή που συγκομίσθηκε και αυτή που υπολογίζεται να συγκομισθεί μέχρι τέλους της περιόδου 2009 - 2010 (ανθοφορίας 2009).

(3) Οι εκτάσεις και τα δένδρα σικιών, δαμασκηγιών και ελιών θα αναγραφούν κατά την κύρια χρήση τους.

Αυθεντικό!

ΤΥΠΟΣ 8

A26. ΣΥΓΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΕΣ ΜΕΣΑ ΣΕ ΚΑΝΟΝΙΚΟΥΣ ΔΕΝΔΡΩΝΕΣ

Μέσα στη συνολική έκταση των δένδρων της στήλης 3, της προηγούμενης σελίδας 5, κάτω από τα δένδρα, καλλιεργήθηκαν ακόμη κατά το έτος αυτό από τις εκτάσεις των τμημάτων Α1.1 και Α1.2:

1. Φυτά των αροτραίων καλλιεργειών (σιτάρι, κριθάρι, βαμβάκι κλπ.), σε στρέμματα .	814	
2. Φυτά των κηπευτικών ειδών (λάχανα, κουνουπίδια κλπ.), σε στρέμματα	815	

Στις περιπτώσεις κανονικών δένδρων η συγκαλλιεργούμενη αροτραία ή κηπευτική καλλιέργεια θα πρέπει να είναι, τουλάχιστον, ίση με την έκταση που απομένει αν αφαιρέσουμε την έκταση που καταλαμβάνουν οι κόμνες των δένδρων από τη συνολική έκταση του δένδρων (π.χ σε ένα στρέμμα κανονικού ελαιώνα με 12 ελαιόδενδρα, η συγκαλλιεργούμενη έκταση κριθής θα είναι ίση με: έκταση κριθής = 1000 τ.μ. – (12 ελαιόδενδρα Χ 16 τ.μ. κόμη) = 808 τ.μ.)

Η έκταση που αντιστοιχεί στα δένδρα θα καταγραφεί στο τμήμα Α2α και η έκταση των αροτραίων καλλιεργειών ή των κηπευτικών ειδών στο τμήμα Α1.1 ή στο τμήμα Α1.2, αντίστοιχα.

Αντίθετα, σε όσες περιπτώσεις μέσα σε αγροτεμάχια υπάρχουν δίασπαρτα δένδρα, η έκταση που καλύπτουν αυτά πρέπει να αφαιρείται (σύμφωνα με τον ανωτέρω συλλογισμό της κόμης) από τη συνολική έκταση του αγροτεμαχίου για τον υπολογισμό της συγκαλλιεργούμενης αροτραίας ή κηπευτικής καλλιέργειας. Η έκταση που αντιστοιχεί στις αροτραίες καλλιέργειες ή τις κηπευτικές καλλιέργειες θα καταγραφεί στο τμήμα Α1.1 ή στο τμήμα Α1.2, αντίστοιχα, ενώ ο αριθμός των δίασπαρτων δένδρων στη στήλη 5 του Α2α.

Μόνο για τοπικά διαμερίσματα μέσα στα διοικητικά όρια των οποίων υπάρχουν ελαιοτριβεία

Α2γ. ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΕΛΑΙΟΛΑΔΟΥ⁽¹⁾, ελαιοκομικού έτους 2008 – 2009

1. Αριθμός ελαιοτριβείων που υπάρχουν και που λειτούργησαν, έστω και μια φορά, κατά την τελευταία πενταετία ..	816	1
2. Από τα παραπάνω, πόσα είναι φυγοκεντρικά	817	1
3. Αριθμός πιεστηρίων των ανωτέρω ελαιοτριβείων	818	1
4. Ποσότητα ελαιόλαδου που παρήγαγαν κατά την περίοδο 2008 – 2009 τα ανωτέρω ελαιοτριβεία, σε χιλιόγραμμα	819	30000
4α. Ποσότητα βιολογικού ελαιόλαδου που παράχθηκε κατά την περίοδο 2008 – 2009 από ελαιόκαρπο βιολογικής καλλιέργειας	820	

(1) Αναφέρεται στον ελαιόκαρπο ανθοφορίας έτους 2008. Για την εξεύρεση ολόκληρης της ποσότητας ελαιόλαδου, την οποία παρήγαγαν τα ελαιοτριβεία που βρίσκονται μέσα στα διοικητικά όρια του τοπικού διαμερίσματος, ο Στατιστικός Αναποκριτής συγκεντρώνει πληροφορίες από τους κατόχους, τους λογιστές ή, στην ανάγκη, από το άλλο προσωπικό των ελαιοτριβείων, μόνο μέχρι το μήνα Αύγουστο του έτους 2009.

A3. ΑΜΠΕΛΙΑ – ΣΤΑΦΙΔΑΜΠΕΛΑ

ΤΥΠΟΣ 4

Είδος	Κωδικός αριθμός	Έκταση σε στρέμματα		Παραγωγή σε χιλιόγραμμα:		
		Φυτείες που έγιναν στη διάρκεια του έτους 2009 ⁽¹⁾	Σύνολο αμπελιών και σταφιδάμπελων	Ξερών σταφίδων	Σταφυλιών που καταναλώθηκαν ή πωλήθηκαν ως επιτραπέζια	Σταφυλιών που γλευκοποιήθηκαν ή πωλήθηκαν για γλευκοποίηση
1	2	3	4	5	6	7
1. Αμπέλια, κυρίως, για οινοπαραγωγή ..	401		40			300000
2. Αμπέλια, κυρίως, για επιτραπέζια σταφύλια	402					
3. Σταφιδάμπελα:						
3.0. Κορινθιακής	403					
3.1. Σουλτανίνας	404		2070	90000	80000	450000
3.2. Λοιπά σταφιδάμπελα (ροζακί, ταχτάς κλπ.)	405					
Σύνολο εκτάσεων	406	X X X X X X X	2110	X X X X X X X	X X X X X X X	X X X X X X X
Ποτίστηκαν το 2009	407	X X X X X X X	1890	X X X X X X X	X X X X X X X	X X X X X X X

Το σύνολο των εκτάσεων της στήλης 4 και τα ποσοτικά να μεταφερθούν στην ΑΝΑΚΕΦΑΛΑΙΩΣΗ Α4, ερώτημα 3 (σελ. 7).

ΤΥΠΟΣ 8

1. Συνολική ποσότητα μούστου που παράχθηκε στο τοπικό διαμέρισμα, ανεξάρτητα από την ποικιλία των σταφυλιών και το τοπικό διαμέρισμα προέλευσής τους, σε χιλιόγραμμα	821	10.000.000
Από την οποία: 1α. Συνολική ποσότητα βιολογικού μούστου που παράχθηκε στο τοπικό διαμέρισμα, ανεξάρτητα από την ποικιλία των σταφυλιών και το τοπικό διαμέρισμα προέλευσής τους, σε χιλιόγραμμα, από βιολογική αμπελοκαλλιέργεια	822	10000

(1) Οι φυτείες, που έγιναν στη διάρκεια του έτους, να περιληφθούν και στη στήλη 4 «Σύνολο αμπελιών και σταφιδάμπελων».

A4. ΑΝΑΚΕΦΑΛΑΙΩΣΗ

ΤΥΠΟΣ 1

Κατηγορίες καλλιεργειών	Κωδικός αριθμός	Εκτάσεις σε στρέμματα	
		Σύνολο	Από αυτές, ποτίστηκαν το έτος 2009
1	2	3	4
1α. Φυτά μεγάλης καλλιέργειας και λοιπές καλλιέργειες (κωδ. 169 και 170 του Τμήματος Α1.1) ⁽²⁾	171	300	105
1β. Κηπευτική γη, θερμοκήπια, εμπορικοί ανθόκηποι, σπορεία (κωδ. 806 και 807 Τμήματος Α1.3) ⁽³⁾	172	140	125
1γ. Αγρανάπαυση 1 – 5 ετών (πρώτη εγγραφή) ⁽⁴⁾	173	953	XXXXXX
1δ. Εκτάσεις, που διατηρούνται σε καλή γεωργική και περιβαλλοντική κατάσταση, παραμένουν σε αγρανάπαυση και είναι επιλέξιμες για την καταβολή επιδοτήσεων	174		XXXXXX
1. Σύνολο αροτραίων καλλιεργειών (άθροισμα κωδικών 171, 172, 173, 174)	175	1393	230
2. Δενδρώδεις καλλιέργειες (κωδ. 337 και 338 του Τμήματος Α2α) ⁽⁵⁾	176	2510	650
3. Αμπέλια – Σταφιδάμπελα (κωδ. 406 και 407 του Τμήματος Α3) ⁽⁶⁾	177	2110	1890
4. Φυτώρια (κωδ. 812 του Τμήματος Α1.3) ⁽⁷⁾	178		
5. Εκτάσεις των οποίων οι κάτοχοι δικαιούνται ενισχύσεις, από την εφαρμογή του μέτρου μακροχρόνιας παύσης καλλιεργειών κατά τη Β' Προγραμματική Περίοδο (Β' ΚΠΣ) κατά την περίοδο 1994 – 1999	179		XXXXXX
Γενικό σύνολο των εκτάσεων⁽¹⁾ (άθροισμα κωδικών 175, 176, 177, 178 και 179)	180	6013	2770

- (1) Το γενικό σύνολο θα πρέπει να είναι ίσο με την έκταση της γεωργικής γης του έτους 2009 (ερώτημα Α5β, κωδ. 829).
 (2) Στη στήλη 3 θα αναγραφεί η έκταση του κωδ. 169 και στη στήλη 4 θα αναγραφεί η έκταση του κωδ. 170.
 (3) Στη στήλη 3 θα αναγραφεί η έκταση του κωδ. 806 και στη στήλη 4 θα αναγραφεί η έκταση του κωδ. 807.
 (4) Πέραν της 5ετίας θεωρείται εγκατάλειψη γεωργικής γης και όχι αγρανάπαυση και δε συμπεριλαμβάνεται στο ερώτημα αυτό.
 (5) Στη στήλη 3 θα αναγραφεί η έκταση του κωδ. 337 και στη στήλη 4 θα αναγραφεί η έκταση του κωδ. 338.
 (6) Στη στήλη 3 θα αναγραφεί η έκταση του κωδ. 406 και στη στήλη 4 θα αναγραφεί η έκταση του κωδ. 407.
 (7) Στις στήλες 3 και 4 θα αναγραφεί η έκταση του κωδ. 812.

A5. ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΕΛΕΓΧΟΥ ΤΩΝ ΕΚΤΑΣΕΩΝ ΤΟΥ ΤΟΠΙΚΟΥ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑΤΟΣ

ΤΥΠΟΣ 8

Γεωργική γη κλπ.	Κωδικός αριθμός	Στρέμματα
1	2	3
α) Γεωργική γη του προηγούμενου έτους (ερωτ. κωδ. 829 του δελτίου 2008) .	823	6013
1. Αύξηση γεωργικής γης μέσα στο έτος 2009		
1.1. Από μεταβολές των ορίων με τα τοπικά διαμερίσματα:		
1)	824	
2)		
3)		
1.2. Λοιπές αυξήσεις (εκχερώσεις, εξημερώσεις άγριων δένδρων κλπ.)	825	
Σύνολο (άθροισμα 823 + 824 + 825)	826	6013
2. Ελάττωση γεωργικής γης μέσα στο έτος 2009		
2.1. Από μεταβολές των ορίων με τα τοπικά διαμερίσματα:		
1)	827	
2)		
3)		
2.2. Λοιπές ελαττώσεις (εγκατάλειψη γεωργικής γης πάνω από 5 έτη, από κατολισθήσεις, από οικοδομικές εγκαταστάσεις, από πλημμύρες κλπ.)	828	
β) Γεωργική γη έτους 2009 (να αφαιρεθούν από τον κωδικό 826, οι κωδικοί 827 και 828)	829	6013

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟ: ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΙΑ

ΤΥΠΟΣ 6

Γ1. ΑΡΙΘΜΟΣ ΖΩΩΝ ΚΑΘΕ ΗΛΙΚΙΑΣ

που υπάρχουν μέσα στα όρια του τοπικού διαμερίσματος στις 31 Δεκεμβρίου 2009⁽¹⁾

Είδος	Κωδ. αριθ.	Μεταβολές του αριθμού των ζώων κλπ. μέσα στο 2009				Ζώα, πτηνά και κυψέλες που υπήρχαν στις 31/12/09 (3 + 4 + 5 - 6 - 7 = 8)	
		Ζώα που προστέθηκαν στο τοπικό διαμέρισμα		Ζώα που έπαψαν να υπάρχουν στο τοπικό διαμέρισμα			
		Ζώα που γεννήθηκαν το 2009 (αρνία και κατσίκια από 1/10/08 έως 30/9/09)	Ζώα που προστέθηκαν από άλλα τοπικά διαμερίσματα ή το εξωτερικό ⁽²⁾	Ζώα που σφαγήθηκαν ή πωλήθηκαν για σφαγή	Ζώα που μετακινήθηκαν σε άλλα τοπικά διαμερίσματα, ψόφηση κλπ.		
1	2	3	4	5	6	7	8
Ιπποί: α) Άρρηνες	601				X X X X X X X		
β) Θήλειες	602				X X X X X X X		
Ημίονοι - Γίνοι (γαϊδουρομούλαρα)	603	1			X X X X X X X		1
Ονοί: α) Άρρηνες	604	2			X X X X X X X		2
β) Θήλειες	605	2			X X X X X X X		2
Βοοειδή (μοσχάρια, ταύροι, δαμάλια, αγελάδες, βοδιά)							
1. Εγχώριων φυλών, αβελτίωτα:							
α) Άρρηνες	606						
β) Θήλειες	607						
2. Εγχώριων φυλών, βελτιωμένα:							
α) Άρρηνες	608						
β) Θήλειες	609						
3. Ξενικών φυλών, καθαρόαιμα:							
α) Άρρηνες	610						
β) Θήλειες	611						
Βουβάλια: α) Άρρηνες	612						
β) Θήλειες	613						
Χοίροι: α) Αναπαραγωγής (χοίροι και καπροι επιβίωσης)	614	20					20
β) Κρεοπαραγωγής, γενικά	615	40	80	40	100	20	40
Πρόβατα: α) Οικόσιτα	616	10	50	80	100	30	40
β) Κοπαδιάρικα	617	140	140	100	240		140
γ) Νομαδικά ⁽³⁾	618	330	350		350		330
Αίγες: α) Οικόσιτες	619	70	140		140		70
β) Κοπαδιάρικες	620	10	20		20		10
γ) Νομαδικές ⁽³⁾	621						
Κουνέλια	622	5000	5000	300	5000	300	5000
Ορνίθες σε συστηματικά ορνιθοτροφεία	623						
Ορνίθες χωρικής εκτροφής	624	1550	100	5000	5000	100	1550
Χήνες	625						
Πάπιες	626						
Γαλοπούλες (ινδιάνοι)	627						
Στρουθοκάμηλοι	628						
Μελίσσες: α) Σε εγχώριες κυψέλες	629				X X X X X X X		
β) Σε ευρωπαϊκές κυψέλες	630	240			X X X X X X X		240

- (1) Το τμήμα αυτό του ερωτηματολογίου (τύπος 6) πρέπει να συμπληρωθεί με προσοχή σε όλες τις στήλες. Τα ζώα της στήλης 3 (αριθμός ζώων που υπήρχαν στο τέλος του 2008), πρέπει απαραίτητα να συμφωνούν με τον αριθμό των ζώων που είχαν γραφεί στη στήλη 8 του περυσινού ερωτηματολογίου (έτους 2008).
- (2) Δεν υπολογίζονται τα ζώα που μπόηκαν στο τοπικό διαμέρισμα μόνο για σφαγή.
- (3) Νομαδικά θεωρούνται τα ζώα που μετακινήθηκαν, μέσα στο έτος, στην περιοχή άλλου τοπικού διαμερίσματος, όπου βρίσκονται οι χειμερινές εγκαταστάσεις τους (χειμαδιά). Τα νομαδικά ζώα, η συνολική γαλακτοπαραγωγή τους, οι γεννήσεις τους, καθώς και η παραγωγή κρέατος από αυτά, θα αναφερθούν μόνο στα τοπικά διαμερίσματα των χειμερινών εγκαταστάσεών τους (χειμαδιών), δηλαδή εκεί όπου βρίσκονται κατά το τέλος Δεκεμβρίου 2009.

Γ2 Καλλιέργειες Βενεράτο

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ: ΓΕΩΡΓΙΑ Α' ΕΚΤΑΣΕΙΣ ΚΑΙ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΠΟΥ ΣΥΓΚΟΜΙΣΘΗΚΕ Α1. ΑΡΩΤΡΑΙΕΣ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΕΣ

ΤΥΠΟΣ 1

Α1. 1. ΦΥΤΑ ΜΕΓΑΛΗΣ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑΣ ΚΑΙ ΛΟΙΠΕΣ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΕΣ⁽¹⁾

Είδος	Κωδ. αριθ.	Εκταση σε στρέμματα	Παραγωγή που συγκομίσθηκε, σε χιλιόγραμμα	Είδος	Κωδ. αριθ.	Εκταση σε στρέμματα	Παραγωγή που συγκομίσθηκε, σε χιλιόγραμμα
1	2	3	4	1	2	3	4
α) Σιτηρά για καρπό:		100	15000	Εκτάσεις από μεταφορά		110	XXXXXX
Σιτάρι, μαλακό	101			ε) Κτηνοτροφικά φυτά:			
Σιτάρι, σκληρό	102			ε.1. Για καρπό (κτηνοτρ. όσπρια):			
Κριθάρι	103			Βίκος	137		
Βρώμη	104			Ρόβι	138		
Σίκαλη	105			Λούπινα	139		
Αραβόσιτος, μη συγκαλλιεργούμενος	106			Λαθούρι	140		
Αραβόσιτος, συγκαλλιεργούμενος με φασόλια ⁽²⁾ και άλλα είδη	107			Μπιζέλια, κτηνοτροφικά (πίσα)	141		
α) στρογγυλόσπερμο	108			Κουκιά, κτηνοτροφικά	142		
β) μεσόσπερμο	109			Φακή, κτηνοτροφική	143		
γ) μακρόσπερμο	110			Λοιπά κτηνοτρ. φυτά για καρπό	144		
Σόργο (νταρί, ασπίτσα ή λιανοκαλάμπος)	111			ε.2. Για χόρτο (χλωρό ή σανό)			
Λοιπά σιτηρά για καρπό (σιμιγάδι, κεχρί, φαλαρίδα, τριτικάλι κλπ.)	112			Κριθάρι για σανό	145		
β) Όσπρια θρώσιμα:				Βρώμη για σανό	146		
Φασόλια, μη συγκαλλιεργούμενα ⁽²⁾	113			Βίκος για σανό	147	100	30000
Φασόλια, συγκαλλιεργούμενα με αραβόσιτο και άλλα είδη ⁽²⁾	114			Λοιπά σανά (από ρόβι, λαθούρι, μπιζέλια, φακή κλπ.)	148		
Κουκιά	115	10	1300	Μηδική (πολυετές τριφύλλι)	149		
Φακή	116			Τριφύλλια, ετήσια και λοιπά πολυετή	150		
Λαθούρι (φάβα)	117			Κοφτολίβαδα	151		
Ρεβίθια	118			Αραβόσιτος, χλωρός (όχι οι καλαμποκίες) ή για ενσίρωση	152		
Μπιζέλια	119			Σόργο, χλωρό	153		
Λοιπά βρώσιμα όσπρια	120			ε.3. Για βοσκή (γραιοίδια):			
γ) Βιομηχανικά φυτά:				Κριθάρι	154		XXXXXX
Καπνός, ανατολικού τύπου ⁽³⁾	121			Βρώμη	155		XXXXXX
Καπνός, Μπέρλεϋ, Βιρτζίνια ⁽³⁾	122			Βίκος	156		XXXXXX
Βαμβάκι, πατιστικό ⁽³⁾	123			Λαθούρι	157		XXXXXX
Βαμβάκι, Ξερικό ⁽³⁾	124			Τεχνητοί λειμώνες (λιβάδια)	158		XXXXXX
Σουσάμι	125			ε.4. Με ριζώματα:			
Ηλιανθος ⁽⁴⁾ (ήλιος, λιόδωμος)	126		XXXXXX	Τεύτλα, κτηνοτροφικά	159		
Σόργο (σκουπά)	127			ε.5. Για σποροπαραγωγή:			
α) χόρτο	128	XXX		Σπόρος τριφυλλιών, ετήσιων και λοιπών πολυετών	160		
β) καρπός	129	XXX		στ) Πεπονοειδή			
Αραχίδα (φιστίκι υπόγειο ή αράπικο)	130			Καρπούζια	161	5	5000
Σόγια	131			Πεπόνια	162	5	5000
Ζαχαρότευτλα	132			ζ) Πατάτες			
Κολοκύθες για πασατέμπο ⁽⁴⁾	133			Πατάτες, ⁽⁵⁾ άνοιξης (α)	163		
Ελαιοκράμβη	134			Πατάτες, ⁽⁵⁾ καλοκαιρινές (β)	164	40	60000
Λοιπά βιομηχανικά φυτά (λινάρι, καννάβι, κρόκος, λυκίσκος μύρας, πιπεριές Ξερές για κόκκινο πιπέρι κλπ.)	135		XXXXXX	Πατάτες, ⁽⁵⁾ φθινοπώρου και χειμ. (γ)	165		
δ) Αρωματικά φυτά που καλλιεργούνται (μέντα, δίκταμο, ρίγανη κλπ.)	136		XXXXXX	Γλυκοπατάτες	166		
Εκτάσεις σε μεταφορά		110	XXXXXX	Σύνολο εκτάσεων φυτών μεγάλης καλλιέργειας και λοιπών καλλιέργειών	167	260	XXXXXX
				Ποτίστηκεν το 2009	168	50	XXXXXX
				Καθαρή έκταση ⁽⁶⁾	169	260	XXXXXX
				Καθαρή έκταση ⁽⁶⁾ που ποτίστηκε το 2009	170	50	XXXXXX

Το σύνολο της καθαρής έκτασης και τα ποτιστικά να μεταφερθούν στο κεφ. Α4 ΑΝΑΚΕΦΑΛΑΙΩΣΗ, ερώτημα 1α (σελ.7).

(1) Αναγράφεται κάθε έκταση και κάθε παραγωγή που συγκομίσθηκε (κύριας, δευτερεύουσας ή διαδοχικής, επίσημης καλλιέργειας, συγκαλλιέργειας ή καλλιέργειας κάτω από δένδρα).

(2) Όλα τα φασόλια (λευκά, μαυρομάτικα, σμυρνέικα, χαρώνια, αμπελοφάσουλα κλπ.).

(3) Αναγράφεται η παραγωγή εμπορεύσιμης ποσότητας καπνού και σύσπορου βαμβακιού.

(4) Αναγράφεται η παραγωγή μόνο του σπόρου.

(5) Που συγκομίζονται: (α) Μάρτιο - Ιούνιο, (β) Ιούλιο - Σεπτέμβριο, (γ) Οκτώβριο - Φεβρουάριο.

(6) Η έκταση που απομένει μετά την αφαίρεση από το σύνολο εκτάσεων (κωδ.167), των εκτάσεων δευτερεύουσας ή διαδοχικής, επίσημης καλλιέργειας, συγκαλλιέργειας ή καλλιέργειας κάτω από δένδρα.

A1.2. ΚΗΠΕΥΤΙΚΕΣ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΕΣ⁽¹⁾

ΤΥΠΟΣ 2

(Περιλαμβάνεται η έκταση και η παραγωγή οικογενειακών λαχανόκηπων)

Είδος	Κωδ. αριθ.	Έκταση σε στρέμματα	Παραγωγή που συγκομιδήθηκε, σε χιλιόγραμμα	Είδος	Εκταση σε στρέμματα		Παραγωγή που συγκομιδήθηκε, σε χιλιόγραμμα
					2	3	
Μπρόκολο ⁽²⁾	200	1	2500	Εκτάσεις από μεταφορά		10	XXXXXX
Λάχανα ⁽²⁾	201	1	2500	Τομάτες επιτραπέζιες για νωπή χρήση, υπαίθρου	222	10	15000
Κουνουπίδια ⁽²⁾	202			Τομάτες επιτραπέζιες για νωπή χρήση, θερμοκηπίου	223		
Σπανάκι	203			Φασολάκια, χλωρά ⁽³⁾	224	2	2000
Πράσα	204			Μπάμιες, ποτιστικές	225	1	1800
Κρεμμύδια, χλωρά ⁽³⁾	205			Μπάμιες, ξερικές	226		
Κρεμμύδια, Ξερά	206	2	2000	Κολοκυθάκια	227	2	5000
Σέλινό	207			Αγγούρια, υπαίθρου	228	2	4500
Σκόρδα:				Αγγούρια, θερμοκηπίου	229		
α) χλωρά ⁽³⁾	208			Αγγουράκια για τουρσί	230		
β) Ξερά	209			Κολοκυθες	231		
Μπιτζέλια, χλωρά ⁽³⁾	210			Μελιτζάνες, υπαίθρου	232	1	2500
Ραπανάκια	211			Μελιτζάνες, θερμοκηπίου	233		
Αρακάς:				Πιπεριές, για νωπή χρήση ⁽³⁾	234	1	1500
α) χλωρός ⁽³⁾	212			Αγκινάρες	235	1	3000
β) Ξερός (καρπός)	213			Σπαράγγια	236		
Κουκιά, χλωρά ⁽³⁾	214	1	2500	Φράουλες (χαμοκέρασα)	237		
Παντζάρια (κακκινόγούλια)	215	3	4000	Λοπά (μαιντανός, άνηθος κλπ.)	238	30	XXXXXXX
Μαρούλια	216	1	4000	Σύνολο κηπευτικών εκτάσεων	239		
Αντίδια και ραδικά	217			Από τις οποίες:			
Κοκκάρι	218			Οικογενειακοί λαχανόκηποι (σύνολο)	240	20	XXXXXXX
Σέσκουλα – Σινάπι	219			Μανιτάρια καλλμένα (έκταση σε τ.μ.)	241		
Καρότα	220	1	1500				
Ταμάια, βιομηχανική	221						
Εκτάσεις σε μεταφορά		10	XXXXXX				

A1.3. ΚΗΠΕΥΤΙΚΗ ΓΗ – ΘΕΡΜΟΚΗΠΙΑ – ΕΜΠΟΡΙΚΟΙ ΑΝΘΟΚΗΠΟΙ (ΦΥΤΩΡΙΑ – ΣΠΟΡΕΙΑ – ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΟΙ ΛΑΧΑΝΟΚΗΠΟΙ)

ΤΥΠΟΣ 8

1. Κηπευτική γη α. Έκταση γης στην οποία φυτεύτηκαν ή σπάρθηκαν κηπευτικά είδη. (Να γραφεί η καθαρή έκταση με κηπευτικές καλλιέργειες του Τμήματος Α1.2)*
2. Θερμοκήπια α. Έκταση θερμοκηπίων κάθε τύπου (χωρικού τύπου – ιδιοκατασκευές με κάλυψη από απλό πλαστικό ή τυποποιημένα θερμοκήπια με κάλυψη από γυαλί ή από σκληρό ή απλό πλαστικό), για κηπευτικά* β. Έκταση θερμοκηπίων κάθε τύπου (χωρικού τύπου – ιδιοκατασκευές με κάλυψη από απλό πλαστικό ή τυποποιημένα θερμοκήπια με κάλυψη από γυαλί ή από σκληρό ή απλό πλαστικό), για άνθη
3. Εμπορικοί ανθόκηποι α. Έκταση εμπορικών ανθόκηπων, καλλιέργειας καλλωπιστικών φυτών για την παραγωγή λουλουδιών, βοτάνων, καλλωπιστικών θάμνων
4. Σπορεία α. Έκταση καπνοσπορειών για χρήση των ιδίων των καλλιεργητών τους ή πώληση φυταρίων καπνού σε τρίτους β. Έκταση σπορειών παραγωγής μόνο φυταρίων κηπευτικών για μεταφύτευση
- Σύνολο όλων των ανωτέρω**
- Ποτίστηκαν το 2009**
- Το σύνολο των εκτάσεων και τα ποτιστικά να μεταφερθούν στην ΑΝΑΚΕΦΑΛΑΙΩΣΗ Α4, Ερώτημα 16 (σελ. 7).**
5. Φυτώρια α. Έκταση φυτωρίων καρποφόρων δένδρων για μεταφύτευση β. Έκταση φυτωρίων δασικών δένδρων για μεταφύτευση γ. Έκταση φυτωρίων καλλωπιστικών φυτών για μεταφύτευση δ. Έκταση φυτωρίων αμερικανικών αμπελιών (μητρικές φυτείες – φυτείες έρριζων μοσχευμάτων)
- Σύνολο όλων των ανωτέρω**
- Το σύνολο των εκτάσεων να μεταφερθούν στις στήλες 3 και 4 του ερωτήματος 4 της ΑΝΑΚΕΦΑΛΑΙΩΣΗΣ Α.4 (σελ.7).**

Κωδ. αριθ.	Στρέμματα
800	30
801	
802	
803	
804	
805	
806	30
807	30
808	
809	
810	
811	
812	30

(1) Θα αναγραφεί κάθε έκταση, οποιουδήποτε είδους, η οποία μπήκε στην έκταση γης των ερωτημάτων 1α και 2α του τμήματος Α1.3 (κύριας, δευτερευούσας ή διαδοχικής, επισπορης καλλιέργειας, συγκαλλιέργειας ή καλλιέργειας κάτω από δένδρα).

(2) Λάχανα, κουνουπίδια και μπρόκολα, όσα φυτεύτηκαν ή θα φυτευτούν μέχρι το τέλος φθινοπώρου 2009.

(3) Να αναγραφεί η παραγωγή από όλα όσα συγκομιδήθηκαν χλωρά, από όλες τις εκτάσεις που σπάρθηκαν με τα είδη αυτά.

* Π.χ. μέσα σε έκταση 500 στρεμμάτων κηπευτικής γης ή θερμοκηπίων είναι δυνατό να καλλιεργήθηκαν για το έτος αυτό 300 στρέμματα πρώιμης τομάτας, 400 στρέμματα όψιμης τομάτας ή 500 στρέμματα λάχανα και κουνουπίδια και 400 στρέμματα κολοκυθάκια κλπ. Στα ερωτήματα Α1.3/ 1α ή 2α θα αναγραφούν 500 στρέμματα έκτασης, ενώ στα αντίστοιχα είδη του Α1.2 τμήματος θα περιληφθούν όλες οι εκτάσεις των κηπευτικών ειδών, ώστε το σύνολο αυτών να είναι ίσο ή μεγαλύτερο από την έκταση γης των ερωτημάτων 1α και 2α του κεφ.Α1.3, στην οποία αυτά φυτεύτηκαν ή σπάρθηκαν.

A2. ΜΟΝΙΜΕΣ ΦΥΤΕΙΕΣ
A2α. ΔΕΝΔΡΩΔΕΙΣ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΕΣ

ΤΥΠΟΣ 3

Είδος δένδρων	Κωδικός αριθμός	Εκτάσεις κανονικών δένδρων, σε στρέμματα	Αριθμός δένδρων			Παραγωγή που συγκομίσθηκε, σε χιλιόγραμμα
			Μέσα σε κανονικούς δένδρωνες	Διάσπαρτα ⁽¹⁾	Σε παραγωγική ηλικία	
1	2	3	4	5	6	7
Ελαιόδενδρα ⁽³⁾ , που ο καρπός τους προορίζεται, συνήθως:						
α) για επιτραπέζιες ελιές ⁽²⁾	301	3490	8070	6000	83000	900000
β) για ελαιοποίηση ⁽²⁾	302			900	900	50000
Λεμονιές ⁽²⁾	303	10	350	1250	1600	110000
Πορτοκαλιές ⁽²⁾	304			400	400	25000
Μανταρινιές ⁽²⁾	305			40	40	1500
Νεραντζιές ⁽²⁾	306					
Κιτριές ⁽²⁾	307					
Φραπιές ⁽²⁾	308					
Περγαμοτιές ⁽²⁾	309					
Γκρέιπφρουτ ⁽²⁾	310					
Αχλαδιές	311			2000	2000	15000
Μηλιές	312					
Βερικοκιάς	313			900	900	12000
Ροδακινιές	314			100	100	2500
Νεκταρινιές	315					
Κερασιές	316			20	20	900
Βουσιανιές	317					
Κυδωνιές	318					
Κορομηλιές (Μπουρνελιές)	319			300	300	1100
Συκιές ⁽³⁾ :						
α) για σόκα νωπά	320					
β) για σόκα ξερά	321			300	300	1000
Δαμασκηνιές ⁽³⁾ :						
α) για δαμάσκηνα νωπά	322					
β) για δαμάσκηνα ξερά	323					
Αμυγδαλιές	324			2500	2500	10000
Καρυδιές	325			250	250	9000
Λεπτοκαρυές (Φουντουκιές)	326					
Φιστικιές	327					
Καστανιές, ημερες	328					
Χαρουπιές, ημερες	329			400	400	28000
Ακτινίδια	330					
Αβokάντο	331					
Μαστιχοδενδρα	332					
Ροδιές	333					
Μεσπιλιές (Μουσμυλιές)	334					
Μπανιές	335					
Άλλα δένδρα (χουρμαδιές, καναδικές λεύκες, πτεώνες καλαθολεκτικής, κυπαρισσώνες κλπ.)	336			XXXXX	XXXXX	XXXXXX
Σύνολο εκτάσεων	337	3500		XXXXX	XXXXX	XXXXXX
Ποτίστηκαν το 2009	338	3000		XXXXX	XXXXX	XXXXXX

Το σύνολο εκτάσεων δένδρων και τα ποσοτικά, να μεταφερθούν στην ΑΝΑΚΕΦΑΛΑΙΩΣΗ Α4, ερώτ. 2 (σελίδα 7).

(1) Για τα διάσπαρτα δένδρα να μην υπολογισθεί η έκταση.

(2) Για τα εσπεριδοειδή και τον ελαιόκαρπο, να αναγραφεί η παραγωγή που συγκομίσθηκε και αυτή που υπολογίζεται να συγκομισθεί μέχρι τέλους της περιόδου 2009 – 2010 (ανθοφορίας 2009).

(3) Οι εκτάσεις και τα δένδρα συκιών, δαμασκηνιών και ελιών θα αναγραφούν κατά την κύρια χρήση τους.

ΤΥΠΟΣ 8

A26. ΣΥΓΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΕΣ ΜΕΣΑ ΣΕ ΚΑΝΟΝΙΚΟΥΣ ΔΕΝΔΡΩΝΕΣ

Μέσα στη συνολική έκταση των δενδρών της στήλης 3, της προηγούμενης σελίδας 5, κάτω από τα δένδρα, καλλιεργήθηκαν ακόμη κατά το έτος αυτό από τις εκτάσεις των τμημάτων Α1.1 και Α1.2:

1. Φυτά των αροτραίων καλλιεργειών (σιτάρι, κριθάρι, βαμβάκι κλπ.), σε στρέμματα	814	
2. Φυτά των κηπευτικών ειδών (λάχανα, κουνουπίδια κλπ.), σε στρέμματα	815	

Στις περιπτώσεις **κανονικών δενδρών** η συγκαλλιεργούμενη αροτραία ή κηπευτική καλλιέργεια θα πρέπει να είναι, τουλάχιστον, ίση με την έκταση που απομένει αν αφαιρέσουμε την έκταση που καταλαμβάνουν οι κόμμες των δένδρων από τη συνολική έκταση του δενδρώνα (π.χ σε ένα στρέμμα κανονικού ελαιώνα με 12 ελαιόδενδρα, η συγκαλλιεργούμενη έκταση κρήνης θα είναι ίση με: έκταση κρήνης = 1000 τ.μ. - (12 ελαιόδενδρα X 16 τ.μ. κόμμη) = 808 τ.μ.)

Η έκταση που αντιστοιχεί στα δένδρα θα καταγραφεί στο τμήμα Α2α και η έκταση των αροτραίων καλλιεργειών ή των κηπευτικών ειδών στο τμήμα Α1.1 ή στο τμήμα Α1.2, αντίστοιχα.

Αντίθετα, σε όσες περιπτώσεις μέσα σε αγροτεμάχια υπάρχουν **διάσπαρτα δένδρα**, η έκταση που καλύπτουν αυτά πρέπει να αφαιρείται (σύμφωνα με τον ανωτέρω συλλογισμό της κόμμης) από τη συνολική έκταση του αγροτεμαχίου για τον υπολογισμό της συγκαλλιεργούμενης αροτραίας ή κηπευτικής καλλιέργειας. Η έκταση που αντιστοιχεί στις αροτραίες καλλιέργειες ή τις κηπευτικές καλλιέργειες θα καταγραφεί στο τμήμα Α1.1 ή στο τμήμα Α1.2, αντίστοιχα, ενώ ο αριθμός των διάσπαρτων δένδρων στη στήλη 5 του Α2α.

Μόνο για τοπικά διαμερίσματα μέσα στα διοικητικά όρια των οποίων υπάρχουν ελαιοτριβεία
A2γ. ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΕΛΑΙΟΛΑΔΟΥ⁽¹⁾, ελαιοκομικού έτους 2008 – 2009

1. Αριθμός ελαιοτριβείων που υπάρχουν και που λειτουργήσαν, έστω και μια φορά, κατά την τελευταία πενταετία ...	816	1
2. Από τα παραπάνω, πόσα είναι φυγοκεντρικά	817	1
3. Αριθμός πιεστηρίων των ανωτέρω ελαιοτριβείων	818	1
4. Ποσότητα ελαιόλαδου που παρήγαγαν κατά την περίοδο 2008 – 2009 τα ανωτέρω ελαιοτριβεία, σε χιλιόγραμμα	819	—
Από την οποία:		
4α. Ποσότητα βιολογικού ελαιόλαδου που παράχθηκε κατά την περίοδο 2008 – 2009 από ελαιόκαρπο βιολογικής καλλιέργειας	820	

(1) Αναφέρεται στον ελαιόκαρπο ανθοφορίας έτους 2008. Για την εξεύρεση ολόκληρης της ποσότητας ελαιόλαδου, την οποία παρήγαγαν τα ελαιοτριβεία που βρίσκονται μέσα στα διοικητικά όρια του τοπικού διαμερίσματος, ο Στατιστικός Ανταποκριτής συγκεντρώνει πληροφορίες από τους κατόχους, τους λογιστές ή, στην ανάγκη, από το άλλο προσωπικό των ελαιοτριβείων, μόνο μέχρι το μήνα Αύγουστο του έτους 2009.

A3. ΑΜΠΕΛΙΑ – ΣΤΑΦΙΔΑΜΠΕΛΑ

ΤΥΠΟΣ 4

Είδος	Κωδικός αριθμός	Έκταση σε στρέμματα		Παραγωγή σε χιλιόγραμμα:		
		Φυτείες που έγιναν στη διάρκεια του έτους 2009 ⁽¹⁾	Σύνολο αμπελιών και σταφιδάμπελων	Ξερών σταφίδων	Σταφυλιών που καταναλώθηκαν ή πωλήθηκαν ως επιτραπέζια	Σταφυλιών που γλεukoποιήθηκαν ή πωλήθηκαν για γλευκοποίηση
1	2	3	4	5	6	7
1. Αμπέλια, κυρίως, για οινοπαραγωγή ..	401		300			120000
2. Αμπέλια, κυρίως, για επιτραπέζια σταφύλια	402					
3. Σταφιδάμπελα:						
3.0. Κορινθιακής	403					
3.1. Σουλτανίνας	404		2340	10000	200000	1.000.000
3.2. Λοιπά σταφιδάμπελα (ροζακί, ταχτάς κλπ.)	405					
Σύνολο εκτάσεων	406	XXXXXX	2640	XXXXXX	XXXXXX	XXXXXX
Ποτίστηκαν το 2009	407	XXXXXX	2500	XXXXXX	XXXXXX	XXXXXX

Το σύνολο των εκτάσεων της στήλης 4 και τα ποστικά να μεταφερθούν στην **ΑΝΑΚΕΦΑΛΑΙΩΣΗ Α4**, ερώτημα 3 (σελ. 7).

ΤΥΠΟΣ 8

1. Συνολική ποσότητα μούστου που παράχθηκε στο τοπικό διαμέρισμα, ανεξάρτητα από την ποικιλία των σταφυλιών και το τοπικό διαμέρισμα προέλευσής τους, σε χιλιόγραμμα	821	100000
Από την οποία:		
1α. Συνολική ποσότητα βιολογικού μούστου που παράχθηκε στο τοπικό διαμέρισμα, ανεξάρτητα από την ποικιλία των σταφυλιών και το τοπικό διαμέρισμα προέλευσής τους, σε χιλιόγραμμα, από βιολογική αμπελοκαλλιέργεια	822	2000

(1) Οι φυτείες, που έγιναν στη διάρκεια του έτους, να περιληφθούν και στη στήλη 4 «Σύνολο αμπελιών και σταφιδάμπελων».

A4. ΑΝΑΚΕΦΑΛΑΙΩΣΗ

ΤΥΠΟΣ 1

Κατηγορίες καλλιέργειών	Κωδικός αριθμός	Εκτάσεις σε στρέμματα	
		Σύνολο	Από αυτές, ποτίστηκαν το έτος 2009
1	2	3	4
1α. Φυτά μεγάλης καλλιέργειας και λοιπές καλλιέργειες (κωδ. 169 και 170 του Τμήματος Α1.1) ⁽²⁾	171	260	50
1β. Κηπευτική γη, θερμοκήπια, εμπορικοί ανθόκηποι, σπορεία (κωδ. 806 και 807 Τμήματος Α1.3) ⁽³⁾	172	30	30
1γ. Αγροανάπαυση 1 – 5 ετών (πρώτη εγγραφή) ⁽⁴⁾	173	570	XXXXXXXX
1δ. Εκτάσεις, που διατηρούνται σε καλή γεωργική και περιβαλλοντική κατάσταση, παραμένουν σε αγροανάπαυση και είναι επιλέξιμες για την καταβολή επιδοτήσεων	174		XXXXXXXX
1. Σύνολο αροτραίων καλλιεργειών (άθροισμα κωδικών 171, 172, 173, 174)	175	300	80
2. Δενδρώδεις καλλιέργειες (κωδ. 337 και 338 του Τμήματος Α2α) ⁽⁵⁾	176	350	3000
3. Αμπέλια – Σταφιδάμπελα (κωδ. 406 και 407 του Τμήματος Α3) ⁽⁶⁾	177	2640	2500
4. Φυτώρια (κωδ. 812 του Τμήματος Α1.3) ⁽⁷⁾	178		
5. Εκτάσεις των οποίων οι κάτοχοι δικαιούνται ενισχύσεις, από την εφαρμογή του μέτρου μακροχρόνιας παύσης καλλιεργειών κατά τη Β' Προγραμματική Περίοδο (Β' ΚΠΣ) κατά την περίοδο 1994 – 1999	179		XXXXXXXX
Γενικό σύνολο των εκτάσεων⁽¹⁾ (άθροισμα κωδικών 175, 176, 177, 178 και 179)	180	7000	5880

- (1) Το γενικό σύνολο θα πρέπει να είναι ίσο με την έκταση της γεωργικής γης του έτους 2009 (ερώτημα Α5β, κωδ. 829).
 (2) Στη στήλη 3 θα αναγραφεί η έκταση του κωδ. 169 και στη στήλη 4 θα αναγραφεί η έκταση του κωδ. 170.
 (3) Στη στήλη 3 θα αναγραφεί η έκταση του κωδ. 806 και στη στήλη 4 θα αναγραφεί η έκταση του κωδ. 807.
 (4) Πέραν της 5/ετίας θεωρείται εγκατάλειψη γεωργικής γης και όχι αγροανάπαυση και δε συμπεριλαμβάνεται στο ερώτημα αυτό.
 (5) Στη στήλη 3 θα αναγραφεί η έκταση του κωδ. 337 και στη στήλη 4 θα αναγραφεί η έκταση του κωδ. 338.
 (6) Στη στήλη 3 θα αναγραφεί η έκταση του κωδ. 406 και στη στήλη 4 θα αναγραφεί η έκταση του κωδ. 407.
 (7) Στις στήλες 3 και 4 θα αναγραφεί η έκταση του κωδ. 812.

A5. ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΕΛΕΓΧΟΥ ΤΩΝ ΕΚΤΑΣΕΩΝ ΤΟΥ ΤΟΠΙΚΟΥ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑΤΟΣ

ΤΥΠΟΣ 8

Γεωργική γη κλπ.	Κωδικός αριθμός	Στρέμματα
1	2	3
α) Γεωργική γη του προηγούμενου έτους (ερωτ. κωδ. 829 του δελτίου 2008)	823	7000
1. Αύξηση γεωργικής γης μέσα στο έτος 2009		
1.1. Από μεταβολές των ορίων με τα τοπικά διαμερίσματα:		
1)	824	
2)		
3)		
1.2. Λοιπές αυξήσεις (εκχερώσεις, εξημερώσεις άγριων δένδρων κλπ.)	825	
Σύνολο (άθροισμα 823 + 824 + 825)	826	7000
2. Ελάττωση γεωργικής γης μέσα στο έτος 2009		
2.1. Από μεταβολές των ορίων με τα τοπικά διαμερίσματα:		
1)	827	
2)		
3)		
2.2. Λοιπές ελαττώσεις (εγκατάλειψη γεωργικής γης πάνω από 5 έτη, από κατολισθήσεις, από οικοδομικές εγκαταστάσεις, από πλημμύρες κλπ.)	828	
β) Γεωργική γη έτους 2009 (να αφαιρεθούν από τον κωδικό 826, οι κωδικοί 827 και 828)	829	7000

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟ: ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΙΑ

ΤΥΠΟΣ 6

Γ1. ΑΡΙΘΜΟΣ ΖΩΩΝ ΚΑΘΕ ΗΛΙΚΙΑΣ

που υπάρχουν μέσα στα όρια του τοπικού διαμερίσματος στις 31 Δεκεμβρίου 2009⁽¹⁾

Είδος	Κωδ. αριθ.	Ζώα, πτηνά και κυψέλες που υπήρχαν στις 31/12/08 (από δελτίο 2008)	Μεταβολές του αριθμού των ζώων κλπ. μέσα στο 2009				Ζώα, πτηνά και κυψέλες που υπήρχαν στις 31/12/09 (3 + 4 + 5 - 6 - 7 = 8)
			Ζώα που προστέθηκαν στο τοπικό διαμέρισμα		Ζώα που έπαψαν να υπάρχουν στο τοπικό διαμέρισμα		
			Ζώα που γεννήθηκαν το 2009 (αρνιά και κατσίκια από 1/10/08 έως 30/9/09)	Ζώα που προστέθηκαν από άλλα τοπικά διαμερίσματα ή το εξωτερικό ⁽²⁾	Ζώα που σφάγηκαν ή πωλήθηκαν για σφαγή	Ζώα που μετακινήθηκαν σε άλλα τοπικά διαμερίσματα, ψόφησαν κλπ.	
1	2	3	4	5	6	7	8
Ίπποι: α) Άρρενες	601	1				X X X X X X	1
β) Θήλειες	602	1				X X X X X X	1
Ημίονοι - Γίνοι (γαιδουρομούλαρα)	603	10				X X X X X X	5
Όνοι: α) Άρρενες	604	3				X X X X X X	1
β) Θήλειες	605	3				X X X X X X	1
Βοοειδή (μοσχάρια, ταύροι, δαμάλια, αγελάδες, βόδια)							
1. Εγχώριων φυλών, αβελτίωτα:							
α) Άρρενα	606				10		
β) Θήλεα	607				10		
2. Εγχώριων φυλών, βελτιωμένα:							
α) Άρρενα	608						
β) Θήλεα	609						
3. Ξενικών φυλών, καθαρόαιμα:							
α) Άρρενα	610						
β) Θήλεα	611						
Βουβάλια: α) Άρρενα	612						
β) Θήλεα	613						
Χοίροι: α) Αναπαραγωγής (χοίροι και κάρποι επιβίωσης)	614	20	10	10	20		20
β) Κρεοπαραγωγής, γενικά	615	10	110	40	150		10
Πρόβατα: α) Οικόσιτα	616	50	100		100		50
β) Κοπαδιάρικα	617	1000	1500		1400	100	1000
γ) Νομαδικά ⁽³⁾	618						
Αίγες: α) Οικόσιτες	619	100	200		150	50	100
β) Κοπαδιάρικες	620						
γ) Νομαδικές ⁽³⁾	621						
Κουνέλια	622	1300	4000		3000	1000	1300
Ορνίθες σε συστηματικά ορνιθοτροφεία	623	2000	4500		3500	1000	2000
Ορνίθες χωρικής εκτροφής	624	3500	3000		2000	1000	3500
Χήνες	625						
Παπες	626						
Γαλοπούλες (ινδιάνοι)	627						
Στρουθοκάμηλοι	628						
Μελίσσες: α) Σε εγχώριες κυψέλες	629					X X X X X X	
β) Σε ευρωπαϊκές κυψέλες	630	450				X X X X X X	450

(1) Το τμήμα αυτό του ερωτηματολογίου (τύπος 6) πρέπει να συμπληρωθεί με προσοχή σε όλες τις στήλες. Τα ζώα της στήλης 3 (αριθμός ζώων που υπήρχαν στο τέλος του 2008), πρέπει απαραίτητα να συμφωνούν με τον αριθμό των ζώων που είχαν γραφεί στη στήλη 8 του περσινού ερωτηματολογίου (έτους 2008).

(2) Δεν υπολογίζονται τα ζώα που μίληκαν στο τοπικό διαμέρισμα μόνο για σφαγή.

(3) Νομαδικά θεωρούνται τα ζώα που μετακινήθηκαν, μέσα στο έτος, στην περιοχή άλλου τοπικού διαμερίσματος, όπου βρίσκονται οι χειμερινές εγκαταστάσεις τους (χειμαδιά). Τα νομαδικά ζώα, η συνολική γαλακτοπαραγωγή τους, οι γεννήσεις τους, καθώς και η παραγωγή κρέατος από αυτά, θα αναφερθούν μόνο στα τοπικά διαμερίσματα των χειμερινών εγκαταστάσεών τους (χειμαδιών), δηλαδή εκεί όπου βρίσκονται κατά το τέλος Δεκεμβρίου 2009.

Γ3 Καλλιέργειες Κερασιών

Κερασιών

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ: ΓΕΩΡΓΙΑ Α' ΕΚΤΑΣΕΙΣ ΚΑΙ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΠΟΥ ΣΥΓΚΟΜΙΣΘΗΚΕ Α1. ΑΡΟΤΡΑΙΕΣ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΕΣ

ΤΥΠΟΣ 1

Α1. 1. ΦΥΤΑ ΜΕΓΑΛΗΣ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑΣ ΚΑΙ ΛΟΙΠΕΣ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΕΣ⁽¹⁾

Είδος	Κωδ. αριθ.	Εκταση σε στρέμματα	Παραγωγή που συγκομιδήθηκε, σε χιλιόγραμμα	Είδος	Κωδ. αριθ.	Εκταση σε στρέμματα	Παραγωγή που συγκομιδήθηκε, σε χιλιόγραμμα
1	2	3	4	1	2	3	4
α) Σιτηρά για καρπό:				Εκτάσεις από μεταφορά		37	XXXXXX
Σιτάρι, μαλακό	101	15	3000	ε) Κτηνοτροφικά φυτά:			
Σιτάρι, σκληρό	102	10	2200	ε.1. Για καρπό (κτηνοτρ. όσπρια):			
Κριθάρι	103			Βίκος	137		
Βρώμη	104			Ρόβι	138		
Σίκαλη	105			Λούπινα	139		
Αραβόσιτος, μη συγκαλλιεργούμενος	106			Λαθούρι	140		
Αραβόσιτος, συγκαλλιεργούμενος με φασόλια ⁽²⁾ και άλλα είδη	107			Μπιζέλια, κτηνοτροφικά (πίσα)	141		
α) στρογγυλόσπερμο	108			Κουκιά, κτηνοτροφικά	142		
β) μεσόσπερμο	109			Φακή, κτηνοτροφική	143		
γ) μακρόσπερμο	110			Λοιπά κτηνοτρ. φυτά για καρπό	144		
Σόργο (νταρί, ασπίτσα ή λιανκαλάμπκο)	111			ε.2. Για χόρτο (χλωρό ή σανό)			
Λοιπά σιτηρά για καρπό (σιμιγάδι, κεχρί, φαλαριδα, τριτικάλι κλπ.)	112			Κριθάρι για σανό	145	10	3000
β) Όσπρια βρώσιμα:				Βρώμη για σανό	146		
Φασόλια, μη συγκαλλιεργούμενα ⁽²⁾	113			Βίκος για σανό	147	50	15000
Φασόλια, συγκαλλιεργούμενα με αραβόσιτο και άλλα είδη ⁽²⁾	114			Λοιπά σανά (από ρόβι, λαθούρι, μπιζέλια, φακή κλπ.)	148		
Κουκιά	115	4	500	Μηδική (πολυετές τριφύλλι)	149		
Φακή	116			Τριφύλλια, ετήσια και λοιπά πολυετή	150		
Λαθούρι (ράβα)	117			Κοφτολίβαδα	151		
Ρεβίθια	118	2	1200	Αραβόσιτος, χλωρός (όχι οι καλαμπόκιες) ή για ενσίρωση	152		
Μπιζέλια	119			Σόργο, χλωρό	153		
Λοιπά βρώσιμα όσπρια	120			ε.3. Για βοσκή (γραιοίδια):			
γ) Βιομηχανικά φυτά:				Κριθάρι	154		XXXXXXXX
Καπνός, ανατολικού τύπου ⁽³⁾	121			Βρώμη	155		XXXXXXXX
Καπνός, Μπέρλεϋ, Βιρτζίνια ⁽³⁾	122			Βίκος	156		XXXXXXXX
Βαμβάκι, πισιτικό ⁽³⁾	123			Λαθούρι	157		XXXXXXXX
Βαμβάκι, Ξερικό ⁽³⁾	124			Τεχνητοί λειμώνες (λιβάδια)	158		XXXXXXXX
Σουσάμι	125			ε.4. Με ριζώματα:			
Ηλιανθος ⁽⁴⁾ (ήλιος, λιόδρομος)	126			Τεύτλα, κτηνοτροφικά	159		
Σόργο (σκούπα)	127		XXXXXXXX	ε.5. Για απορροπαγωγή:			
α) χόρτο	128		XXX	Σπόρος τριφυλλιών, ετήσιων και λοιπών πολυετών	160		
β) καρπός	129		XXX	στ) Πεπνοειδή			
Αραχίδα (φισίκι υπόγειο ή αράπικο)	130			Καρπούζια	161		
Σόγια	131			Πεπόνια	162		
Ζαχαρότευτλα	132			ζ) Πατάτες			
Καλοκύβες για πασατέμπο ⁽⁴⁾	133			Πατάτες ⁽⁵⁾ ανοιξής (α)	163		
Ελαιοκράμβη	134			Πατάτες ⁽⁵⁾ καλοκαιρινές (β)	164	15	30000
Λοιπά βιομηχανικά φυτά (λινάρι, καννάβι, κρόκος, λυκίσκος μύρας, πιπεριές Ξερές για κόκκινο πιπέρι κλπ.)	135		XXXXXXXX	Πατάτες ⁽⁵⁾ φθινοπώρου και χειμ. (γ)	165		
δ) Αρωματικά φυτά που καλλιεργούνται (μέντα, δίκταμο, ρίγανη κλπ.)	136		XXXXXXXX	Γλυκοπατάτες	166		
Εκτάσεις σε μεταφορά		37	XXXXXXXX	Σύνολο εκτάσεων φυτών μεγάλης καλλιέργειας και λοιπών καλλιεργειών	167	112	XXXXXXXX
				Ποτίστηκαν το 2009	168	15	XXXXXXXX
				Καθαρή έκταση⁽⁶⁾	169	119	XXXXXXXX
				Καθαρή έκταση⁽⁶⁾ που ποτίστηκε το 2009	170	15	XXXXXXXX

Το σύνολο της καθαρής έκτασης και τα ποτιστικά να μεταφερθούν στο κεφ. Α4 ΑΝΑΚΕΦΑΛΑΙΩΣΗ, ερώτημα 1α (σελ.7).

- (1) Αναγράφεται κάθε έκταση και κάθε παραγωγή που συγκομιδήθηκε (κύριας, δευτερεύουσας ή διαδοχικής, επίσημης καλλιέργειας, συγκαλλιέργειας ή καλλιέργειας κάτω από δένδρα).
- (2) Όλα τα φασόλια (λευκά, μαυρομάτικα, σμιρνέικα, χαρώνια, αιμπελοφάσουλα κλπ.).
- (3) Αναγράφεται η παραγωγή εμπορεύσιμης ποσότητας καρπού και σπόρου βαμβακιού.
- (4) Αναγράφεται η παραγωγή μόνο του σπόρου.
- (5) Που συγκομίζονται: (α) Μάρτιο - Ιούνιο, (β) Ιούλιο - Σεπτέμβριο, (γ) Οκτώβριο - Φεβρουάριο.
- (6) Η έκταση που απομένει μετά την αφαίρεση από το σύνολο εκτάσεων (κωδ.167), των εκτάσεων δευτερεύουσας ή διαδοχικής, επίσημης καλλιέργειας, συγκαλλιέργειας ή καλλιέργειας κάτω από δένδρα.

A1.2. ΚΗΠΕΥΤΙΚΕΣ ΚΑΛΙΕΡΓΕΙΕΣ⁽¹⁾
(Περιλαμβάνεται η έκταση και η παραγωγή οικογενειακών λαχανοκήπων)

ΤΥΠΟΣ 2

Είδος	Κωδ. αριθ.	Έκταση σε στρέμματα	Παραγωγή που συγκομίσθηκε, σε χιλιόγραμμα	Είδος	Είδος	Έκταση σε στρέμματα	Παραγωγή που συγκομίσθηκε, σε χιλιόγραμμα
1	2	3	4	1	2	3	4
Μπρόκολα ⁽²⁾	200			Εκτάσεις από μεταφορά		13	XXXXXXX
Λάχανα ⁽²⁾	201	2	3000	Τομάτες επιτραπέζιες για νωπή χρήση, υπαίθρου	222	15	30000
Κουνουπίδια ⁽²⁾	202	1	2000	Τομάτες επιτραπέζιες για νωπή χρήση, θερμοκηπίου	223		
Σπανάκι	203			Φασολάκια, χλωρά ⁽³⁾	224	3	3000
Πράσα	204			Μπάμιες, ποτιστικές	225	1	1000
Κρεμμύδια, χλωρά ⁽³⁾	205	1	1000	Μπάμιες, Ξερικές	226		
Κρεμμύδια, Ξερά	206	4	4000	Κολοκυθάκια	227	5	10000
Σέλινο	207			Αγγούρια, υπαίθρου	228	4	8000
Σκόρδα:				Αγγούρια, θερμοκηπίου	229		
α) χλωρά ⁽³⁾	208			Αγγουράκια για τουρσί	230		
β) Ξερά	209			Κολοκύθες	231	2	4000
Μπιτζέλια, χλωρά ⁽³⁾	210			Μελιτζάνες, υπαίθρου	232		
Ραπανάκια	211			Μελιτζάνες, θερμοκηπίου	233	2	2000
Αρακάς:				Πιπεριές, για νωπή χρήση ⁽³⁾	234		
α) χλωρός ⁽³⁾	212			Αγκινάρες	235		
β) Ξερός (καρπός)	213			Σπαράγγια	236		
Κουκιά, χλωρά ⁽³⁾	214			Φράουλες (χαμοκέρασα)	237		
Παντζάρια (κοκκινογούλια)	215			Λουπά (μαιντανός, άνηθος κλπ.)	238		
Μαρούλια	216	4	4000	Σύνολο κηπευτικών εκτάσεων	239	45	XXXXXXX
Αντίδια και ραδικά	217			Από τις οποίες:			
Κοκκάρια	218			Οικογενειακοί λαχανοκήποι (σύνολο)	240	10	XXXXXXX
Σέσκουλα – Σινάπι	219			Μανιτάρια καλμένα (έκταση σε τ.μ.)	241		
Καρότα	220	1	1000				
Τομάτα, βιομηχανική	221						
Εκτάσεις σε μεταφορά		13	XXXXXXX				

A1.3. ΚΗΠΕΥΤΙΚΗ ΓΗ – ΘΕΡΜΟΚΗΠΙΑ – ΕΜΠΟΡΙΚΟΙ ΑΝΘΟΚΗΠΟΙ (ΦΥΤΩΡΙΑ – ΣΠΟΡΕΙΑ – ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΟΙ ΛΑΧΑΝΟΚΗΠΟΙ)

ΤΥΠΟΣ 8

- Κηπευτική γη**
 - Έκταση γης στην οποία φυτεύθηκαν ή σπάρθηκαν κηπευτικά είδη. (Να γραφεί η **καθαρή έκταση** με κηπευτικές καλλιέργειες του Τμήματος Α1.2)*
- Θερμοκήπια**
 - Έκταση θερμοκηπίων κάθε τύπου (χωρικού τύπου – ιδιοκατασκευές με κάλυψη από απλό πλαστικό ή τυποποιημένα θερμοκήπια με κάλυψη από γυαλί ή από σκληρό ή απλό πλαστικό), για κηπευτικά*
 - Έκταση θερμοκηπίων κάθε τύπου (χωρικού τύπου – ιδιοκατασκευές με κάλυψη από απλό πλαστικό ή τυποποιημένα θερμοκήπια με κάλυψη από γυαλί ή από σκληρό ή απλό πλαστικό), για άνθη
- Εμπορικοί ανθόκηποι**
 - Έκταση εμπορικών ανθόκηπων, καλλιέργειας καλλωπιστικών φυτών για την παραγωγή λουλουδιών, βολβών, καλλωπιστικών θάμνων
- Σπορεία**
 - Έκταση καπνοσπορειών για χρήση των ιδίων των καλλιεργητών τους ή πώληση φυταρίων καπνού σε τρίτους
 - Έκταση σπορειών παραγωγής μόνο φυταρίων κηπευτικών για μεταφύτευση

Σύνολο όλων των ανωτέρω

Ποτίστηκαν το 2009

Το σύνολο των εκτάσεων και τα ποτιστικά να μεταφερθούν στην ΑΝΑΚΕΦΑΛΑΙΩΣΗ Α4, Ερώτημα 16 (σελ. 7).
- Φυτώρια**
 - Έκταση φυτωρίων καρποφόρων δένδρων για μεταφύτευση
 - Έκταση φυτωρίων δασικών δένδρων για μεταφύτευση
 - Έκταση φυτωρίων καλλωπιστικών φυτών για μεταφύτευση
 - Έκταση φυτωρίων αμερικανικών αμπελιών (μητρικές φυτείες – φυτείες έρριζων μοσχευμάτων)

Σύνολο όλων των ανωτέρω

Το σύνολο των εκτάσεων να μεταφερθούν στις στήλες 3 και 4 του ερωτήματος 4 της ΑΝΑΚΕΦΑΛΑΙΩΣΗΣ Α.4 (σελ.7).

Κωδ. αριθ.	Στρέμματα
800	45
801	
802	
803	
804	
805	
806	45
807	45
808	
809	
810	
811	
812	45

(1) Θα αναγραφεί κάθε έκταση, οποιουδήποτε είδους, η οποία μπήκε στην έκταση γης των ερωτημάτων 1α και 2α του τμήματος Α1.3 (κύριας, δευτερεύουσας ή διαδοχικής, επίσημης καλλιέργειας, συγκαλλιέργειας ή καλλιέργειας κάτω από δένδρα).

(2) Λάχανα, κουνουπίδια και μπρόκολα, όσα φυτεύθηκαν ή θα φυτευτούν μέχρι το τέλος φθινοπώρου 2009.

(3) Να αναγραφεί η παραγωγή από όλα όσα συγκομίσθηκαν χλωρά, από όλες τις εκτάσεις που σπάρθηκαν με τα είδη αυτά.

* Π.χ. μέσα σε έκταση 500 στρεμμάτων κηπευτικής γης ή θερμοκηπίων είναι δυνατό να καλλιεργήθηκαν για το έτος αυτό 300 στρέμματα πρώιμης τομάτας, 400 στρέμματα όψιμης τομάτας ή 500 στρέμματα λάχανα και κουνουπίδια και 400 στρέμματα κολοκυθάκια κλπ. Στα ερωτήματα Α1.3/ 1α ή 2α θα αναγραφούν 500 στρέμματα έκτασης, ενώ στα αντίστοιχα είδη του Α1.2 τμήματος θα περιληφθούν όλες οι εκτάσεις των κηπευτικών ειδών, ώστε το σύνολο αυτών να είναι ίσο ή μεγαλύτερο από την έκταση γης των ερωτημάτων 1α και 2α του κεφ.Α1.3, στην οποία αυτά φυτεύθηκαν ή σπάρθηκαν.

A2. ΜΟΝΙΜΕΣ ΦΥΤΕΙΕΣ
A2α. ΔΕΝΔΡΩΔΕΙΣ ΚΑΛΙΕΡΓΕΙΕΣ

ΤΥΠΟΣ 3

Είδος δένδρων	Κωδικός αριθμός	Εκτάσεις κανονικών δένδρων, σε στρέμματα	Αριθμός δένδρων			Παραγωγή που συγκομιδήθηκε, σε χιλιόγραμμα
			Μέσα σε κανονικούς δένδρωνες	Διάσπαρτα ⁽¹⁾	Σε παραγωγική ηλικία	
1	2	3	4	5	6	7
Ελαιόδενδρα ⁽³⁾ , που ο καρπός τους προορίζεται, συνήθως:						
α) για επιτραπέζιες ελιές ⁽²⁾	301			37	1	131
β) για ελαιοποίηση ⁽²⁾	302	1537	15000		15000	180000
Λεμονιές ⁽²⁾	303	5	50	10	50	1000
Πορτοκαλιές ⁽²⁾	304		56	10	66	1200
Μανταρινιές ⁽²⁾	305	2	15	5	20	350
Νεραντζιές ⁽²⁾	306	1	10			200
Κιτριές ⁽²⁾	307			4	4	100
Φραπιές ⁽²⁾	308					
Περναμοτιές ⁽²⁾	309					
Γκρέιφρουτ ⁽²⁾	310					
Αχλαδιές	311					
Μηλιές	312					
Βερικοκιές	313					
Ροδακινιές	314					
Νεκταρινιές	315					
Κερασιές	316					
Βυσσινιές	317					
Κυδωνιές	318					
Κορομηλιές (Μπουρνελιές)	319					
Συκιές ⁽³⁾ :						
α) για σύκα νωπά	320					
β) για σύκα ξερά	321					
Δαμασκηγιές ⁽³⁾ :						
α) για δαμάσκηνα νωπά	322					
β) για δαμάσκηνα ξερά	323					
Αμυγδαλιές	324			100	100	3000
Καρυδιές	325			10	10	1200
Λεπτοκαρυές (Φουντουκιές)	326					
Φιστικιές	327					
Καστανιές, ημερες	328					
Χαρουπιές, ημερες	329					
Ακτινίδια	330					
Αβokάντο	331					
Μαστιχοδένδρα	332					
Ροδιές	333					
Μεσπιλιές (Μουμουλιές)	334					
Μπανανιές	335					
Άλλα δένδρα (χοιρμαδιές, καναδικές λεύκες, ιτεώνες καλοθραυκτικής, κίπαρισσώνες κλπ.)	336		XXXXX	XXXXX	XXXXX	XXXXXXXX
Σύνολο εκτάσεων	337	1550	XXXXX	XXXXX	XXXXX	XXXXXXXX
Ποτιστηκαν το 2009	338	587	XXXXX	XXXXX	XXXXX	XXXXXXXX

Το σύνολο εκτάσεων δένδρων και τα ποτιστικά, να μεταφερθούν στην ΑΝΑΚΕΦΑΛΑΙΩΣΗ Α4, ερώτ. 2 (σελίδα 7).

(1) Για τα διάσπαρτα δένδρα να μην υπολογισθεί η έκταση.

(2) Για τα εσπεριδοειδή και τον ελαιόκαρπο, να αναγραφεί η παραγωγή που συγκομιδήθηκε και αυτή που υπολογίζεται να συγκομισθεί μέχρι τέλους της περιόδου 2009 – 2010 (ανθοφορίας 2009).

(3) Οι εκτάσεις και τα δένδρα συκιών, δαμασκηγιών και ελιών θα αναγραφούν κατά την κύρια χρήση τους.

A26. ΣΥΓΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΕΣ ΜΕΣΑ ΣΕ ΚΑΝΟΝΙΚΟΥΣ ΔΕΝΔΡΩΝΕΣ

Μέσα στη συνολική έκταση των δένδρων της στήλης 3, της προηγούμενης σελίδας 5, κάτω από τα δένδρα, καλλιεργήθηκαν ακόμη κατά το έτος αυτό από τις εκτάσεις των τμημάτων A1.1 και A1.2:

1. Φυτά των αροτραίων καλλιεργειών (σιτάρι, κριθάρι, βαμβάκι κλπ.), σε στρέμματα .	814	
2. Φυτά των κηπευτικών ειδών (λάχανα, κουνουπίδια κλπ.), σε στρέμματα	815	

Στις περιπτώσεις **κανονικών δένδρων** η συγκαλλιεργούμενη αροτραία ή κηπευτική καλλιέργεια θα πρέπει να είναι, τουλάχιστον, ίση με την έκταση που απομένει αν αφαιρέσουμε την έκταση που καταλαμβάνουν οι κόμες των δένδρων από τη συνολική έκταση του δένδρων (π.χ σε ένα στρέμμα κανονικού ελαιώνα με 12 ελαιόδενδρα, η συγκαλλιεργούμενη έκταση κριθής θα είναι ίση με: έκταση κριθής = 1000 τ.μ. - (12 ελαιόδενδρα X 16 τ.μ. κόμη) = 808 τ.μ.)

Η έκταση που αντιστοιχεί στα δένδρα θα καταγραφεί στο τμήμα A2a και η έκταση των αροτραίων καλλιεργειών ή των κηπευτικών ειδών στο τμήμα A1.1 ή στο τμήμα A1.2, αντίστοιχα.

Αντίθετα, σε όσες περιπτώσεις μέσα σε αγροτεμάχια υπάρχουν **διάσπαρτα δένδρα**, η έκταση που καλύπτουν αυτά πρέπει να αφαιρείται (σύμφωνα με τον ανωτέρω συλλογισμό της κόμης) από τη συνολική έκταση του αγροτεμαχίου για τον υπολογισμό της συγκαλλιεργούμενης αροτραίας ή κηπευτικής καλλιέργειας. Η έκταση που αντιστοιχεί στις αροτραίες καλλιέργειες ή τις κηπευτικές καλλιέργειες θα καταγραφεί στο τμήμα A1.1 ή στο τμήμα A1.2, αντίστοιχα, ενώ ο αριθμός των διάσπαρτων δένδρων στη στήλη 5 του A2a.

Μόνο για τοπικά διαμερίσματα μέσα στα διοικητικά όρια των οποίων υπάρχουν ελαιοτριβεία

A2γ. ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΕΛΑΙΟΛΑΔΟΥ⁽¹⁾, ελαιοκομικού έτους 2008 – 2009

1. Αριθμός ελαιοτριβείων που υπάρχουν και που λειτούργησαν, έστω και μια φορά, κατά την τελευταία πενταετία	816	
2. Από τα παραπάνω, πόσα είναι φυγοκεντρικά	817	
3. Αριθμός πιεστηρίων των ανωτέρω ελαιοτριβείων	818	
4. Ποσότητα ελαιόλαδου που παρήγαγαν κατά την περίοδο 2008 – 2009 τα ανωτέρω ελαιοτριβεία, σε χιλιόγραμμα	819	
Από την οποία:		
4α. Ποσότητα βιολογικού ελαιόλαδου που παράχθηκε κατά την περίοδο 2008 – 2009 από ελαιόκαρπο βιολογικής καλλιέργειας	820	

(1) Αναφέρεται στον ελαιόκαρπο ανθοφορίας έτους 2008. Για την εξεύρεση ολόκληρης της ποσότητας ελαιόλαδου, την οποία παρήγαγαν τα ελαιοτριβεία που βρίσκονται μέσα στα διοικητικά όρια του τοπικού διαμερισματος, ο Στατιστικός Ανταποκριτής συγκεντρώνει πληροφορίες από τους κατόχους, τους λογιστές ή, στην ανάγκη, από το άλλο προσωπικό των ελαιοτριβείων, μόνο μέχρι το μήνα Αυγούστο του έτους 2009.

A3. ΑΜΠΕΛΙΑ – ΣΤΑΦΙΔΑΜΠΕΛΑ

ΤΥΠΟΣ 4

Είδος	Κωδικός αριθμός	Έκταση σε στρέμματα		Παραγωγή σε χιλιόγραμμα:		
		Φυτείες που έγιναν στη διάρκεια του έτους 2009 ⁽¹⁾	Σύνολο αμπελιών και σταφιδάμπελων	Ξερών σταφιδών	Σταφυλιών που καταναλώθηκαν ή πωλήθηκαν ως επιτραπέζια	Σταφυλιών που γλευκοποιήθηκαν ή πωλήθηκαν για γλευκοποίηση
1	2	3	4	5	6	7
1. Αμπέλια, κυρίως, για οινοπαραγωγή	401		45			35000
2. Αμπέλια, κυρίως, για επιτραπέζια σταφύλια	402		8		30000	
3. Σταφιδάμπελα:						
3.0. Κορινθιακής	403					
3.1. Σουλτανίνας	404		555	7.000		300000
3.2. Λοιπά σταφιδάμπελα (ροζακή, ταχτάς κλπ.)	405					
Σύνολο εκτάσεων	406	X X X X X X X	608	X X X X X X X	X X X X X X X	X X X X X X X
Ποτιστήκαν το 2009	407	X X X X X X X	550	X X X X X X X	X X X X X X X	X X X X X X X

Το σύνολο των εκτάσεων της στήλης 4 και τα ποσοτικά να μεταφερθούν στην **ΑΝΑΚΕΦΑΛΑΙΩΣΗ A4**, ερώτημα 3 (σελ. 7).

ΤΥΠΟΣ 8

1. Συνολική ποσότητα μούστου που παράχθηκε στο τοπικό διαμέρισμα, ανεξάρτητα από την ποικιλία των σταφυλιών και το τοπικό διαμέρισμα προέλευσής τους, σε χιλιόγραμμα	821	35000
Από την οποία:		
1α. Συνολική ποσότητα βιολογικού μούστου που παράχθηκε στο τοπικό διαμέρισμα, ανεξάρτητα από την ποικιλία των σταφυλιών και το τοπικό διαμέρισμα προέλευσής τους, σε χιλιόγραμμα, από βιολογική αμπελοκαλλιέργεια	822	

(1) Οι φυτείες, που έγιναν στη διάρκεια του έτους, να περιληφθούν και στη στήλη 4 «Σύνολο αμπελιών και σταφιδάμπελων».

A4. ΑΝΑΚΕΦΑΛΑΙΩΣΗ

ΤΥΠΟΣ 1

Κατηγορίες καλλιεργειών	Κωδικός αριθμός	Εκτάσεις σε στρέμματα	
		Σύνολο	Από αυτές, ποτίστηκαν το έτος 2009
1	2	3	4
1α. Φυτά μεγάλης καλλιέργειας και λοιπές καλλιέργειες (κωδ. 169 και 170 του Τμήματος Α1.1) ⁽²⁾	171	112	15
1β. Κηπευτική γη, θερμοκήπια, εμπορικοί ανθόκηποι, σπορεία (κωδ. 806 και 807 Τμήματος Α1.3) ⁽³⁾	172	45	45
1γ. Αγρανάπαυση 1 – 5 ετών (πρώτη εγγραφή) ⁽⁴⁾	173	117	XXXXXX
1δ. Εκτάσεις, που διατηρούνται σε καλή γεωργική και περιβαλλοντική κατάσταση, παραμένουν σε αγρανάπαυση και είναι επιλέξιμες για την καταβολή επιδοτήσεων	174		XXXXXX
1. Σύνολο αροτραίων καλλιεργειών (άθροισμα κωδικών 171, 172, 173, 174)	175	274	60
2. Δενδρώδεις καλλιέργειες (κωδ. 337 και 338 του Τμήματος Α2α) ⁽⁵⁾	176	1550	587
3. Αμπέλια – Σταφιδάμπελα (κωδ. 406 και 407 του Τμήματος Α3) ⁽⁶⁾	177	608	550
4. Φυτόρια (κωδ. 812 του Τμήματος Α1.3) ⁽⁷⁾	178		
5. Εκτάσεις των οποίων οι κάτοχοι δικαιούνται ενισχύσεις, από την εφαρμογή του μέτρου μακροχρόνιας παύσης καλλιεργειών κατά τη Β΄ Προγραμματική Περίοδο (Β΄ ΚΠΣ) κατά την περίοδο 1994 – 1999	179		XXXXXX
Γενικό σύνολο των εκτάσεων⁽¹⁾ (άθροισμα κωδικών 175, 176, 177, 178 και 179)	180	2432	1192

- (1) Το γενικό σύνολο θα πρέπει να είναι ίσο με την έκταση της γεωργικής γης του έτους 2009 (ερώτημα Α5β, κωδ. 829).
 (2) Στη στήλη 3 θα αναγραφεί η έκταση του κωδ. 169 και στη στήλη 4 θα αναγραφεί η έκταση του κωδ. 170.
 (3) Στη στήλη 3 θα αναγραφεί η έκταση του κωδ. 806 και στη στήλη 4 θα αναγραφεί η έκταση του κωδ. 807.
 (4) Πέραν της 5ετίας θεωρείται εγκατάλειψη γεωργικής γης και όχι αγρανάπαυση και δε συμπεριλαμβάνεται στο ερώτημα αυτό.
 (5) Στη στήλη 3 θα αναγραφεί η έκταση του κωδ. 337 και στη στήλη 4 θα αναγραφεί η έκταση του κωδ. 338.
 (6) Στη στήλη 3 θα αναγραφεί η έκταση του κωδ. 406 και στη στήλη 4 θα αναγραφεί η έκταση του κωδ. 407.
 (7) Στις στήλες 3 και 4 θα αναγραφεί η έκταση του κωδ. 812.

A5. ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΕΛΕΓΧΟΥ ΤΩΝ ΕΚΤΑΣΕΩΝ ΤΟΥ ΤΟΠΙΚΟΥ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑΤΟΣ

ΤΥΠΟΣ 8

Γεωργική γη κλπ.	Κωδικός αριθμός	Στρέμματα
1	2	3
α) Γεωργική γη του προηγούμενου έτους (ερωτ. κωδ. 829 του δελτίου 2008) .	823	2432
1. Αύξηση γεωργικής γης μέσα στο έτος 2009		
1.1. Από μεταβολές των ορίων με τα τοπικά διαμερίσματα:		
1)..... 2)..... 3).....	824	
1.2. Λοιπές αυξήσεις (εκχερνώσεις, εξημερώσεις άγριων δένδρων κλπ.)	825	
Σύνολο (άθροισμα 823 + 824 + 825)	826	2432
2. Ελάττωση γεωργικής γης μέσα στο έτος 2009		
2.1. Από μεταβολές των ορίων με τα τοπικά διαμερίσματα:		
1)..... 2)..... 3).....	827	
2.2. Λοιπές ελαττώσεις (εγκατάλειψη γεωργικής γης πάνω από 5 έτη, από κατολισθήσεις, από οικοδομικές εγκαταστάσεις, από πλημμύρες κλπ.)	828	
β) Γεωργική γη έτους 2009 (να αφαιρεθούν από τον κωδικό 826, οι κωδικοί 827 και 828)	829	2432

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟ: ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΙΑ

ΤΥΠΟΣ 6

Γ1. ΑΡΙΘΜΟΣ ΖΩΩΝ ΚΑΘΕ ΗΛΙΚΙΑΣ

που υπάρχουν μέσα στα όρια του τοπικού διαμερίσματος στις 31 Δεκεμβρίου 2009⁽¹⁾

Είδος	Κωδ. αριθ.	Μεταβολές του αριθμού των ζώων κλπ. μέσα στο 2009					Ζώα, πτηνά και κυψέλες που υπήρχαν στις 31/12/09 (3 + 4 + 5 - 6 - 7 = 8)
		Ζώα, πτηνά και κυψέλες που υπήρχαν στις 31/12/08 (από δελτίο 2008)	Ζώα που προστέθηκαν στο τοπικό διαμέρισμα		Ζώα που έπαψαν να υπάρχουν στο τοπικό διαμέρισμα		
			Ζώα που γεννήθηκαν το 2009 (αρνία και κατσίκια από 1/10/08 έως 30/9/09)	Ζώα που προστέθηκαν από άλλα τοπικά διαμερίσματα ή το εξωτερικό ⁽²⁾	Ζώα που σφάγηκαν ή πωλήθηκαν για σφαγή	Ζώα που μετακινήθηκαν σε άλλα τοπικά διαμερίσματα, ψόφησαν κλπ.	
1	2	3	4	5	6	7	8
Ιπποι: α) Άρρενες	601				X X X X X X		
β) Θήλειες	602				X X X X X X		
Ημίονοι - Γίνοι (γαιδοουμούλαρα)	603				X X X X X X		
Ονοι: α) Άρρενες	604				X X X X X X		
β) Θήλειες	605	2			X X X X X X		2
Βοοειδή (μοσχάρια, ταύροι, δαμάλια, αγελάδες, βόδια)							
1. Εγχώριων φυλών, αβελτίωτα:							
α) Άρρενα	606						
β) Θήλεα	607						
2. Εγχώριων φυλών, βελτιωμένα:							
α) Άρρενα	608						
β) Θήλεα	609						
3. Ξενικών φυλών, καθαράαιμα:							
α) Άρρενα	610						
β) Θήλεα	611						
Βουβάλια: α) Άρρενα	612						
β) Θήλεα	613						
Χοίροι: α) Αναπαραγωγής (χοίροι και κάπροι επιβάσεως)	614						
β) Κρεοπαραγωγής, γενικά	615	15		15	10	5	15
Πρόβατα: α) Οικόσιτα	616	150	270		150	20	150
β) Κοπαδιάρικα	617	50	80		80		50
γ) Νομαδικά ⁽³⁾	618						
Αίγες: α) Οικόσιτες	619	40	100		90	10	40
β) Κοπαδιάρικες	620	30	100		90	10	30
γ) Νομαδικές ⁽³⁾	621						
Κουνέλια	622	350	1200		1200		350
Ορνίθες σε συστηματικά ορνιθοτροφεία	623						
Ορνίθες χωρικής εκτροφής	624	300	400		400		300
Χήνες	625	5					5
Πάπιες	626	20					20
Γαλοπούλες (ινδιάνοι)	627	5					5
Στρουθοκάμηλοι	628	.					
Μέλισσες: α) Σε εγχώριες κυψέλες	629	5			X X X X X X		5
β) Σε ευρωπαϊκές κυψέλες	630				X X X X X X		

(1) Το τμήμα αυτό του ερωτηματολογίου (τύπος 6) πρέπει να συμπληρωθεί με προσοχή σε όλες τις στήλες. Τα ζώα της στήλης 3 (αριθμός ζώων που υπήρχαν στο τέλος του 2008), πρέπει απαραίτητα να συμφωνούν με τον αριθμό των ζώων που είχαν γραφεί στη στήλη 8 του περυσινού ερωτηματολογίου (έτους 2008).

(2) Δεν υπολογίζονται τα ζώα που μπήκαν στο τοπικό διαμέρισμα μόνο για σφαγή.

(3) Νομαδικά θεωρούνται τα ζώα που μετακινήθηκαν, μέσα στο έτος, στην περιοχή άλλου τοπικού διαμερίσματος, όπου βρίσκονται οι χειμερινές εγκαταστάσεις τους (χειμαδιά). Τα νομαδικά ζώα, η συνολική γαλακτοπαραγωγή τους, οι γεννήσεις τους, καθώς και η παραγωγή κρέατος από αυτά, θα αναφερθούν μόνο στα τοπικά διαμερίσματα των χειμερινών εγκαταστάσεών τους (χειμαδιών), δηλαδή εκεί όπου βρίσκονται κατά το τέλος Δεκεμβρίου 2009.

Γ4 Καλλιέργειες Σίβα

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ: ΓΕΩΡΓΙΑ Α' ΕΚΤΑΣΕΙΣ ΚΑΙ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΠΟΥ ΣΥΓΚΟΜΙΣΘΗΚΕ Α1. ΑΡΩΤΡΑΙΕΣ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΕΣ

ΤΥΠΟΣ 1

Α1. 1. ΦΥΤΑ ΜΕΓΑΛΗΣ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑΣ ΚΑΙ ΛΟΙΠΕΣ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΕΣ⁽¹⁾

Είδος	Κωδ. αριθ.	Εκταση σε στρέμματα	Παραγωγή που συγκομίσθηκε, σε χιλιόγραμμα	Είδος	Κωδ. αριθ.	Εκταση σε στρέμματα	Παραγωγή που συγκομίσθηκε, σε χιλιόγραμμα
1	2	3	4	1	2	3	4
α) Σιτηρά για καρπό:				Εκτάσεις από μεταφορά		10	XXXXXX
Σιτάρι, μαλακό	101			ε) Κτηνοτροφικά φυτά:			
Σιτάρι, σκληρό	102	5	1080	ε.1. Για καρπό (κτηνοτρ. όσπρια):			
Κριθάρι	103	5	1000	Βίκος	137		
Βρώμη	104			Ρόβι	138		
Σίκαλη	105			Λούπινα	139		
Αραβόσιτος, μη συγκαλλιεργούμενος	106			Λαθούρι	140		
Αραβόσιτος, συγκαλλιεργούμενος με φασόλια ⁽²⁾ και άλλα είδη	107			Μπιζέλια, κτηνοτροφικά (πίσα)	141		
α) στρογγυλόσπερμο	108			Κουκιά, κτηνοτροφικά	142		
β) μεσόσπερμο	109			Φακή, κτηνοτροφική	143		
γ) μακρόσπερμο	110			Λοιπά κτηνοτρ. φυτά για καρπό	144		
Σόργο (νταρί, ασπρίτσα ή λιανκαλάμποκο)	111			ε.2. Για χόρτο (χλωρό ή σανό)			
Λοιπά σιτηρά για καρπό (σιμιγάδι, κεχρί, φαλαρίδα, τριτικάλι κλπ.)	112			Κριθάρι για σανό	145		
β) Όσπρια βρώσιμα:				Βρώμη για σανό	146		
Φασόλια, μη συγκαλλιεργούμενα ⁽²⁾	113			Βίκος για σανό	147		
Φασόλια, συγκαλλιεργούμενα με αραβόσιτο και άλλα είδη ⁽²⁾	114			Λοιπά σανά (από ρόβι, λαθούρι, μπιζέλια, φακή κλπ.)	148		
Κουκιά	115			Μηδική (πολυετές τριφύλλι)	149		
Φακή	116			Τριφύλλια, ετήσια και λοιπά πολυετή	150		
Λαθούρι (φάβα)	117			Κοφτολιβαδα	151		
Ρεβίθια	118			Αραβόσιτος, χλωρός (όχι οι καλαμποκίες) ή για ενσίρωση	152		
Μπιζέλια	119			Σόργο, χλωρό	153		
Λοιπά βρώσιμα όσπρια	120			ε.3. Για βοσκή (γρασιδία):			
γ) Βιομηχανικά φυτά:				Κριθάρι	154		XXXXXX
Καπνός, ανατολικού τύπου ⁽³⁾	121			Βρώμη	155		XXXXXX
Καπνός, Μπέρλεϋ, Βιρτζίνια ⁽³⁾	122			Βίκος	156		XXXXXX
Βαμβάκι, ποτιστικό ⁽³⁾	123			Λαθούρι	157		XXXXXX
Βαμβάκι, ξερικό ⁽³⁾	124			Τεχνητοί λειμώνες (λιβάδια)	158		XXXXXX
Σουσάμι	125			ε.4. Με ριζώματα:			
Ηλιάνθος ⁽⁴⁾ (ήλιος, λιόδρομος)	126		XXXXXX	Τεύτλα, κτηνοτροφικά	159		
Σόργο (σκούπα)	127			ε.5. Για σποροπαραγωγή:			
α) χόρτο	128	XX		Σπόρος τριφυλλιών, ετήσιων και λοιπών πολυετών	160		
β) καρπός	129	XX		στ) Πεπονοειδή			
Αραχίδα (φισίκι υπόγειο ή αράπικο)	130			Καρπούζια	161		
Σόγια	131			Πεπόνια	162		
Ζαχαρότευτλα	132			ζ) Πατάτες			
Κολοκύθες για πασατέμπο ⁽⁴⁾	133			Πατάτες ⁽⁵⁾ ανοιξής (α)	163	15	20000
Ελαιοκράμβη	134			Πατάτες ⁽⁵⁾ καλοκαιρινές (β)	164	40	60000
Λοιπά βιομηχανικά φυτά (λινάρι, καννάβι, κρόκος, λυκίσκος μπίρας, πιπεριές ξερές για κόκκινο πιπέρι κλπ.)	135		XXXXXX	Πατάτες ⁽⁵⁾ φθινοπώρου και χειμ. (γ)	165		
δ) Αρωματικά φυτά που καλλιεργούνται (μέντα, δίκταμο, ρίγανη κλπ.)	136		XXXXXX	Γλυκοπατάτες	166		
Εκτάσεις σε μεταφορά		10	XXXXXX	Σύνολο εκτάσεων φυτών μεγάλης καλλιέργειας και λοιπών καλλιεργειών	167		XXXXXX
				Ποτίστηκαν το 2009	168		XXXXXX
				Καθαρή έκταση⁽⁶⁾	169		XXXXXX
				Καθαρή έκταση⁽⁶⁾ που ποτίστηκε το 2009	170		XXXXXX

Το σύνολο της καθαρής έκτασης και τα ποτιστικά να μεταφερθούν στο κεφ. Α4 ΑΝΑΚΕΦΑΛΑΙΩΣΗ, ερώτημα 1α (σελ.7).

- Αναγράφεται κάθε έκταση και κάθε παραγωγή που συγκομίσθηκε (κύριας, δευτερεύουσας ή διαδοχικής, επίσπορης καλλιέργειας, συγκαλλιέργειας ή καλλιέργειας κάτω από δένδρα).
- Όλα τα φασόλια (λευκά, μαύροματικά, σμιρνέικα, χαρώνια, αμιτελοφάσουλα κλπ.).
- Αναγράφεται η παραγωγή εμπορεύσιμης ποσότητας καπνού και σύσπορου βαμβάκιου.
- Αναγράφεται η παραγωγή μόνο του σπόρου.
- Που συγκομίζονται: (α) Μάρτιο - Ιούνιο, (β) Ιούλιο - Σεπτέμβριο, (γ) Οκτώβριο - Φεβρουάριο.
- Η έκταση που απομένει μετά την αφαίρεση από το σύνολο εκτάσεων (κωδ.167), των εκτάσεων δευτερεύουσας ή διαδοχικής, επίσπορης καλλιέργειας, συγκαλλιέργειας ή καλλιέργειας κάτω από δένδρα.

A1.2. ΚΗΠΕΥΤΙΚΕΣ ΚΑΛΙΕΡΓΕΙΕΣ⁽¹⁾

(Περιλαμβάνεται η έκταση και η παραγωγή οικογενειακών λαχανόκηπων)

ΤΥΠΟΣ 2*

Είδος	Κωδ. αριθ.	Έκταση σε στρέμματα	Παραγωγή που συγκομιδήθηκε, σε χιλιόγραμμα	Είδος	Εκταση σε στρέμματα			Παραγωγή που συγκομιδήθηκε, σε χιλιόγραμμα
					2	3	4	
1	2	3	4	1	2	3	4	
Μπρόκολα ⁽²⁾	200			Εκτάσεις από μεταφορά		2	X X X X X X X	
Λάχανα ⁽²⁾	201			Τομάτες επιτραπέζιες για νωπή χρήση, υπαίθρου	222	2	4000	
Κουνουπίδια ⁽²⁾	202			Τομάτες επιτραπέζιες για νωπή χρήση, θερμοκηπίου	223			
Σπανάκι	203			Φασολάκια, χλωρά ⁽³⁾	224	1	1000	
Πράσα	204			Μπάμιες, ποτιστικές	225	1	1000	
Κρεμμύδια, χλωρά ⁽³⁾	205	2	2500	Μπάμιες, ξερικές	226			
Κρεμμύδια, ξερά	206			Κολοκυθάκια	227	1	2000	
Σέλινο	207			Αγγούρια, υπαίθρου	228	1	2000	
Σκόρδα:				Αγγούρια, θερμοκηπίου	229			
α) χλωρά ⁽³⁾	208			Αγγουράκια για τουρσί	230			
β) ξερά	209			Κολοκυθές	231	1	2000	
Μπιζέλια, χλωρά ⁽³⁾	210			Μελιτζάνες, υπαίθρου	232			
Ραπανάκια	211			Μελιτζάνες, θερμοκηπίου	233			
Αρακάς:				Πιπεριές, για νωπή χρήση ⁽³⁾	234			
α) χλωρά ⁽³⁾	212			Αγκινάρες	235			
β) ξερός (καρπός)	213			Σπαράγγια	236			
Κουκιά, χλωρά ⁽³⁾	214			Φράουλες (χαμοκέρασα)	237			
Παντζάρια (κοκκινγούλια)	215			Λοιπά (μαϊντανός, ανηθος κλπ.)	238			
Μαρούλια	216			Σύνολο κηπευτικών εκτάσεων	239	9	X X X X X X X	
Αντίδια και ραδικία	217			Από τις οποίες:				
Κοκκάρια	218			Οικογενειακοί λαχανόκηποι (σύνολο)	240	4	X X X X X X X	
Σέσκουλα – Σινάπι	219			Μανιτάρια καλ/μένα (έκταση σε τ.μ.)	241			
Καρότα	220							
Τομάτα, βιομηχανική	221							
Εκτάσεις σε μεταφορά		2	X X X X X X X					

A1.3. ΚΗΠΕΥΤΙΚΗ ΓΗ – ΘΕΡΜΟΚΗΠΙΑ – ΕΜΠΟΡΙΚΟΙ ΑΝΘΟΚΗΠΟΙ (ΦΥΤΩΡΙΑ – ΣΠΟΡΕΙΑ – ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΟΙ ΛΑΧΑΝΟΚΗΠΟΙ)

ΤΥΠΟΣ 8

	Κωδ. αριθ.	Στρέμματα
1. Κηπευτική γη		
α. Έκταση γης στην οποία φυτεύτηκαν ή σπάρθηκαν κηπευτικά είδη. (Να γραφεί η καθαρή έκταση με κηπευτικές καλλιέργειες του Τμήματος Α1.2)*	800	9
2. Θερμοκήπια		
α. Έκταση θερμοκηπίων κάθε τύπου (χωρικού τύπου – ιδιοκατασκευές με κάλυψη από απλό πλαστικό ή τυποποιημένα θερμοκήπια με κάλυψη από γυαλί ή από σκληρό ή απλό πλαστικό), για κηπευτικά*	801	
β. Έκταση θερμοκηπίων κάθε τύπου (χωρικού τύπου – ιδιοκατασκευές με κάλυψη από απλό πλαστικό ή τυποποιημένα θερμοκήπια με κάλυψη από γυαλί ή από σκληρό ή απλό πλαστικό), για άνθη	802	
3. Εμπορικοί ανθόκηποι		
α. Έκταση εμπορικών ανθόκηπων, καλλιέργειας καλλωπιστικών φυτών για την παραγωγή λουλουδιών, βολβών, καλλωπιστικών θάμνων	803	
4. Σπορεία		
α. Έκταση καπνοσπορειών για χρήση των ίδιων των καλλιεργητών τους ή πώληση φυταρίων καπνού σε τρίτους	804	
β. Έκταση σπορειών παραγωγής μόνο φυταρίων κηπευτικών για μεταφύτευση	805	
Σύνολο όλων των ανωτέρω	806	9
Ποτίστηκαν το 2009	807	9
Το σύνολο των εκτάσεων και τα ποτιστικά να μεταφερθούν στην ΑΝΑΚΕΦΑΛΑΙΩΣΗ Α4, Ερώτημα 16 (σελ. 7).		
5. Φυτώρια		
α. Έκταση φυτωρίων καρποφόρων δένδρων για μεταφύτευση	808	
β. Έκταση φυτωρίων δασικών δένδρων για μεταφύτευση	809	
γ. Έκταση φυτωρίων καλλωπιστικών φυτών για μεταφύτευση	810	
δ. Έκταση φυτωρίων αμερικανικών αμπελιών (μητρικές φυτείες – φυτείες έρριζων μοσχευμάτων)	811	
Σύνολο όλων των ανωτέρω	812	9
Το σύνολο των εκτάσεων να μεταφερθούν στις στήλες 3 και 4 του ερωτηματο 4 της ΑΝΑΚΕΦΑΛΑΙΩΣΗΣ Α.4 (σελ.7).		

(1) Θα αναγραφεί κάθε έκταση, οποιαδήποτε είδους, η οποία μπήκε στην έκταση γης των ερωτημάτων 1α και 2α του τμήματος Α1.3 (κύριας, δευτερεύουσας ή διαδοχικής, επισπορης καλλιέργειας, συγκαλλιέργειας ή καλλιέργειας κάτω από δένδρα).
 (2) Λάχανα, κουνουπίδια και μπρόκολα, όσα φυτεύτηκαν ή θα φυτευτούν μέχρι το τέλος φθινοπώρου 2009.
 (3) Να αναγραφεί η παραγωγή από όλα όσα συγκομιδήθηκαν χλωρά, από όλες τις εκτάσεις που σπάρθηκαν με τα είδη αυτά.
 * Π.χ. μέσα σε έκταση 500 στρέμμάτων κηπευτικής γης ή θερμοκηπίων είναι δυνατό να καλλιεργήθηκαν για το έτος αυτό 300 στρέμματα πρώιμης τομάτας, 400 στρέμματα αψίμης τομάτας ή 500 στρέμματα λάχανα και κουνουπίδια και 400 στρέμματα κολοκυθάκια κλπ. Στα ερωτήματα Α1.3/ 1α ή 2α θα αναγραφούν 500 στρέμματα εκτάσης, ενώ στα αντίστοιχα είδη του Α1.2 τμήματος θα περιληφθούν όλες οι εκτάσεις των κηπευτικών ειδών, ώστε το σύνολο αυτών να είναι ίσο ή μεγαλύτερο από την έκταση γης των ερωτημάτων 1α και 2α του κεφ. Α1.3, στην οποία αυτά φυτεύτηκαν ή σπάρθηκαν.

A2. ΜΟΝΙΜΕΣ ΦΥΤΕΙΕΣ
A2α. ΔΕΝΔΡΩΔΕΙΣ ΚΑΛΙΕΡΓΕΙΕΣ

ΤΥΠΟΣ 3

Είδος δένδρων	Κωδικός αριθμός	Εκτάσεις κανονικών δένδρων, σε στρέμματα	Αριθμός δένδρων			Παραγωγή που συγκομιδήθηκε, σε χιλιόγραμμα
			Μέσα σε κανονικούς δενδρώνες	Διάσπαρτα ⁽¹⁾	Σε παραγωγική ηλικία	
1	2	3	4	5	6	7
Ελαιόδενδρα ⁽³⁾ , που ο καρπός τους προορίζεται, συνήθως:						
α) για επιτραπέζιες ελιές ⁽²⁾	301					
β) για ελαιοποίηση ⁽²⁾	302	1700	22200	500	22000	950000
Λεμονιές ⁽²⁾	303					
Πορτοκαλιές ⁽²⁾	304	3	30	10	80	6000
Μανταρινιές ⁽²⁾	305			50	50	5000
Νεραντζιές ⁽²⁾	306					
Κιτριές ⁽²⁾	307					
Φραπιές ⁽²⁾	308					
Περγαμιτιές ⁽²⁾	309					
Γκρέιφρουτ ⁽²⁾	310					
Αχλαδιές	311					
Μηλιές	312					
Βερκοκιές	313					
Ροδακινιές	314					
Νεκταρινιές	315					
Κερασιές	316					
Βυσαινιές	317					
Κυδωνιές	318					
Κορομηλιές (Μπουρνελιές)	319					
Συκιές ⁽³⁾ :						
α) για σύκα νωπά	320					
β) για σύκα ξερά	321					
Δαμασκηγιές ⁽³⁾ :						
α) για δαμάσκηνα νωπά	322					
β) για δαμάσκηνα ξερά	323					
Αμυγδαλιές	324			15	15	250
Καρυδιές	325			15	15	230
Λεπτοκαρυές (Φουντουκιές)	326					
Φιστικιές	327					
Καστανιές, ήμερες	328					
Χαρουπιές, ήμερες	329					
Ακτινίδια	330					
Αβokάντο	331					
Μαστιχόδενδρα	332					
Ροδιές	333					
Μεσπιλιές (Μουσμουλιές)	334					
Μπανανιές	335					
Άλλα δένδρα (χουρμαδιές, καναδικές λεύκες, πεύνες καλαθοπλεκτικής, κυπαρισσώνες κλπ.)	336			XXXXX	XXXXX	XXXXXX
Σύνολο εκτάσεων	337	1703	XXXXX	XXXXX	XXXXX	XXXXXXX
Ποτιστηκαν το 2009	338	800	XXXXX	XXXXX	XXXXX	XXXXXXX

Το σύνολο εκτάσεων δένδρων και τα ποτιστικά, να μεταφερθούν στην ΑΝΑΚΕΦΑΛΑΙΩΣΗ Α4, ερώτ. 2 (σελίδα 7).

(1) Για τα διάσπαρτα δένδρα να μην υπολογισθεί η έκταση.

(2) Για τα εσπεριδοειδή και τον ελαιόκαρπο, να αναγραφεί η παραγωγή που συγκομιδήθηκε και αυτή που υπολογίζεται να συγκομιθεί μέχρι τέλους της περιόδου 2009 - 2010 (ανθοφορίας 2009).

(3) Οι εκτάσεις και τα δένδρα συκιών, δαμασκηγιών και ελιών θα αναγραφούν κατά την κύρια χρήση τους.

ΤΥΠΟΣ 2

A26. ΣΥΓΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΕΣ ΜΕΣΑ ΣΕ ΚΑΝΟΝΙΚΟΥΣ ΔΕΝΔΡΩΝΕΣ

Μέσα στη συνολική έκταση των δενδρώνων της στήλης 3, της προηγούμενης σελίδας 5, κάτω από τα δένδρα, καλλιεργήθηκαν ακόμη κατά το έτος αυτό από τις εκτάσεις των τμημάτων Α1.1 και Α1.2:

1. Φυτά των αροτραίων καλλιεργειών (σιτάρι, κριθάρι, βαμβάκι κλπ.), σε στρέμματα	814	
2. Φυτά των κηπευτικών ειδών (λάχανα, κουνουπίδια κλπ.), σε στρέμματα	815	30

Στις περιπτώσεις **κανονικών δενδρώνων** η συγκαλλιεργούμενη αροτραία ή κηπευτική καλλιέργεια θα πρέπει να είναι, τουλάχιστον, ίση με την έκταση που απομένει αν αφαιρέσουμε την έκταση που καταλαμβάνουν οι κόμης των δένδρων από τη συνολική έκταση του δενδρώνου (π.χ σε ένα στρέμμα κανονικού ελαιώνα με 12 ελαιόδενδρα, η συγκαλλιεργούμενη έκταση κριθής θα είναι ίση με: έκταση κριθής = 1000 τ.μ. - (12 ελαιόδενδρα Χ 16 τ.μ. κόμη) = 808 τ.μ.)

Η έκταση που αντιστοιχεί στα δένδρα θα καταγραφεί στο τμήμα Α2α και η έκταση των αροτραίων καλλιεργειών ή των κηπευτικών ειδών στο τμήμα Α1.1 ή στο τμήμα Α1.2, αντίστοιχα.

Αντίθετα, σε όσες περιπτώσεις μέσα σε αγροτεμάχια υπάρχουν **διάσπαρτα δένδρα**, η έκταση που καλύπτουν αυτά πρέπει να αφαιρείται (σύμφωνα με τον ανωτέρω συλλογισμό της κόμης) από τη συνολική έκταση του αγροτεμαχίου για τον υπολογισμό της συγκαλλιεργούμενης αροτραίας ή κηπευτικής καλλιέργειας. Η έκταση που αντιστοιχεί στις αροτραίες καλλιέργειες ή τις κηπευτικές καλλιέργειες θα καταγραφεί στο τμήμα Α1.1 ή στο τμήμα Α1.2, αντίστοιχα, ενώ ο αριθμός των διάσπαρτων δένδρων στη στήλη 5 του Α2α.

Μόνο για τοπικά διαμερίσματα μέσα στα διοικητικά όρια των οποίων υπάρχουν ελαιοτριβεία
Α2γ. ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΕΛΑΙΟΛΑΔΟΥ⁽¹⁾, ελαιοκομικού έτους 2008 - 2009

1. Αριθμός ελαιοτριβείων που υπάρχουν και που λειτούργησαν, έστω και μια φορά, κατά την τελευταία πενταετία	816	1
2. Από τα παραπάνω, πόσα είναι φυγοκεντρικά	817	1
3. Αριθμός πιεστηρίων των ανωτέρω ελαιοτριβείων	818	1
4. Ποσότητα ελαιόλαδου που παρήγαγαν κατά την περίοδο 2008 - 2009 τα ανωτέρω ελαιοτριβεία, σε χιλιόγραμμα	819	300.000
Από την οποία:		
4α. Ποσότητα βιολογικού ελαιόλαδου που παράχθηκε κατά την περίοδο 2008 - 2009 από ελαιόκαρπο βιολογικής καλλιέργειας	820	

(1) Αναφέρεται στον ελαιόκαρπο ανθοφορίας έτους 2008. Για την εξεύρεση ολόκληρης της ποσότητας ελαιολάδου, την οποία παρήγαγαν τα ελαιοτριβεία που βρίσκονται μέσα στα διοικητικά όρια του τοπικού διαμερισματος, ο Στατιστικός Ανταποκριτής συγκεντρώνει πληροφορίες από τους κατόχους, τους λογιστές ή, στην ανάγκη, από το άλλο προσωπικό των ελαιοτριβείων, μόνο μέχρι το μήνα Αύγουστο του έτους 2009.

A3. ΑΜΠΕΛΙΑ - ΣΤΑΦΙΔΑΜΠΕΛΑ

ΤΥΠΟΣ 4

Είδος	Κωδικός αριθμός	Έκταση σε στρέμματα		Παραγωγή σε χιλιόγραμμα:		
		Φυτείες που έγιναν στη διάρκεια του έτους 2009 ⁽¹⁾	Σύνολο αμπελιών και σταφιδάμπελων	Ξερών σταφιδών	Σταφυλιών που καταναλώθηκαν ή πωλήθηκαν ως επιτραπέζια	Σταφυλιών που γλευκοποιήθηκαν ή πωλήθηκαν για γλευκοποίηση
1	2	3	4	5	6	7
1. Αμπέλια, κυρίως, για οινοπαραγωγή	401		100			00.000
2. Αμπέλια, κυρίως, για επιτραπέζια σταφύλια	402					
3. Σταφιδάμπελα:						
3.0. Κορινθιακής	403					
3.1. Σουλτανίνας	404		520	5000	15.000	300.000
3.2. Λοιπά σταφιδάμπελα (ροζακί, ταχτάς κλπ.)	405					
Σύνολο εκτάσεων	406	X X X X X X	620	X X X X X X	X X X X X X	X X X X X X
Ποτιστήκαν το 2009	407	X X X X X X	480	X X X X X X	X X X X X X	X X X X X X

Το σύνολο των εκτάσεων της στήλης 4 και τα ποσοτικά να μεταφερθούν στην **ΑΝΑΚΕΦΑΛΑΙΩΣΗ Α4**, ερώτημα 3 (σελ. 7).

ΤΥΠΟΣ 8

1. Συνολική ποσότητα μούστου που παράχθηκε στο τοπικό διαμέρισμα, ανεξάρτητα από την ποικιλία των σταφυλιών και το τοπικό διαμέρισμα προέλευσής τους, σε χιλιόγραμμα	821	80.000
Από την οποία:		
1α. Συνολική ποσότητα βιολογικού μούστου που παράχθηκε στο τοπικό διαμέρισμα, ανεξάρτητα από την ποικιλία των σταφυλιών και το τοπικό διαμέρισμα προέλευσής τους, σε χιλιόγραμμα, από βιολογική αμπελοκαλλιέργεια	822	40.000

(1) Οι φυτείες, που έγιναν στη διάρκεια του έτους, να περιληφθούν και στη στήλη 4 «Σύνολο αμπελιών και σταφιδάμπελων».

A4. ΑΝΑΚΕΦΑΛΑΙΩΣΗ

ΤΥΠΟΣ 1

Κατηγορίες καλλιεργειών	Κωδικός αριθμός	Εκτάσεις σε στρέμματα	
		Σύνολο	Από αυτές, ποτίστηκαν το έτος 2009
1	2	3	4
1α. Φυτά μεγάλης καλλιέργειας και λοιπές καλλιέργειες (κωδ. 169 και 170 του Τμήματος Α1.1) ⁽²⁾	171	65	55
1β. Κηπευτική γη, θερμοκήπια, εμπορικοί ανθόκηποι, σπορεία (κωδ. 806 και 807 Τμήματος Α1.3) ⁽³⁾	172	9	9
1γ. Αγρανάπαυση 1 – 5 ετών (πρώτη εγγραφή) ⁽⁴⁾	173		XXXXXXXX
1δ. Εκτάσεις, που διατηρούνται σε καλή γεωργική και περιβαλλοντική κατάσταση, παραμένουν σε αγρανάπαυση και είναι επιλέξιμες για την καταβολή επιδοτήσεων	174		XXXXXXXX
1. Σύνολο αροτραίων καλλιεργειών (άθροισμα κωδικών 171, 172, 173, 174)	175	74	64
2. Δενδρώδεις καλλιέργειες (κωδ. 337 και 338 του Τμήματος Α2α) ⁽⁵⁾	176	1203	800
3. Αμπέλια – Σταφιδάμπελα (κωδ. 406 και 407 του Τμήματος Α3) ⁽⁶⁾	177	620	480
4. Φυτώρια (κωδ. 812 του Τμήματος Α1.3) ⁽⁷⁾	178		
5. Εκτάσεις των οποίων οι κάτοχοι δικαιούνται ενισχύσεις, από την εφαρμογή του μέτρου μακροχρόνιας παύσης καλλιεργειών κατά τη Β' Προγραμματική Περίοδο (Β' ΚΠΣ) κατά την περίοδο 1994 – 1999	179		XXXXXXXX
Γενικό σύνολο των εκτάσεων⁽¹⁾ (άθροισμα κωδικών 175, 176, 177, 178 και 179)	180	2397	1344

- (1) Το γενικό σύνολο θα πρέπει να είναι ίσο με την έκταση της γεωργικής γης του έτους 2009 (ερώτημα Α5β, κωδ. 829).
 (2) Στη στήλη 3 θα αναγραφεί η έκταση του κωδ. 169 και στη στήλη 4 θα αναγραφεί η έκταση του κωδ. 170.
 (3) Στη στήλη 3 θα αναγραφεί η έκταση του κωδ. 806 και στη στήλη 4 θα αναγραφεί η έκταση του κωδ. 807.
 (4) Πέραν της 5ετίας θεωρείται εγκατάλειψη γεωργικής γης και όχι αγρανάπαυση και δε συμπεριλαμβάνεται στο ερώτημα αυτό.
 (5) Στη στήλη 3 θα αναγραφεί η έκταση του κωδ. 337 και στη στήλη 4 θα αναγραφεί η έκταση του κωδ. 338.
 (6) Στη στήλη 3 θα αναγραφεί η έκταση του κωδ. 406 και στη στήλη 4 θα αναγραφεί η έκταση του κωδ. 407.
 (7) Στις στήλες 3 και 4 θα αναγραφεί η έκταση του κωδ. 812.

A5. ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΕΛΕΓΧΟΥ ΤΩΝ ΕΚΤΑΣΕΩΝ ΤΟΥ ΤΟΠΙΚΟΥ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑΤΟΣ

ΤΥΠΟΣ 8

Γεωργική γη κλπ.	Κωδικός αριθμός	Στρέμματα
1	2	3
α) Γεωργική γη του προηγούμενου έτους (ερωτ. κωδ. 829 του δελτίου 2008) .	823	2397
1. Αύξηση γεωργικής γης μέσα στο έτος 2009		
1.1. Από μεταβολές των ορίων με τα τοπικά διαμερίσματα:		
1)	824	
2)		
3)		
1.2. Λοιπές αυξήσεις (εκχερνώσεις, εξημερώσεις άγριων δένδρων κλπ.)	825	
Σύνολο (άθροισμα 823 + 824 + 825)	826	2397
2. Ελάττωση γεωργικής γης μέσα στο έτος 2009		
2.1. Από μεταβολές των ορίων με τα τοπικά διαμερίσματα:		
1)	827	
2)		
3)		
2.2. Λοιπές ελαττώσεις (εγκατάλειψη γεωργικής γης πάνω από 5 έτη, από κατολισθήσεις, από οικοδομικές εγκαταστάσεις, από πλημμύρες κλπ.)	828	
β) Γεωργική γη έτους 2009 (να αφαιρεθούν από τον κωδικό 826, οι κωδικοί 827 και 828)	829	2397

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟ: ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΙΑ

ΤΥΠΟΣ 6

Γ1. ΑΡΙΘΜΟΣ ΖΩΩΝ ΚΑΘΕ ΗΛΙΚΙΑΣ

που υπάρχουν μέσα στα όρια του τοπικού διαμερίσματος στις 31 Δεκεμβρίου 2009⁽¹⁾

Είδος	Κωδ. αριθ.	Μεταβολές του αριθμού των ζώων κλπ. μέσα στο 2009					Ζώα, πτηνά και κυψέλες που υπήρχαν στις 31/12/09 (3 + 4 + 5 - 6 - 7 = 8)
		Ζώα, πτηνά και κυψέλες που υπήρχαν στις 31/12/08 (από δελτίο 2008)	Ζώα που προστέθηκαν στο τοπικό διαμέρισμα		Ζώα που έπαψαν να υπάρχουν στο τοπικό διαμέρισμα		
			Ζώα που γεννήθηκαν το 2009 (αρνιά και κατσίκια από 1/10/08 έως 30/9/09)	Ζώα που προστέθηκαν από άλλα τοπικά διαμερίσματα ή το εξωτερικό ⁽²⁾	Ζώα που σφάγηκαν ή πωλήθηκαν για σφαγή	Ζώα που μετακινήθηκαν σε άλλα τοπικά διαμερίσματα, ψόφησαν κλπ.	
1	2	3	4	5	6	7	8
Ίπποι: α) Άρρενες	601				X X X X X X		
β) Θήλειες	602				X X X X X X		
Ημίονοι - Γίνοι (γαιδουρομούλαρα)	603				X X X X X X		
Όνοι: α) Άρρενες	604	3			X X X X X X	2	1
β) Θήλειες	605	3			X X X X X X	2	1
Βοσειδή (μοσχάρια, ταύροι, δαμάλια, αγελάδες, βοδιά)							
1. Εγχώριων φυλών, αβελτίωτα:							
α) Άρρενα	606						
β) Θήλεα	607						
2. Εγχώριων φυλών, βελτιωμένα:							
α) Άρρενα	608						
β) Θήλεα	609						
3. Ξενικών φυλών, καθαρόαιμα:							
α) Άρρενα	610						
β) Θήλεα	611						
Βουβάλια: α) Άρρενα	612						
β) Θήλεα	613						
Χοίροι: α) Αναπαραγωγής (χοίροι και κάπροι επιβίσεως)	614						
β) Κρεοπαραγωγής, γενικά	615						
Πρόβατα: α) Οικόσιτα	616	13	11		4	3	12
β) Κοπαδιάρικα	617						
γ) Νομαδικά ⁽³⁾	618						
Αίγες: α) Οικόσιτες	619	30	50		50		30
β) Κοπαδιάρικες	620						
γ) Νομαδικές ⁽³⁾	621						
Κουνέλια	622	100	100		100		100
Ορνίθες σε συστηματικά ορνιθοτροφεία	623						
Ορνίθες χωρικής εκτροφής	624	160	200		200		160
Χήνες	625						
Πάπιες	626						
Γαλοπούλες (ινδιάνοι)	627						
Στρουθοκάμηλοι	628						
Μέλισσες: α) Σε εγχώριες κυψέλες	629				X X X X X X		
β) Σε ευρωπαϊκές κυψέλες	630				X X X X X X		

(1) Το τμήμα αυτό του ερωτηματολογίου (τύπος 6) πρέπει να συμπληρωθεί με προσοχή σε όλες τις στήλες. Τα ζώα της στήλης 3 (αριθμός ζώων που υπήρχαν στο τέλος του 2008), πρέπει απαραίτητα να συμφωνούν με τον αριθμό των ζώων που είχαν γραφεί στη στήλη 8 του περυσινού ερωτηματολογίου (έτους 2008).

(2) Δεν υπολογίζονται τα ζώα που μπήκαν στο τοπικό διαμέρισμα μόνο για σφαγή.

(3) Νομαδικά θεωρούνται τα ζώα που μετακινήθηκαν, μέσα στο έτος, στην περιοχή άλλου τοπικού διαμερίσματος, όπου βρίσκονται οι χειμερινές εγκαταστάσεις τους (χειμαδιά). Τα νομαδικά ζώα, η συνολική γαλακτοπαραγωγή τους, οι γεννήσεις τους, καθώς και η παραγωγή κρέατος από αυτά, θα αναφερθούν μόνο στα τοπικά διαμερίσματα των χειμερινών εγκαταστάσεών τους (χειμαδιών), δηλαδή εκεί όπου βρίσκονται κατά το τέλος Δεκεμβρίου 2009.

Γ5 Καλλιέργειες Άνω Ασίτες

α/α	Είδος καλλιέργειας	Έκταση (στρέμματα)	α/α	Είδος καλλιέργειας	Έκταση (στρέμματα)	α/α	Κατηγορίες καλλιέργειών (από το τμήμα ανκεφαλαίωσης Α4 της σερίδας 7 του ΕΟΠ 1)	Σύνολο εκτάσεων (στρέμματα)	Από αυτές, ποσότητες το 2009 (στρέμματα)
1	Σιτάρι, μαλακό	35	25	Λοιπά βιομηχανικά φυτά (2)	—	1α	Φυτά μεγάλης καλλιέργειας και λοιπές καλλιέργειες (κωδ. 171 του Τμήματος Α4 του ΕΟΠ -1)	467	154
2	Σιτάρι, σκληρό	30	26	Αρωματικά φυτά που καλλιεργούνται ...	—	1β	Κηπουρική γη, θερμοκήπια εμπορικοί σπόροι, σπορεία (κωδ. 172 του Τμήματος Α4 του ΕΟΠ -1)	96	59
3	Κριθάρι, καρπός	20	27	Κηποτροφικά φυτά	45	1γ	Ανανθήματα 1 - 5 ετών (κωδ. 173 του Τμήματος Α4 του ΕΟΠ -1)	603	XXXXXXX
4	Βρώμη, καρπός	—	271	α) Για καρπός (κωδ. 137 - 144 του ΕΟΠ -1) από τα οποία, μηζέλια ή τίσις (κωδ. 141 του ΕΟΠ -1)	—	1δ	Εκτάσεις που διατηρούνται σε καλή γεωργική και περιβαλλοντική κατάσταση, παραμένουν σε αντανάτωση και είναι επιλέξιμες για την καρβόλη επιδοτήσεων (κωδ. 174 του Τμήματος Α4 του ΕΟΠ -1)	—	XXXXXXX
5	Σίκαλη, καρπός	—	28	β) Για σανό, χόρτα, ριζώματα και απορροπαρωγική (κωδ. 145 - 153 και 159 - 160 του ΕΟΠ -1)	89	1ε	Εκτάσεις που διατηρούνται σε καλή γεωργική και περιβαλλοντική κατάσταση, παραμένουν σε αντανάτωση και είναι επιλέξιμες για την καρβόλη επιδοτήσεων (κωδ. 174 του Τμήματος Α4 του ΕΟΠ -1)	—	XXXXXXX
6	Αραβόσπορος, μη συγκαλλιεργούμενος, για καρπό	—	281	από τα οποία, αραβόσπορος χλωρός ή ενσίρωσης (κωδ. 152 του ΕΟΠ -1)	—	1	Σύνολο αποτροφίων καλλιέργειών (κωδ. 175 του Τμήματος Α4, ΕΟΠ -1)	1996	213
7	Αραβόσπορος, συγκαλλιεργούμενος με φασόλια και άλλα είδη, για καρπό	—	29	γ) για γρασίδια (κωδ. 154 - 158 του ΕΟΠ -1)	90	2	Δενφοδίες καλλιέργειες (κωδ. 176 του Τμήματος Α4, ΕΟΠ -1)	3.580	800
8	Ρυζι β) Μεσόστερριο	—	30	Καρπούζια και πεπόνια	145	3	Αιρέλια - Στοιχάματα (κωδ. 177 του Τμήματος Α4, ΕΟΠ -1)	1083	500
9	Λοιπά σιτηρά για καρπό (1)	5	31	Πατάτες, σύνολο (εκτός από γλυκοπατάτες)	20	4	Φυτώρια (κωδ. 178 του Τμήματος Α4, ΕΟΠ -1)	—	—
10	Φασόλια, αμιγλή (όσπρια)	—	32	Λάχανα και κουνουπίδια	3	5	Εκτάσεις των οποίων οι κάτοχοι δικαιούνται εν-σχύσεως, από την εφαρμογή του μέτρου μισοχρόνιας παύσης καλλιέργειών κατά τη Β' Προγραμματική Περίοδο (B ΚΠ2) 1994 - 1999 (κωδ. 179 του Τμήματος Α4, ΕΟΠ -1)	—	XXXXXXX
11	Φασόλια, συγκαλλιεργούμενα με αραβό-σπορο και άλλα είδη (όσπρια)	8	33	Πρόσπο	4	6	Γενικά σύνολα εκτάσεων (κωδ. 180 του Τμήματος Α4, ΕΟΠ -1)	5814	1913
12	Κουκιά (όσπρια)	—	34	Κρεμμύδια, Ξερά	—	α)	Γεωργική γη Τοπικού Διαμερίσματος 2008 (κωδ. 823 του Τμήματος Α5, ΕΟΠ -1)	5814	XXXXXXX
13	Λαβούρι (αράβη)	—	35	Τομάτα, βιομηχανική	—	β)	Γεωργική γη Τοπικού Διαμερίσματος 2009 (κωδ. 823 του Τμήματος Α5, ΕΟΠ -1)	5814	XXXXXXX
14	Ρεβίθια (όσπρια)	—	36	Τουάτες για καλή χρήση, υπαίθρου και θερμοκηπίου	25	γ)	Γεωργική γη Τοπικού Διαμερίσματος 2009 (κωδ. 823 του Τμήματος Α5, ΕΟΠ -1)	5814	XXXXXXX
15	Μπιζέλια (όσπρια)	—	37	Φασόλια, χλωρά	10	δ)	Γεωργική γη Τοπικού Διαμερίσματος 2009 (κωδ. 823 του Τμήματος Α5, ΕΟΠ -1)	5814	XXXXXXX
16	Φακή (όσπρια)	—	38	Κολοκασίτσα	5	ε)	Γεωργική γη Τοπικού Διαμερίσματος 2009 (κωδ. 823 του Τμήματος Α5, ΕΟΠ -1)	5814	XXXXXXX
17	Λοιπά βρώσιμα όσπρια	—	39	Μαρούλια, ποτιστικές και Ξεσικές	1	ζ)	Γεωργική γη Τοπικού Διαμερίσματος 2009 (κωδ. 823 του Τμήματος Α5, ΕΟΠ -1)	5814	XXXXXXX
18	Καπνός, ανατολικού τύπου και τύπου Μπέρλεϊ, Βιρτζίνια	—	40	Μελιτζάνες, υπαίθρου και θερμοκηπίου	28	η)	Γεωργική γη Τοπικού Διαμερίσματος 2009 (κωδ. 823 του Τμήματος Α5, ΕΟΠ -1)	5814	XXXXXXX
19	Βαμβάκι, Ξερικό και ποτιστικό	—	41	Λοιπά λαχανοκομικά είδη (3)	—	θ)	Γεωργική γη Τοπικού Διαμερίσματος 2009 (κωδ. 823 του Τμήματος Α5, ΕΟΠ -1)	5814	XXXXXXX
20	Σουσίμι	—	42	Εμπορικοί σπόροι (κωδ. 803 του ΕΟΠ -1)	—	1	Το γενικό σύνολο 6 της 1ης στήλης πρέπει να είναι ίσο με τη γεωργική γη του 2009 (Βλέπε οδηγίες στο Έντυπο ΕΟΠ -2).	—	—
21	Ηλιανθος (ήλιος, λιόδουμος)	—	43	Ερασιώδη λαχανικών (κωδ. 801 του ΕΟΠ -1)	—	ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΑΝΤΙΔΟΚΡΙΤΗ	—	—	—
22	Αραχίδα (φιστίκι υπέργειο ή αράπικο)	—	44	Θερμοκήπια ανθέων (κωδ. 802 του ΕΟΠ -1)	—				
23	Σόγια (σπέρματα)	—							
24	Ζαχαρότευτλα	—							

Σημείωση: Για επεξήγηση των κωδικών αριθμών των υποσημειώσεων (1), (2) και (3), που ακολουθούν, βλέπε την έκταση που αντιστοιχεί στους κωδικούς αριθμούς του ενvidίου ερωτηματολογίου (έντυπο ΕΟΠ -1).

(1) **Λοιπά σιτηρά:** κωδικοί 111 και 112. (2) **Λοιπά βιομηχανικά φυτά:** κωδικοί 127 και 133 - 135. (3) **Λοιπά λαχανοκομικά είδη:** κωδικοί 200, 203, 205, 207 - 220, 228 - 231 και 234 - 238. Δηλαδή το σύνολο των 32 - 41 του Αποσπάσματος Α' θα πρέπει να ισούται με το σύνολο του κωδικού αριθμού 239 στο τμήμα Α1.2 του ερωτηματολογίου ΕΟΠ -1.

Γ6 Καλλιέργειες Κάτω Ασίτες

Είδος καλλιέργειας	Έκταση (στρέμματα)	α/α	Είδος καλλιέργειας	Έκταση (στρέμματα)	α/α	Κατηγορίες καλλιεργειών (από το τίμημα ανακεφαλαίωσης Α4 της σειράς 7 του ΕΟΠ 1)	Σύνολο εκτάσεων (στρέμματα)	Από αυτές, ποσότητες το 2009 (στρέμματα)
Σιτάρι, μαλακό	2000	25	Λοιπά βιομηχανικά φυτά ⁽²⁾	1	α/α	Κατηγορίες καλλιεργειών (από το τίμημα ανακεφαλαίωσης Α4 της σειράς 7 του ΕΟΠ 1)	Σύνολο εκτάσεων (στρέμματα)	Από αυτές, ποσότητες το 2009 (στρέμματα)
Σιτάρι, σκληρό	40.000	26	Λοιπά βιομηχανικά φυτά που καλλιεργούνται	19	1α	Φυτά μεγάλης καλλιέργειας και λοιπές καλλιέργειες (κωδ.171 του Τμήματος Α4 του ΕΟΠ -1)	249	80
Κριθάρι, καρπός	1.500	27	Κτηνοτροφικά φυτά	15	1β	Κριματική η/θ βεγαρίφια, εμπορική αφέθουα, σπαραξία (κωδ.172 του Τμήματος Α4 του ΕΟΠ -1)	44	44
Βρώμη, καρπός	1.500	27	α) Για καρπό (κωδ. 137 - 144 του ΕΟΠ -1) από τα οποία, μπλέκια ή τίτσος (κωδ. 141 του ΕΟΠ -1)	15	1γ	Αγροκίτωση 1 - 5 ετών (κωδ.173 του Τμήματος Α4 του ΕΟΠ -1)	1059	XXXXXXX
Σίκαλη, καρπός	—	27	β) Για σανό, χόρτα, ριζώματα και σποροσπαργωνή (κωδ. 145 - 153 και 159 - 160 του ΕΟΠ -1)	60	1δ	Εκτάσεις που διατηρούνται σε καλή γεωργική κατάσταση και περιβάλλονται κατά τοση, περιλαμβάνουν σε στρογγυλοποίηση και είναι ενδιάμεσες για την καλλιέργεια Α4 του ΕΟΠ -1	—	XXXXXXX
Αραβόσπορος, μη συγκαλλιεργούμενος, για καρπό	—	28	από τα οποία, αραβόσπορος χλωρός ή ενσίφωσης (κωδ. 152 του ΕΟΠ -1)	—	1	Σύνολο εσπορίων καλλιεργειών (κωδ. 175 του Τμήματος Α4, ΕΟΠ -1)	9159	124
Αραβόσπορος, συγκαλλιεργούμενος με φασόλια και άλλα είδη, για καρπό	—	28	γ) Για σανό, χόρτα, ριζώματα και σποροσπαργωνή (κωδ. 145 - 153 και 159 - 160 του ΕΟΠ -1)	60	2	Δενδοφόρες καλλιέργειες (κωδ. 176 του Τμήματος Α4, ΕΟΠ -1)	5.520	4.000
Ρυζι	—	281	από τα οποία, αραβόσπορος χλωρός ή ενσίφωσης (κωδ. 152 του ΕΟΠ -1)	—	3	Αμυγλία - Σιταροδάμπελα (κωδ. 177 του Τμήματος Α4, ΕΟΠ -1)	1088	1.000
β) Μεσοδασίδιο	—	29	β) Για σανό, χόρτα, ριζώματα και σποροσπαργωνή (κωδ. 145 - 153 και 159 - 160 του ΕΟΠ -1)	—	4	Φυτώφια (κωδ. 178 του Τμήματος Α4, ΕΟΠ -1)	—	—
γ) Μακροδασίδιο	—	29	από τα οποία, αραβόσπορος χλωρός ή ενσίφωσης (κωδ. 152 του ΕΟΠ -1)	—	5	Εκτάσεις των οποίων οι κάτοχοι δικαιούνται ενισχύσεις από την εφαρμογή του μέτρου μακροχρόνιας παύσης καλλιεργειών κατά τη Β' Προγραμματική Περίοδο (B ΚΠΣ) 1994 - 1999 (κωδ. 179 του Τμήματος Α4, ΕΟΠ -1)	—	XXXXXXX
Λοιπά σιτηρά για καρπό (1)	—	30	Καρινούδια και πεπύνια	20	6	Γενικά σύνολο εκτάσεων (κωδ. 180 του Τμήματος Α4, ΕΟΠ -1)	8.860	5.424
Φασόλια, αμυγή (όσπρια)	—	30	Πατάτες, σύνολο (εκτός από γλυκοπατάτες)	20	7	Φασοκίτη η/θ Τονικοί Διαμερίσματα 2008 (κωδ. 823 του Τμήματος Α5, ΕΟΠ -1)	8.860	XXXXXXX
Φασόλια, αμυγή (όσπρια) με αραβόσπορο και άλλα είδη (όσπρια)	—	31	Λαχανα και κουνουπίδια	3	8	Φασοκίτη η/θ Τονικοί Διαμερίσματα 2009 (κωδ. 823 του Τμήματος Α5, ΕΟΠ -1)	8.860	XXXXXXX
Κοκκία (όσπρια)	2	32	Πράσα	2	9	Το γενικό σύνολο 6 της 1ης στήλης πρέπει να είναι ίσο με τη γεωργική γη του 2009 (Βλέπε οδηγίες στο Έντυπο ΕΟΠ -2).	—	—
Λαθούρι (όσπρια)	2	33	Κρεμμύδια, Ξερά	2	10	ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΑΝΤΑΠΟΚΡΙΤΗ	—	—
Ρεβίθια (όσπρια)	—	34	Τομάτα, Βιομηχανική	10	11	—	—	—
Μπιζέλια (όσπρια)	—	35	Τομάτες για ναπή χρήση, υπαίθρου και θερμοκηπίου	6	12	—	—	—
Φασί (όσπρια)	—	36	Φασολάκια, Χλωρά	2	13	—	—	—
Λοιπά βρώμια όσπρια	—	37	Καλαμίνθια	1	14	—	—	—
Καπνός, ανατολικού τύπου και τύπου Μπέρλεϊ, Βιρτζίνια	—	38	Μπιζέλια, ποτιστικά και Ξερικές	1	15	—	—	—
Βαμβάκι, Ξερικό και ποτιστικό	—	39	Μελιτζάνες, υπαίθρου και θερμοκηπίου	1	16	—	—	—
Σουδιά	—	40	Λοιπά λαχανοκομικά είδη (3)	18	17	—	—	—
Ηλιανθος (ήλιος, λαδωρός)	—	41	Λοιπά λαχανοκομικά είδη (3)	18	18	—	—	—
Αραχίδα (σφαιρική ή αρπτική)	—	42	Επιτορική ανθεκτική (κωδ. 803 του ΕΟΠ -1)	—	19	—	—	—
Σόγια (σφαιρική)	—	43	Επιτορική ανθεκτική (κωδ. 801 του ΕΟΠ -1)	—	20	—	—	—
Ζαχαροτεύτλια	—	44	Θερμοκίτη ανθέων (κωδ. 802 του ΕΟΠ -1)	—	21	—	—	—

Είδη: Για επεξεργασία των κωδικών αριθμών των υποσημειώσεων (1), (2) και (3), που ακολουθούν, βάλτε την έκταση που αντιστοιχεί στους κωδικούς αριθμούς του ενιαίου ερωτηματολογίου έντυπο ΕΟΠ -1).

Λοιπά σιτηρά: κωδικοί 111 και 112. (2) Λοιπά βιομηχανικά φυτά: κωδικοί 127 και 133 - 135. (3) Λοιπά λαχανοκομικά είδη: κωδικοί 200, 203, 205, 207 - 220, 228 - 231 και 234 - 238. Δηλαδή το σύνολο των 32 - 41 του Αποσπάσματος Α' θα πρέπει να ισούται με το σύνολο του κωδικού αριθμού 239 στο τίμημα Α1.2 του ερωτηματολογίου ΕΟΠ -1.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Δ – ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ

Ερωτηματολόγιο για τις αγροτουριστικές επιχειρήσεις

- Μένετε μόνιμα στην περιοχή;

ΝΑΙ

ΟΧΙ

- Πόσο χρονικό διάστημα λειτουργεί η επιχείρησή σας;

ΚΑΤΩ ΤΩΝ 5 ΕΤΩΝ

ΑΝΩ ΤΩΝ 5 ΕΤΩΝ

- Είναι οικογενειακή επιχείρηση;

ΝΑΙ

ΟΧΙ

- Θα θέλατε να επεκτείνετε την επιχείρησή σας;

ΝΑΙ

ΟΧΙ

- Απασχολείτε στην επιχείρηση και άτομα εκτός της οικογένειάς σας;

ΝΑΙ

ΟΧΙ

- Η επιχείρησή σας προσφέρει τη δυνατότητα ενασχόλησης με τις αγροτικές δραστηριότητες;

ΝΑΙ

ΟΧΙ

- Εκμεταλλεύεστε κάποιο καλλιεργήσιμο αγροτεμάχιο;

ΝΑΙ

ΟΧΙ

- Είναι στην κατοχή σας ή το εκμεταλλεύεστε μέσω μίσθωσης;

ΕΞ' ΗΜΙΣΙΑΣ

ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑ

ΜΙΣΘΩΣΗ

- Συνεχίζετε να ασχολείστε ο ίδιος/η ίδια με τις αγροτικές εργασίες;

ΝΑΙ

ΟΧΙ

- Συνεχίζετε να ασχολείστε με τις γεωργικές εργασίες για τον εξής λόγο:

ΑΣΦΑΛΙΣΗ ΣΤΟΝ ΟΓΑ

ΑΠΟΤΕΛΕΙ ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΟ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ

ΕΧΕΤΕ ΑΝΑΓΚΗ ΤΟ ΕΙΣΟΔΗΜΑ ΑΠΟ ΤΙΣ ΓΕΩΡΓΙΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ

ΑΛΛΟΣ ΛΟΓΟΣ

- **Η μέθοδος καλλιέργειας που χρησιμοποιείτε είναι:**

ΚΑΛΛΙΕΡΓΙΑ ΜΕ ΧΡΗΣΗ ΦΦΠ

ΒΙΟΛΟΓΙΚΗ ΚΑΛΛΙΕΡΓΙΑ

ΑΛΛΗ

- **Εκτρέφετε ζώα;**

ΝΑΙ

ΟΧΙ

- **Πιστεύετε ότι ο αγροτουρισμός συμβάλλει στη διατήρηση της πολιτιστικής κληρονομιάς του τόπου;**

ΝΑΙ

ΟΧΙ

- **Πιστεύετε ότι ο αγροτουρισμός συμβάλλει στην ανάδειξη της παραδοσιακής αρχιτεκτονικής;**

ΝΑΙ

ΟΧΙ

- **Η δική σας αγροτουριστική επιχείρηση συμβάλλει στη διατήρηση της πολιτιστικής κληρονομιάς της περιοχής;**

ΝΑΙ

ΟΧΙ

- **Η δική σας αγροτουριστική επιχείρηση έχει κατασκευαστεί σύμφωνα με τα πρότυπα της παραδοσιακής αρχιτεκτονικής της περιοχής;**

ΝΑΙ

ΟΧΙ

- **Η αγροτουριστική επιχείρηση έχει βελτιώσει το εισόδημά σας;**

ΝΑΙ

ΟΧΙ

- **Τι ποσοστό του εισοδήματός σας θα λέγατε ότι οφείλεται στην αγροτουριστική επιχείρηση;**

ΚΑΤΩ ΤΟΥ 50%

ΑΝΩ ΤΟΥ 50%

- **Χρησιμοποιείτε ανανεώσιμες πηγές ενέργειας;**

ΝΑΙ

ΟΧΙ

- Έχουν έρθει στην περιοχή σας επιχειρηματίες από άλλη περιοχή;

ΝΑΙ

ΟΧΙ

- Οι επιχειρηματίες αυτοί, τηρούν τα πρότυπα του αγροτουρισμού;

ΝΑΙ

ΟΧΙ

- Οι επιχειρηματίες αυτοί σέβονται την πολιτιστική παράδοση του τόπου;

ΝΑΙ

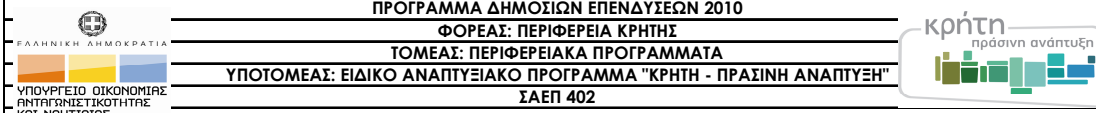
ΟΧΙ

- Οι επιχειρηματίες αυτοί κατασκεύασαν τις επιχειρήσεις τους σύμφωνα με τα πρότυπα παραδοσιακής αρχιτεκτονικής;

ΝΑΙ

ΟΧΙ

**ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ε – ΕΡΓΑ ΠΟΥ ΕΧΟΥΝ ΠΡΑΓΜΑΤΟΠΟΙΗΘΕΙ
ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΟΧΗ ΜΕΛΕΤΗΣ ΤΑ ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ 6 ΧΡΟΝΙΑ**

						
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ 2010 ΦΟΡΕΑΣ: ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΚΡΗΤΗΣ ΤΟΜΕΑΣ: ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΥΠΟΤΟΜΕΑΣ: ΕΙΔΙΚΟ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ "ΚΡΗΤΗ - ΠΡΑΣΙΝΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ" ΣΑΕΠ 402						
α/α έργων	ΝΟΜΟΣ	ΚΩΔΙΚΟΣ ΕΡΓΟΥ	ΤΙΤΛΟΣ ΕΡΓΟΥ	ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ	ΠΙΣΤΩΣΗ 2010	ΦΟΡΕΑΣ
1	ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ	2010ΕΠ40200082	Βελτίωση βατότητας αγροτικών δρόμων Δήμου Γοργολαΐνη	500.000,00	40.000,00	Δ. Γοργολαΐνη
2	ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ	2010ΕΠ40200083	Βελτίωση εσωτερικής οδοποιίας Δ. Γοργολαΐνη	150.000,00	50.000,00	Δ. Γοργολαΐνη
3	ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ	2010ΕΠ40200111	Ανάπλαση της παλαιάς εθνικής οδού που διασχίζει το δήμο Παλιανής	220.000,00	40.000,00	Δ. Παλιανής
4	ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ	2010ΕΠ40200112	Δημιουργία οικότουριστικής διαδρομής στο ρέμα από Αυγενική μέχρι Άγιο Φανούριο Δήμου Παλιανής	197.317,84	50.000,00	Δ. Παλιανής

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΚΡΗΤΗΣ 2004 - 2009 ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΤΙΚΟΣ ΠΙΝΑΚΑΣ ΜΕΛΕΤΩΝ / ΕΡΓΩΝ / ΕΝΕΡΓΕΙΩΝ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ ΧΑΡΑΚΤΗΡΑ ΠΟΥ ΥΛΟΠΟΙΟΥΝΤΑΙ ΣΤΟ ΝΟΜΟ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ			
Δήμος / Έργο	Προϋπολογισμός Έργου	Ολοκλήρωση	Πηγή Χρηματοδότησης
1. Δήμος Γοργολαΐνη			
ΕΠΕΚΤΑΣΗ ΣΧΟΛΙΚΟΥ ΣΥΓΚΡΟΤΗΜΑΤΟΣ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ - ΛΥΚΕΙΟΥ ΑΓΙΟΥ ΜΥΡΩΝΑ ΔΗΜΟΥ ΓΟΡΓΟΛΑΪΝΗ	510.000 €	ΠΕΡΑΙΩΜΕΝΟ	ΕΤΠΑ 80% και Εθνική Συμμετοχή 20%
ΕΠΕΚΤΑΣΗ - ΑΝΑΚΑΙΝΙΣΗ ΣΧΟΛΙΚΟΥ ΣΥΓΚΡΟΤΗΜΑΤΟΣ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ- ΛΥΚΕΙΟΥ ΑΓΙΟΥ ΜΥΡΩΝΑ ΔΗΜΟΥ ΓΟΡΓΟΛΑΪΝΗ	351.900 €	ΠΕΡΑΙΩΜΕΝΟ	ΠΕΠ
ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ ΠΛΑΤΕΙΑΣ ΑΓΙΟΥ ΜΥΡΩΝΑ & ΚΕΝΤΡΙΚΟΥ ΔΡΟΜΟΥ Δ.Δ. ΑΓΙΟΥ ΜΥΡΩΝΑ	268.500 €	ΠΕΡΑΙΩΜΕΝΟ	ΟΠΑΑΧ
ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΚΑΙ ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΑΓΡΟΤΙΚΩΝ ΔΡΟΜΩΝ ΔΗΜΟΥ ΓΟΡΓΟΛΑΪΝΗ	250.000 €	ΠΕΡΑΙΩΜΕΝΟ	ΟΠΑΑΧ

ΕΠΙΧΟΡΗΓΗΣΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ & ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ Δ.ΓΟΡΓΟΛΑΙΝΗ ΓΙΑ ΤΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΜΟΝΑΔΑΣ ΒΡΕΦΙΚΟΥ ΣΤΑΘΜΟΥ	243.329 €	ΠΕΡΑΙΩΜΕΝΟ	ΠΕΠ
ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΔΡΟΜΟΥ ΠΟΥ ΣΥΝΔΕΕΙ ΤΟ Δ.Δ ΚΑΤΩ ΑΣΙΤΩΝ ΜΕ ΤΟΝ ΟΙΚΙΣΜΟ ΓΟΡΓΟΛΑΪΝΗ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΓΟΡΓΟΛΑΪΝΗ	220.000 €	Φεβ-09	ΠΕΠ+ΕΤΠΑ 80% και Εθνική Συμμετοχή 20%
ΣΥΝΕΧΙΣΗ ΤΗΣ ΠΡΑΞΗΣ:ΕΠΙΧΟΡΗΓΗΣΗ Η ΔΗΜΟΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ Δ.ΓΟΡΓΟΛΑΙΝΗ ΓΙΑ ΤΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΜΟΝΑΔΑΣ ΒΡΕΦΙΚΟΣ ΣΤΑΘΜΟΣ	217.952 €	ΠΕΡΑΙΩΜΕΝΟ	ΠΕΠ
Βελτίωση βατότητας δημοτικών δρόμων Αγ. Μύρωνα-Σταυρακίων	191.950 €	Εκτελούμενο	"Θησέας"
ΕΠΙΧΟΡΗΓΗΣΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ & ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΔΗΜΟΥ ΓΟΡΓΟΛΑΙΝΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΜΟΝΑΔΑΣ ΒΟΗΘΕΙΑΣ ΣΤΟ ΣΠΙΤΙ	185.000 €	ΠΕΡΑΙΩΜΕΝΟ	ΠΕΠ
ΠΕΡΙΦΡΑΞΗ ΤΟΥ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ ΣΤΟ ΛΟΦΟ ΚΕΦΑΛΑΣ ΔΗΜΟΥ ΣΥΒΡΙΤΟΥ, ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΤΟΥ ΜΟΝΟΠΑΤΙΟΥ ΠΡΟΣΒΑΣΗΣ ΚΑΙ ΕΠΙΣΚΕΥΗ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ	148.000 €	Ιουν-09	ΠΕΠ
ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΠΛΑΤΕΙΑΣ ΤΟΥ Δ.Δ. ΠΕΝΤΑΜΟΔΙΟΥ	146.700 €	ΠΕΡΑΙΩΜΕΝΟ	ΟΠΑΑΧ
Δημοτική οδοποιία Β Φάση	133.959 €	Εκτελούμενο	"Θησέας"
Τεχνικός Σύμβουλος υποβοήθησης υπηρεσιών για το Φράγμα Ασιτών	132.061 €	ΠΕΡΑΙΩΜΕΝΟ	ΠΕΠ ΚΡΗΤΗΣ

ΣΥΝΕΧΙΣΗ ΤΗΣ ΠΡΑΞΗΣ: ΕΠΙΧΟΡΗΓΗΣΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ Δ.ΓΟΡΓΟΛΑΙΝΗ ΤΟΥ ΓΙΑ ΤΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ "ΒΟΗΘΕΙΑ ΣΤΟ ΣΠΙΤΙ"	125.636 €	ΠΕΡΑΙΩΜΕΝΟ	ΠΕΠ
Αγροτική οδοποιία Β Φάση	120.000 €	18/3/2009	"Θησέας"
Αγροτική Οδοποιία-Τσιμεντροστρώσεις αγροτικών δρόμων	110.370 €	ΠΕΡΑΙΩΜΕΝΟ	"Θησέας"
Τσιμεντόστρωση αγροτικών δρόμων στην περιοχή Κεραλιάς Πηγάδι-Τζάβιδο Αγ. Μύρωνα	80.000 €	Εκτελούμενο	"Θησέας"
Ανακατασκευή παλαιού Καλντεριμιού από το ναό Αγ. Τριάδας στις Κάτω Ασίτες προς τον Ιερό Ναό Γοργολαΐνη	70.000 €	Εκτελούμενο	"Θησέας"
ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΚΑΙ ΟΙΚΟΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΔΙΑΔΡΟΜΗ ΑΝΩ ΑΣΙΤΩΝ- ΦΑΡΑΓΓΙΩΝ ΑΓΙΟΥ ΑΝΤΩΝΙΟΥ ΚΑΙ ΑΓΙΟΥ ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΥΣ ΔΗΜΟΥ ΓΟΡΓΟΛΑΪΝΗ	65.170 €	Απρ-09	ΠΕΠ
ΒΕΛΤΙΩΣΗ - ΑΝΑΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΣΥΝΔΕΤΗΡΙΟΥ ΔΡΟΜΟΥ ΔΔ ΑΓΙΟΥ ΜΥΡΩΝΑ ΜΕ ΣΥΝΕΚΤΙΚΟ ΤΜΗΜΑ ΔΔ ΠΥΡΓΟΥΣ	65.000 €	ΠΕΡΑΙΩΜΕΝΟ	ΠΕΠ
Αναστήλωση- Αποκατάσταση και Ανάδειξη Ενετικής Κρήνης Αγ. Παρασκευής Δ.Δ. Πεντομοδίου	40.000 €	Εκτελούμενο	"Θησέας"
ΔΙΑΝΟΙΞΗ- ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ ΣΥΝΔΕΤΗΡΙΟΥ ΔΡΟΜΟΥ ΔΔ ΑΝΩ ΑΣΙΤΩΝ ΜΕ ΟΙΚΙΣΜΟ ΜΕΤΟΧΙ ΔΔ ΚΑΤΩ ΑΣΙΤΩΝ	40.000 €	ΠΕΡΑΙΩΜΕΝΟ	ΠΕΠ

Μελέτη εγκατάστασης επεξεργασίας και διάθεσης λυμάτων των οικισμών Α.Μύρωνα και Πυργού του Δήμου Γοργολαΐνη.	23.672 €	ΠΕΡΑΙΩΜΕΝ Ο	"Θησέας"
Μελέτη εγκατάστασης επεξεργασίας και διάθεσης λυμάτων του οικισμού Κάτω.Ασιτών του ΔήμουΓοργολαΐνη.	23.600 €	ΠΕΡΑΙΩΜΕΝ Ο	"Θησέας"
Κατασκευή δρόμου που συνδέει το Δ.Δ Κ.Ασιτών με τον οικισμό Γοργολαΐνη. ΤΔ ΑΠΟΛ	20.436 €	ΠΕΡΑΙΩΜΕΝ Ο	"Θησέας"
Μελέτη εγκατάστασης επεξεργασίας και διάθεσης λυμάτων του οικισμού Ανω Ασιτών του ΔήμουΓοργολαΐνη.	17.700 €	ΠΕΡΑΙΩΜΕΝ Ο	"Θησέας"
Μελέτη εγκατάστασης επεξεργασίας και διάθεσης λυμάτων των οικισμών Πετροκεφάλου και Πενταμοδίου του ΔήμουΓοργολαΐνη.	17.700 €	ΠΕΡΑΙΩΜΕΝ Ο	"Θησέας"
Επέκταση-Ανακαίνιση Σχολικού Συγκροτήματος Γυμνασίου-Λυκείου Α.Μύρωνα	12.900 €	ΠΕΡΑΙΩΜΕΝ Ο	"Θησέας"
ΠΡΟΜΗΘΕΙΑ ΚΑΙ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΥ ΓΙΑ ΤΗΝ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΚΕΝΤΡΟΥ ΠΡΟΣΒΑΣΗΣ ΣΤΟ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΓΟΡΓΟΛΑΙΝΗ	9.880 €	ΠΕΡΑΙΩΜΕΝ Ο	ΠΕΠ
Διευθέτηση χειμάρρου-Αντιπλημμυρικά έργα περιοχής Παναγιάς Κάτω Ασιτών	9.228 €	ΠΕΡΑΙΩΜΕΝ Ο	"Θησέας"
Αξιοποίηση φαραγγιών Αγίου Αντωνίου και Αγίου Χαραλάμπους.	5.180 €	ΠΕΡΑΙΩΜΕΝ Ο	"Θησέας"
ΣΥΝΟΛΟ :	3.855.824 €		
2. Δήμος Παλιανής			
ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΠΑΡΑΚΑΜΨΗΣ ΣΙΒΑ – ΒΕΝΕΡΑΤΟΥ - ΑΥΓΕΝΙΚΗΣ (Χ.Θ. 0+000 – 4+492,64)	10.271.460 €	ΠΕΡΑΙΩΜΕΝ Ο	75% Ε.Τ.Π.Α. & 25% ΕΘΝ.ΠΟΡΟΙ
ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΟΔΙΚΟΥ ΔΙΚΤΥΟΥ	365.000 €	ΠΕΡΑΙΩΜΕΝ Ο	ΟΠΑΑΧ

ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΟΔΙΚΟΥ ΔΙΚΤΥΟΥ	365.000 €	ΠΕΡΑΙΩΜΕΝΟ	ΟΠΑΑΧ
ΑΝΕΓΕΡΣΗ ΝΕΟΥ ΠΑΙΔΙΚΟΥ ΣΤΑΘΜΟΥ ΣΤΟ ΔΔ ΑΥΓΕΝΙΚΗΣ	361.626 €	ΠΕΡΑΙΩΜΕΝΟ	ΠΕΠ
ΕΠΙΧΟΡΗΓΗΣΗ ΤΗΣ ΑΝΩΝΥΜΗΣ ΕΤΑΙΡΙΑΣ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ ΓΙΑ ΤΟ ΕΡΓΟ «ΒΟΗΘΕΙΑ ΣΤΟ ΣΠΙΤΙ» ΣΤΟ ΔΗΜΟ ΠΑΛΙΑΝΗΣ	291.670 €	ΠΕΡΑΙΩΜΕΝΟ	ΠΕΠ
ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ ΤΟΥ ΧΩΡΟΥ ΣΤΑΘΜΕΥΣΗΣ ΣΤΗΝ ΕΙΣΟΔΟ ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΜΟΝΗΣ ΠΑΛΙΑΝΗΣ	200.000 €	ΠΕΡΑΙΩΜΕΝΟ	ΠΕΠ
Μελέτη βιολογικού καθαρισμού του Δήμου Παλιανής και του εκτός οικισμών κύριου αποχετευτικού δικτύου Αυγενικής και Βενεράτου, προς τον βιολογικό καθαρισμό	153.952 €	ΠΕΡΑΙΩΜΕΝΟ	"Θησέας"
Σχέδιο Χωροταξικής Οικιστικής Οργάνωσης Ανοικτής Πόλης	98.305 €	Εκτελούμενο	"Θησέας"
Αγορά ακινήτων για την χωροθέτηση των βιολογικών καθαρισμών του Δήμου Παλιανής στο ΔΔ Βενεράτου και στο ΔΔ Σίβας	54.848 €	ΠΕΡΑΙΩΜΕΝΟ	"Θησέας"
Ανάπλαση οδού Τσαγκαραντώνη Ξενάκη	50.000 €	ΠΕΡΑΙΩΜΕΝΟ	"Θησέας"
Πλακόστρωση πλατείας Αυγενικής	50.000 €	ΠΕΡΑΙΩΜΕΝΟ	"Θησέας"
Εργασίες ανάπλασης στο ΔΔ Βενεράτου	50.000 €	9/2/2009	"Θησέας"
Αναπλάσεις δρόμων στον οικισμό Βενεράτου	50.000 €	13/1/2009	"Θησέας"
Αναπλάσεις δρόμων στον οικισμό Αυγενικής	50.000 €	13/3/2009	"Θησέας"
Αρδευτικό έργο "ΓΙΑΝΝΟΥΛΕΣ" στο Δ.Δ. Αυγενικής	50.000 €	13/3/2009	"Θησέας"
Επέκταση αρδευτικών δικτύων	46.140 €	ΠΕΡΑΙΩΜΕΝΟ	"Θησέας"
ΑΝΑΠΑΛΛΙΩΣΗ ΠΕΤΡΟΚΤΙΣΤΟΥ ΚΤΙΣΜΑΤΟΣ ΣΤΟ Δ.Δ	41.410 €	ΠΕΡΑΙΩΜΕΝΟ	Εσοδα

ΣΙΒΑΣ			
Τσιμεντοστρώσεις αγροτικών δρόμων Αυγενικής	35.000 €	ΠΕΡΑΙΩΜΕΝ Ο	"Θησέας"
Τσιμεντοστρώσεις αγροτικών δρόμων Βενεράτου	30.000 €	ΠΕΡΑΙΩΜΕΝ Ο	"Θησέας"
Εργασίες ανάπλασης ΔΔ Αυγενικής	30.000 €	ΠΕΡΑΙΩΜΕΝ Ο	"Θησέας"
Ανάπλαση οικισμού Αυγενικής	29.720 €	ΠΕΡΑΙΩΜΕΝ Ο	"Θησέας"
Ανάπλαση οικισμού Κερασίων	28.553 €	ΠΕΡΑΙΩΜΕΝ Ο	"Θησέας"
Ανάπλαση οδών και πλατειών ΔΔ Κερασίων	27.100 €	ΠΕΡΑΙΩΜΕΝ Ο	"Θησέας"
Εργασίες ανάπλασης ΔΔ Κερασίων	27.100 €	ΠΕΡΑΙΩΜΕΝ Ο	"Θησέας"
Αναπλάσεις δρόμων στον οικισμό Κερασίων	27.100 €	ΠΕΡΑΙΩΜΕΝ Ο	"Θησέας"
ΑΝΑΠΛΑΣΗ ΟΔΟΥ ΣΥΜΕΩΝ ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΑΚΗ	23.274 €	ΠΕΡΑΙΩΜΕΝ Ο	Σ.Α.Τ.Α.
Επισκευή δικτύου ύδρευσης στον οικισμό Πύργου	21.200 €	ΠΕΡΑΙΩΜΕΝ Ο	"Θησέας"
Τσιμεντοστρώσεις αγροτικών δρόμων Βενεράτου	21.200 €	ΠΕΡΑΙΩΜΕΝ Ο	"Θησέας"
Ανάπλαση οικισμού Σίβας	20.940 €	ΠΕΡΑΙΩΜΕΝ Ο	"Θησέας"
Ανάπλαση οδών και πλατειών ΔΔ Σίβας	19.519 €	ΠΕΡΑΙΩΜΕΝ Ο	"Θησέας"
Εργασίες ανάπλασης Δ.Δ. Σίβας	19.519 €	ΠΕΡΑΙΩΜΕΝ Ο	"Θησέας"
Αναπλάσεις δρόμων στον οικισμό Σίβας	19.518 €	ΠΕΡΑΙΩΜΕΝ Ο	"Θησέας"
ΠΡΟΜΗΘΕΙΑ ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΙΚΟΥ ΚΑΙ ΔΙΚΤΥΑΚΟΥ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΥ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗΣ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ ΒΕΝΕΡΑΤΟΥ	14.250 €	ΠΕΡΑΙΩΜΕΝ Ο	ΠΕΠ
Συντήρηση αγροτικών δρόμων	11.200 €	ΠΕΡΑΙΩΜΕΝ Ο	"Θησέας"
Επεκτάσεις δικτύων άρδευσης στο Δ Δ Αυγενικής	10.100 €	ΠΕΡΑΙΩΜΕΝ Ο	"Θησέας"
Επέκταση αρδευτικού δικτύου Βενεράτου	10.000 €	ΠΕΡΑΙΩΜΕΝ Ο	"Θησέας"
Διαμόρφωση χώρου	8.365 €	ΠΕΡΑΙΩΜΕΝ	"Θησέας"

Άκρας		Ο	
Προμήθεια οργάνων παιδικής Χαράς	8.350 €	ΠΕΡΑΙΩΜΕΝ Ο	"Θησέας"
ΠΡΟΜΗΘΕΙΑ ΚΑΙ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΥ ΓΙΑ ΤΗΝ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΚΕΝΤΡΟΥ ΠΡΟΣΒΑΣΗΣ ΣΤΟ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΠΑΛΙΑΝΗΣ	6.780 €	ΠΕΡΑΙΩΜΕΝ Ο	ΠΕΠ
ΣΥΝΟΛΟ :	12.998.199 €		